

24. ULUSAL SOSYAL HİZMET SEMPOZYUMU 2022
“SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE SOSYAL HİZMET”

SEMPOZYUM ÖZET METİNLERİ KİTABI

13-14-15 Ekim 2022
Safranbolu, Karabük, Türkiye

Yayına Hazırlayanlar
Mehmet KIRLIOĞLU
Zeynep Kübra POYRAZ
Karabük, 2022

24. NATIONAL SOCIAL WORK SYMPOSIUM 2022
“SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND SOCIAL SERVICE”

SYMPOSIUM ABSTRACT BOOK

13-14-15 October 2022
Safranbolu, Karabuk, Türkiye

Editors
Mehmet KIRLIOGLU
Zeynep Kübra POYRAZ
Karabuk, 2022

ORGANİZASYON KURULU

Onursal Başkanlar

Prof. Dr. Refik POLAT
Karabük Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Abdullah KARAKAYA
Karabük Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dekanı

Sempozyum Başkanları

Doç. Dr. Oğuzhan ZENGİN
Karabük Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü

SHU Ramazan YÜKSEL
SHUDER Genel Başkanı

Düzenleme Kurulu

Doç. Dr. Mehmet KIRLIOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi H. İrem KALAYCI KIRLIOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Veysi BAYDAR
Öğr. Gör. Dr. Murat ÇAY
Arş. Gör. Emel BEDİR
Arş. Gör. Zeynep Kübra POYRAZ
SHU Selda ŞAHİNDOKUYUCU, SHUDER Genel Merkez
SHU Aslıhan SAKARYA, SHUDER Genel Merkez
SHU Esin POLAT, SHUDER Genel Merkez
SHU Tülin KUNAR, SHUDER Genel Merkez
SHU Duygu OBUZ, SHUDER Kocaeli Şubesi
SHU Yasemin GÖZKONAN KAHVECİ, SHUDER Kocaeli Şubesi
Grafiker Kaan ŞAHİNTAŞ, Bayraklı Belediyesi

Bilim Kurulu

Abdullah Karatay, Prof. Dr., Üsküdar Üniversitesi
Ali Fuat Ersoy, Prof. Dr., Karabük Üniversitesi
Ali Rıza Abay, Prof. Dr., Yalova Üniversitesi
Arzu İçağasıoğlu Çoban, Prof. Dr., Başkent Üniversitesi
Ayşe Sezen Serpen, Prof. Dr., Ankara Üniversitesi
Bedrettin Kesgin, Prof. Dr., Yalova Üniversitesi
Cengiz Özbesler, Prof. Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Eda Purutçuoğlu, Prof. Dr. Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Elif Gökçearslan Çiftçi, Prof. Dr., Ankara Üniversitesi
Emine Özmete, Prof. Dr., Ankara Üniversitesi
Emrah Akbaş, Prof. Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Fatih Şahin, Prof. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Fatma Arpacı, Prof. Dr., Gazi Üniversitesi
Fatma Işıl Bulut Prof. Dr., Başkent Üniversitesi
Gülsüm Çamur, Prof. Dr., Samsun 19 Mayıs Üniversitesi
Günay Günay, Prof. Dr., Karabük Üniversitesi
Hakan Acar, Prof. Dr., Liverpool Hope Üniversitesi
Hande Şahin, Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi
İlhan Tomanbay, Prof. Dr., İstinye Üniversitesi
İshak Aydemir, Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
İsmet Galip Yolcuoğlu, Prof. Dr., Gelişim Üniversitesi

Kamil Alptekin, Prof. Dr., Karatay Üniversitesi
Kasım Karataş, Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi
Nurdan Duman, Prof. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Özlem Cankurtaran, Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi
Özlem Karakuş, Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi
Reyhan Atasü Topçuoğlu, Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi
Sema Buz, Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi
Sunay İl, Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi
Şengül Hablemitoğlu, Prof. Dr., Lefke Avrupa Üniversitesi
Tarık Tuncay, Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi
Uğur Tekin, Prof. Dr., Kent Üniversitesi
Vedat Işıkhhan, Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi
Veli Duyan, Prof. Dr., Ankara Üniversitesi
Yasemin Özkan, Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi
Zafer Daniş, Prof. Dr. Sakarya Üniversitesi
Zeynep Şimşek, Prof. Dr., Bilgi Üniversitesi
Zeynep Tezel, Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi
Bilge Önal Dölek, Doç. Dr., Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi
Buğra Yıldırım, Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Demet Akarçay Ulutaş, Doç. Dr., KTO Karatay Üniversitesi
Ergün Hasgöl, Doç. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Figen Paslı, Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi
Hande Albayrak, Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi
Hüsünur Aslantürk, Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi
Melike Tekindal, Doç. Dr., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
Özge Özgür, Doç. Dr., Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi
Özgür Altındağ, Doç. Dr., Dicle Üniversitesi
Tahir Emre Gencer, Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi
Umut Yanardağ, Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Ayşe Özada Nazım, Dr. Öğr. Üyesi, Lefke Avrupa Üniversitesi
Harun Aslan, Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi
Mehmet Başçılar, Dr. Öğr. Üyesi, Malatya Turgut Özal Üniversitesi
Melih Sever, Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi
Merve Deniz Pak Güre, Dr., Öğr. Üyesi, Başkent Üniversitesi
Nurullah Çalış, Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi
Ozan Selçuk, Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Serdar Aykut, Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi
Çiçek Nilsu Varlıklar Demirkazık, Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Elvan Atamtürk, Dr., Kocaeli Üniversitesi
Ercem Erkul, Dr., Hacettepe Üniversitesi
Şerif Uzunbaş, Dr., Fırat Üniversitesi

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜRLER

İlki 1995 yılında gerçekleştirilen ve her yıl sosyal hizmet uzmanları derneği ve bir üniversitemizin işbirliğiyle düzenlenen sosyal hizmet sempozyumu bu yıl üniversitemizin ev sahipliğinde “Sürdürülebilir Kalkınma ve Sosyal Hizmet” odağında düzenleniyor.

Kalkınma kavramı ilk olarak sanayileşmekte olan ülkelerde ekonomik bağlamda ele alınmış, ancak yalnızca ekonomik kalkınmaya odaklanmak başta yoksulluk olmak üzere pek çok sosyal sorunu önleyememiştir.

Bu nedenle daha sürdürülebilir bir kalkınma için insan refahının artırılması amacıyla başta sağlık, eğitim ve sosyal hizmetler gibi temel hizmetlere erişim ve sağlıklı bir çevrede yaşam konuları insan hakları çerçevesinde ele alınmaya başlamıştır.

Böylelikle yalnızca ekonomik kalkınmayı çağrıştıran “kalkınma kavramı” yerine ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel boyutları içeren ve bütüncül bir kavram olan “sürdürülebilir kalkınma kavramı” daha tercih edilir bir kavram haline gelmiştir.

Günümüzde dünya genelinde yaşanan pandemi, savaşlar, iklim değişikliği, sosyal sorunlar ve ekonomik bunalımlar sürdürülebilir kalkınma konusunun önemini giderek artırmaktadır.

Bu bağlamda Birleşmiş Milletler üyesi ülkeler tarafından 2030 yılı sonuna kadar ulaşılması amaçlanan hedefleri içeren bir evrensel eylem çağrısı niteliğindeki sürdürülebilir kalkınma amaçları küresel sorunların çözümü konusunda oldukça önemli hedeflerdir.

Söz konusu amaçlar; tüm dünyada açlık ve yoksulluğa son vermek, iklim değişikliği ile mücadele etmek ve nitelikli eğitimi yaygınlaştırmak gibi 17 ana başlıktan oluşan sosyal, kültürel ve ekolojik meselelerin çözümüne odaklanmaktadır.

Bu noktadan hareketle sürdürülebilir kalkınma konusu sosyal hizmet mesleğinin de amaçlarıyla paralel olup sempozyumumuzun odağını oluşturmaktadır.

Konuşmama son verirken sempozyumumuzun gerçekleşmesini sağlayan başta sayın rektörümüz Prof. Dr. Refik Polat olmak üzere, sayın dekanımız Prof. Dr. Abdullah Karakaya ve bilim kurulunda ve sempozyum düzenleme kurulunda yer alan değerli meslektaşlarıma, üniversitemiz kongre koordinasyon birimi personeline, işbirlikleri için Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğine ve destekleri için Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Gelişim Vakfına teşekkür eder, verimli ve başarılı bir sempozyum olmasını dilerim.

Saygılarımla.

Doç. Dr. Oğuzhan ZENGİN
Sempozyum Başkanı

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜRLER

Öncelikle, 1995 yılında HU. Sosyal Hizmetler Yüksekokulu ile birlikte gerçekleştirdiğimiz ilk sempozyumun düzenlenmesine öncülük eden, derneğimizin kurucularından, ülkemizde Sosyal Hizmet Hizmetlerin kurumsallaşmasına yönelik çalışmaların hep içinde olan, sosyal hizmet okulları derneğinin kurulmasına önderlik eden değerli meslektaşımız hocamız Ertan Kahramanoğlu'nu ve sosyal hizmete emek vermiş ebediyete intikal etmiş hocalarımızı ve meslektaşlarımızı saygıyla anıyorum.

Üniversitelerimiz ile birlikte sosyal hizmet sempozyumlarını 24 yıldır sürdürmek ve akademisyenler ile sosyal hizmet alanlarında uygulama yapan sosyal hizmet uzmanlarını bir araya getirmek önemli bir başarıdır. Bu başarıda emekleri geçen değerli akademisyenlerimize ve derneğimizin bizden önceki yönetim kurulu üyelerine de teşekkür ederim.

Gerçekleştirdiğimiz 24. Sosyal Hizmet Sempozyumumuzun Ana teması bildiğiniz gibi “Sürdürülebilir Kalkınma ve Sosyal Hizmet”.

2015 yılı Eylül ayında, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 70. Oturumunda Devlet Başkanları, BM temsilcileri ve sivil toplum kuruluşları bir araya gelmiş ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini kabul etmişlerdir. UNESCO’nun aktif katılımıyla söz konusu hedeflerin amacı evrensel, iddialı, sürdürülebilir kalkınma gündemini inşa ederek, “İnsanlar tarafında insanlar için” bir gündem oluşturulması hedeflenmiştir.

Bu ana hedefler;

- 1-Aşırı yoksulluğu sona erdirmek;
- 2-Eşitsizlik ve adaletsizlik ile mücadele;
- 3-İklim değişikliğinin sonuçlarını düzeltmek.

Sürdürülebilir kalkınmanın üç ana hedefi ile bu hedeflere ulaşmak için belirlenen amaç ve göstergelere bakıldığında sosyal hizmet mesleğinin odak noktaları ile kesiştiğini görüyoruz.

Kalkınma Hedeflerinin ilki Aşırı Yoksulluğu sona erdirmek.

Aşırı yoksulluğu sona erdirmek hedefi akademisyenlerimizin ve her alanda çalışan meslektaşlarımızın temel çalışma konularını oluşturmaktadır

Yoksulluk ve işsizlik, savaşlar dışında tüm dünyayı en çok etkileyen sosyal sorunların başında gelmektedir.

Yoksulluk, “günlük temel ihtiyaçlarının tamamını ya da büyük bir kısmını karşılayacak yeterli gelire sahip olamama durumu” olarak tanımlanmaktadır.

Yoksulluğun temelinde Sosyal Adaletsizlik ve eşitsizlikler yatmaktadır.

Yoksulluk, bireylerde zamanla geleceğe dair umutların yitimine, değişime ve gelişime kapalı olma ve yardımlara bağımlılık geliştirmeye neden olmaktadır. Bu olumsuzlukların ortadan kaldırılması, güçlü bir sosyal refah sistemine, kurumlara, birey ve toplumun güçlendirilmesine yönelik profesyonel yaklaşımlara bağlıdır.

Bu profesyonel yaklaşım, yoksulluğa yönelik mesleki müdahaleyi gerçekleştirebilecek sosyal hizmet uzmanları tarafından yerine getirilebilir.

Nitekim ülkemizin de imzacısı olduğu Avrupa Sosyal Şartının (Avrupa Sosyal Haklar Sözleşmesi) 14. Maddesi, sosyal refah hizmetlerinden yararlanma hakkı ile ilgilidir. Bu Madde uyarınca taraf devletler, sosyal hizmet yöntemlerinden yararlanarak toplumda bireylerin ve grupların refah ve gelişmelerine, sosyal çevreye uyumlarına katkıda bulunacak hizmetleri geliştirmeyi ve sağlamayı taahhüt eder.

Sosyal Hizmetin temel bir amacı, insanların sosyal ortamlarda güven içinde, emniyette, onurlu bir şekilde ve haklarını tam olarak gerçekleştirerek yaşayabilmeleri için sosyal koruma sistemlerini geliştirmektir.

Bu yaklaşım, sosyal koruma sistemlerini bireysel yoksulluğun azaltılması ve olası zararların en aza indirilmesi için yukarıdan aşağıya birbiri ile ilintili bir sistemi öngörür.

Sosyal Hizmet, yoksulluğu azaltmak ve sonuçlarını hafifletmek için sistem ve programların geliştirilmesini aktif olarak desteklerken, öncelikli ve sürdürülebilir sosyal koruma biçimi olarak aile, topluluk ve toplumsal sermaye ile karşılıklı bağlılık ilişkisi oluşturma'nın önemini vurgular. Birey, aile, topluluk ve toplum içinde dayanışmayı güçlendirmeyi hedefler.

İnsanların, güvenliğini ve refahını engelleyen temel nedenleri ve dinamikleri ele alarak toplulukları ve toplumu dönüştüren sistemler inşa etmek için Sosyal Koruma Sistemlerini teşvik etmek, sosyal hizmetin mesleki etiği gereğidir.

Sosyal hizmet uzmanları, sosyal koruma sistemlerini sosyal dönüşüm, demokrasi ve sosyal olarak adil toplumlar yaratma araçları olarak görürler. Gereğinde sistemlere erişimi kolaylaştırmak için aile ve sosyal sistemler arasında arabuluculuk yaparlar.

Ülkemizde sosyal güvenlik denilince akla sosyal sigortalar gelmektedir. Sosyal yardım uygulamaları ise ağırlıklı olarak merkezi yönetim ve yerel yönetimler(belediyeler), az da olsa sivil toplum kuruluşları tarafından yerine getirilmektedir.

Merkezi yönetimin yaptığı sosyal yardımların bir bölümü nesnel ihtiyaç ölçütleri doğrultusunda yerine getirilmektedir. Buna 2022 Sayılı kanun kapsamında 65 yaşını doldurmuş, muhtaç, güçsüz ve kimsesiz Türk vatandaşlarına verilen maaşlar, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün muhtaç aylığı ve imaret hizmetleri ile Milli Eğitim Bakanlığından verilen bursları örnek olarak gösterebiliriz.

Yardım temelli yaklaşımlar, yoksulluğu; yapısal sonuçlarından bağımsız olarak değerlendirdiğinden yoksul bireylerin, adalet, sosyal güvenlik, eğitim, istihdam gibi hizmetlere erişimleri güçleşmektedir. Karar alma mekanizmalarına katılımlarının sağlanamaması nedeni ile de güçlenmeleri kısıtlamaktadır. Sadece ekonomik ihtiyaçlara odaklanıldığından yoksullukla mücadele noktasında geçici ve günübirlik çözümler üretmektedir.

Bu nedenle yoksullukla mücadele stratejisinin en temel unsurlarından birincisi, sürdürülebilir kalkınma esasına dayalı hak temelli yaklaşım modelidir.

Hak temelli yaklaşım, çeşitli nedenlerle yoksullaşan insanların korunmasını ve yoksullukla mücadelenin uluslararası insan hakları standartları çerçevesinde ele alınması fikrini esas alır.

Hak temelli yaklaşımın diğer önemli özelliklerinden birisi de yoksul insanların hak sahibi bireyler olarak güçlendirilmesidir.

Sosyal yardımların yürütüldüğü kurumlarda; yoksul birey ve grupların güçlendirilmesi için mesleki bilgi ve deneyime sahip sosyal hizmet uzmanlarının istihdam edilmesi sağlanmalıdır. Aksi takdirde yoksul bireylerin güçlendirilmesini içermeyen bir yoksullukla mücadele politikası etkili olamayacaktır.

Ülkemizde yürütülen Sosyal yardım programlarının çok çeşitli olmasına rağmen, yoksulluğu önleyici, bireylerin kendi kendilerine yeterli hale gelmelerini sağlayıcı politikalardan çok hayırseverlik ve yardım temelli yaklaşımlar tercih edilmektedir.

Bu yönde bazı iyi uygulamalar olmakla beraber politika düzeyinde, kalıcı programlar oluşturulamamıştır.

Ülkemizde en yaygın sosyal yardım kurumu olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarında görevlendirilen çalışanların sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler konusunda yeterli bilgiye ve profesyonel bakışa sahip olmamaları, yararlananların kendi kendilerine yeterli hale

gelmesini, güçlendirilmesini, birey ve ailenin sosyal işlevselliğini artıracak mesleki uygulamaları gerçekleştirecek olan sosyal hizmet uzmanlarının yeterli sayıda istihdam edilmemeleri temel bir sorundur.

Sosyal yardımların hak temelli ve nesnel bir bakış açısıyla ele alınmasındaki kısıtlılıklar, yoksulluk alanında hizmet veren yerel ve merkezi yönetim kurumları arasındaki koordinasyonun yeterli düzeyde sağlanamaması, hizmetlerin etkin, verimli ve zamanında sunulamamasına, hizmet tekrarının yaşanmasına ya da hizmetlere erişilememesine neden olmaktadır.

Güçlenme yaklaşımı ile örtüşmeyen sosyal yardımlar, yardımlara bağımlılığı artırmakta ve yoksulluk döngüsünün devam etmesine neden olmaktadır. Diğer taraftan da yoksulluk, yaşayan birey ve ailelerde geleceğe ilişkin umutsuzluk ve öğrenilmiş çaresizlik yaratmaktadır.

Sonuç olarak da yardımlardan yararlanan bireylerin sayısı giderek artmaktadır. Burada amaç yardımlardan yararlananların sayılarını artırmak mı yoksa yardımlardan yararlanan bireylerin kendi kendilerine yeterli hale gelmelerinin sağlanarak sayılarının azaltılması ve yoksulluğun ortadan kaldırılması mıdır?

Ülkemizde resmi verilere göre 2021 yılında pandemi ve ekonomik krize bağlı olarak sosyal yardımlardan yararlanan kişi sayısı 20 milyonu aşmıştır. Sosyal yardımlardan yararlanan bireylerden ne kadarının kendi kendine yeterli hale geldikleri, istihdama kazandırıldıkları ve artık yardımlardan yararlanmadıklarına ilişkin bilgi ve sayısal veriler kamuoyu paylaşılmalıdır. Bu bilgiler ışığında yardım sisteminin amaca uygun olup olmadığına ancak karar verebiliriz.

2016-2030 sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ulaşılması ve yeni eko sosyal dünyanın inşasında, özellikle ebeveynlik, hastalık, işsizlik, analık, sakatlık ve yaşlılık durumlarında yeterli gelir elde edemeyenlerin, sağlık hizmetlerine evrensel erişimlerinin güvence altına alınmaları, temel gelir güvencesinden yararlanmaları sağlanmalıdır. Bu düzenlemeyi yaparken kimse geride bırakılmamalıdır.

Sosyal hizmet perspektifinden, sosyal koruma sistemleri ve refah devletleri, bir bütün olarak nüfusun sürdürülebilirliğini ve refahını teşvik edecek şekilde tasarlanmalıdır.

Sosyal Koruma Sistemi ile hak sahiplerine, hak temelli bir anlayışla yaşantılarını devam ettirebilecekleri, bireysel donanımlar kazandırarak güçlendirmek ve öğrenilmiş çaresizliğe karşı kendi dinamiklerini harekete geçirerek potansiyellerinin farkına varmaları adına eğitim sağlık ve sosyal hizmetler ile desteklenmeleri sağlanmalıdır.

Yoksul ailelerin çocuklarının bilişsel duygusal ve fiziksel açıdan varlıklı ve yüksek gelirli ailelerin çocuklarından daha dezavantajlı durumda oldukları görülmektedir.

Bu çocuklar, sağlıklı beslenme ve barınma olanaklarının yetersiz oluşu, gelişimleri için gerekli duygusal ihtiyaçlarının karşılanmaması ve ailelerin akademik başarı kaygılarının olmaması nedeniyle eğitim yaşantılarında risk ile karşı karşıyadırlar.

Okul başarısı düşen ve okul devamsızlığı artan çocuklar, aile ve okul denetimimin dışına çıkarak sokağın riskleri ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu yüzden yoksulluk döngüsünün kırılabilmesi için yoksul ailelerin çocuklarına yönelik programlar geliştirilmelidir.

Çocuk ve aile refahı alanı kapsamında; ailede, okulda, sokakta, toplumda yani her durumda ve her ortamda çocuğun gelişiminin desteklenmesi, risklerden korunması ve güvenliğinin sağlanması hedeflenmelidir.

Bu nedenle tüm dünyada başarı ile uygulanan ve eğitim sistemi içinde faaliyet gösteren okul Sosyal Hizmetinin ülkemizde de Eğitim sistemi içinde etkin bir şekilde uygulanması sağlanmalıdır.

Okul sosyal hizmeti, çocuk hakları ve çocuk refahı odağında, “bütüncül ve multidisipliner” bir bakış açısı sunarken ‘okul-aile-toplum’ arasındaki bağları da güçlendirmekte ve karşılaşılan zorlukları “hak temelli bir anlayışla” çözmeye çalışmaktadır.

Bu sayede çocukların okul içinde ve okul dışında dahil olduğu tüm sistemler, çocuğun üstün yararı yaklaşımıyla yakın ve uzak çevre ile birlikte ele alınmalı, çocuğu güçlendirmek, geliştirmek, desteklemek ve korumak üzere hak temelli olarak (yeniden) düzenlenmelidir.

Kalkınma Hedeflerinin ikincisi Eşitlik ve Adalettir. Sosyal Hizmet mesleği açısından eşitlik ve adalet en başta gelen etik kodlar olduğu gibi uygulayıcılar açısından gözetilmesi birincil önem taşıyan kavramlardır.

Her türlü ekonomik, sosyal ve siyasal ayrımcılığa karşı olarak yaş, cinsiyet, cinsel yönelim din, dil, etnik köken v b farklılıkların hizmetlere erişimde bir engel oluşturmaması, bireylerin topluma tam katılımı yönünden desteklenerek güçlendirilmesi sosyal hizmetin adalet ve eşitlik hedefi ile doğru orantılıdır.

Kalkınma hedefleri içinde önemli bir vurgu da hem ülkeler arasında hem de ülke içinde eşitsizliği azaltmak barışçıl ve kapsayıcı toplumları yaygınlaştırmak, adalete erişimi sağlamak, her seviyede etkili ve hesap verebilir kurumlar inşa etmektir. Özellikle ülkeler arasındaki eşitsizliğin azaltılması hedefi, küresel dünyanın barışçılığı açısından büyük önem taşımaktadır.

Sosyal adalet ve eşitliğin tesisi için yasal yaptırımlar kadar tüm kurumların bu hedef doğrultusunda yapılandırılması gerekmektedir. Hukuk başta olmak üzere eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlerde hizmetlerin eşit ulaşılabilir ve sürdürülebilir olabilmesi için denetlenebilirlik ve şeffaflık önemli unsurlardır.

Bağımsız ve özerk denetim kurumlarının varlığı yasaların uygulanabilir olması açısından da önemlidir.

Kalkınma hedeflerinden üçüncüsü de iklim değişikliğinin sonuçlarının azaltılmasıdır.

Son yıllarda ülkemizde yangın, sel, deprem gibi pek çok felaket yaşadık. Bir kısmı iklim krizinin etkileri ile oluşan bu felaketlerde, insanların, dünyayı paylaştığımız hayvanların ve bitkilerin kaybını yaşadık.

Sürdürülebilir kalkınma, bugünkü ihtiyaçları tam olarak karşılarken geleceği de düşünerek kaynakları verimli kullanmak ve yenilenebilir kaynaklar üretmektir.

Bu bağlamda bireylerin olduğu kadar devletlerin sistemsal/yönetimsel sorumlulukları olduğu ortadadır. Bireylerin, tüketim alışkanlıklarını gözden geçirmesi, kirleticilerin kullanılmaması, doğayı ve hayvanları koruyacak bir toplumsal bilinç oluşturulması vb gibi bireysel sorumluluklar kadar, suların derelerin, havanın kirlenmesinde asıl sorumluluğun devletlerin alacağı önlemlerde olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Sosyal hizmet açısından çevresi içinde birey yaklaşımını, bireyin yaşadığı sosyal çevreden ekososyal çevreye genişleten bütüncül bir yaklaşıma evirmek gerekiyor. İnsanın, doğa içinde onun izin verdiği kadar alan kaplayabildiğini tersi yaklaşımlarda sonuçların insan ve doğa lehine olmadığını, tükenbilir kaynakların, bırakınız gelecek nesilleri, bugünü bile kurtaramayacağımız seviyeye geldiğini üzüntü ile belirtmek isterim.

Nitekim yakın tarihlerde yaşadığımız sel ve yangın felaketleri, bozulan ekosistem kadar önleyici ve düzeltici politikaların yeterince geliştirilemediğini bize göstermiş oldu.

Sosyal hizmet uzmanları olarak geçmişte depremler ve pandemide yaşadığımız deneyimler afetlerde mesleki müdahale konusunda bize yol gösterici oldu. Başta AFAD, Aile ve sosyal hizmetler bakanlığı ve sağlık bakanlığındaki meslektaşlarımız olmak üzere şu ları afetlerde psikososyal destek hizmetlerini büyük bir özveriyle yerine getirdiler. Genel merkez ve şubeler olarak meslek örgütümüz sürecin içinde yer aldı.

Bu deneyim ışığında derneğimiz, afetlerde psikososyal destek hizmeti verme konusunda Aile ve sosyal hizmetler bakanlığından akredite olmak için başvuran ve süreci başarı ile yürüten ilk meslek örgütü oldu.

Son olarak 24. Ulusal Sosyal Hizmet Sempozyumumuzun düzenlenmesinde büyük emeği geçen Sempozyum düzenleme kurulunda yer alan değerli meslektaşlarıma, Sempozyumun üniversite ayağındaki işlerin dışında organizasyonun gerçekleşmesinde büyük çaba harcayan derneğimize yönetici ve üye olarak emekleri geçen ayın zamanda halen Sosyal Hizmet Okulları Derneği Başkanı Doç Dr. Mehmet KIRLIOĞLU'na, Sempozyumumuzun Karabük İlinde yapılması konusunda bizleri teşvik eden Karabük Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölüm Başkanı ve Sempozyum Başkanımız olan Sayın Doç Dr. Oğuzhan ZENGİN'e, Sempozyum Bilim Kuruluna, mesleki uygulamalarını ve bilimsel bilgilerini bizimle paylaşmak için sempozyuma bildiri ile katılan tüm katılımcılara teşekkür eder başarılar dilerim.

Saygılarımla.

SHU Ramazan YÜKSEL
Sempozyum Başkanı

İÇİNDEKİLER

BAKIRKÖY'DE TIBBİ VE PSİKİYATRİK SOSYAL HİZMET: "50. YILINDA PSİKİYATRİK SOSYAL HİZMET"	1
Fatih KILIÇARSLAN.....	1
SAĞLIKTA SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA BAĞLAMINDA HOSPİS BAKIM HİZMETİ İHTİYACININ BELİRLENMESİ	2
Ayşe Mine İŞLER.....	2
Buğra YILDIRIM.....	2
SOSYAL KOOPERATİFÇİLİK VE SOSYAL HİZMET	4
Bülent ŞEN.....	4
EMEK GÜCÜNÜN ESNEKLEŞMESİ: MOTO-KURYE İŞÇİLERİ VE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR	6
Mehmet ATEŞ	6
ROLE OF PUBLIC SECTOR UNIVERSITIES ABOUT SOCIAL RESPONSIBILITIES AND CIVIC ENGAGEMENT OF YOUTH: A CASE STUDY OF FACULTY OF SOCIAL SCIENCES, UNIVERSITY OF PESHAWAR, KHYBER PAKHTUNKHWA (KP), PAKISTAN	7
Muhammad IBRAR	7
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI BAĞLAMINDA TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI (TİKA)'NIN KALKINMA YARDIMI FAALİYETLERİ	8
Onur YAŞAR.....	8
SOCIO-ECONOMIC AND ENVIRONMENTAL IMPLICATIONS OF SOLID AND LIQUID WASTE MANAGEMENT: A QUALITATIVE STUDY FINDINGS FROM RURAL KASHMIR	10
Irtifa MUKHTER.....	10
Richa CHOWDHARY	10
Sukriti CHOWDHARY	10
Deepshikha CHOWDHARY.....	10
"I AM NOT WHO YOU THINK I AM": MULTIPLE, HYBRID AND RACIALIZED IDENTITIES OF CANADIAN MUSLIM YOUTH IN THE NEGOTIATION OF BELONGING AND CITIZENSHIP	11
Aamir JAMAL	11
Clive BALDWIN	11
Wasif ALL.....	11
Swati DHINGRA	11
WHAT IT MEANS TO BE A MUSLIM YOUTH IN CANADA: FINDINGS FROM A SCOPING REVIEW OF EMPIRICAL STUDIES	12
Aamir JAMAL	12
Liza LORENZETTI	12
Clive BALDWIN	12

Swati DHINGRA	12
SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNDE YENİ AÇMAZLAR VE BAZI UMUT VEREN GELİŞMELER.....	13
Kamil ALPTEKİN	13
Selami TOPUZ.....	13
TÜRKİYE’DE SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNDE DÜŞÜNDÜRÜCÜ BİR TABLO: ÖĞRETİM ÜYELERİNİN PROFİLİ	14
Kamil ALPTEKİN	14
Selami TOPUZ.....	14
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA KAPSAMINDA POZİTİF EYLEMLER: EKO-OKULLAR PROGRAMI.....	15
Bercesto İLTER.....	15
FREİRE’NİN ELEŞTİREL EĞİTİM MODELİNİN VE HOOKS’UN KATILIMCI EĞİTİM MODELİNİN ELEŞTİREL SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNE KATKILARI	16
Gizem AKOĞLU	16
Ali DİKMEN.....	16
Özlem GÖZEN.....	16
KADIN GÖÇMENLERİN UYUM VE ENTEGRASYON SORUNLARI: SURİYELİ GÖÇMEN KADINLAR ÖRNEĞİ.....	18
Öznur ŞEN KARADAĞ	18
SOSYAL HİZMET YÖNETİMİNDE ETİK VE STRATEJİNİN ROLÜ	20
Emel BEDİR	20
Zeynep Kübra POYRAZ.....	20
Abdullah KARAKAYA	20
BM SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ DOĞRULTUSUNDA ÖNEMLİ BİR ARAÇ: SOSYAL EYLEM	21
Cihangir KARAKAYA.....	21
Mehmet BAŞCILLAR	21
ÇOCUKLAR İÇİN HAYVAN HAKLARINA YÖNELİK PİLOT BİR GRUP ÇALIŞMASI..	22
Yunus KARA	22
AİLE İÇİ ŞİDDET VE MADDE BAĞIMLILIĞINDA MULTİDİSİPLİNER YAKLAŞIM: SOSYAL HİZMET YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRME.....	24
Esin TÜCCAR	24
Elvan YAVUZ	24
ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARINDA MULTİDİSİPLİNER YAKLAŞIM: SOSYAL HİZMET AÇISINDAN DEĞERLENDİRME.....	26
Elvan YAVUZ	26
Esin TÜCCAR	26
ROLE OF WOMEN IN ECONOMIC DEVELOPMENT OF SOCIETY THROUGH ENTREPRENEURSHIP: A COMPARATIVE ANALYSIS OF RURAL AND URBAN AREAS OF ANKARA	28

Nadia SAMO.....	28
Oğuzhan ZENGİN	28
RUH SAĞLIĞI HİZMETLERİNİ SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ DOĞRULTUSUNDA YENİDEN YAPILANDIRMAK.....	29
Seda ATTEPE ÖZDEN.....	29
SOSYAL DEĞİŞİM İÇİN BİR ARAÇ: SOSYAL RİSK İNDEKSİ (SORİ)	30
Ömer Faruk BOZDOĞAN	30
BAĞIMLILIK TEDAVİSİNDE AYAKTAN REHABİLİTASYON MODELİ YEDAM ATÖLYE ÇALIŞMALARI.....	32
Büşra ADEMOĞLU.....	32
Hümeysra MUTLUTÜRK	32
YEDAM BAĞIMLILIK MÜDAHALESİ KAPSAMINDA SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI: SOSYAL DEĞİŞİM DEFTERİ.....	34
Emine Yarımdağ	34
Betül Büber	34
YEDAM'DA ÇALIŞAN SOSYAL HİZMET UZMANLARININ GÖREV VE SORUMLULUKLARI.....	35
Betül TURAN	35
BAĞIMLILIKTA SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİNİN BELİRLENMESİ: SOSYAL ÇALIŞMA MATRİKSİ	37
Dilek GÜLSOY.....	37
Gizem MAY.....	37
KÜLTÜR VE GÖÇ BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME ARACI: KÜLTÜRAGRAM	39
Emine SARAÇ	39
TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADAKİ YERİ ...	41
Şevval GÖK.....	41
SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND SOCIAL POLICY RECOMMENDATIONS FOR COMBATING CLIMATE CHANGE	43
Ezgi YAMAN KENNEDY	43
ÇOCUK YOKSULLUĞUNUN EKOSİSTEM PERSPEKTİFİ TEMELİNDE ANALİZİ	44
Ercem ERKUL	44
Ercüment ERBAY.....	44
ENGEL SAHİBİ VE YAŞLI BİREYLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE KURUM BAKIM HİZMETLERİNE YÖNELİK GENEL BİR DEĞERLENDİRME: İZMİR KARABAĞLAR SOSYAL HİZMET MERKEZİ ÖRNEĞİ.....	46
Hüseyin DADAK	46
Mehmet ATEŞ	46
RUH SAĞLIĞI HİZMETLERİNDE SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİ: KÖPEKLİ KADIN VAKASI.....	48
İpen ÜNLÜ.....	48

RUHSAL SORUNLARI OLAN ÇOCUKLARDA OKUL ZİYARETLERİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA OKUL SOSYAL HİZMET UYGULAMALARININ YERİ	49
Ferda KARADAĞ.....	49
KURUM BAKIMI ALTINDAKİ YAŞLILAR.....	51
Elif YILMAZ	51
YEŞİL SOSYAL HİZMET UYGULAMASINDA YENİ BİR MODEL: DOĞA TEMELLİ SANAT TERAPİ	52
Gizem Nur SAĞLIK	52
Ali Fuat ERSOY	52
PANDEMİ DÖNEMİNDE ÜREME SAĞLIĞININ SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ	53
Sedef ERKMEN.....	53
ÇEVİRİMİÇİ SOSYAL HİZMET	54
Ferhat TOPER.....	54
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA PERSPEKTİFİYLE YAŞAM KALİTESİ YAKLAŞIMI. 55	
Miraç ŞİRİN.....	55
ADLİ SOSYAL HİZMET UYGULAMASINDA KARŞILAŞILAN ZORLUKLARIN MÜRACAATÇILARIN İYİLİK HALLERİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ	56
Cansu BERK	56
BİREYLERİN YAŞLI AYRIMCILIĞI ALGILARI ÜZERİNDE ÖZGECİLİĞİN ETKİSİNİN İNCELENMESİ	57
Hande ŞAHİN	57
Cengiz KILIÇ	57
Gülşay GÜNAY.....	57
2025'LERE DOĞRU TÜRKİYE'DE AİLE ve SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI'NIN FAALİYET RAPORU ÇERÇEVESİNDE SOSYAL HİZMET TARTIŞMALARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	58
İsmet Galip YOLCUOĞLU	58
1929 BÜYÜK DÜNYA EKONOMİK BUHRANI'NIN ATLATILMASINDA ABD BAŞKAN YARIMCISI SHU FRANCES PERKINS'İN ÖNEMİ.....	59
İsmet Galip YOLCUOĞLU	59
YÜKSEK GÜVENLİKLİ ADLİ PSİKİYATRİ HASTANELERİNDE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI	60
Hakan KARAAĞAÇ.....	60
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE SOSYAL BELEDİYECİLİK KAPSAMINDA BATI KARADENİZ BELEDİYE HİZMETLERİNİN İNCELENMESİ	62
Ece PARLAK ÜNLÜ.....	62
Ferda KARADAĞ.....	62
INFANTILIZATION AND DE-MATURATION OF REFUGEE WOMEN.....	63
Nuzhat Parween	63
AİLELERİN KARŞI KARŞIYA KALDIĞI SOSYAL RİSK FAKTÖRLERİ	64

Ali Osman ÖZPOLAT	64
COVID-19 DÖNEMİNDE OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU (OSB) OLAN ÇOCUĞUN ANNESİ OLMAK: GÜÇLÜKLER, FIRSATLAR VE GEREKSİNİMLER	65
İsmail NALBANTOĞLU.....	65
ÇOCUK HAKLARI VE SOSYAL HİZMET: BİR LİTERATÜR İNCELEMESİ	66
Nurullah ÇALIŞ	66
Harun ASLAN	66
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA YEREL YÖNETİMLERİN ENGELLİ POLİTİKALARININ ROLÜ (BELEDİYELERİN STRATEJİK PLANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME)	67
Azize Serap TUNÇER	67
<i>"I WAS NOT HURT BUT WAS ANGRY": HEALTHCARE EXPERIENCES OF TRANSWOMEN IN WEST BENGAL, INDIA.....</i>	68
Rituparna DEY	68
Sanjoy ROY	68
EDUCATION CHALLENGES FOR GIRL'S IN BIHAR: A LONG ROAD TO VISION SDGS 2030.....	69
Shaista SHAMIM.....	69
BİR ŞİZOFRENİ VAKASI ÜZERİNDEN ENGELLİ BAKIM MERKEZLERİNDE SUNULAN HİZMETLERİN İYİLEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME	70
Mustafa DOĞAN	70
Gizem Nur SAĞLIK	70
Çekdar TUĞRUL	70
Esmâ CİHANGİR	70
KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE EKOLOJİK ZEKA VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KAYGISI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....	71
Demet AKARÇAY ULUTAŞ.....	71
Ayşe Nur BOZ ÜNALOĞLU	71
SOSYAL HİZMET BAKIŞ AÇISIYLA PANDEMİ VE ŞİDDET	72
Başak DÜZEL	72
YAŞ AYRIMCILIĞI VE SOSYAL DIŞLANMA.....	73
Gülşay GÜNAY.....	73
Ayfer AYDINER BOYLU.....	73
İNTİHAR RİSKİ OLAN BİREYLERDE ANLAM ARAYIŞI VE LOGOTERAPİNİN ETKİLİLİĞİ.....	74
Metin ERDEM	74
Bedrettin KESGİN	74
Oğuzhan ZENGİN	74
FRAMING SOCIAL WORK INTERVENTIONS IN A POST-PANDEMIC WORLD: A STUDY ON THE IMPACT OF COVID-19 PANDEMIC AND ASSOCIATED LOCKDOWNS ON ADOLESCENTS LIVING IN A CONFLICT ZONE.....	75

Mehreena Manzoor	75
Sumaiya Rashid.....	75
Mujtaba Manzoor.....	75
GÖNÜLLÜLÜK ÇALIŞMALARININ GENÇLER VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM ÜZERİNE ETKİSİ: KOMŞUM PROJESİ ÖRNEĞİ.....	77
Reyhan ÇOMAK.....	77
EDUCATIONAL EXCLUSION OF CHILDREN: EXPERIENCES OF MIGRANT SLUMS IN KASHMIR	78
Sumaya RASHİD	78
Zahid Ahmad LONE	78
Mehreena MANZOOR.....	78
SOSYAL SORUMLU TÜKETİM DAVRANIŞI ÖLÇEĞİNİN KISALTILMIŞ TÜRKÇE VERSİYONUNUN GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI	79
Veysi BAYDAR.....	79
Hasan TERZİ	79
ROMAN KÜLTÜRÜNDE ERKEN YAŞTA EVLİLİK OLGUSUNUN KÜLTÜREL ARKA PLANI: EVLİLİK STRATEJİSİ VE PARADOKSLAR.....	80
Ayşe ALİCAN ŞEN	80
Gizemnur KORDALI.....	80
Hatice Büşra CAN.....	80
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADAN ÇEVRESEL ADALETSİZLİĞE: TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA KAPSAMINDA YAPILAN PROJELERİN YEŞİL SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİYLE YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	82
Avşin AKBAŞ.....	82
Hakan COŞKUN.....	82
Arif KALA.....	82
SOSYAL HİZMET VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA: SOSYAL HİZMET MÜFREDATLARINA İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME.....	84
Ayşe ÖZADA NAZIM	84
CAN SIKINTISI VE PROBLEMLİ AKIILI TELEFON KULLANIMI: SOSYOTELİZM VE GELİŞMELERİ KAÇIRMA KORKUSUNUN ROLÜ	85
Melih Sever	85
SURİYELİ MÜLTECİLERDE DAYANIKLILIK ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	86
Oktay TATLICIOĞLU	86
ABD'DE OKUL SOSYAL HİZMET UZMANLARININ MESLEKİ YÖNELİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE OKUL RUH SAĞLIĞI İÇİN ÇIKARIMLAR	88
Ozan SELÇUK.....	88
Kate PHILIPPO.....	88
BURDUR'DA DEZAVANTAJLI GRUPLARIN REFAH DÜZEYLERİ VE YAŞAM KOŞULLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	89
Mehmet ÖÇAL.....	89

Özge KUTLU	89
Adem KORKMAZ	89
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA SOSYAL HİZMET UZMANLARININ ROLÜ	91
Elif DEMİRBAŞ	91
Aleyna YILDIRIM	91
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMANIN TÜRKİYE’DEKİ SOSYAL HİZMET OKULLARI MÜFREDATLARINDAKİ YERİ	92
Ezgi ARSLAN ÖZDEMİR	92
YAŞLI BİREYLERİN KENTSEL ALAN DENEYİMLERİNE İLİŞKİN BİR ALAN ARAŞTIRMASI	93
Seda ERKUŞ	93
Bora BALUN	93
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE SAĞLIK EKSENİNDE SOSYAL HİZMETİN YERİ VE ÖNEMİ	94
Satı GÜL KAPISIZ	94
DİJİTAL ZORBALIK ÜZERİNE GÖRÜŞLERİN İNCELENMESİ	96
M. Zafer DANIŞ	96
Veli DUYAN	96
Talip YİĞİT	96
Özden GÜNEŞ	96
Beyza ERKOÇ	96
Yasemin KAYA	96
COVID-19 PANDEMİSİNİN KENT KULLANIMINA ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	98
M. Zafer DANIŞ	98
Veli DUYAN	98
Özden GÜNEŞ	98
Beyza ERKOÇ	98
İrem Sena ÖZDEMİR	98
Yaren ÖZDEMİR	98
Rumeysa DEMİR	98
Zeynep KARABEKTAŞ	98
Beyzanur DİKEN	98
SAĞLIKLI YAŞLANMA VE SOSYAL HİZMETİN ROLÜ	100
Zeynep Gökçe KOÇYİĞİT	100
Deniz Say ŞAHİN	100
RUHSAL HASTALIK TANILI BİREYLERLE GÜÇLENDİRME TEMELLİ SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI	101
Özlem GÖZEN	101

Gizem AKOĞLU	101
Ali DİKMEN.....	101
KADINA YÖNELİK EŞ ŞİDDETİ İLE TRAVMA SONRASI STRES BOZUKLUĞU ARASINDAKİ İLİŞKİ	103
Rumeysa İŞKİL.....	103
Meral ÖZTÜRK.....	103
İNSANİ GELİŞİMİŞLİK YAKLAŞIMI BAĞLAMINDA YOKSULLUK VE MERKEZİ YAPABİLİRLİKLERİN ÖNEMİ	104
Safter BOZARSLAN	104
Hakan COŞKUN	104
ALANDA ÇALIŞAN SOSYAL HİZMET UZMANLARININ İKİNCİL TRAVMA ALGILARI	106
Çağla ABDAN	106
Gamze Nur CAFEROĞLU	106
KENTSEL HİZMETLERE SOSYAL HİZMET BAKIŞI: KADIN DOSTU KENT	107
Şefika Eda ÇİÇEK	107
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ODAĞINDA EKOSOSYAL KRİZLER VE SOSYAL HİZMET.....	108
Selin KOÇAK	108
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ VE ENGELLİ HAKLARI SÖZLEŞMESİ BAĞLAMINDA ENGELLİ BİREYLERİN HAKLARI.....	109
Aslıhan AYKARA	109
Büşra Hazal ÜNAL TUNÇ	109
KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ YEŞİL SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİNİ NASIL BİÇİMLENDİREBİLİR?.....	110
Büşra Hazal ÜNAL TUNÇ	110
Aslıhan AYKARA	110
DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN GETİRDİĞİ BİR SORUN: YAŞLILIK VE DİJİTAL UÇURUMLAR	112
Mehtap PEKESEN.....	112
YENİ BİR SOSYAL HİZMET MODELİ: KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK.....	113
Furkan ARI.....	113
SOSYAL HİZMET VE SOSYAL POLİTİKA İLİŞKİSİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ODAĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ	114
Deniz TAŞAĞAL.....	114
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİNDE ANNELİĞİN İZİNİ SÜRMEK	115
Hande ALBAYRAK	115
Zülal ŞAHİN	115
YAŞLILIK DÖNEMİNDE SPİRİTÜALİTE VE SPİRİTÜEL BAKIM	116
Özge KUTLU	116

Deniz SAY ŞAHİN	116
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN PANDEMİ SÜRECİNDE RİSKLİ DAVRANIŞLARA YÖNELİMLERİ VE BAŞA ÇIKMA DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	118
Burcu BUDAK.....	118
Miraç Burak GÖNÜLTAŞ	118
EĞİTİMDE CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ, FEMİNİST TEORİ VE NEOLİBERAL POLİTİKALAR ODAĞINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	119
Ali DİKMEN.....	119
Özlem GÖZEN.....	119
Gizem AKOĞLU	119
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI BAĞLAMINDA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE SOSYAL HİZMET İLİŞKİSİ	121
Beste DEMİR	121
GERONTOLOJİNİN DOĞUŞU, TÜRKİYE’DE VE DÜNYADA GELİŞİMİ.....	122
Oktay ÖZTOP	122
Deniz SAY ŞAHİN	122
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER YAŞLILIK İLKELERİ ÇERÇEVESİNDE COVID-19 SALGIN DÖNEMİNDE TÜRKİYE’DEKİ YAŞLI HABERLERİ ARAŞTIRMASI: MEMURLAR.NET ÖRNEĞİ.....	123
Mahmut Sami KÖKTAŞ.....	123
HASTANELERDE UYGULANAN SOSYAL HİZMET MÜDAHALELERİ ÜZERİNDE YAPILAN ETKİNLİKLERİN İNCELENMESİ: BİR SİSTEMATİK LİTERATÜR TARAMASI.....	124
Sibel ORHAN	124
FİNANSAL SOSYAL HİZMET KAVRAMI ÜZERİNE BİR DERLEME	125
Ömer KARAKAYA.....	125
TÜRKİYE’DE SOSYAL HİZMET DİSİPLİNİNDE YAPILMIŞ YOKSULLUK ALANINDAKİ YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA TEZ ÇALIŞMALARININ BETİMSSEL ANALİZİ.....	126
Ömer AVCI.....	126
Fatih ŞAHİN	126
TRAVMAYA DUYARLI SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİ.....	128
Zeki KARATAŞ.....	128
BURDUR’DA 65 YAŞ VE ÜZERİ NÜFUSUN AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI YAŞAM KALİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	129
Sevinç SÜTLÜ	129
Ahmet Selçuk KILINÇ.....	129
CANLILARIN SOSYAL HİZMETİ MÜMKÜN MÜDÜR?	130
Umut YANARDAĞ.....	130

SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİNDEN KADINA YÖNELİK DİJİTAL ŞİDDET	131
Hatice Kübra COŞKUN	131
KADIN YOKSULLUĞU, NEDENLERİ VE ÖNLENMESİNE İLİŞKİN ÖNERİLER.....	132
Esin POLAT.....	132
SURİYELİLERİN YOĞUN OLDUĞU İL BELEDİYELERİNDE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	133
Dilara USTABAŞI GÜNDÜZ	133
Sümeyye AYDOĞDU KUZUCU	133
SÜRDÜRÜLEBİLİR VE KAPSAYICI SOSYAL HİZMET: LİSANS EĞİTİMİNDE İŞARET DİLİ DERSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	134
Merve Nur OKTAR	134
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMANIN AYAK BAĞI: MADDE BAĞIMLILIĞI.....	136
Zeynep UYANIK NEGİZ	136
KENTSEL DÖNÜŞÜM MODELLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER VE TOPLULUKLAR AMACI PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	137
Semra SÜTÇÜ	137
Erhan KURTARIR.....	137
MAKRO SOSYAL ÇALIŞMA PERSPEKTİFİNDEN TİNSELLİK VE SOSYAL ADALET İLİŞKİSİ.....	139
Emel BEDİR	139
COVID19 ÖNCESİ YÜZ YÜZE EĞİTİMİN, COVID19 SÜRECİ YÜZ YÜZE EĞİTİM İLE KARŞILAŞTIRILMASI VE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	140
Tuba YÜCEER KARDEŞ.....	140
Emine Büşra AYGÜN.....	140
SOSYAL HİZMET BAKIŞ AÇISIYLA SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL KALKINMA	142
Mustafa Emin AKÇİN	142
TÜRKİYE'DE İNSANI YARDIM ÖRGÜTLERİ ÇALIŞANLARININ GEÇİCİ KORUMA STATÜSÜNDE BULUNAN SURİYELİ ÇOCUKLARIN EĞİTİM SİSTEMİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ DEĞERLENDİRİLMESİ... 144	
Yusuf YÜKLER.....	144
DEVLET OKULLARINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN SOSYAL HİZMET ALGISI VE OKUL SOSYAL HİZMETİNE BAKIŞ AÇILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	145
Meriç TOK.....	145
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI ÇERÇEVESİNDE ANNE VE BEBEK SAĞLIĞININ GELİŞTİRİLMESİ: PERİNATAL SOSYAL HİZMET	146
Merve Deniz PAK GÜRE.....	146
PANDEMİ DÖNEMİNDE YAPILAN SOSYAL YARDIMLARIN FİNANSAL SOSYAL HİZMET ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	148
Aykut Can DEMİREL.....	148
Gonca POLAT	148

SOSYAL HİZMET ÇALIŞANLARININ BAĞIMLILIK YAPICI MADDE KULLANAN KİŞİLERE İLİŞKİN TUTUMLARI	150
Gözde YILMAZ TUNCEL	150
Derya ŞAŞMAN KAYLI	150
Görkem YARARBAŞ	150
ENGELLİLİĞİ KAPSAYICI KALKINMA: SOSYAL HİZMET ODAĞINDA BİR DEĞERLENDİRME	152
Lütfiye KARAASLAN	152
İKLİM DAYANIKLILIĞININ İNŞASINDA SOSYAL HİZMETİN ROLÜ	154
Aslıhan Nişancı	154
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMLARI İLE SOSYAL İLGİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	156
Rana MEŞE	156
İshak AYDEMİR	156
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE NÜFUS POLİTİKALARI	157
Kıvanç UZUN	157
Abdurrahman Ferhat ÖZTÜRK	157
TÜRKİYE'DE YAŞAYAN GÖÇMENLERİN KARŞILAŞTIKLARI EKONOMİK VE PSİKO-SOSYAL SORUNLAR	159
Beyza BULAT	159
GİRİŞİMCİLİK OLGUSUNDA SOSYAL HİZMET UZMANLARININ ROLÜ	161
Serkan ÜLKÜ	161
14-17 YAŞ ARALIĞINDAKİ ORTA ERGENLİK DÖNEMİ LİSE ÖĞRENCİLERİNİN BENLİK SAYGISININ SANAL ZORBALIK VE AKRAN ZORBALIĞI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ	162
Arzu SEÇGİN	162
Elif KARAKUŞ	162
Osman Burak KARA	162
Özlem DEMİRALAY	162
Tuba YÜCEER KARDEŞ	162
SOSYAL HİZMETTE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFİNDE NEOLİBERAL POLİTİKALARIN KÜÇÜK ÜRETİCİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: KUMLUCA ÖRNEĞİ ..	163
Hacer AKÜLKÜ	163
BAŞKA TÜRLÜ BİR YAŞAMIN İNŞASINDA SARIKEÇİLİLER VE ALTERNATİF BİR TOPLUMSAL TAHAYYÜL	165
Okan BEYTAŞ	165
SAĞLIK HAKKINA ERİŞİMİ ENGELLEYEN EKONOMİK SORUNLARA YÖNELİK SOSYAL HİZMET UYGULAMALARININ SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ	167
Zilan UĞURLU	167

SAĞLIK ÇALIŞANLARINDA SOSYAL DESTEĞİN; DİYET, FİZİKSEL AKTİVİTE VE BEDEN KİTLE İNDEKSİ ARASINDAKİ İLİŞKİSİ	169
Hilal DOĞAN GÜNEY	169
Ümit TOPÇUOĞLU	169
Abdulkadir ILGAZ.....	169
OBEZ BİREYLERDE BENLİK SAYGISI VE SOSYAL DESTEK İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ	170
Hilal DOĞAN GÜNEY	170
Oğuzhan ZENGİN	170
Mustafa ACAR.....	170
Abdulkadir ILGAZ.....	170
Ümit TOPÇUOĞLU	170
KADINLARIN AİLE İÇİ ŞİDDET ALGILARI LİBYA ÖRNEĞİ.....	171
Suhaila Salem A. FANNES	171
Gülay GÜNAY.....	171
AFET VE ACİL DURUMLARDA KADIN: KIRILGANLIKTAN GÜCE.....	172
Gamze YÜKSEL.....	172
SOSYAL HİZMET ÖĞRENCİLERİNİN MÜRACAATÇI GRUPLARINA İLİŞKİN BAKIŞ AÇILARI: NİTEL BİR ARAŞTIRMA.....	173
Kader PEKGÖZ	173
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK YAKLAŞIMI BAĞLAMINDA TOPLUMLA SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI	174
Ayşe Seda YILDIRIM İŞLER	174
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA EĞİTİMİN ÖNEMİ VE OKUL SOSYAL HİZMETİ	176
Serdar AYKUT	176
5395 SAYILI ÇOCUK KORUMA KANUNU'NA YENİ BİR KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİR ÖNERİSİ	177
Yunus DURSUN.....	177
Elvan ATAMTÜRK.....	177
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA KAVRAMI ÇERÇEVESİNDE GEZİCİ MEVSİMLİK TARIMDA ÇOCUK İŞÇİLİĞİ.....	178
Çetin YILMAZ.....	178
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ODAĞINDA YAŞLI NÜFUSA YÖNELİK YENİ EĞİLİMLER	179
Serdar AYKUT	179
SOSYAL GÜVENLİK KAVRAMI VE SOSYAL GÜVENLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ ..	180
Gülsüm KORKUT	180
ŞİDDET MAĞDURU KADINLARIN TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI, SOSYAL DESTEK SİSTEMLERİ VE ŞİDDETLE BAŞ ETME FAKTÖRLERİ.....	181

Huriye İrem KALAYCI KIRLIOĞLU	181
Şebnem ÇÖKELEZ.....	181
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ KAPSAMINDA ÇOCUĞUN İYİLİK HALİ DEĞERLENDİRMESİ	183
Figen PASLI.....	183
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ÇALIŞMALARINDA ÖZNE NEDEN ÇOCUK / ÇOCUKLAR OLMALI?.....	184
Özcan KARS.....	184

BAKIRKÖY’DE TIBBİ VE PSİKİYATRİK SOSYAL HİZMET: “50. YILINDA PSİKİYATRİK SOSYAL HİZMET”

Fatih KILIÇARSLAN*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: 1961 yılında, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı olarak kurulan Sosyal Hizmet Akademisi mezunlarının tıbbi ve psikiyatrik sosyal hizmet uygulamaları Bakırköy Akıl Hastanesinde başlamıştır. Bu çalışma, tıbbi ve psikiyatrik sosyal hizmet uygulamasının başlangıcı, gelişimi ve günümüze kadar gelişim süreçleri hakkında bilgi vermektedir. Çalışma Sağlık Bakanlığı Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Alkol ve Madde Bağımlılığı, Çocuk ve Ergen Madde Bağımlılığı, Genel Psikiyatri, Adli Psikiyatri, Psikoterapi Merkezi, Toplum Ruh Sağlığı Merkezi, Nöroloji ve Nöroşirurji kliniklerinde görevli sosyal çalışmacıların sosyal hizmet uygulamalarını içermektedir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: İnsan biyolojik, psikolojik ve sosyal bir varlık olup yaşadığı sosyal sorunlar ruh sağlığını olumsuz etkiler. Sosyal çalışmacı, bireyin aile ve toplum hayatı içinde yaşam kalitesinin yükselmesi yönünde mesleki ve kurumsal çalışmalarını yürütür. Sosyal hizmetin, psikiyatri içinde yer alması ilk olarak 1965 yılında beş kişiden oluşmuş bir grup sosyal hizmet akademisi öğrencisinin yaz alan çalışmalarını, Bakırköy Akıl ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde yapmalarıyla gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışma sosyal inceleme raporlarının hazırlanması, hasta ve ailesine ilişkin bilgiler ışığında hastanede, evde ve işyerinde görüşmeler yapılması, hastanın ve ailenin taburculuğa hazırlanması uygulamalarını içermiştir. Bu çalışmanın ardından 1968 yılında Bakırköy Akıl ve Sinir Hastalıkları Hastanesi ile Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri kliniğinde ilk sosyal çalışmacılar göreve başlamıştır. Bakırköy Akıl Hastanesinde, “Sosyal Hizmet Akademisi” ilk mezunlarından Kemal Çakmaklı, Mehmet Can, Şener Özer, Muammer Akman, Süleyman Yücedağ, Filiz Ünver, Atiye Yıldırım, Metin Aksoy, Suna Toplandı, Veysi Aksoy, Halis Doğan, Mustafa Kütükçü, Gülsüm Önal, Meltem Bal, Nilgün Erbaş, Fazilet Şener sosyal çalışmacı olarak çalışmıştır. Bakırköy Akıl Hastanesi’nde psikiyatrik sosyal hizmet uygulamaları aile ve hasta bütünlüğünün sağlanması, ailenin hastaya karşı tutum ve anlayışının geliştirilmesi biçiminde başladığı görülmektedir. Hastanede sosyal çalışmacılar genel psikiyatri, adli psikiyatri, çocuk ve ergen psikiyatri, çocuk ve ergen madde bağımlılığı, alkol ve madde bağımlılığı, toplum ruh sağlığı merkezleri, psikoterapi merkezi, nöroloji ve nöroşirurji poliklinik ve yataklı tedavi kliniklerinde, kronik hasta bakım servislerinde görevlerine devam etmektedirler. Sosyal çalışmacılar mesleki rol ve görevleri ayaktan tedavi “nöroloji, nöroşirurji, psikiyatri klinikleri acil ve poliklinik çalışmaları” ve “yatarak tedavi” gören hastalara yönelik hizmetler şeklinde ikiye ayrılır. Sosyal Çalışmacılar yoksul, kimsesiz, terk, aile içi ihmal ve şiddet mağduru, mülteci, sığınmacı, yabancı uyruklu, engelli çocuk ve yetişkin hastalarla çalışır.

Sonuç: Psikiyatrik sosyal hizmet uygulamalarında sosyal çalışmacılar mesleki bilgi, beceri ve değer temelinde danışmanlık, kaynak sağlayıcı, koordine edici, destekleyici, eğitici, kolaylaştırıcı, savunucu, araştırmacı, planlayıcı, geliştirici, öğretici, tedavi/rehabilite edici, değiştirici, yönetici, program geliştirici ve diğer mesleki rollerini kullanır. Bu rol ve işlevlerini yerine getirirken doğrudan doğruya hasta, ailesi ve çevresi ile birlikte çalışır.

Anahtar Kelimeler: Psikiyatri Hastanesi, Psikiyatrik Sosyal Hizmet, Sosyal Çalışmacı

* Sosyal Çalışmacı, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim Araştırma Hastanesi, Orcid No;

SAĞLIKTA SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA BAĞLAMINDA HOSPİS BAKIM HİZMETİ İHTİYACININ BELİRLENMESİ*

Ayşe Mine İŞLER**
Buğra YILDIRIM***

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Sürdürülebilir kalkınmanın amaçlarından biri sağlıklı ve kaliteli bir yaşam olup bu amaca ulaşma doğrultusunda sağlık bakım hizmetlerine erişim önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’de yaşam sonu bakım uygulamaları ele alındığında palyatif bakım ünitelerinin ihtiyacı karşılamadığı, profesyonel yetkinlik ve sosyal hizmet desteği gerektiren hospis bakımının mevcut olmadığı, hospislerin olmaması nedeniyle yoğun bakım ünitelerinin amacı dışında kullanıldığı ve sağlık hizmetlerine erişimde adaletsizlik yaşandığı görülmektedir. Bu sorunların varlığı nedeniyle Türkiye’de hospis bakım ihtiyacının ortaya konulması çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Yöntem: Çalışma nitel araştırma desenine dayanmakta olup fenomenolojik yaklaşım kullanılmış, amaçsal örnekleme tekniğinden yararlanılmıştır. Çalışmanın katılımcılarını Manisa Celal Bayar Üniversitesi Hafsa Sultan Hastanesi onkoloji servislerinde kanser çeşidi fark etmeksizin tedavi gören ve yaşamlarını kaybeden terminal dönem kanser hastalarının bakım veren aile üyeleri ile en az üç yıl onkoloji alanında hizmet veren sağlık profesyonelleri (doktor, hemşire ve hasta bakıcı) oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemi, beş hasta yakını ve 18 sağlık profesyoneli olmak üzere toplam 23 kişiden oluşmaktadır. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış form ile derinlemesine görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Elde edilen veriler bilgisayar ortamında deşifre edilerek ve transkripsiyon işaretleri kullanılarak metin haline getirilmiş, araştırmacılar tarafından kodlanarak işleme alınmıştır. Verilerin işlenmesi ve analizi için MAXQDA 2020 metin analiz programı kullanılmıştır. Araştırmanın etik onayı, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Etik Kurulunun 11.03.2020 tarihli ve 20478456-050.04.04- sayılı onayı ile alınmıştır.

Bulgular: Araştırmanın bulguları dört tema ve çeşitli anlam birimlerine indirgenerek değerlendirilmiştir. Temalar; ölüm yeri tercihleri, hastanede ölümün getirdiği sorunlar, hospis bakımının gerekliliği ve bakım verenler için hospis bakımı şeklinde ele alınmıştır.

Ölüm yeri tercihleri değerlendirildiğinde; sağlık profesyonellerinin hastanede ölümü uygun bulmadıkları, yoğun bakımda hastaların izole bir şekilde insancıl olmayan şartlarda öldüklerini belirttikleri görülmüştür. Bakım veren aile üyeleri ise evde ölümü tercih etmek istediklerini ancak iyi bakım verememe korkusuyla hastaneye yöneldiklerini, hastane ortamının kendilerine güven verdiğini belirtmiştir. Hospiste ölüme ilişkin görüşler değerlendirildiğinde ise hasta yakınları Türkiye’de hospis bakım hizmetinin olması durumunda hospiste ölümü tercih edeceklerini, hospislerin hastanelerin teması kısıtlayan yapısına son verebileceğini belirtirken sağlık profesyonelleri hastanede ölümün getirdiği sorunlar nedeniyle hospisleri tercih edeceklerini belirtmiştir.

* Bu çalışma ilk yazarın Doç. Dr. Buğra Yıldırım danışmanlığında yürüttüğü “Sosyal Hizmet Bakış Açısı ile Hospis Bakım Hizmeti: Terminal Dönemindeki Kanser Hastalarına Bakım Veren Sağlık Profesyonelleri ile Hasta Yakınlarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Öğr. Gör., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, 0000-0002-5386-0608, mineisler@nku.edu.tr

*** Doç. Dr. Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, 0000-002-2840-3624, bugra.yildirim@cbu.edu.tr

Sağlık profesyonellerine göre hastanede gerçekleşen ölümler yatak işgalleri, gereksiz tedavi masrafları, tedavi ekibinde motivasyon kaybı ve psikolojik yıpranma, iş yükünün artması gibi sorunlara neden olmaktaydı.

Sağlık profesyonelleri hospis bakımının Türkiye’de de olması gerektiğini ve bu bakım sisteminin önemli bir ihtiyaç olduğunu ifade etmiş, hospislerin Türkiye’deki gerekliliğinin altını çizmiştir. Bakım verenler de hospislerin ihtiyaç olduğuna vurgu yaparak hastalarının son günlerinde yanında olma fırsatının kendilerine tanınması gerektiğini belirtmiştir.

Sonuç: Çalışma sonuçları Türkiye’de hospis bakımın önemli bir ihtiyaç ve ihmal edilen alan olduğunu, hospislerin varlığı durumunda hastanelerin iş yükünün azalacağını ve hastane kaynaklarının verimli bir şekilde kullanılabileceğini göstermiştir. Aynı zamanda hospislerin, terminal dönem kanser hastaları ve bakım verenler için, ölümle karşılaşmayı kolaylaştıran bir hizmet olduğu anlaşılmıştır. Bu bağlamda, Türkiye’de hospis bakım sisteminin yapılanması için gerçekleştirilecek araştırmaların teşvik edilmesi, multidisipliner ekipler tarafından oluşturulan projelerin desteklenmesi Türkiye’de yaşam sonu bakım sisteminin iyileştirilmesi ve hospis bakımın uygulanması için umut verici olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, Sürdürülebilir Kalkınma, Kanser, Hospis, Yaşam Sonu Bakım

SOSYAL KOOPERATİFÇİLİK VE SOSYAL HİZMET

Bülent ŞEN*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Gelişmiş ülkelerde giderek yaygınlaşan sosyal kooperatifçilik tanımına bakıldığında sosyal hizmetin ilgilendiği müracaatçı gruplarıyla çalışıldığı ve bu grupların üyelerini kooperatif üyesi olarak çalışmaya dahil ederek daha büyük çapta ve kalıcı çözümler üretmeyi amaçladıkları anlaşılmaktadır. Avrupa Birliği fonları ile Türkiye’de de bir proje hazırlanması ve bu kapsamda 15-17 Haziran 2022 tarihleri arasında bir konferans düzenlenmesi “Sürdürülebilir Kalkınma ve Sosyal Hizmet” başlığı altında araştırmacının dikkatini çekmiştir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Kooperatifler temel olarak, gönüllü kişilerin bir araya gelerek, ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlar doğrultusunda birlikte çalıştıkları işletmelerdir. Türkiye’de ilk olarak tarımsal alanlarda yoğunlaşan kooperatifler, zamanla ortaya çıkan toplumsal ve ekonomik sebepler ve yeni ihtiyaçlar nedeniyle faaliyet alanlarını genişletmiştir. Sosyal kooperatif kavramı, özellikle dezavantajlı grupların iş dünyasına kazandırılması, sosyal hizmetlerin gerçekleştirilme gibi ihtiyaçların karşılanması amacıyla yeni bir kooperatif türü olarak ortaya çıkmıştır.

Sosyal kooperatif tanımını farklı bir kavram olarak tanımlayan ülkeler arasında ilk sıralarda İtalya yer almaktadır. 80’li yıllardan beri “sosyal dayanışma” adı altında faaliyetlerini sürdüren kooperatifler, 1991 yılında İtalya’da kabul edilen 381 Nolu yasa ile “sosyal kooperatif” yasal statüsünü kazanmıştır. Yasal statüye sahip olmaları sosyal kooperatiflerin gelişmesine, daha kapsamlı iş birlikleri kurmasına ve bulundukları bölge halkının kalkınmasında katkı sağlamalarına hızla olanak vermiştir. İsveç ve İngiltere gibi ülkelerde herhangi bir özel mevzuat olmadan sosyal kooperatifler faaliyet gösterirken, İtalyan modelinin benzeri Belçika ve Polonya’da yasalaştırılmıştır.

Sosyal kooperatifleri diğer kooperatif türlerinden ayıran asıl nokta “kamu yararını” temel amaç olarak görmeleridir. Ürettikleri her mal ve/veya hizmetin hedefi öncelikle kamu yararı olmalıdır. Aynı zamanda dezavantajlı bireylerin iş gücü entegrasyonu konusunda olan uzmanlıkları da diğer kooperatif türleri ile aralarında fark yaratmaktadır. Fiziki, akli veya duysal yönden engelli kimseler, psikiyatrik tedavi görmüş kimseler, uyuşturucu bağımlıları, alkolikler, çalışma yaşından küçükleri çalıştırmak isteyen ekonomik sıkıntı yaşayan ebeveynler, eski tutuklular ve hapisanede olan kimseler ile işlemiş oldukları bir suçtan ötürü haklarında hapis cezasına alternatif önlemler (denetimli serbestlik benzeri) uygulananlar dezavantajlı kimseler olarak kabul edilir. Kooperatif işçilerinin en az % 30’u dezavantajlı kimselerden oluşmalı, bu kimseler yetenekleri ile uyumlu yerlerde istihdam edilmeli ve çalıştıkları kooperatiflere üye olmalıdır. Ayrıca gönüllüler, finansal yatırımcılar ve kamu kurumları da sosyal kooperatiflere üye olabilirler. Kamu yararı amacının desteklenmesi açısından, ortakların maddi katkıları oranında kar dağıtımı yerine, sosyal kooperatiflerde sınırlı kar dağıtımı yapıldığı ya da hiç kar dağıtımı yapılmadığı görülmektedir.

Sonuç: Sosyal hizmet toplumun yaşam kalitesine katkı sağlarken özellikle dezavantajlı grupların iş yaşamına katılmasında, güçlendirilmesinde ve bunun sürdürülebilir olmasında sosyal kooperatifleri bir araç olarak kullanabilir. Ancak Türkiye’de eğitim, sağlık, kadın girişimciliği gibi farklı alanlarda kooperatifler bulunmasına rağmen genel “kooperatif” türü dışında “sosyal kooperatif” anlamında bir tanım ya da bu alana dair bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Avrupa Birliği fonlarının kullanılarak sürdürülen projede sosyal hizmet

* Doç. Dr., Bağımsız Araştırmacı, 0000-0003-1752-1876, E-posta: drbulentsen@gmail.com

uzmanları ve akademisyenlerinin davet edilmemesi de konuya bütüncül bakılmadığının bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Ancak üniversitelerin sosyal hizmet bölümlerinde bulunan akademisyenler ve alanda çalışan sosyal hizmet uzmanları sosyal kooperatif üzerine ortak çalışmalar yapmalı ve politika yapıcılarla birlikte çalışarak İtalya da olduğu gibi yasal düzenlemelerin yapılmasına katkı sağlamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kooperatif, Sosyal Kooperatif, Sosyal Hizmet, Dezavantajlı Grup.

TASLAKTIR

EMEK GÜCÜNÜN ESNEKLEŞMESİ: MOTO-KURYE İŞÇİLERİ VE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

Mehmet ATEŞ*

ÖZET

15.yy’da ticaretin yaygın hale gelmesiyle ortaya çıkan taşımacılık sektörü, üretim ilişkilerinin dönüşüme uğraması ve teknolojik ilerlemenin sağlanması gibi etkenlere bağlı olarak gelişmiş ve önemini arttırmıştır. Öte yandan zaman içerisinde üretim ve tüketim ilişkilerinin taşımacılık sektörü ile eklemlenmesinin ardından esnek ve belirsiz çalışma biçimi olarak moto-kurye işçiliği ortaya çıkmıştır. Bireylerin kendilerini sahip oldukları metalar üzerinden tanımladıkları günümüz toplumunun beraberinde getirdiği sınırsız tüketim isteği ve salgın dönemiyle birlikte e-ticaret sisteminin yaygın hale gelmesi moto-kurye işçilerinin sayısının hızla artmasına neden olmuştur. Yaşanan bu artış, moto-kurye emekçilerinin çalışma yaşamı içerisinde farklı sorunlarla karşılaşmasını beraberinde getirmiş, örgütlenme hak ve özgürlüğü bulunmayan esnaf moto-kurye modelinin ortaya çıkarak yaygınlaşmasına neden olmuştur. Bu noktadan hareketle, çalışma içerisinde Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu (ITUC) tarafından işçi sınıfı için dünyanın en dezavantajlı 10 ülkesinden biri olarak gösterilen Türkiye’de; moto-kurye işçilerinin karşılaştıkları sorunlar, “Post-Endüstriyel dönem ile birlikte çalışma yaşamında görülen çeşitli sorunlarla mücadele ederek bireylere sosyal ve psikolojik anlamda destek sağlamaya odaklanan uygulama alanı” olarak ortaya çıkan endüstriyel sosyal hizmet bağlamında ele alınmaktadır. Moto-kurye işçileri yasal düzenleme ve statü belirsizliğinin yanı sıra kayıtdışı çalışma ve sendikalaşma sorunları, iş yükü ve ücret sorunları, çalışma süresi ve ortamı ile ilgili sorunlar, işçi sağlığı ve iş güvenliği sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Öte yandan post-endüstriyel sosyal hizmet içerisinde yer alan temel konuların başında gelen mobbing, stres, tükenmişlik sendromu, tatmin olmama, şiddet ve saldırganlık da taşımacılık sektörü ve moto-kurye işçilerinin karşılaştıkları temel sorunlar olarak görülmektedir. Nitekim moto-kurye işçiliği belirli bir dönem için işsizliği yok eden emek piyasası olarak görülmekle birlikte, farklı sorunları bünyesinde barındıran ve düzenleme yapılmayan bir çalışma alanını işaret etmektedir. Moto-kurye işçilerinin büyük bir kısmı uzun süreli olarak çalışmakta ve mesleki sertifikası bulunmamaktadır. Neredeyse tamamının sağlık sorunu bulunmakta ve kredi borcuna sahip olmakla birlikte maruz kaldıkları risk oranları oldukça yüksektir. Moto-kurye çalışanlarının karşılaştıkları sorunlardan hareketle yasal statülerinin ulusal meslek standartları dikkate alınarak belirlenmelidir. İşçi örgütleri ve meslek odaları ile işbirliği sağlanarak endüstriyel sosyal hizmet uygulamaları doğrultusunda sosyal ve psikolojik anlamda destek sağlanması gerekmektedir. Sürdürülebilir kalkınma içerisinde yer alan “insana yakışır iş ve büyüme” amacından yola çıkarak bazı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi moto-kurye çalışanları işçi statüsüne geçirilmeli, Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) düzgün iş tanımı çerçevesinde insan onuruna yakışır çalışma koşulları sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Moto-Kuryeler, Esnekleşme, Endüstriyel Sosyal Hizmet

* Sosyal Çalışmacı, MAKÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Politika ve Sosyal Hizmetler, 0000-0002-5465-8401, atesmehmet1114@gmail.com

**ROLE OF PUBLIC SECTOR UNIVERSITIES ABOUT SOCIAL RESPONSIBILITIES
AND CIVIC ENGAGEMENT OF YOUTH: A CASE STUDY OF FACULTY OF
SOCIAL SCIENCES, UNIVERSITY OF PESHAWAR, KHYBER PAKHTUNKHWA
(KP), PAKISTAN**

Muhammad IBRAR *

ABSTRACT

The social responsibilities of the youth include understanding and participating in the social process of helping people of the communities to eradicate social injustices that reflect the youth's direction and coordination towards civic engagement. As such, the conviction of social responsibilities of the youth holds opinion of their involvement in civic actions that bring encouraging change in the existing systems for the welfare of the society. The study used quantitative survey involving systematic sampling method to interview 180 students of social sciences in a public university of KP. Interviewing schedule was used to solicit responses and informed consent was taken before conducting the interviews with the participants. The findings suggest that majority of the students had never participated in any voluntary community services or even signature campaigns on social issues. In participants views the role of youth in the society should be to advocate peace and positive change. The participants advocated for peace and inter-faith education, capacity building opportunities and promotion of linkages with corporate and development sector, and folk culture, music and theatre by public universities of the country. The recommendations include promoting social responsibilities and civic engagement opportunities for students by public universities of the country so that the youth can contribute effectively towards the benefits of the broader community.

Key words: Social responsibilities, Civic Engagement, Youth, Public Universities, Pakistan.

* Assistant Professor, Department of Social Work, University of Peshawar, Khyber Pakhtunkhwa, ibrarsworker@uop.edu.pk

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI BAĞLAMINDA TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI (TİKA)'NIN KALKINMA YARDIMI FAALİYETLERİ

Onur YAŞAR*

ÖZET

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılmasının ardından bağımsızlığını kazanan Türk Devletlerine yönelik sosyal, ekonomik ve kültürel alanda projeler gerçekleştirmek ve kalkınma merkezli işbirliği çalışmalarını koordine etmek amacıyla 1992 yılında "Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı" adıyla Dışişleri Bakanlığına bağlı bir teknik yardım kuruluşu olarak kurulmuştur. 1999 yılında Başbakanlığa bağlanan Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 2011 yılında 656 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile yeniden yapılandırılarak Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) adını almış ve 2018 yılında 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile işbirliğinde bulunulması hedeflenen devletler ve topluluklarla iktisadi, ticari, teknik, sosyal, kültürel ve eğitim alanlarındaki ilişkileri projeler, programlar ve faaliyetler aracılığıyla geliştirmek, yapılacak katkı, yardım ve ilgili süreçleri yürütmek ve mevzuatla verilen diğer görevleri yapmak üzere, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı, kamu tüzel kişiliğini haiz ve özel bütçeli bir kuruluş olarak yeniden yapılandırılmıştır.

Kurulduğundan bugüne Türkiye'nin kalkınma yardımları faaliyetlerinin ana icracısı ve koordinatörü görevini üstlenen TİKA hâlihazırda 60 ülkede kurulu 62 Program Koordinasyon Ofisi ile 170'ten fazla ülkede eğitimden sağlığa, üretim sektörlerinden idari ve sivil altyapıların geliştirilmesine hemen hemen her alanda kalkınma projeleri gerçekleştirmekte ve işbirliği faaliyetleri yürütmektedir. Diğer taraftan Türkiye'nin kalkınma politikasının uygulanması, Türkiye'nin kalkınma işbirliği araçlarının koordinasyonu, Türkiye'nin Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı Kalkınma Yardımları Komitesine (OECD-DAC) rapor edilmek üzere Resmi Kalkınma Yardımlarının (RKY) raporlanması da TİKA'nın temel görevleri arasındadır.

Bu çalışmada Türkiye'nin kalkınma yardımları faaliyetlerinin ana icracısı ve koordinatörü olan TİKA'nın kalkınma yardımı faaliyetleri Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları bağlamında değerlendirilerek öneriler ortaya konulmaktadır.

Amaç ve Kapsam: Çalışmanın temel amacı ülkemizin kalkınma yardımı faaliyetlerinin hem ana uygulayıcısı hem de koordinatörü olan TİKA'nın kalkınma yardımı faaliyetlerinin sosyal hizmetin amaçları ile de örtüşen BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları bağlamında değerlendirilmesi ve öneriler geliştirilmesidir. Çalışmanın kapsamı TİKA'nın 2015-2020 yılları arasındaki kalkınma yardımları ile sınırlandırılmıştır. Çalışma, alanında Türkiye'nin tek kurumu olan TİKA'nın 5 kıtada yürüttüğü kalkınma projelerinin sosyal hizmet ve sürdürülebilir kalkınma amaçları kapsamında değerlendirilmesi açısından önem arz etmektedir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Çalışmada, TİKA'nın ve kalkınma yardımlarının kısa tarihsel gelişiminden bahsedildikten sonra; kalkınma, sosyal kalkınma, kalkınma işbirliği ve sürdürülebilir kalkınma kavramları irdelenerek bu kavramlar çerçevesinde TİKA'nın kalkınma yardımı projeleri değerlendirilmektedir.

Sonuç: Çalışma sonucunda TİKA'nın vizyonunda da ifade edildiği gibi proje ve faaliyetler gerçekleştirilirken kalkınmanın sadece ekonomik boyutu ile sınırlı kalmadığı, sosyal ve insani kalkınma süreçlerine de yer verildiği görülmüş, son yıllarda gerçekleştirilen projelerde sürdürülebilir kalkınma amaçlarına yönelik uygulamaların arttığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte

* Dr., TİKA Uzmanı, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, Orcid No: 0000-0003-0322-7916 E-posta: onur.yasar@hacettepe.edu.tr

mevcut projelerde talep odaklı bir yaklaşım benimsendiği anlaşılmış, buna karşın geliştirilecek yeni projelerde program koordinasyon ofislerinin daha aktif bir rol üstlenerek faaliyet gösterdikleri ÷lke ve bölgelerin sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda öncelikli alanlarına yönelik projeler geliştirmeleri önerilmektedir. Bunun için de program koordinasyon ofislerinde istihdam edilecek personelin bu konuda yeterli nitelik ve donanımına sahip kişilerden seçilmesi önem arz etmektedir. Diğer taraftan Türkiye'nin resmi kalkınma yardımları raporlanırken BM sürdürülebilir kalkınma amaçları ile uyumlu başlıklar altında raporlanması bu konudaki başarılı uygulamaların ve sürecin takibini kolaylaştıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, Kalkınma Yardımları, Kalkınma İşbirliği, TİKA.

SOCIO-ECONOMIC AND ENVIRONMENTAL IMPLICATIONS OF SOLID AND LIQUID WASTE MANAGEMENT: A QUALITATIVE STUDY FINDINGS FROM RURAL KASHMIR

Irtifa MUKHTER*
Richa CHOWDHARY**
Sukriti CHOWDHARY***
Deepshikha CHOWDHARY****

ABSTRACT

Human activities create waste, and the ways this waste is handled, dumped, collected, and disposed of can pose risks to the environment and public health. Solid waste management (SWM) includes all activities that seek to minimize the health, environmental and aesthetic impacts of solid waste. A more serious risk is the transfer of pollution to groundwater and land as well as the pollution of air from improper burning of waste. This study is aimed to assess the impact on quality of life, economic and environmental implications of solid and liquid waste management. The study is conducted in the district of Pulwama Jammu and Kashmir. The conceptual issues of this study are including the SWM practices to mitigate its impact on environmental and socio-economic development, the perception of the people about SWM, and assessing the impact of solid waste management on the environment and sustainable development. Furthermore, the study focuses on SWM not only as a government responsibility. It should also be done by every individual since the waste is produced by households. The data is collected using both primary and secondary sources. Primary data is collected from the respondents using purposive sampling through a semi-structured interview schedule. Research shows that there is a low level of household awareness of the socio-economic and environmental impacts of household waste management, and hence a low level of participation in household waste sorting, disposal, and recycling. This addresses the need to strengthen environmental and socio-economic development, in communities as well as schools, but also using formal and informal outreach programs.

Keywords: Waste, Household, Social, Economic, Environmental

* Ph.D. Scholar, Delhi School of social work, University of Delhi, irtifamsw@gmail.com

** Associate Professor, BRAC, University of Delhi, richachoudhary2004@gmail.com

*** Sukriti Chowdhary, Ph.D. Scholar, Delhi School of social work, University of Delhi, sukritichowdhary2002@gmail.com

**** Deepshikha Chowdhary, Assistant Professor, BRAC, University of Delhi, deepshikha.chowdhary@gmail.com

“I AM NOT WHO YOU THINK I AM”: MULTIPLE, HYBRID AND RACIALIZED IDENTITIES OF CANADIAN MUSLIM YOUTH IN THE NEGOTIATION OF BELONGING AND CITIZENSHIP

Aamir JAMAL*
Clive BALDWIN**
Wasif ALI***
Swati DHINGRA****

ABSTRACT

Aim and Scope: Identity construction among youth is a complex process involving the configuration of multiple direct and indirect, local and global, personal and impersonal factors. The process of identity formation among Muslims and their belongingness in the western societies has been a long-standing concept in literature. The present study explored identity construction with an aim to identify the factors impacting the identity formation among Canadian Muslim youth in context of global conflicts and belonging to larger Canadian society.

Methods: Using the narrative inquiry as a method of exploring life experiences, in-depth interviews with 30 Muslim youth from three metropolitan Canadian cities were conducted. Thematic analysis of the transcribed interview data was done by the authors.

Results: The results of the study indicated an overarching sentiment of satisfaction and respect for the Canadian diversity among the Canadian Muslim youth. Four major themes consolidating the experiences of Muslim youth emerged from the analysis: a) The journey of navigating multiple, complex, and hybrid identities; b) Religious identity and spirituality; c) ‘I am not what you think I am’ - Media portrayals of Muslims; d) Claiming inclusion and belonging in the face of anti-Muslim racism. The authors also present some recommendations shared by the participants to improvise the process of integration of Muslim youth within the broader Canadian society.

Conclusion: The present study contributes to the scholarly work and existing literature on Muslim youth in western countries and supports the development of a better understanding of the concept of their identity construction. By understanding the process of identity formation from the perspective of youth themselves this study has brought forward the views of youth on Islam as their religion and the role it plays in their overall identity development. This research contributes to the literature on Muslim youth in western countries and supports a better understanding of the concept of Islamophobia in those societies. Listening to the voices of CMY will help policy makers, practitioners, Muslim communities and organizations to develop strategies for positive youth development.

Keywords: Identity, Islamophobia, Muslim, Racism, Youth.

* Associate Professor, Faculty of Social Work, University of Calgary, Calgary, AB. Canada. Email: aamir.jamal@ucalgary.ca

** Professor, School of Social Work, St. Thomas University, NB, Canada

*** Research Coordinator, Faculty of Social Work, University of Calgary, Calgary, AB. Canada.

**** Research Assistant, Faculty of Social Work, University of Calgary, Calgary, AB. Canada.

WHAT IT MEANS TO BE A MUSLIM YOUTH IN CANADA: FINDINGS FROM A SCOPING REVIEW OF EMPIRICAL STUDIES

Aamir JAMAL*
Liza LORENZETTI**
Clive BALDWIN***
Swati DHINGRA****

ABSTRACT

Aim and Scope: Canadian Muslim youth is a complex social category of the Canadian population and represents individuals from diverse ethnic and cultural backgrounds. Global conflicts and interpretative struggles within the context of Islam in western countries has been a real time struggle for Muslims in the west. Growing trends of Islamophobia and the recent surge in the anti-Muslim hatred in Canada has deeply impacted the belongingness to Muslim youth. Despite the growing public interest in understanding the challenges and struggles of Muslim youth, the concept of identity construction amongst Muslims living in Canada has received relatively limited attention in literature. To address this gap, we conducted a scoping review to identify the current research evidence for Canadian Muslim youth identity construction. In this presentation, we aim to share the major themes included in the identified publications.

Theoretical/Conceptual Framework: We used the Arksey and O'Malley framework (2005) to review the empirical studies published between 2000 and 2021. Five major databases including : Canadian Business and Current Affairs (CBCA), the Education Research Information Clearinghouse (ERIC), The Index Islamicus, SocIndex, and Scopus were searched to cover the published literature relevant to the topic. The databases were searched using a pre-defined search criteria to explore the diverse intersecting contexts that contribute to creating Canadian Muslim youth identity.

Conclusion: Thematic analysis of the data from identified studies revealed five key themes which included religiosity, racism and discrimination, parental influence, citizenship, and gender which overlap and intersect in multiple ways to contribute to the construction of diverse and complex Muslim youth identities in Canada. This review highlights the significance of contextual factors in developing and implementing programmes and services for Muslim youth. Lack of a culturally sensitive, community-oriented transformative framework for supporting the Muslim youth in their struggles of identity development has been brought forward. Recommendations for social work practitioners, researchers and policy makers have been developed.

Keywords: Canada, Identity, Muslim, Review, Youth.

* Associate Professor, Faculty of Social Work, University of Calgary, Calgary, AB. Canada. Email: aamir.jamal@ucalgary.ca

** Associate Professor, Faculty of Social Work, University of Calgary, Calgary, AB. Canada.

*** Professor, School of Social Work, St. Thomas University, NB, Canada

**** Research Coordinator, Faculty of Social Work, University of Calgary, Calgary, AB. Canada.

SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNDE YENİ AÇMAZLAR VE BAZI UMUT VEREN GELİŞMELER

Kamil ALPTEKİN*
Selami TOPUZ**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Derleme niteliğindeki bu çalışmanın amacı ülkemizdeki sosyal hizmet eğitiminde özellikle öncelilerden farklılık gösteren yeni açmazları ve umut veren gelişmeleri aktarmak, bunların eğitime yansımalarını analiz etmektir. Çalışmada, sosyal hizmet eğitiminde 2016-2021 yılları arasındaki gelişmelere odaklanılmaktadır.

Kuramsal Çerçeve: Başlangıç yılı olan 1961'den, dört bölümün birden açıldığı 2006 yılına kadar kısmen iki; ama genel olarak tek bölümle eğitimin verilmiştir. 2006 yılından itibaren bölümlerin ard arda açılmasıyla birlikte pek çok tek okul döneminde akla hayale gelmeyecek pek çok gelişme yaşanmış ve bu gelişmelerin büyük bir kısmı literatüre de aktarılmıştır. Son yıllara gelindiğinde ise sosyal hizmet eğitiminde henüz literatüre yeterince aktarılamayan, öncelilerden daha farklı gelişmelere tanık olunmuştur. Bu gelişmelerin bir kısmı sosyal hizmet eğitiminde yeni sorun alanlarına kapı aralarken, bir kısmı ise eğitimin geleceği için umutvar olmamızı sağlamaktadır.

Sonuç: Çalışma kapsamında; 10 sosyal hizmet bölümünün artık yeni öğrenci almaması, yeni mezunlarıyla birlikte sosyal hizmet açıköğretim lisans ve lisans tamamlama programlarından mezun olanların sayısının örgün eğitim mezunlarının sayısını geçmesi, sosyal hizmet eğitiminin temel bir bileşeni olan 'alan uygulaması'nın Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) 2021 yılında yayınladığı 'Yükseköğretimde Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği'nde belirtilen üç uygulamalı ders kategorisinin hiç biriyle uyumlu olmaması nedeniyle bir kaos ortamına sürüklenmiş olması "eğitimde yeni açmazlar" olarak değerlendirilmiştir. Buna karşılık Sosyal Hizmet Okulları Derneği'nin kurulması, YÖK tarafından yapılan bir araştırma sonucunda sosyal hizmet eğitimi veren bölümlerin adının yeniden 'sosyal hizmet' olarak kabul edilmesi, sosyal hizmet lisans programlarında akreditasyon sürecinin başlaması ve Sosyal Hizmet Ulusal Çekirdek Eğitim Programı'nın YÖK tarafından onaylanması "eğitimde umut veren gelişmeler" olarak değerlendirilmiştir. Tüm gelişmelerin eğitime yansımaları tek tek analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet Bölümü, Sosyal Hizmet Eğitimi, Sosyal Hizmet Eğitiminde Gelişmeler.

* Prof. Dr., KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü,

** Sosyal Çalışmacı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı,

TÜRKİYE'DE SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNDE DÜŞÜNDÜRÜCÜ BİR TABLO: ÖĞRETİM ÜYELERİNİN PROFİLİ

Kamil ALPTEKİN*
Selami TOPUZ**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Başlangıcından itibaren büyüme ve genişleme sorunu yaşanan Türkiye'deki sosyal hizmet eğitiminde 2006 yılında dört yeni bölümün açılıp üçünün eğitim faaliyetine başlamasıyla birlikte büyüme trendi içerisine girilmiştir. 2006 yılı öncesinde sadece iki olan bölüm sayısı 2021 yılına gelindiğinde 70'e ulaşmıştır. Ancak sosyal hizmet eğitiminde bahse konu büyüme; bir ihtiyaç analizine, mevcut olanaklara ve bir stratejik planlamaya göre gerçekleşmediğinden hızı yavaşlamış olsa da halen devam eden büyüme dönemi içerisinde çözümü çok da kolay olmayan pek çok sorunla karşılaşmıştır. Akademik kadro bakımından sosyal hizmet orijinli öğretim üyelerinin, kendi bölümlerinde azınlıkta kalması literatüre yansıyan bahse konu sorun alanlarından bir tanesidir. Bu çalışmada sosyal hizmet bölümlerinde görev yapmakta olan öğretim üyeleri profilinin çıkarılması ve tartışmaya açılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Belgesel tarama modeline dayanan bu çalışmanın bulguları elektronik ortamda ÖSYM Kılavuzu (2021), sosyal hizmet bölümlerinin web sayfaları ve Yükseköğrenim Bilgi Sistemi (YÖKSİS) üzerinden yapılan taramadan elde edilmiştir. Öncelikle aktif olarak sosyal hizmet eğitimi veren 70 bölümün bir listesi çıkarılmış, bu liste doğrultusunda 2022 yılı Nisan ve Mayıs ayları içerisinde bölümlerin web sayfaları ve öğretim üyelerinin YÖKSİS bilgileri incelenmiştir. Çalışma kapsamında eğitim özgeçmişinde; sosyal hizmet lisans ve sosyal hizmet yüksek lisansını, sosyal hizmet lisans ve sosyal hizmet doktorasını, sosyal hizmet yüksek lisans ve sosyal hizmet doktorasını birlikte tamamlamış olma koşulunu sağlayan tüm akademisyenlerin 'sosyal hizmet orijinli öğretim üyesi' olduğu kabul edilmiştir.

Bulgular: Bu inceleme sonucunda bölümlerde görev alan toplam 301 öğretim üyesinden sadece 86'sının sosyal hizmet orijinli olduğu ve unvanlar bakımından çoğunluğun 'Dr. Öğretim Üyesi' (%44) olduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık sosyoloji başta olmak üzere birçok farklı disiplinden geldiği belirlenen sosyal hizmet orijinli olmayan öğretim üyeleri oranının oldukça yüksek olduğu (%71,42) görülmüştür.

Sonuç: Çalışma kapsamında elde edilen bulgular beklenilenin tam tersi bir tabloyu ortaya çıkarmış; sosyal hizmet eğitiminin özgün dokusu ve niteliği bakımından bir hayli düşündürücü bulunmuştur. Bu çalışma; sosyal hizmet orijinli akademisyenlerin azınlıkta kaldığı bir sosyal hizmet eğitiminde sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal hizmet bilgi-beceri-değerlerini, müdahale yöntemlerini, sosyal hizmet etik yükümlülüklerini, sosyal hizmet mevzuatını ve sosyal hizmetler alanlarını ne ölçüde öğrenebilecekleri, müfredatın önemli bir parçası olan alan uygulamasının nasıl ve hangi koşullarda yapıldığı sorularını gündeme getirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet Eğitimi, Sosyal Hizmet Bölümü, Öğretim Üyesi, Türkiye

* Prof. Dr., KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü

** Sosyal Çalışmacı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA KAPSAMINDA POZİTİF EYLEMLER: EKO-OKULLAR PROGRAMI

Bercesto İLTER*

ÖZET

Ekonomik büyüme odağındaki kalkınma paradigmasının yarattığı sorunlar görmezden gelinemeyecek bir seviyeye ulaşmış ve 20. yüzyılın sonlarına doğru sınırsız üretim ve tüketime belli bir seviyede tutulmasına yönelik tartışmalar başlamıştır. Zaman içinde ekonomik kalkınmanın nihai hedef olduğu anlayış yerini, küresel bağlamda kabul edilmiş en yaygın şekliyle, dayanağını ekonomik, ekolojik ve sosyal unsurların karşılıklı bir gelişim ve bütüncül bir etkileşim halinde olmasından alan Sürdürülebilir Kalkınma'ya bırakmaktadır. Sürdürülebilir Kalkınma ekonomi ve çevre unsurlarını bir araya getirmiş ve toplumu bu unsurların merkezine yerleştirerek, ortaya çıkan bu yeni anlayışın ancak eğitim yoluyla toplumlara kazandırılacağı fikrini benimsemiştir. Ancak her koşulda ekonomik kalkınmayı ve piyasayı desteklemek amacıyla dizayn edilmiş günümüz eğitim anlayışı, bireyleri daha adil ve insani bir düzen kurmaktan giderek uzaklaştırmıştır. Bu noktada hedefi, çevresel adalet bilinci gelişmiş bireyler yetiştirmek ve doğayı koruma bilincini genç nesillere aşlamak olan Eko-Okullar Programı dikkati çekmektedir. Eko-Okullar Programı; Avrupa Eğitim Programı'ndan geliştirilip "Çevre Eğitimi" ve "Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim" konularında küresel modele dönüşmüş bir programdır. Dünya'daki kısıtlı kaynakların sürdürülebilirliği ile ilgili kaygıları hafifletmek ve bireysel düzeyde yapılabilecekler odaklanarak aktif vatandaşlığı teşvik etmek amacındaki Pozitif Eylemlerin eğitime dahil edilmesinin bir yansıması olan Eko-Okullar Programı, sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için alternatif ve sürdürülebilir bir eğitim programı olarak değerlendirilebilir.

Buradan hareketle mevcut derleme çalışmasının temel amacı, sürdürülebilirliğin en önemli şartlarından biri olarak kabul edilen eğitim alanında gelecek nesillerin çevre bilinci kazanması konusunda uygulamalı bir eğitim alternatifi sağlayan Eko-Okullar Programının önemini açıklamaktır. Ayrıca okul sosyal hizmet uygulamalarının yeri ve önemine değinilerek; Eko-Okullar Programının neden ve nasıl yapılandırılması gerektiği, okul sosyal hizmet uzmanlarının mesleki rollerinin Eko-Okullar Programındaki gerekliliği ulusal ve uluslararası literatür ışığında açıklanacak ve okul sosyal hizmet perspektifinden çıkarımlarda bulunulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Pozitif Eylem, Eko-Okullar Programı, Okul Sosyal Hizmeti.

* Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara, 0000-0002-6648-6205, E-posta: berceste@hoca@gmail.com

FREIRE’NİN ELEŞTİREL EĞİTİM MODELİNİN VE HOOKS’UN KATILIMCI EĞİTİM MODELİNİN ELEŞTİREL SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNE KATKILARI

Gizem AKOĞLU*

Ali DİKMEN**

Özlem GÖZEN***

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmanın amacı; Freire’nin eleştirel eğitim modelinin ve hooks’un katılımcı eğitim modelinin eleştirel sosyal hizmet eğitimine katkılarını incelemektir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: 2014 yılında revize edilen tanıma göre sosyal hizmet; “Sosyal değişim ve kalkınmayı, sosyal kaynaşmayı, insanların güçlendirilmesini ve özgürleşmesini teşvik eder.” Tanım kapsamında sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve çeşitliliğe saygının sosyal hizmet için temel teşkil ettiği ve sosyal hizmetin ‘uygulama temelli bir meslek ve akademik disiplin’ olduğu belirtilmiştir. Revize edilen tanım sosyal hizmet bilgisinin ‘sosyal bilimler, beşerî bilimler ve yerelin bilgisi tarafından desteklendiğini’ belirtmektedir. Sosyal değişim, güçlenme ve özgürleşmeyi önceleyen eleştirel düşünmeye dayalı bakış açısı, pek çok sosyal sorunun temelinde ideolojiler yoluyla inşa edilen baskı ve ayrımcılığın olduğunu öne sürmektedir.

Eleştirel düşünme, bilinçli sonuca götüren uygun, ilgili ve doğru bilgiyi belirlemeyi amaçlamaktadır. Sosyal hizmette eleştirel düşünme, genellikle amaçlar üzerinden tanımlanmaktadır. Eleştirel düşünmenin en sık olarak ifade edilen amaçları; karar verme sürecinde hatadan kaçınmak, sosyal hizmet değerlerine uygun uygulamalar yapmak, araştırma bilgisini sosyal hizmet uygulamasına yansıtmak ve uygulamada dağınık ve karmaşık sorunların üstesinden gelmektir. Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW) ve Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW), Sosyal Hizmet Eğitimi ve Öğretimi için Küresel Standartları’ndaki amaçlardan biri “Sosyal hizmet öğrencilerinin eleştirel düşünme ve bilimsel akıl yürütme, yeni deneyimlere ve paradigmalara açıklık ve yaşam boyu öğrenmeye bağlılık becerilerini geliştirmelerine yardımcı olun.” şeklindedir. Eleştirel düşünme bir sonuçtan çok süreç olup, sosyal hizmet eğitimi ve uygulamasının önemli bir bileşenidir.

Freire ve hooks, eleştirel eğitim modelleri ile sunmuş olduğu katkılar nedeniyle eleştirel sosyal hizmet eğitiminin gelişiminde önemli olan iki isimdir. Otoriter eğitim biçimlerini eleştiren her iki isim de, bu eğitim biçimlerinin ezilenlerin kurtuluşunu ve özgürlüklerini engellediğine inanır. Freire’nin bilinç, diyalog ve praxis kavramları ile bankacı eğitim modeli eleştirisi hooks’un düşüncelerini şekillendirmede etkili olmuştur. Ancak Freire’den farklı olarak hooks feminist pedagojiyi de kendi eleştirel eğitim modeline dahil eder. Freire’nin düşüncelerinden etkilenen hooks, eleştirel düşünmeyi öğretme sürecini savunan özgürleştirici pratik olarak eğitimden söz eder. Hooks’a göre, özgürlük armağanına ulaşmak için öğrencilere ırksal, cinsel ve sınıfsal sınırları aşmayı öğretmek öğretimin en temel hedefidir. Özgürlük pratiği olarak eğitim, bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak bireyselleştirilmiş öğretme ve öğrenme sürecine teşvik eden, kültürel çeşitliliği benimseyen, iş birliğine teşvik etmeye yardımcı olan ve sınıf ortamında tahakküm ve baskıyı en aza indiren eğitim modelidir. Bir başka ifadeyle özgürlük pratiği olarak eğitim, sadece özgürleştirici bilgiyle değil, sınıfı özgürleştiren pratiklerle de ilgilidir. Kendini gerçekleştirmenin öğrencinin olduğu kadar eğitimcinin de hedefi olduğunu

* Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ORCID: 0000-0003-3726-9938, E-posta: akogluzidem@gmail.com

** Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ORCID: 0000-0003-2274-3035, E-posta: ali.dkmen33@gmail.com

*** Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ORCID: 0000-0001-8072-6124, E-posta: gznzlem@gmail.com

belirten hooks, katılımcı pedagoji kavramıyla eğitimcinin sınıfta kendini açmasını, deneyimlerini paylaşmasını ve deneyimden gelen öğrenme sürecini ifade eder.

Sonuç: Bu derleme çalışma kapsamında Freire ve hooks'un eğitim modeli yaklaşımları, eleştirel sosyal hizmet eğitiminin neleri içermesi gerektiği, eğitim sürecinde bilgi edinmenin önündeki engeller, sosyal hizmet eğitiminde eleştirel düşünmenin geliştirilmesi konusunda kullanılabilecek sınıf içi öğretim stratejileri tartışılacak ve önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Freire, Hooks, Eleştirel Sosyal Hizmet Eğitimi.

TASLAKTIR

KADIN GÖÇMENLERİN UYUM VE ENTEGRASYON SORUNLARI: SURIYELİ GÖÇMEN KADINLAR ÖRNEĞİ

Öznur ŞEN KARADAĞ*

ÖZET

Bu çalışma göçün feminizasyonu kavramı altında göç sürecinde kadının durumunu anlatarak göç eden kadınların uyum ve entegrasyonunu engelleyen sorunları açıklamaktadır. Çalışma ayrıca genelde göçmen kadınların özelde ise Suriyeli kadınların entegrasyonu engelleyen sosyal dışlanma, istihdam, sağlık, eğitim, beslenme, barınma ve diğer sosyal sorunları açıklayarak entegrasyonun artması için bazı önerilerde bulunmaktadır.

Amaç ve Kapsam: Küreselleşmenin başından itibaren daha çok gündeme gelen göç sorunu önceleri sadece erkek figürler üzerinden değerlendirilmekteydi fakat değişen dünyanın değişen dinamikleri bizlere kadınların da göç yollarında erkeklerden bağımsız olarak var olduklarını gösterdi. Kadınlar dünyanın çeşitli bölgelerinde ekonomik nedenler, savaş, can güvenliği riski, toplumsal cinsiyete bağlı sorunlar ve diğer sosyal sorunlar da olmak üzere birçok nedenle göç etmektedirler. Göç kavramı tek başına birçok sorunu ve travmayı barındırmaktadır. Farklı etnik ve dini gruptan olmak, yabancı olmak, dil bilmemek gibi sorunlar ayrımcılığa ve sosyal dışlanmaya neden olabilmektedir. Bununla birlikte göçmen kadınlar hem göçmen olmaktan kaynaklanan bu sorunları hem de toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanan kadınlıkla alakalı sorunları yaşamaktadırlar. İstihdam sorunları, seks işçiliği ve fuhuşa sürüklenme, dışlanma, fiziksel ve cinsel şiddet, ekonomik zorluklar vb. çokça sorun göçmen kadınların yaşadığı sorunların başında gelmekte bu sorunlar da göçmen kadınların uyum ve entegrasyonunun önünde engel teşkil etmektedir. Bu çalışmanın amacı yapılan literatür taraması ile Türkiye'ye göç etmiş Suriyeli kadın göçmenlerin uyum ve entegrasyon sorunlarını belirlemek ve çözüm önerileri geliştirmektir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Göçe ilişkin ilk kuramsallaştırma çalışmaları Ravenstein ile başlamıştır. 1871 ve 1881 İngiliz nüfus sayımı verilerini kullanan Ravenstein endüstrileşme ve kentleşme üzerinde durarak göç hakkında yedi temel kanun belirlemiş ve sonrasında oluşturulacak göç kuramlarının temelini oluşturmuştur. Ancak mevcut göç teorileri incelendiğinde göç kararının aile sistemleri içerisindeki dinamiklerden ne şekilde etkilendiği, göçmenlerin menşei ülkesi ve göç edilen ülkenin ekonomik ve sosyal koşullarının göçü ve göç eden kişileri ne şekilde etkilediği gibi konuların göz ardı edildiği görülmektedir. Çoğunlukla ekonomik nedenlerle gerçekleşen ve göçün esas öznesi olarak göç eden erkekleri odak alan göç paradigmatlarıyla mevcut göç hareketleri açıklanamamaya başlamış, göçün eğitilmiş ve yüksek vasıflı bireylerin, kadınların, çocukların ve diğer kırılgan grupların hem ekonomik hem de çeşitli sosyal ve siyasal nedenlerle gerçekleştiği görülmüştür. Kadınların göç sürecinin aktörleri haline gelişi ise göçün feminizasyonu ve işgücünün feminizasyonu ile açıklığa kavuşmuştur.

Göç süreciyle ilgili bir diğer önemli kavram ise entegrasyondur. Bu kavram, bireyler bakımından içinde bulundukları toplum ya da grubun hâkim değerlerini kendilerine mâl etmek ve dolayısıyla toplumun sosyo-kültürel değerlerini kazanarak onunla uyumlu bir duruma gelmek olarak tanımlanmaktadır. Çalışmada Suriyeli kadınların entegrasyon sorunları sosyal dışlanma, istihdam, barınma, beslenme, sağlık, eğitim vb. başlıklar altında değerlendirilmiştir.

Sonuç: Dünya genelinde sayıları 232 milyonu aşan göçmen nüfusunun yarısının kadın olmasına ve kadınların göç sürecinde yüzyıllardır varolmasına rağmen kadınlar göç literatüründe uzun süre erkeklerin gölgesi altında kalmış, göç yollarında erkekleri takip eden pasif özneler olarak yer bulmuşlardır. Bu çalışmada Türkiye'ye göç etmiş Suriye'li kadınların uyum ve entegrasyon

* Sosyal Hizmet Uzmanı, Hacettepe Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, ORCID:0000-0001-8749-2148, oznursensen@gmail.com

sorunları üzerinde durulmuş ve çözüm önerileri geliştirilmiştir. Suriyeli kadınların yaşadığı istihdam, barınma, beslenme, sağlık, eğitim, sosyal dışlanma ve sosyal hizmetlerin sunumuyla ilgili güncel göç politikaların geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göçün Kadınlaşması, Suriyeli Kadınlar, Uyum ve Entegrasyon.

TASLAKTIR

SOSYAL HİZMET YÖNETİMİNDE ETİK VE STRATEJİNİN ROLÜ

Emel BEDİR*
Zeynep Kübra POYRAZ**
Abdullah KARAKAYA**

ÖZET

Rekabetin her alanda yoğun yaşandığı dünyamızda, bireysel ve örgütsel alanlarda sosyal işlevselliğin güçlendirilmesi için uygun toplumsal koşulları sağlamaya yönelik sosyal hizmet örgütlerinin amaçlarına etkili biçimde ulaşmasını sağlamada, etik değerler ile strateji kavramı ve türevlerinin belirleyici rol oynayacağı açıktır.

Etik değerlerle etkileşimli olmayan stratejiler, uygulamada başarılı olsalar da toplumun uzun vadeli çıkarları ile çelişir. Bu tür stratejilerin; israflar, kayıplar ve insani sorunlar doğuracağı açıktır. Bu nedenle stratejiler belirlenirken, stratejistlerin sadece sayısal bilgilerle yetinmemeleri, etik değerlerle ilgili nitel bilgileri de değerlendirmeleri yararlı olacaktır.

Toplumların başarmak zorunda oldukları öncelikli stratejik amaçlardan birisi olan sosyal hizmet örgütlerinin başarısı, etik değerlerle bütünleşmiş stratejilerin varlığına bağlıdır.

Sosyal hizmet örgütlerinin yönetilmesinde, önemli olan stratejik bilinç, stratejik analiz, stratejik yönelim gibi strateji temelli kavramların etik değerlerle etkileşimli olmalarının başarı için öncelikli ve önemli olduklarını vurgulamaktır.

Çalışma, Literatür taraması şeklinde gerçekleştirilecektir. Bu çerçevede çalışmada, konu ile ilgili güncel literatür bilgileri desteğinde, etik ve strateji kavramlarının, sosyal hizmet faaliyetlerinin rasyonelliğindeki rolü incelenecektir.

Sosyal hizmet faaliyetlerinin etkili biçimde gerçekleştirmesinde; organizasyon yapısı, kaynaklar, stratejik amaçlar, etik değerler ve stratejilerin uyumlu olması başarıyı artıracaktır.

Sosyal hizmet örgütlerinin istenen başarıyı sağlaması açısından, etik değerler ile strateji kavramı ve bileşenlerinin entegre edilmesi anlamlı olacaktır.

Sosyal hizmet faaliyetlerinin, etik değerler ve stratejik unsurlarla desteklenerek geliştirilmesi, sürekliliğinin sağlanmasında yararlı olacaktır. Bu süreçte başarı açısından, üst düzey yöneticilerin desteği ile stratejistlerin aktif katılımlarının sağlanması yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, Etik, Yönetim, Strateji

* Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Karabük, ORCID: 0000-0001-8138-7136, emelbedir@karabuk.edu.tr

** Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Karabük, ORCID: 0000-0002-5710-0243, zeynepkubrapoyraz@karabuk.edu.tr

** Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü, Karabük, ORCID: 0000-0002-3214-6771, akarakaya@karabuk.edu.tr

BM SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ DOĞRULTUSUNDA ÖNEMLİ BİR ARAÇ: SOSYAL EYLEM

Cihangir KARAKAYA*
Mehmet BAŞCILLAR**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmada BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ulaşılmasına önemli katkılar sunacağı değerlendirilen sosyal eylemin, sosyal hizmet meslek ve disiplini çerçevesinde, “Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eylem Platformu” faaliyetleri örneğinde irdelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma iki temel bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde sosyal eylemin, sosyal hizmet meslek ve disiplinindeki konumu ve kavramın kapsamı açıklanacaktır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise “Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eylem (Action For Sustainable Development) Platformu” odağında sivil toplum örgütlerinin kalkınma hedeflerine katkı sunan uluslararası ve ulusal ölçekteki güncel sosyal eylem faaliyetleri ele alınacaktır.

Kuramsal Çerçeve: Sosyal sorunların yarattığı derin tahribata bağlı insan hakkı ihlallerine ve sosyal eşitsizliklere dün olduğu gibi günümüzde de yakından tanıklık edilmektedir. Sosyal hizmetin temel değerlerini hayata geçirebilmek noktasında umut verici kabul edilen BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri üzerinde geniş bir mutabakat sağlanmıştır. Hiç şüphesiz söz konusu hedeflere ulaşabilmek geniş bir tabana yayılan aktörlerin etkin katılımı ve yoğun gayreti ile mümkün olabilir. Söz konusu hedeflerin hayata geçirilmesinde önemli rol oynayan paydaşların arasında sosyal eylemden etkin bir şekilde yararlanan, uluslararası ve ulusal ölçekte faaliyet gösteren, bünyesindeki sosyal hizmet uzmanlarının önemli sorumluluklar üstlendiği sivil toplum örgütleri de yer almaktadır.

Sonuç: Çalışmanın, sosyal eylemin, kalkınma hedefleri doğrultusunda etkin kullanımı noktasında sosyal çalışmacılara yeni bakış açıları kazandıracağı, profesyonellerin iyi uygulamalarına ilham vereceği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Eylem, BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, Sosyal Hizmet.

* Öğr. Gör., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Ahmet Erdoğan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Orcid No: 0000-0002-1104-379X, cihangir.karakaya@beun.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Orcid No: 0000-0002-0223-8050, mehmetbascillar@gmail.com

ÇOCUKLAR İÇİN HAYVAN HAKLARINA YÖNELİK PİLOT BİR GRUP ÇALIŞMASI

Yunus KARA*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Hayvanlar, çocukların yaşamlarında, duygu ve düşünce dünyalarında önemli bir yer tutmaktadır. Çocukların hayvanlarla olan etkileşimi, çocuk gelişimi açısından birçok fayda sağlamaktadır. Çocuklar, doğayla ve canlılarla etkileşime girdikçe, anlamlandırma becerisi, aidiyet duygusu ve çevresel sorumluluk bilinci oluşabilmektedir. Hayvanlarla doğrudan temasın yanı sıra hayvanlar ve onların hakları ile ilgili gerçekleştirilebilecek çalışmaların, çocukların hayvanlara yönelik tutumunu olumlu bir biçimde etkileyebileceği düşünülmektedir. Bunun yanında çocukların bağımsızlık kazanmaları, öz saygılarını, öz yeterliliklerini desteklemek için hayvan-çocuk etkileşiminden yararlanılabileceği de belirtilmektedir. Hayvan haklarına yönelik etkinliklerin yer aldığı bu pilot grup çalışmasıyla birlikte çocukların hayvan haklarına yönelik bilinç oluşturabilmeleri, hayvanlarla etkileşime girebilmeleri ve var olan iyilik hallerinin (özgüven, öz saygı, öz yeterlilik vd.) geliştirilebilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma, pilot grup çalışmasının, İstanbul ilinde yer alan bir Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nden danışmanlık ve eğitim alan çocuklara etkisinin değerlendirilmesi amacıyla ön test-son test deneysel bir çalışma olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın gerçekleştirildiği Rehberlik Araştırma Merkezi'nden, çocuklardan ve onların vasilerinden yazılı onam alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2022 Mayıs - 2022 Haziran aylarında İstanbul'da yaşayan ve öğrenimine devam eden 10-12 yaş aralığındaki 9 çocuk oluşturmaktadır. Çalışma grubuna, cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, evcil hayvanlarla birlikte yaşama durumları gibi soruların yer aldığı Kişisel Bilgi Formu ve Hayvanlara Yönelik Davranış Ölçeği ön test-son test olarak uygulanmıştır. Pilot grup çalışması, Cumartesi günleri saat 13.00'te yapılmış, 5 oturumdan oluşmuş, her bir oturumda kaynaşmaya, hayvan haklarına ve çocuk-hayvan etkileşimine yönelik etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Toplanan veriler, SPSS 22.0 paket programında analiz edilmiştir.

Bulgular: Pilot grup çalışması sonunda, çalışmaya katılan tüm çocukların Hayvanlara Yönelik Davranış Ölçeği toplam puanlarında olumlu yönde anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. Pilot grup çalışması sırasında ve özellikle grup çalışması sonrasında çocukların kendi duygularını ve düşüncelerini daha fazla ifade edebildikleri, hayvanlara yaklaşımlarının hak boyutunda oluştuğu belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırma sonucunda, pilot grup çalışmasına katılım gösteren tüm çocuklar, hayvanlara yönelik olumlu davranış gösterme eğiliminde olmuşlardır. Çocukların hayvanlarla empati kurabilmeleri, özellikle hayvanların bakımları ve ihtiyaçları için olumlu bir bakış geliştirebilmeleri mümkün olmuştur. Çocukların gelişimlerinin desteklenmesi ve doğanın korunması için çocuklara hayvanlarla deneyimsel fırsatların erken yıllarda sağlanması ve bunun müfredatla da desteklenmesi önem arz etmektedir. Uluslararası araştırmalarda hayvanlarla etkileşimin yararları saptanmasına rağmen, bu etkileşim, ulusal çalışmalarda hem teorik hem de uygulama boyutunda eksik kalmıştır. Hayvan haklarının ihlal edildiği durumların saldırganlık ve empati ile önemli ölçüde ilişkili olduğu unutulmamalıdır. Bu noktada hayvanlara yönelik olumlu davranış biçimlerinin geliştirebileceği çalışmaların yapılması önem kazanmaktadır. Ayrıca bu çalışmalarda, hayvanlara yönelik davranışların olumlu veya olumsuz olarak gelişmesinde etkili olabilen cinsiyet, yaş, ebeveyn tutumu, çevredeki diğer kişiler, medya, okul müfredatları gibi faktörler de ele alınmalıdır.

* Doktor Araştırma Görevlisi, Altınbaş Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, ORCID: 0000-0002-7812-5845, yunus.kara@altinbas.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Grup çalışması, Hayvan hakları.

TASLAKTIR

AİLE İÇİ ŞİDDET VE MADDE BAĞIMLILIĞINDA MULTİDİSİPLİNER YAKLAŞIM: SOSYAL HİZMET YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRME*

Esin TÜCCAR**
Elvan YAVUZ***

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Teknolojinin gelişmesiyle birlikte, bireylerin yaşadıkları sorunlar değişime uğramıştır. Dünya çapında, aile içi şiddet ve madde bağımlılığı bireylerin günümüzde sıklıkla yaşadığı sorunlar kapsamındadır. Aile kurumu da bu sorunlardan etkilenen grupların başında yer almaktadır. Madde kullanan bireylerin oranının geçmişe oranla artması, şiddeti de beraberinde getirmektedir. Bu çalışma, literatürdeki bilgiler ışığında yapılmış olan bir derleme çalışmadır. Bu çalışmada, sosyal hizmet bağlamında nasıl bir yol izlendiği, sosyal hizmetin çevresi içinde birey ve bütüncül yaklaşımından hareketle sosyal hizmet uygulamaları literatür çerçevesinde anlatılacaktır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Toplumun temelini oluşturan aile kavramı, toplumların ilerlemesi, gelişmesi, değişmesi ve dönüşmesinde önemli bir işleve sahiptir. Bireyin doğduğu andan itibaren topluma hazırlanmasında ve kazandırılmasında ailenin önemi büyüktür. Küresel bağlamda sık karşılaşılan ve başlıca problemlerden birini aile içi şiddet oluşturmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün şiddet tanımına göre: "fiziksel güç ya da iktidarın kasıtlı olarak tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda, maruz kalan kişide uygulanan fiilin yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunmasıdır." Şiddet ve Sağlık Konulu Dünya Raporuna göre, şiddete maruz kalan bireyler doğrultusunda; kişinin kendisine yönelik şiddet, kişiler arası şiddet ve kolektif şiddet olarak üç kategori halinde bildirilmiş ve aile içi şiddet bu kategorilerden kişilerarası şiddet başlığında incelenmektedir. Bağımlılık, tıbbi, psikososyal, psikiyatrik, ailevi, mesleki, ekonomik vb. sorunları beraberinde getirmektedir (Daley ve Feit, 2013). Bu sorunlardan kimisi aile içi şiddet veya madde kullanım bozukluğu neticesinde meydana gelen fizyolojik ve psikolojik etkileri sebebiyle bireyin suça sürüklenmesi gibi sorunlar olup; bu sorunlar bireyler ve toplum için çok yönlü risk ve tehlike doğurmaktadır (Karataşoğlu, 2013). Aile ile madde bağımlılığı arasındaki ilişkiye göre; madde bağımlısı bireylerin pek çoğunun ailesinde bağımlı bireyin varlığı gözlemlenmiştir. Sosyal hizmet uzmanları aile içi şiddet olgusu ile çalışırken ilk olarak var olan problemi iyi tanımalı ve anlamalıdır. Soruna göre müdahale planı yaparak mikro, mezzo ve makro düzeyde uygulamalarını gerçekleştirirler. Bireylerin yüksek yararı doğrultusunda uygulamalar yapılır. Bu alanda çalışan sosyal hizmet meslek elemanları, müdahale sürecinde; savunucu, arabulucu, aracı, eğitimci, güçlendirici rollerini üstlenirler. Ayrıca sosyal hizmet uzmanları, müracaatçıları bir bütün halinde biyopsikososyal olarak tüm ve farklı boyutlarıyla ve müracaatçıyı durum içinde veya ekolojik anlamda değerlendirir (Payne, 1997).

Sonuç: Şiddet ve madde bağımlılığı aile ilişkilerini oldukça zedeleyen iki faktördür. Bireylerin kök aileleriyle ilişkilerinin sağlıklı ve işlevsel olması oldukça önemlidir. Kök aile ile ilişkiler ne kadar sağlıklıysa, bireyin çevresiyle ve yuva kurduğu ailesindeki üyelerle olan ilişkileri de o denli sağlıklı olacaktır. Sosyal hizmet uzmanı, gerek aile içi şiddet, gerekse madde bağımlılığı gibi konular üzerinde çalışırken sosyal hizmetin bilgi, beceri, değer ve çevresi içinde birey kavramıyla vakayı yönetmelidir. Problemin neden kaynakladığı, olguyla ilgili olarak bilgi toplama ve analiz yapılarak müracaatçı bireyle görüşmeler sağlanmalıdır. Birey ve ailelerle

*

**

sosyal hizmet uygulamaları önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda, mevcut olan sorun daha çok büyümeden engellenebilir ya da minimuma indirilebilir

Anahtar Kelimeler: Aile içi şiddet, Madde bağımlılığı, Sosyal hizmet.

TASLAKTIR

ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARINDA MULTİDİSİPLİNER YAKLAŞIM: SOSYAL HİZMET AÇISINDAN DEĞERLENDİRME*

Elvan YAVUZ**
Esin TÜCCAR***

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Çocukları ruhsal ve fiziksel yönden olumsuz etkileyen çocuk ihmal ve istismarı geçmişten günümüze kadar global bir sorun olmuş ve olmaya da devam etmektedir. İhmal ve istismarın yaşanmaması ya da önlenbilmesinde ebeveynlerin rolü oldukça önemlidir. Çocuk ihmal ve istismarına dair pek çok risk faktörü vardır. Derleme olan bu çalışmada amaç, çocuk ve ebeveynlere dair ve çevresel ya da toplumsal risk faktörlerini çok yönlü ve sosyal hizmet disiplini açısından değerlendirmektir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Çocuk kavramı, her bilim ve disiplin açısından farklı tanımlanmıştır. Toplumdan topluma değişkenlik gösteren bir kavram olsa da evrensel bir kavramdır. Çocuk ihmal ve istismarı pek çok faktörden etkilenebilmektedir. Bu bağlamda, artan nüfusla birlikte yaşanan göçler, eğitimin düzeyinin düşüklüğü, statik bir toplum biçiminin olması, işgücüne katılım oranının düşük olması, sosyoekonomik durumun elverişsiz oluşu, gelir dağılımındaki oransızlık, kültürel farklılıklar gibi etmenler çocuk ihmal ve istismarını önemli düzeyde etkilemektedir. Çocuk ihmal; ebeveynlerin ya da bakım veren bireylerin çocuğun temel gereksinimlerini yerine getirmemesidir. Çocuk istismarını ise, Dünya Sağlık Örgütü (2014): “Çocuğun sağlığını, fiziksel ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen bir yetişkin, toplum veya ülke tarafından bilerek veya bilmeyerek yapılan davranışlar” olarak tanımlamıştır. Çocuğa yönelik istismar üç başlık altında incelenebilir. Fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismar olarak değerlendirilebilir. Çocuk ihmal ve istismarının görülme oranı toplumdan topluma değişiklik göstermektedir. Dünya çapında, literatürde cinsel istismar yaygınlığına yönelik olarak, cinsiyet fark etmeksizin kadınlar ve erkeklerin çocukluk döneminde cinsel istismara uğradığına dair veriler mevcuttur. Çocuk istismarı ve ihmalinin gün geçtikçe önem kazanması bu konuda verilmesi gereken sağaltım ve rehabilitasyon hizmetlerinin profesyonel ve fonksiyonel olarak tasarlanmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu hususta, Sosyal Hizmet Uzmanları multidisipliner ekibin içinde önemli rol oynamaktadır. Çocuğun yaşadığı ihmal ve istismar vakası, ekosistem yaklaşımıyla birlikte değerlendirilerek, çevresi içinde birey bakış açısından hareketle vakaya neden olan tüm durumlar sosyal hizmet uzmanı yardımıyla ele alınır ve değerlendirilir.

Sonuç: Çocuk ihmal ve istismarı gerek ülkemizde gerekse dünyada, geçmişten günümüze kadar süregelen halk sağlığı ve sosyal bir sorun olmakla birlikte; aynı zamanda çocuk hakları ya da çocuk refahına dair de önemli bir sorundur. İhmal ve istismar olgusunda çocuğun gelişimi tüm yönleriyle etkilenmektedir. Bundan dolayı, çocuk ihmal ve istismarı, sosyal sorun olmasının yanı sıra önemli bir halk sağlığı sorunudur. Yaşanan ihmal ve istismar, geniş bir perspektiften değerlendirilmelidir. Sosyal hizmetin bütüncül ve ekosistem yaklaşımından hareketle, sadece

* Derleme makaleden üretilmiştir.

** Dr. Elvan Yavuz, Üniversite, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet (Mezun), İstanbul, Orcid No: [0000-0002-9004-4060](https://orcid.org/0000-0002-9004-4060) E-posta: elvanyavuz8@gmail.com

*** Dr. Esin Tüccar, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet (Mezun), İstanbul, Orcid No: [0000-0002-8349-6042](https://orcid.org/0000-0002-8349-6042) E-posta: esintuccar@gmail.com

istismara uğrayan birey ve aileler üzerinde değil, mevcut soruna toplumsal bağlamda da müdahale edilmelidir. Çocuk ihmal ve istismarında tanı ve tedavide multidisipliner yaklaşım temel alınmalı ve bu hususta farkındalık oluşturulması için eğitimler planlanmalı ve uygulanmalıdır. Koruyucu önleyici faaliyetler ihmal ve istismar vakalarının azalmasında etkin rol oynayabilir. Çocuk ihmal ve istismarının erken dönemde fark edilip önlenmesi, istismara uğrayan çocuk ve aileye gerekli desteklerin sağlanması ve rehabilitasyonu son derece önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk ihmal ve istismarı, Cinsel istismar, Sosyal hizmet.

ROLE OF WOMEN IN ECONOMIC DEVELOPMENT OF SOCIETY THROUGH ENTREPRENEURSHIP: A COMPARATIVE ANALYSIS OF RURAL AND URBAN AREAS OF ANKARA

Nadia SAMO*
Oğuzhan ZENGİN**

ABSTRACT

Aim and Scope: There are several definitions of women empowerment but most effective perceptive for women to empower themselves is to have access on their decision making, information and control over the resources. Secondly women empowerment plays crucial role in economic development of our society and this research is based on facts to find how we can develop linkages of women empowerment through economic development with entrepreneurship. This research aims to examine the challenges that are faced by women to be empowered and to analysis the difference between rural and urban communities of women entrepreneurs.

Methods: In this study, we adopted the study design while using the cluster sampling technique for sample selection. The research was done in District Cankaya of Province Ankara and two towns were chosen from province i.e. Kızılay (Urban) and Mamak (Rural). The data was collected through survey and we analyzed the data in term of percentage.

Results: The study found that urban female entrepreneurs primarily included retail stores, followed by jewelry and boutiques, beauty salons, cosmetics shops. The most common business activity for women in rural areas was farms, followed by livelihood, agriculture and retail stores. Urban female entrepreneurs mainly withdrew capital from their families and then from personal savings, financial institutions and friends. Rural partners raised funds primarily from nearby financial institutions, by selling crops and from friends. The common factor/ reason for launching small scale business among urban female entrepreneurs was the need to generate additional income, get experience and maintain their social status. Family support and poverty was the most common reason for rural women.

Conclusion: The most important challenges faced by female urban entrepreneurs were conflict between business and their family interference, insufficient capital for business and lack of experience. Challenges for rural women were lack of money, poor education, and lack of entrepreneurship. Therefore, this study recommended options for women how to manage capital in urban and rural areas, participation of women in rural areas in entrepreneurship programs.

Keywords: Woman, Economic development, Entrepreneurship.

* Postdoctoral student, Karabük University, Department of Social Work, Karabük, Assitant Registrar (Academics) Mehran University of Engineering and Technology, SZAB Campus Sindh, <https://orcid.org/0000-0001-6524-6560>, nadia.samo@muethkp.edu.pk

** Assoc. Prof. Karabük University, Department of Social Work, <https://orcid.org/0000-0002-2682-0870>, oguzhazengin@karabuk.edu.tr

RUH SAĞLIĞI HİZMETLERİNİ SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ DOĞRULTUSUNDA YENİDEN YAPILANDIRMAK

Seda ATTEPE ÖZDEN*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Birleşmiş Milletler (BM), 2015 yılında ruhsal hastalıkların bireyler üzerindeki yükünü kabul etmiş ve ruh sağlığını küresel kalkınma için bir öncelik olarak tanımlayarak Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri arasına ruh sağlığını da eklemiştir. Ruh sağlığının fiziksel sağlığın önkoşulu olduğu, yoksulluk; ekonomik büyüme, adalet gibi kalkınma faktörleri ile doğrudan ilişkili olduğu Dünya Sağlık Örgütü tarafından da belirtilmiştir.

BM Genel Sekreteri António Guterres, 2018 yılında Dünya Sağlık Örgütü tarafından ortaklaşa düzenlenen ruh sağlığı konulu bir yuvarlak masa tartışmasının açılış konuşmasında, “dünyada dört kişiden biri yaşamları boyunca bir ruh sağlığı sorunu yaşıyor, ancak bu konu büyük ölçüde ihmal ediliyor” diyerek ruh sağlığına gereken önemin verilmediğini dile getirmiştir. Ruh sağlığı hizmetlerinin yapılması, tüm bireylerin eşit bir şekilde hizmet almasını engellemektedir. Ruh sağlığı sorunu olan bireyler; yoksulluk, sosyal dışlanma, istihdam sorunları gibi farklı sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu çalışmada ruh sağlığı hizmetlerinin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda nasıl yeniden yapılabileceği ele alınacaktır. Ruh sağlığı alanının ihmal edilen bir alan olması ve sürdürülebilir kalkınmanın temel ayaklarından biri olması nedeniyle bu tartışma ruh sağlığı hizmetleri için yol gösterici olacaktır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Ruh sağlığı, tüm Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile ilgilidir ve Hedef 3'te (Sağlık ve Kaliteli Yaşam) açıkça belirtilmiştir. Ruh sağlığı; eğitim ve ekonomik büyümeden çatışma ve iklim değişikliğine kadar kalkınmadaki hemen hemen her önemli konu ile ilgili olmasına rağmen, ruh sağlığı sorunları yaşayan bireyler, kalkınma müdahalelerinden dışlanma olasılığı en yüksek olanlardır.

Ruhsal hastalıklar, küresel hastalık yükünün önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Ruh sağlığı sorunları yaşayan bireylerin; fiziksel sağlık sorunları geliştirme ve daha kötü fiziksel sağlık sonuçlarına sahip olma olasılıkları daha yüksektir.

Ruhsal hastalıkların küresel ekonomiye maliyeti de fazladır. Ruhsal sorunlar nedeniyle her yıl 12 milyardan fazla iş günü kaybedilmektedir. 2011-2030 yılları arasında ruhsal hastalıkların, küresel ekonomiye 16 trilyon ABD Doları tutarında ekonomik çıktı kaybına mal olacağı öngörülmektedir ki bu rakam kanser, diyabet ve solunum yolu hastalıklarının toplamından daha fazladır.

Tüm bu veriler ışığında görülmektedir ki ruhsal hastalıklar konusunda küresel düzeyde iyileştirme çalışmaları olmaksızın Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ulaşmak imkansız olacaktır.

Sonuç: Ruh sağlığında Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ulaşmak için yapılması gerekenler ruh sağlığı için etkili liderliği ve yönetimi güçlendirmek; toplum temelli ortamlarda kapsamlı, bütünsel ve duyarlı ruh sağlığı ve sosyal bakım hizmetleri sağlamak; ruh sağlığında önleme stratejileri uygulamak; ruh sağlığı alanında bilgi sistemlerini, kanıtları ve araştırmaları güçlendirmek olarak sıralanabilir. Bu çalışmada bu stratejilerden yola çıkarak Türkiye için nasıl ruh sağlığı hizmetlerinin nasıl geliştirilmesi gerektiği anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ruh sağlığı, sosyal hizmet, sürdürülebilir kalkınma.

* Doç. Dr., Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Orcid No: 0000-0002-2488-9583, sattepe@baskent.edu.tr

SOSYAL DEĞİŞİM İÇİN BİR ARAÇ: SOSYAL RİSK İNDEKSİ (SORİ)

Ömer Faruk BOZDOĞAN*

ÖZET

Bağımlılık, bireyin sosyal işlevselliğine zarar veren, bireyin kendisi ve ailesi ile birlikte tüm toplumu etkileyen bir hastalıktır. Günümüz dünyasında bağımlılık toplum sağlığını ciddi şekilde tehdit etmeyi sürdüren ve artan kullanım örnekleriyle de etki alanını sürekli genişleten biyopsikososyal bir sorundur. Tedavisinde de bütüncül ve süreklilik arz eden bir çalışmayı gerektirir. Arındırma ile başlayan süreçte psikoterapi, sosyal destek ve sosyal uyum çalışmalarını içeren bir tedavi yolculuğunu kapsar. Tedavi ve rehabilitasyon sürecini sağlıklı bir biçimde sürdüren ve temiz kalmayı başaran bağımlılar için riskler devam etmektedir. Bu süreçte karşılaştıkları önemli sorunları ise bağımlılık tedavi seyrinde gelişen sosyal riskler oluşturmaktadır.

Madde kullanan arkadaş çevresi, maddeye ulaşım kolaylığı, yaşamı olumsuz etkileyen şartların varlığı ise bağımlılık tedavisinde dikkate alınması gereken bazı sosyal risk unsurlarıdır. Sosyal riskler bağımlılığın şiddetlenmesine ve kullanıma devam etme davranışına sürekliler. Bu sebepten her bir sosyal riski ve bağımlılığa etkisini değerlendirmek zorunlu olmaktadır.

Sosyal sorun ve sosyal risklerden bahsederken bu alanlar Sosyal Hizmet mesleğinin uygulamaya yönelik çalışmalarını kapsamaktadır. Sosyal hizmet; sosyal sorunları birey, aile ve çevre boyutlarda bütüncül bakış açısıyla ele alarak riskleri azaltmayı amaçlayan bir meslektir. Bu bağlamda sosyal hizmet bağımlılıkta çok geniş bir alana hizmet sunmaktadır.

Sosyal hizmet, bağımlılık alanında bireylerin karşılanmayan ihtiyaçlarının karşılanmasında aktif rol oynamaktadır. Bağımlılık tedavisi multidisipliner yapıya sahip bir ekip tarafından yapılmaktadır. Bağımlılık ile birlikte beraber görülmekte olan diğer hastalıkların tedavisinde görev yapan ekip içerisinde sosyal hizmet uzmanları önemli bir role sahiptir. Bağımlılık tedavisi sürecinde sosyal hizmet uzmanı, bireyi çevreleyen sistemlerde ve bireyde değişim meydana getirerek iyilik halini artırmayı hedeflemektedir.

Bağımlılık gibi çok boyutlu etki düzeyine sahip olan sosyal bir sorunun tedavisinin de çok boyutlu bir bakış açısıyla ve standardize ele alınması gereklidir. Risk ve ihtiyaçları tespit etmek iyileştirme ve takibin ilk adımıdır. Kişinin ihtiyacını tespit edebilecek bilimsel ve uygulanabilir bir ölçüm aracı gereklidir. Sosyal hizmet alanında bu bir eksiklik olarak dikkat çekmektedir.

Sosyal hizmet uygulamalarında niceliksel ve daha somut bir çalışma alanı oluşturma ihtiyacı vardır. Sosyal hizmet müdahalesinde risk ve ihtiyacı tespit etme, iyileştirme hedefinin belirleme ve değişimi izlemek önem taşır. Geliştirilen Sosyal Risk İndeksi'ni sosyal hizmetin bu ihtiyacının basamağı olarak adlandırabiliriz. Sosyal Risk İndeksi yani kısaltılmış hali ile SORİ ile sosyal hizmet müdahale planındaki bireyin öncelikli ihtiyacını değerlendirebileceği bir ölçek olma amacını taşımaktadır.

Araştırmanın Örneklemi

Çalışmanın örneklemi, ayaktan psiko-sosyal danışmanlık hizmeti veren Yeşilay Danışmanlık Merkezi'ne (YEDAM) 19.01.2016 ve 8.05.2020 tarihleri arasında bağımlılık tedavisi için başvuran alkol, madde ve hem alkol hem madde kullanıcısı olan 2056 vaka oluşturmaktadır. Çalışmaya 42 YEDAM merkezine başvuranlar alınmıştır. SORİ'ler, her merkezde çalışan

* Sosyal Hizmet Uzmanı, Yeşilay Danışmanlık Merkezi(YEDAM), İstanbul, <https://orcid.org/0000-0002-5108-8706>, omerfaruk.bozdogan@yesilay.org.tr

Sosyal Hizmet Uzmanları tarafından doldurulmuştur. Örneklemin %87,6'sı erkek, %12,4'ü kadınlardan oluşmaktadır.

Bulgular

Çalışma durumu, sağlık güvencesi, ekonomik durum, boş zaman başlıklarının yer aldığı 1. faktör "Ekonomik durum" olarak; barınma, aile ilişkileri, sosyal beceriler, fiziksel sorun, yaşamsal zorluk başlıklarının yer aldığı 2. faktör "Dışlanmışlık" olarak; arkadaş ilişkileri, yaşadığı çevre, yasal sorun başlıklarının yer aldığı 3. faktör "Çevre" olarak; meslek, eğitim başlıklarının yer aldığı 4. faktör "Eğitim" olarak adlandırılmıştır.

Keiser-Meyer-Olkin örneklem yeterliliği istatistiği KMO=0,76 olarak hesaplanmış, örneklemin büyüklüğünün yeterli olduğu saptanmıştır. Bartlett Küresellik Testi sonucuna göre maddeler arasında açıklayıcı faktör analizi yapmaya yeterli düzeyde ilişki olduğu saptanmıştır ($X^2=3015,583$; $p<0,001$). Tüm ölçeğin iç tutarlılık Cronbach alfa katsayısı 0.72 olarak bulunmuştur (Tablo 3). Madde toplam puan arasında korelasyonların tümünün katsayı değerleri 0.21 ile 0.48 arasında değişmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Çıkan sonuç bağımlılığın karmaşık olduğu ve sosyal sorunları içinde bulundurduğunu, sosyal risklerin kullanımın devam etmesi ve artmasına neden olduğunu bu nedenle bağımlılık tedavisinde sosyal risklerin azaltılmasının tedavinin bir hedef olarak görülmesi gerektiği düşüncesini desteklemektedir.

SORİ, bağımlılık tedavi sürecinde kişinin sosyal risk düzeyini farklı alanlarda değerlendirmek için planlanmış bir ölçektir. SORİ ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu söylemekle birlikte; sosyal risk düzeyini değerlendiren kapsamlı derlenmiş, kısa ve etkin bir ölçek olduğu da söylenebilir. Sosyal Hizmet Uzmanına yol gösteren, uygulamaya ve izlemeye yardımcı olacak bir araç olarak değerlendirilmelidir. Öte yandan, Sosyal Hizmet Uzmanları arasında standardizasyonu da sağlayacağına inanıyoruz.

SORİ'nin objektif bir değerlendirme aracı olarak sosyal risk düzeylerini saptamanın yanı sıra bağımlılık alanında yapılacak araştırmalara da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Risk, Bağımlılık, Sosyal Hizmet.

BAĞIMLILIK TEDAVİSİNDE AYAKTAN REHABİLİTASYON MODELİ YEDAM ATÖLYE ÇALIŞMALARI

Büşra ADEMOĞLU*
Hümeysra MUTLUTÜRK **

ÖZET

Amaç ve Kapsam: İnsan biyo-psiko-sosyal bir varlıktır. Bu sebeptendir ki, yaşadığı sosyal çevre, aile ve arkadaşlık ilişkileri, çalışma ortamı gibi unsurlar kişinin hayatını şekillendirmede aktif rol oynamaktadır. Bağımlı kişilerin hayatlarına bakıldığında ruhsal ve biyolojik problemlerin yanında kişinin hem bağımlı olduğu süreçte hem de remisyon evresinden sonra birçok sosyal sorunla da karşılaştığı bilinmektedir. Ayaktan veya yatılı bağımlılık tedavi merkezlerinde kişiler bağımlılıkla ilgili tedavi aşamalarından geçerken daha önce madde, alkol, kumar ya da internet kullanımı ile doldurdıkları zamanlarını doğru yapılandırma konusunda sorun yaşayabilmektedir. Tedavi sürecinde, kişinin sosyal hayata katılımını doğru planlayabilmek için çeşitli atölyelere katılımı önem kazanmaktadır. Buradan hareketle hazırlanan çalışmada; ayaktan rehabilitasyon hizmeti sağlayan YEDAM (Yeşilay Danışmanlık Merkezi) hizmet türlerinden biri olan Atölye Uygulamaları ve sosyal hizmet uzmanının atölyedeki rolünün açıklanması amaçlanmıştır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Bağımlılık tedavisinin en zorlu yönlerinden biri; bağımlı kişilerin tedavide süreklilik sağlamada önemli sorunlar yaşamasıdır. Tedavinin temel dinamiği kişinin arındıktan sonra temiz kalma sürecini uzatmayı ve yeni yaşam biçimine uyumunu desteklemeyi kapsar. Bu nedenle bağımlılık tedavisinin rehabilitasyon ayağı, tedavinin başarısındaki en kritik aşamaları arasında yer alır. Kişilerin kaybetmiş oldukları doğru iletişim kurabilme, sorunu görme, algılama, düşünme gibi sosyal becerilerinin geliştirilmesi gerekir. Bu yolla rehabilite olan kişinin, temel gereksinimlerini karşılaması için gerekli görev ve aktiviteleri yerine getirebilmesi sağlanarak sosyal işlevselliği artırılabilir. Tüm bunların sağlanması rehabilitasyon sürecinin önemli bir bölümünü oluşturur. En özet biçimiyle bağımlılık tedavisinde kişinin yeniden sosyal hayata katılımı aşamasında ilgi alanları doğrultusunda çeşitli faaliyetlere katılımı önem kazanmaktadır. Rehabilitasyon merkezlerinde kişilerin ilgi alanları ve hayatlarının devamında işlevsel olabilecek bir meslek edinebilmeleri gerekmektedir. Ögel'e göre bağımlılık tedavisinde rehabilitasyon ile amaçlanan; kişilerin boş zamanlarını değerlendirme ve bu yolla riskli ortamlardan uzak kalmalarını sağlamaktır. Diğer taraftan bağımlılığın sebep ya da sonucu olarak görülen ruhsal sorunları azaltma, kişilerin sosyal becerilerini geliştirme ve böylelikle de tekrar alkol/madde kullanma ve kumar/internet oynama davranışını sürdürme ihtimallerini azaltma konusunda da sürece katkısı önemlidir. Tüm bu kuramsal bilgidен hareketle inşa edilen YEDAM Atölye bir ayaktan rehabilitasyon programıdır. İyileşme aşamasında olan bağımlıların tedavi sürekliliklerinin sağlanması ve sosyal entegrasyon için birer araçtır. YEDAM Atölyede sosyal hizmet uzmanları aktif biçimde çalışır ve yapılan tüm çalışmalar uzman eşliğinde gerçekleştirilerek maksimum fayda alınmaya çalışılır. Bu kapsamda YEDAM Atölyeye danışan kabul ölçütlerinden, uygulama ilkelerine, atölyenin davranış kurallarından, etkinlik kurallarına değin standart, yapılandırılmış bir uygulama süreci yürütülmektedir.

Sonuç: YEDAM Atölye' de gerçekleşen sosyal hizmet uzmanlarının gözetiminde usta öğreticiler tarafından sertifikalı biçimde gerçekleştirilen mesleki kurslar ve sosyal hizmet uzmanları tarafından geliştirilen ve uygulanan, iyileşmeye katkı sunacak biçimde terapötik içeriklere sahip olan Atölye Etkinlik Kılavuzu'nun katılım sağlayan kişiler için faydalı olduğu

* Sosyal Hizmet Uzmanı, Adana Yeşilay Danışmanlık Merkezi, E-posta: busra.ademoglu@yesilay.org.tr

** Sosyal Hizmet Uzmanı, Koşuyolu Yeşilay Danışmanlık Merkezi, Orcid No: 0000-0002-1947-9643, E-posta: humeysra.mutluturk@yesilay.org.tr

gözlemlenmektedir. Rehabilitasyon sürecinde bireysel görüşmelerin yanı sıra atölye faaliyetlerine katılan danışanların boş zaman değerlendirme, sosyal ve mesleki becerilerinde ve temiz kalma sürelerinde artış, riskli olmayan sosyal çevre edinme, sağlıklı iletişim becerileri geliştirme, kendisi için güvenli alanı belirleyebilme, kişiyi destek sistemi içerisinde tutma vb. faydaları olduğu ortaya çıkmıştır. YEDAM Atölyelerin bağımlılık alanında ayaktan rehabilitasyonu sağladığı ve iyileşmeye olumlu katkılarının olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Atölye, Boş Zaman, Bağımlılık, Rehabilitasyon, Sosyal İşlevsellik.

TASLAKTIR

YEDAM BAĞIMLILIK MÜDAHALESİ KAPSAMINDA SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI: SOSYAL DEĞİŞİM DEFTERİ

Emine Yarımdağ*
Betül Büber**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu araştırmayla YEDAM (Yeşilay Danışmanlık Merkezi) sosyal hizmet müdahalesi kapsamında tedavi sürecinde kullanılan Sosyal Değişim Defteri'nin önemi ve içeriğinin açıklanması hedeflenmiştir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Bağımlılık, biyopsikososyal müdahale gerektiren bir beyin hastalığıdır. Bağımlılık tedavisinin bir parçası olan sosyal müdahale, bağımlı bireyin içinde bulunduğu sosyal çevrenin yeniden yapılandırılmasında ve tedavi sonrasında topluma uyum sağlama süreçlerini kapsamaktadır. Bağımlılık tedavisinde önemli merkezlerden biri olan YEDAM (Yeşilay Danışmanlık Merkezi); alkol, madde, kumar, internet ve bütün bağımlılarına yönelik ücretsiz psikolojik destek ve sosyal hizmet desteği veren bir merkezdir. YEDAM, bağımlılık alanında uzman psikologlar, sosyal hizmet uzmanları ve iyileşme danışmanlarından oluşan tedavi ekibi ile maddeyi bırakma ve sosyal becerilerin edinme sürecinde multidisipliner ekip çalışması anlayışıyla bağımlılıklardan uzak bir hayata ulaştırmayı temele almaktadır.

Bağımlılık tedavisinde sosyal hizmet müdahalesiyle bireyin sosyal işlevselliğini ve sosyal becerilerini arttırarak beraberinde sosyal değişimin sağlanması hedeflenmektedir. Sosyal hizmet müdahalesi kapsamında YEDAM merkezindeki sosyal hizmet uzmanları tarafından içeriği hazırlanan ve geliştirilen Sosyal Değişim Defteri danışan ile yapılan ilk değerlendirme görüşmesi sonrasında müdahale çalışmalarında kullanılan bir araçtır. Danışan ile çalışan sosyal hizmet uzmanı tarafından uygulanan bu defterin kullanım amacı; danışanın süreçteki değişim ve gelişimini kendisinin takip etmesini sağlamak, bununla birlikte danışanın kendisini daha iyi tanımaya başlaması, sosyal süreçteki değişimin gerekliliğine dair bilinçlenmesi, farkındalık kazanması, iyileşme sürecinde olan danışanın yaşam biçiminin düzenlenmesi, tedavi süreci ve sonrasında sürdürülebilir olması için yeni beceriler kazandırılmasıdır.

Sonuç: Bağımlılıkta kullanıma ara verilmesi, kullanımın bırakılması iyileşmenin devam etmesi ve sürdürülebilir kılınması için yeterli değildir. İyileşmek aynı zamanda yaşamın düzenlenmesi, gerekli görülen noktaların değişimi ve bu bağlamda yeni becerilerin edinimi ile devam etmesi gereken bir süreçtir. Bu doğrultuda YEDAM'a özgü olarak, iyileşme sürecine etki eden kısım ve uygulamalardan oluşan Sosyal Değişim Defteri iki ana alt başlık altında incelenmektedir. 1. Bölüm sosyal beceriler bölümü olup bölüm kapsamında; görgü kuralları, toplumsal kurallar, dilekçe yazma, hangi iş sana uygun, meslek edinmek, iş başvurusu-özgeçmiş yazmak, iş görüşmesi nasıl yapılır, iş ilişkileri, boş zaman değerlendirme, zamanı yapılandırma, yasal sorunlar, hedefe uymak, güçlü ve zayıf yanlar, dengeli beslenmek, hijyen, spor yapmak, bulaşıcı hastalıklar, iletişim becerisi ve aile içi bağları geliştirme başlıkları altında konular incelenmektedir. 2. Bölüm bağımlılığı önlemek adına düzenlenen bir bölüm olup bu bölüm kapsamında da etkin ilaç kullanımı, uyku düzeni, yaşam düzeni, olumsuz çevre ile başa çıkmak, arkadaş ilişkileri ve ortama girme konuları üzerinde çalışmalar yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: YEDAM, Sosyal Değişim Defteri, Sosyal Hizmet Müdahalesi, İyileşme.

* Koşuyolu Yeşilay Danışmanlık Merkezi Sosyal Hizmet Uzmanı, Orcid Id: [0000-0002-4407-3346](https://orcid.org/0000-0002-4407-3346), E-posta: emine.yarimdag@yesilay.org.tr

** Isparta Yeşilay Danışmanlık Merkezi Sosyal Hizmet Uzmanı, Orcid Id: 0000-0001-6511-5501, E-posta: betul.buber@yesilay.org.tr

YEDAM'DA ÇALIŞAN SOSYAL HİZMET UZMANLARININ GÖREV VE SORUMLULUKLARI

Betül TURAN*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bağımlılık, kullanılan maddenin bilişsel, davranışsal, fiziksel problemlere yol açmasına ve sosyal hayata uyumu bozmasına rağmen kullanıma devam edilmesi, bırakma isteğine karşın bırakılamamasıdır. Bağımlılık bir beyin hastalığıdır ve aynı zamanda tüm dünyada biyolojik, psikolojik, sosyal ve ekonomik boyutları olan bir toplum sağlığı meselesidir. Son dönemlerde bu hastalığın sadece tıbbi destek ile çözülebileceğini öne süren yaklaşımlar güvenilirliğini yitirirken tıbbi tedavi ile birlikte psikolojik ve sosyal desteğin de tedavi içinde olması gerektiği görülmüştür. Bu sebeple tedavi ekibinde yer alan sosyal hizmet uzmanlarının sosyal desteklemeleri ve yönlendirmelerinin oldukça önemli olduğu söylenebilir. Bağımlılık ile mücadele mikro düzeyde danışanın, mezzo düzeyde ailenin, egzo düzeyde aile üyelerinin yaşantılarının, makro düzeyde ise toplumun işlevselliğini yeniden kurma, onarma ve güçlendirme temelli hareket eden bir faaliyet olarak düşünülmelidir. Bu çalışmada, Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM) Sosyal Hizmet Birimi'nin uygulamaları ve sosyal hizmet uzmanının bağımlılık tedavisindeki rolünün açıklanması amaçlanmıştır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Bağımlılık sadece bağımlı kişiyi değil, ailesini ve yaşadığı sosyal çevreyi de olumsuz etkiler (Mutlu, 2013). YEDAM modelinde sosyal hizmet uzmanı birey ve aileye ilişkin değerlendirme yaparken çevresi içinde birey perspektifini kullanmaktadır. Dolayısıyla gerçekleştirilen ilk değerlendirme görüşmesi yalnızca bireyi değil, bireyi çevreleyen aile ilişkileri, arkadaş ilişkileri, iş ve okul dinamikleri de değerlendirilmektedir (Polat, 2014). Bu noktada yapılan ilk değerlendirme görüşmesi sonrası ortaya çıkan risk ve ihtiyaçlara göre takip görüşmeleri için müdahale planı oluşturulur. Görüşmelerde, bireyin iyileşme sürecinde yaşam biçiminin düzenlenebilmesi ve yeni beceriler edinebilmesi için “Sosyal Değişim Defteri” uygulanmaktadır. Sosyal hizmet mesleği tedavi sürecinde bireyin iyilik halini arttırmaya çalışırken ekolojik yaklaşımı kendine temel kabul etmektedir. Bu kapsamda saha ve ev ziyaretleri planlanmaktadır. Takip görüşmelerinde; bireyin işe yerleştirilmesinin sağlanması ve sürecin takip edilmesi, var olan barınma ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, sağlık sistemine erişiminin sağlanması, yasal süreçlerinin takip edilmesi, tıbbi sürecinin desteklenmesi, yaşlılık, engellilik gibi fiziksel durumuna ilişkin hakları hususunda bilgilendirilmesi, aile ve arkadaş ilişkilerinin yapılandırılması, yaşadığı çevrenin düzenlenmesi, meslek edinme ve hobi kurslarına yönlendirilmesi hedeflenmektedir. Merkezlerde atölyeler yapılmakta ve çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir.

YEDAM'da tedavi ekibi içerisinde bulunan sosyal hizmet uzmanları mesleki uygulamalarını yürütürken danışmanlık, bağlantı kuruculuk, vaka yönetimi, eğiticilik, savunuculuk, planlama, araştırma ve geliştirme rollerini kullanmaktadır.

Sonuç: Yapılan araştırmalarda, bağımlılık tedavisinde sosyal hizmet uzmanlarının değerlendirme ve takip görüşmelerinin tedavi sürecinde önemli bir etkisi olduğu görülmüştür (Aktürk ve Bozdoğan, 2019). Yeşilay danışmanlık merkezinde çalışan sosyal hizmet uzmanları danışmanlık rolleri ile yapılan bireysel görüşmelerde danışanın süreçlerini kolaylaştırıcı, problem ve çözüm ile ilgili bilgilendirici ve planlayıcı roller almaktadır. Güçlendirici yönüyle ise güçlü ve zayıf yönlerinin tespitini yaparak müdahaleler de bulunur. Kurumlar ile kurulan iş birlikleri sonucu kaynak geliştirme, oluşturma ve yönetme rollerini kullanmaktadır. Bağımlı bireylerin iyileşme süreçlerine etki edebilecek kaynaklar ile buluşmasını sağlamaya çalışır.

* Düzce Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM) Sosyal Hizmet Uzmanı, Uzm., 0000-0002-0990-1919, turanbetul96@gmail.com

Bireysel görüşmelerde, grup terapilerinde ve YEDAM tanıtımlarında birey, grup ve toplumları kapsayan eğitimlerin düzenlenmesini, planlanmasını ve geliştirilmesini sağlamaktadır.

Bağımlılık tedavisi uzun süreli bir tedavidir. Tedavi süreci olduğu kadar tedavi sonrasında da planlanması ve planların uygulanması önemlidir. YEDAM sosyal hizmet müdahale süreci bireylerin entegrasyon yani topluma yeniden dahil olma sürecini de kapsar. YEDAM modelinde sosyal hizmet uygulamaları sistemsal bir zemine oturtularak standardize edilmiştir. Alana planlı müdahale basamakları kazandırılmıştır. Bağımlılık alanına dair yapılan çalışmaların artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, Sosyal Hizmet, Ekolojik Yaklaşım, Güçlendirme Yaklaşımı.

BAĞIMLILIKTA SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİNİN BELİRLENMESİ: SOSYAL ÇALIŞMA MATRİKSİ

Dilek GÜLSOY*
Gizem MAY**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bağımlılık; biyolojik, psikolojik, sosyal ve çevresel etkenlere dayalı kronik bir hastalıktır. Birey, aile ve toplum üzerinde çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Tedavide ve nüklerin önlenmesinde ilgili sorunlara çözüm üretilmesi önem arz etmektedir. Bu açıdan bakıldığında bağımlılık, mikro, mezzo ve makro boyutta risk ve ihtiyaçları belirleyerek, sorunlara çözüm getirmeyi amaçlamayan sosyal hizmet disiplininin müdahale alanına girmektedir. Bağımlı bireylerin sosyal ihtiyaçları ve sosyal hizmetin müdahale alanlarının çeşitliliği, bağımlılıkta sosyal hizmet alanının netleştirilmesi ve daha somut bir çalışma alanı geliştirilmesi ihtiyacını oluşturmuştur. Bu ihtiyaçtan hareketle tedavide çok boyutlu bir bakış açısı sağlamaya yarayan Sosyal Çalışma Matrisi geliştirilmiştir. Bu çalışmada amaç Sosyal Çalışma Matrisi'nin açıklanmasıdır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Bağımlılık, bireyin beden, ruh ve sosyal sağlığı üzerinde olumsuz sonuçlara yol açan kronik bir hastalıktır. Doğası gereği yalnız bağımlı birey değil aile, grup ve toplum düzeyinde de birçok sosyal soruna yol açmaktadır. Eğitimsizlik, işsizlik, meslek edinememe ya da mesleki becerilerin kaybı, yoksulluk, sağlık sistemlerine ulaşamama, evsizlik, toplumsal ilişkilerin bozulması, sosyal beceri kaybı, suça yönelme, dışlanma, bağımlılık dışında bedensel hastalıklara sahip olma bağımlılığın yol açtığı sorunlardandır. Temelde sosyal değişim ve gelişimi, insanların güçlendirilmesi ve özgürleştirilmesini amaçlayan sosyal hizmet, sahip olduğu geniş müdahale alanıyla mikro, mezzo ve makro düzeylerde bu çoklu sorunların çözümüne odaklanmaktadır (IFSW, 2014). Bağımlılıkta sosyal ihtiyaçların çeşitliliği ve sosyal hizmet görev sahasının genişliği değerlendirildiğinde daha somut bir çalışma alanına ihtiyaç olduğu görülmektedir. Buradan hareketle literatür ve deneyimlerin öncülüğünde, doğru değerlendirme yapma, daha somut hedefler koyma ve standardizasyonu sağlama hedefleriyle Sosyal Çalışma Matrisi geliştirilmiştir. Bağımlılıkta tüm risk ve ihtiyaç alanlarını bir araya getirebileceği düşünüldüğü için “birçok şeyi bir arada tutan” anlamına gelen matris kelimesi kullanılmıştır. Bağımlılığa yönelik sosyal ihtiyaçlar ise sosyal çalışma kavramı ile ifade edilmektedir (Aktürk ve ark., 2019). Sosyal Çalışma Matrisi 6 risk ve ihtiyaç alanından oluşmaktadır. Bunlar: Değerlendirme, sosyal katılımı sağlama, sosyal ihtiyaçları karşılama, sosyal düzenleme, danışmanlık ve kurumsal işbirliğidir. Bu risk ve ihtiyaç alanları ışığında kişiye uygun özel ve bireyselleştirilmiş müdahale planı oluşturulmakta ve kişinin sosyal yaşamında iyileştirilmesi gereken alanlara yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Sonuç: Sosyal Çalışma Matrisi'nin alanda çalışan Sosyal Hizmet Uzmanı'na doğru değerlendirme yapma ve daha somut hedefler belirleme konusunda yol göstereceği, bağımlı bireylerin sahip olduğu sosyal risk ve ihtiyaçlara yönelik sistemli bir müdahale planı oluşturulması ve takibinin yapılması hususunda önemli bir araç olacağı değerlendirilmektedir. Buna ek bağımlılık tedavisinin etkin ve verimli olabilmesi için ihtiyaç duyulan kanıta dayalı ve standart uygulamaları sağlayarak kurumlar ve kişilerarası uygulamalardaki farkları en aza indireceği düşünülmektedir.

* Kahramanmaraş Yeşilay Danışmanlık Merkezi Sosyal Hizmet Uzmanı, 0000-0002-5734-7641, 0dilekgulsoy@gmail.com

** Elazığ Yeşilay Danışmanlık Merkezi Sosyal Hizmet Uzmanı, 0000-0002-9490-1031, gizemmay62@gmail.com

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, Sosyal Sorun, Sosyal Hizmet Müdahalesi, Sosyal Çalışma Matriksi.

TASLAKTIR

KÜLTÜR VE GÖÇ BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME ARACI: KÜLTÜRAGRAM

Emine SARAÇ*

ÖZET

İnsan doğduğu andan itibaren ailesinde, daha sonra sosyal çevresinde bulunan kültüre göre farklı özellikler gösterir. Dolayısı ile, insanların eğitimi, üretimi, ekonomik yapılanmaları, kültürel yapı ile anlam kazanmakta ve farklılaşmaktadır. İnsanların bir arada yaşayabilmesi zorunluluğu ve toplumsal yapılaşmalar kültürü meydana getirmiştir. Bu kapsamda, kültürel birikimler ve deneyimler farklı kültür evrelerini oluşturmuştur. Bu kültürel evreler, toplumsal yaşamı ve mekânsal çevreyi doğrudan etkilemektedir. Göç ise ekonomik, toplumsal ya da sosyal nedenlerle insanların yaşamlarının bir bölümünü ya da tamamını geçirmek amacıyla bulundukları yerden başka bir yere taşınmalarıdır. Bu nedenle aileler göç ettikleri zaman geldikleri kültürden farklı bir kültüre geçiş yapmak ve yeni topluma uyum sağlamak zorunda kalırlar. Sosyal hizmet uzmanları tarafından geliştirilen ve bir değerlendirme aracı olan Kültüragram, göç ve kültür ilişkisini açıklamak adına uygun bir araç olacaktır.

Amaç ve Kapsam: Literatürde kültür ve göç üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmaların hemen hepsi, kültürün ortaya çıkma nedenlerini ve göç süreçlerini kapsamaktadır. Fakat aileleri etkileyen kültür ve göç bağlantısı üzerinde yeterince durulmamıştır. Bu çalışmanın amacı, farklı kültürden gelen ve kültürel evrelerin, değişimlerin etkisinde kalan birey ve ailelerde “kültüragram” kavramının kullanımını incelemektir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Kültür, “bilgi, inanç, sanat ve ahlak, gelenek ve görenekleri, kişinin bireyin bağlı olduğu bir toplumun üyesi olarak edindiği alışkanlıkları kapsayan ve tüm becerileri kapsayan karmaşık bir bütün” olarak tanımlanmaktadır.

Göç ise, insanların yaşamlarının bir kısmını veya tamamını bir yerleşim biriminden (kasaba, köy gibi) diğerine taşımasına neden olan coğrafi kayma olayıdır. Göçün en önemli insan unsuru kültürelleşmedir. Yetiştirme süreci bir yandan bireysel ve aile ilişkilerinden diğer yandan gruplar arası ilişkilere kadar uzanır; psikolojik ve sosyo-ekonomik-kültürel uyumu kapsar. Çünkü kültürleşme, gruplar arası ilişkili ve kişiler arası ilişkilerde gerçekleşir ve buradaki dinamikler, bireysel ve grup düzeyinde uyum süreçlerini ortaya çıkarır. Göç olgusu bu nedenle psikolojik ve sosyo-psikolojik perspektiflerin yanı sıra sosyolojik ve politik perspektifler ve hatta bunlardan daha fazlasını gerektirir.

Kültüragram 1990'lı yılların ortalarında Amerika'da uygulayıcısı olan sosyal hizmet uzmanlarının göçmenler ile ilgili mesleki pratiğin anlaşılması, değerlendirilmesi ve planlanmasına yardımcı olmak için bir araç olarak tanıtılmıştır. Amacı, uygulayıcıların uygun ve erişilebilir müdahalelerin planlanabilmesi ve gerçekleştirilebilmesi için danışanların mevcut durumlarında kültürün oynadığı rolü tanımasına yardımcı olmaktır.

Dr. Congress, kendisiyle yapılan bir röportajda, Kültüragram'ın bir aile değerlendirme aracı olduğunu, sosyal hizmet alanında farklı kültürlerle sahip aileleri daha iyi anlamaları için geliştirildiğini belirtmiştir.

Sonuç: Kültürü oluşturan unsurlar, toplumun içinde yer alan tüm yaşamsal değerlerin toplamıdır. İnsanların değerleri, tutumları, yönetimi biçimleri ve davranışlarının hepsi kültürü oluşturmaktadır. Kültür, genellikle göç olgusu ile birlikte aile yapılarında değişime neden olabilmektedir. Kültüragram ile özellikle göç eden ailelerin kültürel yapılarındaki değişim on

* Öğretim Görevlisi, Çağ Üniversitesi Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmetler Programı, Mersin, Orcid No: 0000-0002-4503-0217, E-posta: eminesarac@cag.edu.tr

ana başlık altında incelenmektedir. Bunlar; “Göç ya da Taşınma Nedenleri, Yasal Statü, Aile Yapısı-Güç-Mitler ve Kurallar, Toplulukta Zaman, Evde ve Toplumda Konuşulan Dil, Sağlık inançları ve Erişim, Travma ve Krizlerin Etkisi, Kültürel ve Dini Kurumlar-Yemek-Kıyafet, İşkence-ayrımcılık-önyargı ve ırkçılık, Eğitim ve Çalışma Hakkında Değerler. Bu başlıklar altında incelenen “kültüragram” kavramının araştırılması sonucunda, kültürel değişim içerisinde toplum, yönetim ve insanı ilgilendiren tüm konuları ele alan geniş bir olgu olduğu ortaya çıkmıştır..

Anahtar Kelimeler: Göç, Kültür, Kültüragram.

TASLAKTIR

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADAKİ YERİ

Şevval GÖK*

ÖZET

Kalkınma ekonomik bir kavram olarak kullanılmakla birlikte zaman içerisinde çevre ve sosyal katılıma atıf yaparak genişlemiş bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Cinsiyet eşitliğini sağlama durumu bireylerin sosyal katılımlarını sağlama ve sosyal içermelerine vurgu yapması nedeniyle önemlidir. Bu çalışmada toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin sürdürülebilir kalkınmadaki yeri ve sosyal hizmet disiplininin incelenişi ele alınmıştır. Araştırma sonucunda feminist kuram ve sosyal hizmet disiplininin ortak potada hareket ederek sosyal kalkınmaya katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Amaç ve Kapsam: Bu araştırmanın amacı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sürdürülebilir kalkınmadaki yerini anlamak, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine sosyo-politik bağlamda çözüm bulmak, sosyal hizmet disiplininin feminist kuram çerçevesinde incelenmesiyle sosyal kalkınmaya içerme yaparak incelemektir. Bu sebeple araştırma sürdürülebilir kalkınma ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sosyal hizmet disiplininin incelenmesini içermektedir ve söz konusu kavramları ve disiplini kapsamaktadır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Kalkınma, bireylerin özgürce karar alabilme ve yaşamını ideme ettirebilmeleri için sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel seçeneklerini artırmayı amaçlamaktadır. Bu kavram bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmaktadır. Kalkınma Holmber & Sandbrook (1992)'a göre üç boyutta ele alınmaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın ilk boyutu ekonomik boyuttur ve bu boyut hükümetin sürdürülebilir ekonomiyi ayakta tutmak için sistem, mal ve hizmetleri süregelen bir şekilde yönetmesini sağlamaktır. Kalkınmanın diğer bir boyutu ise çevresel ve ekolojik sistemin sürdürülebilir kılınmasının sağlanması, biyolojik kaynakların yönetilmesidir. En son boyut ise sosyal bilimlere ve sosyal hizmet disiplinin kapsayan yönüyle sosyal kalkınmanın sağlanmasıdır. Buna göre sosyal bir kalkınmanın sağlanması için sosyal adaletin sağlanması, eşitsizlik ve ayrımcılıklarının ortadan kaldırılması için sosyal hizmetlerin yeterli kılınması gerekmektedir. Eşitsizliğin bir boyutu ise toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin sosyal kalkınmadaki yerinin incelenmesidir.

Toplumsal cinsiyet, biyolojik olarak dişi ve eril olarak dünyaya gelen bireylerin toplumdaki kültür, örf adet ve kalıp yargılarla kadın ve erkek olmasıdır. Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri bireylerin dünyaya geldikleri ilk andan itibaren başlar ve hayatları boyunca devam eder (Beauvoir, 2020b, s.13). Feminist kurama göre incelendiğinde kadın hareketinin ilk mücadelesi kadınların kamusal alana katılımlarının erkekler kadar sağlanması, siyasette kadın temsiliinin sağlanmasıyla yurttaşlık haklarının eşitlik temelinde incelenmesidir. Sonrasındaki feminist süreçler kadınların bedenleri üzerinde hakimiyet kurması ve sağlıksal konularda destek alması, ev içi rollerde emeklerinin sömürsünün ekonomik ve cinsiyet eşitliği temelindeki görünümü ve tüm kadınları sınıfsal farklılıklar fark etmeksizin kendi biricikliği temelinde inceleyip sosyal içermelerini sağlamaktır (Donovan 2019, s.21-319). Feminist kurama ve cinsiyet eşitsizliği çalışmalarına bakıldığında toplumsal cinsiyet eşitsizliği hem ekonomik kalkınma hem de sosyal kalkınmayı kapsayan, bireylerin yaşamları boyunca süregelen eşitsizliklere maruz kalmalarına neden olduğu için sürdürülebilir kalkınmadaki yeri önemlidir ve bu sorunun çözülmesi gereklidir. Bu temelde sosyal hizmet ve sosyal hizmet müdahalelerinin toplumsal cinsiyet eşitsizliğine özellikle de makro düzeyde çözüm üretmesi gerekmektedir.

Sonuç: Sürdürülebilir kalkınma toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin meydana getirdiği sosyal kalkınmadaki dengesizlikleri ortadan kaldırmak için feminist kuram içerisinde tartışılan

* Doktora Öğrencisi/Sosyal Hizmet Uzmanı, Karabük Üniversitesi, Malatya, Orcid No: 0000-0001-9181-7291, sevvalgok3223@outlook.com

meselelere ve sosyal hizmet disiplinine başvuru kaynağı olarak bakmalıdır. Feminist kuram ve sosyal hizmet disiplinin ortak potada birleşerek kadınların sosyal kalkınmasına katkıda bulunması gerekmektedir. Bu temelde sosyal kalkınmanın sağlanması bireyler arasında eşitlik durumunun sağlanmasıyla gerçekleşecektir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği, Sürdürülebilir Kalkınma, Sosyal Hizmet.

TASLAKTIR

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND SOCIAL POLICY RECOMMENDATIONS FOR COMBATING CLIMATE CHANGE

Ezgi YAMAN KENNEDY*

ABSTRACT

Aim and Scope: The human activities that have the greatest impact on the world's climate are the burning of fossil fuels and biomass, deforestation, and industrial agriculture (The World Bank Group, 2021, p.19). One of the biggest challenges facing the global society in the 21st century is the climate crisis, which is a result of climate change. Climate change negatively affects people's lives and income sources. For this reason, it constitutes the biggest obstacle to reducing poverty and achieving sustainable development. The aim of this study is to present sustainable development and inclusive social policy recommendations regarding the negative consequences of climate change.

Theoretical/Conceptual Framework: Climate change is already having major impacts on human health, livelihoods and access to fundamental rights (The World Bank Group, 2021). Climate change causes individuals to lose their livelihoods, food insecurity, degradation of infrastructure and loss of access to basic services such as electricity, water, sanitation, and healthcare. These problems, on the other hand, cause internal conflicts and wars as a result of resource depletion and poverty-based distribution problems. Poor people are disproportionately affected by climate impacts, and it is estimated that this could push another 100 million people into extreme poverty by 2030 (World Bank, 2016, p.12).

Climate change has a huge impact on human rights, and it is predicted that there will be more negative consequences in the future unless urgent measures are taken (United Nations & Boyd, 2019, p. 6). Especially the right to life, the right to health, the right to access to food, the right to clean water and hygiene, the right to live in a healthy environment, an adequate standard of living, safe housing, property, the right to self-determination, development and cultural rights are among the rights affected by the climate crisis (World Bank, 2016, pp.71-101).

Conclusion: Approaching climate change from a human rights perspective requires ensuring that rights are guaranteed for all people, including vulnerable groups, by emphasizing the principles of universality and non-discrimination. A rights-based approach should act as a catalyst for accelerated action to achieve a healthy and sustainable future where all energy comes from zero-carbon sources, forests thrive, oceans are clean and healthy, and food is produced sustainably (The World Bank Group, 2021, p. 45).

Sustainable Development and Global Governance are the most important social policy solutions to combat climate migration (climate-related forced migration) and other negative consequences of climate change. In addition, there are duties and responsibilities that fall on the states and the business world. Social policies need to be built on the concepts of green growth and employment. Within the framework of the Sustainable Development Goals (SDGs) on a global scale, priority should be given to policies and services that respect human rights and produce inclusive solutions in terms of climate change.

Keywords: Climate Change, Sustainable Development, Poverty, Social Policy, Social work.

* Dr., Orcid No: 0000-0001-8312-9763, E-posta: drezgiyamankennedy@gmail.com

ÇOCUK YOKSULLUĞUNUN EKOSİSTEM PERSPEKTİFİ TEMELİNDE ANALİZİ*

Ercem ERKUL**
Ercüment ERBAY***

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu araştırmanın amacı, çocuk yoksulluğunun ekosistem perspektifi temelinde analizinin yapılması ve bulgular çerçevesinde öneriler getirilmesidir.

Yöntem: Araştırmacının, çocukların yoksulluğa bakış açısını tahmin etmek yerine anlamaya yönelik ilgisi yorumlayıcı yaklaşımın seçilmesinde önemli bir etken olmuştur. Bronfenbrenner (1979)'in ekolojik sistem kuramından yola çıkarak yoksulluğu deneyimleyen çocuklar odağa alınmış ve çocukların etkileşimde olduğu tüm sistemleri de dâhil ederek çocuk yoksulluğunun doğru algılanmasında ve çözümünde öneriler getirilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda, 11 ebeveyn (11 kadın), 14 çocuk (7 kız ve 7 erkek), ve 28 uzman ve karar verici ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış formlar aracılığı ile derinlemesine görüşmelerde elde edilen bilgiler bilgisayar destekli MAXQDA 2018 ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Öznelerden elde edilen veriler ‘Çocuk Yoksulluğu Algısı’, ‘Yoksulluğun Çocuklar Üzerinde Etkisi’, ‘Yoksullukla Çocukların Başa Çıkması’, ‘Çocuk Yoksulluğunun Zamanla Değişim Algısı’ ve ‘Öznelerin Çocuk Yoksulluğunun Azaltılmasına İlişkin Önerileri’ olmak üzere beş ana tema altında toplanmıştır. Çocuklar, yoksulluğu genel olarak temel gereksinimler üzerinden tanımlarken, ebeveynler ve uzman karar vericilerin temel olmayan gereksinimler üzerinden tanımlamıştır. Yoksulluğun çocuklarda en önemli etkisinin eğitim, sağlık ve barınma üzerinde olduğu ifade edilmiştir. Özneler, yoksulluk içinde yaşayan çocukların hane içi stratejileri kullanarak başa çıktığını belirtmiştir. Gelecekte yoksulluk içinde yaşayan çocuk sayısına ilişkin beklentilerde ise, ebeveynler ve uzman ve karar vericiler artacağını, çocuklar ise bu sayının azalacağını ifade etmiştir.

Sonuç: Özneler, çocuk yoksulluğu ile mücadelede sistemin tek bir çatı altında toplanmasının hem ortak dilin hem de bütüncül politikaların oluşturulma sürecinde faydalı olacağını ifade etmiştir. Buna ek olarak, çocuk yoksulluğunun çok boyutlu olarak mücadele edilmesi gereken sosyal bir sorun olarak ele alınmış ve bu nedenle sadece Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın değil, çocuk yoksulluğu konusunda doğrudan ve dolaylı olarak ilgili olan bakanlıkların da katılımıyla bir kurulun oluşturulması esasında görüş bildirmiştir. İkinci olarak, çocuk yoksulluğunun iyi anlaşılabilmesi ve sosyal adalet, eşitlik ve bölüşüm vurgusunun yapılabilmesi için toplumun ve kurulun üzerinde anlaşacağı ortak bir dilin oluşturulmasının elzem olduğu görüşü ortaya atılmıştır. Üçüncü olarak, çocuk yoksulluğu ile mücadelede bütüncül politikaların oluşturulması ve bu politikaların özellikle eğitim, istihdam, göç ve yardım alanlarından iyi bir şekilde beslenmesi gerektiği belirtilmiştir. Dördüncü olarak, çocuk yoksulluğu ile mücadelede oluşturulan bütüncül politikaların yerleşme yoluyla çocuklara ve hane halklarına daha etkin ve ihtiyaca yönelik ulaşması beklenmektedir. Bu bağlamda, yerleşme ile beraber çocuk yoksulluğunun gün yüzüne çıkarılmasında bölgeye/mahalleye/ilçeye ilişkin risk haritasının oluşturulması ve tespitlerin doğru yapılması önerilmiştir. Buna ek olarak özneler, kamu/STK/hayırseverlerin iş birliği ile çocuk yoksulluğunun yönetilmesi ve anlaşılması noktasında ailelere farkındalık kazandırılması, hane halklarına destek verilmesi ve bunları yaparken çocukların istek ve ihtiyaçlarını öncelenmesinin anahtar bir rol oynayacağını ifade

* Bu araştırma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı’nda yürütülmüş doktora tezinden üretilmiştir.

** Dr., Hacettepe Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, Orcid No: 0000-0001-9453-8319, erkul@hacettepe.edu.tr, erkulercem@gmail.com

*** Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, Orcid No: 0000-0002-3760-0224, erbay@hacettepe.edu.tr, ercumenterbay@gmail.com

etmiştir. Son olarak, özneler sistemin her aşamasında şeffaflığın ve hesap verebilirliğin olmasının gerektiğini ve her aşamasında etki analizlerinin yapılarak sürekli geri bildirimler yoluyla sistemin daha da geliştirileceği bir denetim mekanizmasının olması gerektiğini de vurgulamışlardır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Yoksulluğu, Ekosistem Perspektif, Nitel Araştırma

TASLAKTIR

ENGEL SAHİBİ VE YAŞLI BİREYLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE KURUM BAKIM HİZMETLERİNE YÖNELİK GENEL BİR DEĞERLENDİRME: İZMİR KARABAĞLAR SOSYAL HİZMET MERKEZİ ÖRNEĞİ*

Hüseyin DADAK**
Mehmet ATEŞ***

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Dünya genelinde ortalama yaşam süresinin uzaması ve sosyal sorunların dönüşüme uğramasına bağlı olarak özel gereksinimli gruplar içerisinde yer alan yaşlı ve engel sahibi bireylerin bağımlılık oranları artış göstermekte, bu durum farklı sosyal hizmet müdahale ve uygulamalarını gerekli hale getirmektedir. Engel sahibi ve yaşlı bireylerin bakım ihtiyaçlarını ortadan kaldırarak sosyal refahını sağlamak ve iyilik halini arttırmak amacıyla evde bakım hizmetleri ve kurum bakım hizmetleri gibi alternatif sosyal hizmet uygulama modelleri ortaya çıkarılmıştır. Tek kişilik hanelerin yaygın hale gelmesi ve geniş aile yapısının yok olmaya başlaması gibi toplumsal yaşamda görülen değişimler kurum bakım talebinin artışını beraberinde getirmektedir. Bu noktadan hareketle özel gereksinimli gruplar içerisinde yer alan engel sahibi ve yaşlı bireylerin karşılaştıkları sosyal sorunlar ve kurum bakım talebine yönelik pratikleri ele almayı amaçlayan çalışma kapsamında, 2021 yılı içerisinde Karabağlar Sosyal Hizmet Merkezi Engelli ve Yaşlı Kurum Bakım birimine gerçekleştirilen müracaatlar ele alınacaktır.

Yöntem: Karabağlar Sosyal Hizmet Merkezi'ne gerçekleştirilen bir yıllık müracaatların içerik analizi yapılarak oluşturulan çalışma kapsamında, katılımcıların demografik özellikleri, müracaat türü, müracaat doğrultusunda oluşturulan belge türü ve mesleki çalışma türü incelenmiş olup, kurum bakım hizmetlerine yönelik yaşanan sorunlar ele alınmıştır.

Bulgular: Ortalama yaşam süresinin uzaması ve sosyal sorunların dönüşüme uğramasına bağlı olarak bireylerin kurum bakımına yönelik başvuruları artış göstermekte, bu durum beraberinde farklı aksaklıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Karabağlar, Gaziemir ve Menderes ilçelerine hizmet sağlayan Karabağlar Sosyal Hizmet Merkezinin tüm birimleri tarafından 2021 yılında düzenlenen rapor sayısı 15.118 olarak gerçekleşmiştir. Başta bireysel başvuru, ALO 183 ve kurumsal başvuru olmak üzere yıl boyunca engel sahibi bireylerin kurum bakım hizmetine yerleşmesi adına yapılan başvuru sayısı 175 olarak ortaya çıkmıştır. Yıl boyunca başvurusu uygun görülen 58 engelli bireyin bulunduğu Karabağlar Sosyal Hizmet Merkezi bünyesinde çoğunluğu özel bakım merkezleri kapsamında olmak üzere kuruma yerleştirilen engel sahibi bireylerin sayısı 46 olarak tespit edilmiştir. Özel gereksinimli gruplar içerisinde yer alan ve kurum bakım hizmetlerinden yararlanan yaşlı bireylerin 2021 yılı içerisinde kurum bakımına başvuruları incelendiğinde ise her iki başvurudan birini ALO 183, kurumsal başvuru ve bireysel başvurunun oluşturduğu görülmüştür. Farklı başvuru mekanizmaları aracılığıyla yapılan müracaatlar doğrultusunda yapılan işlemler incelendiğinde bireylerin büyük bir çoğunluğunun kurum bakımına uygun görülmediği ortaya çıkmıştır.

Sonuç: İncelenen dosyalardan ortaya çıkarılan bulgular doğrultusunda; kurum bakım talebi, engellilik ve yaşlılık oranları gibi farklı etkenler göz önünde bulundurularak sağlanan kurum bakım hizmetinin işlevselliği artırılmalı; yerel düzeyde gerçekleştirilecek alan araştırmaları doğrultusunda dezavantajlı gruplar ve yaşanan sosyal sorunlar belirlenerek ihtiyaca uygun kurum bakımı ve hizmet modelleri oluşturulmalı; mevcut huzurevi, yaşlı bakım ve

* Bu çalışma 2021 yılı içerisinde Karabağlar Sosyal Hizmet Merkezi Engelli ve Yaşlı Kurum Bakım Hizmetleri Birimine yapılan müracaatlar incelenerek oluşturulmuştur.

** Sosyal Hizmet Uzmanı, Karabağlar Sosyal Hizmet Merkezi, İzmir, huseyindadak@gmail.com

*** Sosyal Çalışmacı, MAKÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Politika ve Sosyal Hizmetler, Burdur, 0000-0002-5465-8401, atesmehmet1114@gmail.com

rehabilitasyon merkezlerinin kapasitesi arttırılmalı; evde bakım hizmetlerinin kapsamı genişletilmeli, ayrıca bakım sağlayan bireylerin sosyal güvenceleri dikkate alınmalı ve maddi destek sağlanmalı; yerel düzeyde alternatif bakım hizmetleri oluşturularak pilot projeler geliştirilmeli; il bazlı gelir oranları, iç göç oranları ve kurum bakımı talep oranları göz önünde bulundurularak özel huzurevlerine yönelik yeni düzenlemeler oluşturulmalı, ayrıca orta altı gelire sahip bireylerin yararlanması için ücretsiz ve gelir temelli uygulamalara yönelik çalışmalar yürütülmelidir.

Anahtar Kelimeler: Kurum Bakım Hizmeti, Yaşlılık, Engellilik

TASLAKTIR

RUH SAĞLIĞI HİZMETLERİNDE SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİ: KÖPEKLİ KADIN VAKASI*

İpen ÜNLÜ**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu araştırmanın amacı, şizofreni tanısına sahip kadın hasta ile gerçekleştirilen sosyal hizmet planlı müdahale sürecinin, genelci sosyal hizmet yaklaşımı ve ekolojik sistem perspektifi çerçevesinde incelenmesini amaçlamaktadır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Ruhsal hastalıklar, tüm dünyada yaygınlığı yüksek olan ve yeti yitimine yol açan hastalıklar olarak bilinmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) verilerine göre, dünyada yeti yitimine en çok yol açan 10 hastalıktan beşini ruhsal hastalıklar oluşturmaktadır. Bu hastalıklar sırasıyla depresyon, alkol kullanımı, bipolar bozukluk, şizofreni ve obsesif kompulsif bozukluktur. Ruhsal hastalıklar, yalnızca ruhsal bozukluk yaşayan bireyi değil o bireyin içinde bulunduğu çevreyi, çevrenin ve ailenin parçası olduğu toplumu çeşitli şekillerde etkilemektedir. Dolayısıyla ruhsal ve davranışsal bozukluk kaynaklı yeti kaybı yaşayan kişilerin, başta ailevi ve sosyal ilişkileri olmak üzere, eğitim hayatları, iş yaşamları olumsuz etkilenecek kişi ve ailesinin yaşam kalitesini düşürmektedir. Ruhsal bozukluk yaşayan bireyin tedavi uyumunun artırılması, sosyal rollerini yerine getirebilmesinin sağlanması, karşılaştığı sorunlar ile baş edebilme becerisinin geliştirilmesi, psikososyal ihtiyaçlarının karşılanması, sosyal uyum ve toplumsal katılımının sağlanmasında sosyal hizmet müdahalesi oldukça önem arz etmektedir. Çünkü sosyal hizmet mesleği biyolojik, psikolojik, sosyal ve ruhsal olarak insanla bir bütün olarak ilgilenmesi nedeniyle meslekler arasında özel bir yere sahiptir. Bu noktada ruhsal bozukluğa sahip bireyin psikososyal ihtiyaçlarının sağlanmasına yönelik yapılacak müdahalelerde, bireyin sosyal işlevselliğinin artırılmasında, gerekli duyulan kaynak ve hizmetlere erişiminin sağlanmasında en etkili yaklaşımlardan biri vaka yönetimidir.

Örnek olay yöntemi kullanılan bu çalışmada, şizofreni tanısına sahip yeti yitimi oldukça fazla olan bir kadın hastaya yönelik gerçekleştirilen ve sosyal hizmet müdahale süreçlerini içeren bir vaka sunulmaktadır. İlgili vakada şizofreni tanısına sahip, tedavisi yarım kalan ve tedavi uyumu olmayan bir kadın hasta ile yapılan çalışma anlatılmaktadır. Hasta (L.Ç) 60 yaşında olup ortaokul mezunudur. Uzun yıllar ailesiyle birlikte Almanya'da yaşamış ve ekonomik durumları oldukça iyidir. Hasta L.Ç anne ve babasının emekli olmasından ardından tek başına Türkiye'ye dönmüş, anne-babasının vefatından sonra ruhsal bozukluklar yaşamaya başlayarak, işlevselliğinde ciddi bozulmalar yaşamıştır. Hasta L.Ç 4 kardeş olup kardeşleriyle görüşmemektedir. Çöp evde yaşayan ve yanında sürü halinde köpeklerle sokaklarda gezerek sosyal medyada da tanınan L.Ç için birey, aile ve toplum düzeyinde neler yapılabileceği üzerinde durulmuştur.

Sonuç: Vaka, genelci sosyal hizmet yaklaşımı ve ekolojik sistem perspektifinde ele alınarak, L.Ç'nin tedavi uyumunun sağlanması, işlevselliğinin artırılması ve toplumsal katılımının sağlanması için yapılan sosyal hizmet müdahalelerini kapsamaktadır. İlgili vaka, sosyal hizmetin planlı müdahale aşamaları çerçevesinde (tanışma/bağlantı kurma, ön değerlendirme, planlama, uygulama, son değerlendirme, sonlandırma ve izleme/bağlantıyı kesme) anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ruh Sağlığı, Şizofreni, Vaka sunumu.

* Vaka herhangi bir seminer ya da kongrede sunulmamış olup, etik gizliliğe dikkat edilmiştir. Herhangi bir yayından üretilmemiştir.

** Dr. SHU, İpen İlknur ÜNLÜ, Dr. Sami Ulus Kadın Doğum, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Tıbbi Sosyal Hizmet Birimi, ORCID: 0000-0001-7772-9762, ipen_unlu@hotmail.com.

RUHSAL SORUNLARI OLAN ÇOCUKLARDA OKUL ZİYARETLERİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA OKUL SOSYAL HİZMET UYGULAMALARININ YERİ

Ferda KARADAĞ*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Ekonomik, sosyal, çevresel iyilik haline odaklanan kalkınma kavramının en temel amacı, tüm bireylerin refah içinde yaşamalarını sağlamak ve işlevselliğini artırmaktır. Sürdürülebilir kalkınma sosyal, kültürel, siyasal ve kurumsal süreçleri içeren ve çeşitli göstergeleri olan çok boyutlu bir kavramdır (Özmete ve Akgül Gök, 2015). Dezavantajlı gruplar içerisinde yer alan çocukların yüksek yararına odaklanmanın ve çocuklara yönelik sosyal hizmet müdahalelerinin etkili olmasının kalkınmanın sürdürülebilir olmasında önemli bir yeri vardır. Bu doğrultuda duygusal, bilişsel ve davranışsal sorunları olan çocukların, ailesel ve çevresel özellikleri ile bütüncül ele alınması gerekir (Polvan, 2000). Çocuklarda ruhsal bozukluk görülme prevalansının okul çağındaki çocuklarda %12 ile %22 arasında olduğu bildirilmektedir (Costello, Mustillo, Erkanli, Keeler and Angold, 2003; Polanczyk, Salum, Sugaya, Caye and Rohde, 2015). Okullar, aile ortamından sonra çocukların en çok vakit geçirdiği ve her yönüyle tanındığı ortamlardır. Bu nedenle ruhsal sorunları olan çocukların tedavisi ve izleminde öğretmenlerin ve okulların önemli yeri vardır. Ruhsal sorunları nedeniyle çocuk ruh sağlığı polikliniğine gelen çocuklar, ruh sağlığı ekibi tarafından değerlendirilir ve bu ekibinin önemli bir parçası olan sosyal çalışmacıların görevlerinden birisi de çocukların okul ve öğretmenleri ile işbirliği yapmaktır. Bu çalışmanın amacı; çocuk-ergen ruh sağlığı ve hastalıkları polikliniğinde değerlendirilen, okulla işbirliğine ihtiyaç duyulan ve okul ziyaretine gidilen çocukların farklı değişkenlere göre özelliklerini incelemek ve sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde okul sosyal hizmet uygulamalarına yönelik öneriler sunmaktır.

Yöntem: Eylül 2014-Haziran 2019 tarihleri arasında çocuk-ergen ruh sağlığı ve hastalıkları polikliniğine başvurusu olan, değerlendirilme ve tedavi sırasında okul ziyaretlerine gidilen 71 çocuğa ilişkin bilgiler araştırmanın verilerini oluşturmaktadır. Okul ziyaretleri poliklinikte görevli sosyal çalışmacı tarafından yapılmış, çocuklara ve okul ziyaretine ilişkin bilgileri içeren 71 hastane dosyası retrospektif olarak incelenmiştir. Çalışmaya dahil edilen dosyalar, çocukların ve ailelerinin sosyodemografik özellikleri, çocukların klinik tanıları, okul ziyaretine ilişkin bilgiler açısından ele alınmıştır. Veriler, SPSS (Statistical Package Program for Social Science) 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiş, kategorik değişkenler sayı (n) ve yüzdelere (%) olarak verilmiştir. Çalışma için Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan E-23688910-050.01.04-2200045755 sayılı onay alınmıştır.

Bulgular: Okul ziyaretine gidilen 71 çocuğun %64,8 (n: 46)'i erkek, %35,2 (n: 25)'si kız çocuğudur. Çocukların yaş ortalaması 9±3.76 (4-16 yaş) olarak bulunmuştur. Okul ziyaretine gidilen çocukların %60,5'si ilkokul çağındadır. Çocuklarda, Dikkat Eksikliği ve Hiper Aktivite Bozukluğu (%25,3) ve Otizm/Yaygın Gelişimsel Bozukluk tanıları (%23,9) en fazla tespit edilen tanıları olmuştur. Okul ziyaretine gitme nedeni ilk sırada, çocuğun durumu hakkında okulu bilgilendirme ve işbirliği yapma (%59,1; n:42), ikinci sırada çocuk hakkında okuldan bilgi almak (% 40,9; n:29) olmuştur. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler dışında 29 (%40,8) çocuk için okul ortamında gözlem yapılmıştır. Okul ziyaretine gidilen çocukların büyük kısmında (% 83,1) okul ile işbirliği yapılabilmemiş ancak öğretmenlerin sınıfların kalabalık olması, çocukluk dönemi ruhsal sorunları bilmeme gibi nedenlerle çocukların ele alınmasında zorluklar yaşandığı anlaşılmıştır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Bartın, Orcid No: 0000-0002-3221-8712, E-posta:ferdakaradag@yahoo.com

Sonuç: Çok boyutlu bir kavram olan sürdürülebilir kalkınmada, dezavantajlı gruplar içerisinde yer alan çocukların ayrı bir önemi vardır. Ruhsal sorunları olan çocuklarda tedavi süreci sadece hastane ortamıyla sınırlı kalmamalı, çocukların yüksek yararı için bütüncül bir bakış acısıyla okulun da desteği alınmalıdır. Özellikle zel gereksinimi olan ve dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu olan çocukların okulları ile işbirliği yapmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Kalabalık sınıflarda, müfredat programını tamamlamaya çalışan öğretmenlerin ruhsal sorunları ve özel gereksinimleri olan çocukları ele almakta zorlandığı görülmektedir. Okullarda ruh sağlığı uygulamalarını etkin hale getirmek için rehber öğretmenlerin yanısıra okul sosyal hizmeti ve okul hemşireliği birimlerinin kurulması çocukların yararına olacaktır.

Anahtar Kelimeler: ocuk Ruh Sağlığı, Sosyal alışmacı, Okul Sosyal Hizmet

KURUM BAKIMI ALTINDAKİ YAŞLILAR

Elif YILMAZ*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Dünyamız hiç bu kadar yaşlı olmamıştı. Sadece gezegenin kendisi değil; insan nüfusu açısından da tabii. Tarih boyunca insan ömrü savaşlara, salgınlara ve biyolojik silahlara rağmen günden güne uzamıştır ve bilim/teknolojideki gelişmeler sayesinde her geçen gün artan bir hızla uzamaya da devam etmektedir. Uzayan yaşam sürelerine karşın dünya genelinde doğum oranları gün geçtikçe azalmakta ve bu nedenle ülkelerin yaş ortalamaları giderek yükselmektedir. İnsan ömrünün uzaması, kaçınılmaz olarak birçok yaşlılık dönemi sorununu ve yaşlıların bakımı için dizayn edilmiş bir dizi özel kurumu da beraberinde getirmiştir. Çünkü bedensel ve zihinsel yetilerin azalmaya başladığı yaşlılık döneminde bireyler birtakım özel bakım ve hizmetlere ihtiyaç duyabilmektedirler. Yaşlıların bakımı, yüzyıllar boyunca kırsal toplumlarda geniş aile içerisinde gerçekleştirilirken; Sanayi Devrimi sonrasında sayıları ve nüfusları hızla artan kentlerde çekirdek aile yapısı, yaşlılar için özel sosyal hizmet kurumlarını gerektirmiştir. Günümüzde çocuklar ve engelliler gibi yaşlıların da başta devletin, sonra yerel yönetimlerin ve pek tabii sivil toplum kuruluşları ve bizlerin koruma ve güvencesi altında olmaları gerektiği kabul edilmiş; bu nedenle de dünya genelinde yaşlılar için özel sosyal hizmet kurumları tesis edilmiştir. Çalışmamızın amacı kurum bakımı altındaki yaşlıların yaşam koşullarını incelemek ve kurum bakımından memnuniyet düzeylerini irdelemektir.

Yöntem: Saha araştırmamız İstanbul'da 126 yıldır hizmet vermekte olan Darülaceze'de gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında 50 yaşlı ve kurumda görev yapan 5 personel ile derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Derinlemesine mülakatların yanı sıra yazılı, görsel ve sosyal medyada haber, program ve videolarda sıklıkla yer alan Darülaceze sakinlerinin görüş ve fikirlerine de çalışmamızda yer verilmiştir.

Bulgular: Çalışma kapsamında en çok dikkatimizi çeken, kuruma ücret ödeyen sakinlerin kurumdan memnuniyet düzeylerinin daha yüksek olduğudur. Sakinler de kuruma kendi istekleriyle değil de ihtiyaç sahibi oldukları için gelenlerin mutsuz olduklarının farkındadırlar. Başka bir deyişle sakinlerin gelir düzeyleri ile kurumdan memnuniyet düzeyleri arasında doğru orantı bulunmaktadır. Kendi isteğiyle gelmiş olmanın dışında, sakinlerin kurumdan memnuniyet düzeylerini etkileyen en önemli ikinci kriter ise sağlık durumlarıdır. Kronik hastalığı olan sakinlerin kendilerini güvende hissetme ve kurumdan memnuniyet düzeylerinin, kronik hastalığı olmayanlardan çok daha yüksek olduğu açıkça görülmüştür.

Sonuç: Başta huzurevleri olmak üzere yaşlılara yönelik hizmet sunan kurumların neredeyse tamamı ücret politikaları ile doğru orantılı bir hizmet kalitesi sunmaktadırlar. Bu nedenle kurum bakımını tercih eden ya da etmek zorunda kalan yaşlılar mevcut yelpazeden ancak kendi ekonomik koşullarına uygun olan kurumu seçmek durumundadırlar. Çalışmamızın saha araştırması için Darülaceze'yi seçmemizin öncelikli nedeni ise bağış ve ücret karşılığı sakinler kabul etmenin yanı sıra ihtiyaç sahibi yaşlılara da kucak açması ve böylece yaşlılar arasındaki sınıf farkını ortadan kaldırmasıdır. Darülaceze'de maddi imkânı olsun veya olmasın, tüm yaşlılara eşit bir biçimde hizmet sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Aile, Kurum Bakımı, Ekonomik Durum, Sağlık.

* Prof. Dr., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, İstanbul, 0000-0001-9164-3789, elif.yilmaz@msgsu.edu.tr.

YEŞİL SOSYAL HİZMET UYGULAMASINDA YENİ BİR MODEL: DOĞA TEMELLİ SANAT TERAPİ

Gizem Nur SAĞLIK*
Ali Fuat ERSOY**

ÖZET

Uygulamalı bir meslek ve akademik bir disiplin olan sosyal hizmet, bireyi çevresi içinde ve çevresi ile olan etkileşimleri bağlamında değerlendirmektedir. Ancak günümüzde, çevresi içinde birey anlayışının kapsamının, artan çevre sorunlarına paralel olarak, yeni bir boyut kazanması gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Bu doğrultuda, sosyal hizmetin mesleki değer ve ilkelerinin çevresel sorunlara dahil edilmesiyle bütüncül, disiplinler arası, çevresel adaleti önemseyen, sürdürülebilir kaynaklara öncelik veren, sürdürülebilir kaynaklarla yapılacak mesleki müdahalelere işaret eden yeşil sosyal hizmet yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Yeşil sosyal hizmet; çevresel sorunlar ortaya çıkmadan önce önleyici tedbirler almayı hedefleyen, çevresel sorunlara ve çözümlerine odaklanan, bireylerin yaşadıkları dünyaya iyi bakması gerektiğini böylelikle bireylerin iyilik hallerinin sağlanabileceğini savunan bir yaklaşım niteliği taşımaktadır. Yeşil sosyal hizmet yaklaşımının vurgu yaptığı sürdürülebilirlik ve doğa/dünya temaları, doğa temelli sanat terapisinin de odak noktasında bulunmaktadır. Doğa temelli sanat terapisi; doğal ve sürdürülebilir kaynaklar kullanarak bireylerin farkındalığını ve yaratıcılığını geliştirmeyi amaçlayan, doğada yürütülecek terapi süreçlerinin bireylerin iyilik hallerini artıracaklarını ileri süren; ekosistemlerin bozulmasına, iklim değişikliğine ve kaynakların tükenmesine karşı duyarlı olan terapötik ve dışavurumcu bir terapi yöntemidir. Bu çalışmada, doğa temelli sanat terapisinin yeşil sosyal hizmet perspektifiyle sosyal hizmette uygulanabilirliği ele alınmış ve yeşil sosyal hizmete farklı bir bakış açısı getirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Sosyal Hizmet, Doğa Temelli Sanat Terapi, Sosyal Hizmet Uygulaması, Eko-Sanat Terapisi

* Yüksek lisans öğrencisi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Karabük, 0000-0002-6296-6471, saglikgizemnur@gmail.com

** Prof. Dr., Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Karabük, 0000-0001-7665-6741, alifuatersoy@karabuk.edu.tr

PANDEMİ DÖNEMİNDE ÜREME SAĞLIĞININ SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ

Sedef ERKMEN*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu çalışma kadınların pandemi döneminde üreme sağlığı kapsamında kürtaj ve aile planlaması gibi hizmetlere erişip erişemediğini ve bunun sürdürülebilir kalkınma kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliğine etkilerini incelemektedir. Toplumsal kriz olarak nitelendirilebilecek dönemlerde üreme sağlığı ile ilgili hizmetlerin öncelikli sağlık hizmeti olarak görülmesi gerekmektedir. Pandemi döneminde, özellikle sokağa çıkma ve/veya şehirlerarası seyahat yasaklarının olduğu süreçte kadınların kürtaj ve aile planlaması hizmetlerine ulaşmalarında yaşadıkları zorlukların neler olabileceğinin izlerini süren bu çalışma, bu zorlukların aşılmasında devletin üstlenmesi gereken rolleri de vurgulamaktadır. Çalışma kapsamında Avrupa ülkelerinden örnekler verilerek, Türkiye'deki durum hakkında analizler yapılacaktır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Çalışmada biyopolitika kavramı çerçevesinde iktidarın nüfus, üreme, kürtaj, doğum üzerindeki düzenleme pratikleri öne çıkarılmaktadır. Biyopolitika kavramı Foucault'nun analizleri doğrultusunda iktidarın yaşamla olan ilişkiselliği çerçevesinde ele alınmaktadır. Aynı zamanda, iktidarın toplumsal cinsiyet anlayışı ile aile ve kadın politikalarında nasıl bir pozisyon aldığı sorunsallaştırılmaktadır. Bu bağlamda kullanılan toplumsal cinsiyet kavramı cinsel farklılığın inşa edildiğini vurgulayan ve bu insanın yol açtığı eşitsizlikleri konu edinen bir perspektifle ele alınmaktadır.

Sonuç: Çalışmanın sonucunda, sürdürülebilir kalkınmanın temel amaçlarından biri olan toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının pandemi gibi kriz dönemlerinde askıya alınan bir hedef haline geldiği, aksine bu dönemlerde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinleştiği iddia edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üreme Sağlığı, Pandemi, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

* Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Karabük, Orcid No: 0000-0001-6193-995X, , E-posta: sedeferkmen@karabuk.edu.tr

ÇEVİRİMİÇİ SOSYAL HİZMET

Ferhat TOPER*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmanın amacı modern dünyanın en önemli getirilerinden biri olan teknolojik gelişmelerle birlikte hayatın tüm alanlarına giren çevrimiçi hizmetlerin sosyal hizmet uygulamaları için bir fırsat yaratıp yaratmadığını ortaya koymaktır. Bu kapsamda ne tür sosyal hizmet uygulamalarının çevrimiçi olarak sunulabileceği ve bu uygulamaların kapsamı, zorlukları ve etik yönü tartışılacaktır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Sosyal hizmet uygulamalarında uzman ve müracaatçı ilişkisi sosyal hizmetin temelini oluştursa da dijital dünya bu ilişkinin kapsamını ve yöntemini değiştirebilmektedir. Sosyal hizmet uzmanı ve müracaatçı ilişkisinde dijitalleşmenin önemi, faydaları, dezavantajları ve bu yeni sosyal hizmet sunumunda karşılaşılabilecek yeni etik sorunlar konunun tartışmaya açık yönleridir. Şüphesiz bu konu hakkındaki literatür oldukça kısıtlıdır. Özellikle Türkiye’de çevrimiçi sosyal hizmet sunumuna yönelik herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Siber iletişim ve dijital teknolojilerin yaygınlaşması, birbirimizle iletişim kurma şeklimizi değiştirmekte ve dönüştürmektedir. İletişimin zamansal, uzamsal ve coğrafi doğası, her yaştan insanın günlük yaşamda eşzamanlı olarak çevrimiçi ve çevrimdışı olmasına olanak tanıyan dijital yeniliklerle sürekli bir değişim içindedir. Dijital teknolojilerin bu evrimi, sosyal hizmet sunumunu da etkilemektedir. Özellikle COVID-19 salgını sırasında ve sonrasında refah hizmetlerinin dijitalleştirilmesini artırmak için çeşitli girişimlerde bulunulmuştur. Sosyal yaşam alanlarının dijital iletişim ve medya altyapıları etrafında yeniden yapılandırıldığı dijitalleşme, vaka yönetimi, müdahaleler ve iletişim çevrimiçi sosyal hizmet uygulamalarının temelini oluşturmaktadır.

Sonuç: Günümüz dünyasında ve özellikle COVID-19 salgını sonrasında çevrimiçi ve video iletişimi, hayatın diğer tüm alanlarında olduğu gibi giderek "yüz yüze" sosyal hizmet uygulamasının da kritik bir parçası haline gelmektedir. Dijital uygulamalar giderek günlük yaşamın bir parçası haline gelmekte ve uygulama ortamındaki değişiklikleri tetiklemektedir. Hizmet sunumu ve iletişim ortamlarına yönelik beklentiler her zamankinden daha fazla dijital ortamda dönüyor. Mevcut hizmetleri etkin bir şekilde geliştirmek için dijitalleştirilmiş ve çevrimiçi uygulamaların potansiyelinden yararlanmak için sosyal hizmet uygulaması ve teknolojisi hakkında daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Benzer şekilde, çevrimiçi hizmet sunumu ve yeni teknolojiler konusundaki eğitimin sosyal hizmet eğitimine dahil edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevrimiçi Sosyal Hizmet, Dijitalleşme, Müracaatçı.

* Dr. Öğr. Üyesi, Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Malatya, 0000-0001-6398-5343, Ferhat.toper@ozal.edu.tr

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA PERSPEKTİFİYLE YAŞAM KALİTESİ YAKLAŞIMI

Miraç ŞİRİN*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Yaşam kalitesi kavramı insanların hayatını doğrudan etkileyen bir kavram olarak sürdürülebilir kalkınma açısından önem arz etmektedir. Bu kavramın meydana geliş sürecinde insanların çeşitli ihtiyaçlarının bulunması ve bu ihtiyaçların karşılanıp karşılanmadığının belirlenmesi esas teşkil etmektedir. Öte yandan bu kavramın ortaya çıkış süreci sonrasında çeşitli yaklaşımlar benimsenmiş olup, bu yaklaşımların başında ise aile yaşam kalitesi yaklaşımı gelmektedir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Kişilerin, grupların ve toplumların sosyoekonomik statüleri aile yaşam kalitesi kavramı için önemli bir değerlendirme aracıdır. Yaşam kalitesi kavramına etkide bulunan faktörlerle ilgili olarak gerek Türkiye’de gerekse yurtdışında çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Söz konusu çalışmalara bakıldığında ekonomik yetersizliğin ve sürdürülebilir ekonomik kalkınmadan yoksun olmanın yaşam kalitesine olumsuz etkisi ön plana çıkmış, bunun sonucunda da insanların sosyoekonomik durumunun geliştirilebilmesi için farklı önerilerde bulunulmuştur.

Sonuç: Bu çalışmada aile yaşam kalitesi kavramı sürdürülebilir kalkınma ve sosyal hizmet açısından ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaşam Kalitesi, Aile, Aile Yaşam Kalitesi Yaklaşımı.

* Öğr. Gör., Giresun Üniversitesi, Alucra Turan Bulutcu MYO, Sosyal Hizmetler, Giresun, 0000-0001-8824-0161, miracssirin@gmail.com

ADLİ SOSYAL HİZMET UYGULAMASINDA KARŞILAŞILAN ZORLUKLARIN MÜRACAATÇILARIN İYİLİK HALLERİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Cansu BERK*

ÖZET

Dünyada ve ülkemizde son yıllarda çocuk adalet sisteminde görülen gelişmeler sonrası sosyal hizmet mesleği adli sistem içerisinde önemli bir noktada yer almaktadır. Adli sosyal hizmet, ceza ve hukuki adalet sistemi içerisinde çocuk refahı, velayet ve çocukla kişisel ilişki kurulması, suça sürüklenen çocukların risk faktörlerinin belirlenmesi, adli görüşme odalarında çocuklarla görüşme yapılması gibi konuları ilgili kanun kapsamında değerlendirerek gerekli tedbir kararını belirleyen ve yasal yeterlilik gerektiren bir çalışma alanıdır. Adli sosyal hizmet uygulamasının amacı, toplumdaki güvenli ortamın oluşmasına katkı sağlamak, müracaatçıların hak savunuculuğunu yapmak ve suça sürüklenen çocukların mevcut risk faktörlerini değerlendirerek onların toplum içerisinde üretken bireyler olarak yer almalarını sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda adli sosyal hizmet müdahale sürecinde yer alan sosyal hizmet uzmanı; akran zorbalığı, şiddet, ihmal ve cinsel istismar gibi durumlarla karşılaşan çocukların bu durumların etkisinden daha kısa sürede çıkabilmesi ve çocukların adli süreçlerde örselenmesinin önüne geçilmesi amacıyla çocuğun yüksek yararını gözeterek şekilde hizmetlerin yürütülmesinde aktif rol oynamaktadır. Bu hizmetlerin uygulanma aşamasında birlikte çalışılan diğer meslek gruplarındaki kişiler adli sosyal hizmet müdahale süreci hakkında detaylı bilgiye sahip olmamakta ve hatta adli sosyal hizmet müdahale süreci yargıyı yavaşlatan unsur olarak görülebilmektedir. Ayrıca adli görüşme odasında çocuklara yaşadıkları olayın birden fazla kez anlatılması ve gerekli görüşme tekniklerinin uygulanamaması, adliyedeki fiziksel koşulların yetersizliği, sosyal inceleme raporu hazırlanma aşamasında uzmanın güvenlik endişesi ve müracaatçıların güncel iletişim bilgilerine erişimde yaşanan aksaklıklar gibi çeşitli zorluklar ile karşılaşmakta ve bu zorluklar müracaatçıların iyilik hallerini etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı; yargı sistemi içerisindeki adli sosyal hizmet uygulamasında karşılaşılan zorlukları ve bu zorlukların müracaatçıların iyilik hallerini nasıl etkilediğini ortaya koymaktır.

Anahtar kelimeler: Adli sosyal hizmet, Adli görüşme, Sosyal hizmet uzmanı, Müracaatçı, Çocuk.

* Sosyal Hizmet Uzmanı, Adalet Bakanlığı-Yozgat Adliyesi, Yozgat, Orcid No: 0000-0001-8095-1196, e-posta: cansuberk9449@gmail.com

BİREYLERİN YAŞLI AYRIMCILIĞI ALGILARI ÜZERİNDE ÖZGECİLİĞİN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Hande ŞAHİN¹
Cengiz KILIÇ^{**}
Gülay GÜNAY^{***}

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Yaşlı ayrımcılığı birçok kültürde yaygın olarak ortaya çıkan bir olgudur. Ancak sosyal ilişkiler içinde bireyler çoğu zaman yaşa dayalı ayrımcı davranış ve tutumlar sergilediklerinin farkına varamamaktadır. Çünkü sosyalizasyon sürecinde kültürde var olan normlar da çoğu zaman yaş ayrımcılığını desteklemektedir. Öte yandan karşılık beklemeden gönüllü olarak iyilik yapma şeklinde kavramsallaştırılan özgeci tutum ve davranışlara sahip olan bireyler, sosyal ilişkilerde diğerlerinin iyilik hallerini gözetme ve empati kurmaya daha çok eğilimli olmaları, yaşlı bireylere yönelik olumlu tutum ve davranışlar göstermelerini sağlayabilmektedir. Böylece özgeci özelliklere sahip olan bireylerin yaşlılara yönelik pozitif yaş ayrımcılığı davranışlarını benimsemeleri söz konusudur. Bu kapsamda bu çalışmada lisans eğitimi gören bireylerin yaşlı ayrımcılığı algıları üzerinde çıkar gözetmeksizin başkalarına yardım etme isteği olarak değerlendirilebilecek olan özgeci tutum ve davranışların ilişkisini incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesinde öğrenim gören bireyler arasından çalışmaya katılmaya gönüllü olan 413 kişi oluşturmaktadır. Araştırma da, bireylerin yaşlı ayrımcılığı algıları ile özgeci tutum ve davranışların ilişkisini belirlemek amacıyla demografik bilgi formunun yanı sıra Yurttaş ve Sarıkoca (2018) tarafından geliştirilen pozitif ve negatif yaşlı ayrımcılığı ölçeği ve London ve Bower tarafından (1968) geliştirilen özgecilik ölçeği veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Bireylerin yaşlı ayrımcılığı algıları ile özgeci tutum ve davranışların ilişkisinin belirlenmesinde betimleyici istatistiksel analizler ve korelasyon analizi uygulanmıştır.

Bulgular: Bireylerin yaşlı ayrımcılığı algıları ile özgeci tutum ve davranışların ilişkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma da; bireyler arasında geçmişte yaşlılara yönelik ayrımcılığın daha az (%33.9), günümüzde daha fazla (%32.0) ve gelecekte yaşlılara yönelik ayrımcılığın daha fazla olma durumuna ilişkin kararsız (%26.4) olduğunu ifade edenlerin oranı yüksektir. Bireylerin pozitif yaşlı ayrımcılığı puanları ile özgecilik yardımlaşma ve sorumluluk alt boyutları arasında 0.01 düzeyinde pozitif yönlü bir ilişkisinin olduğu, negatif yaşlı ayrımcılığı algısı ile aile ve sorumluluk özgecilik boyutları ile 0.01 düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Bu çalışmadan elde edilen bulgulara dayanarak bireylerin yaşlılara yönelik ayrımcılık algıları ile özgeci tutum ve davranışları arasında bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda özgeci tutum ve davranışlara sahip olan bireylerin yaşlılara yönelik daha olumlu tutum ve davranışlar sergiledikleri ve sosyal ilişkiler içerisinde yaşlılara yönelik daha olumlu ayrımcı tutum içinde oldukları söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Ayrımcılık, Yaşlılık, Yaş ayrımcılığı, Yaşlılara yönelik ayrımcılık, Özgecilik.

1 Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Kırıkkale, Orcid No: 0000-0002-0012-0294, hande_k1979@yahoo.com

** Doç.Dr., Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Erzurum, Orcid no: 0000-0003-1640-0132, cengiz.kilic@atauni.edu.tr

*** Prof. Dr., Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Karabük, Orcid No: 0000-0002-8234-6683, ggunay@karabuk.edu.tr:

2025'LERE DOĞRU TÜRKİYE'DE AİLE ve SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI'NIN FAALİYET RAPORU ÇERÇEVESİNDE SOSYAL HİZMET TARTIŞMALARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

İsmet Galip YOLCUOĞLU*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu bildiride, sosyal hizmet disiplini perspektifinden, Aile ve Sosyal hizmetler Bakanlığı'nın faaliyet raporuna eleştirel bakışla, ülkemizde modern bir sosyal hizmet sistemi inşasının tamamlanması açısından ipuçlarının aranması hedeflenmiştir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Modernleşme, 18. yy'da çok önemli ivme kazanan bir kavram olarak, yeni bir dünyanın kurulmasına yol açmıştır. Bu süreçlerde, giderek karmaşıklaşan sosyal yapılarda toplumların ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel bakımlardan pozitif ilerlemeci, bilimsel bir toplumsal yapı tipinde bu yeni paradigma, tamamen farklı anlayışlar ortaya koymuştur. Öyle ki ekonomik alanda kapitalizme/üretime/sanayileşmeye, siyasal açıdan ulus-devlet yapılanması ve liberal demokrasiye, sosyal bakımdan farklılaşmaya, işbölümüne ve uzmanlaşmaya, kültürel kategoride ise bireyciliğe, sekülerleşme/dünyevileşmeye dayanan “yeni değerler sisteminin” inşasını ve “sosyal bilimlerin” ve bunun içinde sosyal hizmetin gelişerek ilerlemesini sağlamıştır. Bu bildiride, modernleşme mesleği olarak sosyal hizmetin ülkemizde halen neden “modernleşme öncesi” bir yapıda saplanıp kaldığı tüm makro değişkenlerle ilişkisi çerçevesinde irdelenerek, derinlikli çözümlemelerin üretilmesi amaçlanmıştır.

Sonuç: Modernizm 17. Yüzyıldan sonra dünyada gelişen bir olgu olarak, özellikle Aydınlanma Devrimi sonrasında hegemonyasını kurumsallaştırmış ve tanrı merkezli dünyanın “bilgi ve bilim merkezli” bir dünyaya evrilmesini sağlamıştır. Bu bağlamda ortaya çıkan “sosyal bilimler” ve onların içinde “sosyal hizmet/sosyal çalışma”, akılcı ve rasyonel anlayışlarla birey-aile ve toplum sorunlarına bilimsel bakış açısı, kuramsal yaklaşımlar ve çözüm önerileri getirerek, değişimin insancılaştırılması, yönetilmesi paradigmatlarıyla, giderek güçlenmeye başlamıştır.

Modernleşme paradigmasını izleyen, hukuksallaşma ile ilkeleri belirleyen toplumlar, modern bir sosyal sistem inşa ederken, bizdeki gibi geleneksel şemaları terketmeyen ülkeler on yıllardır patinaj yapmaya devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, Modernleşme, Devlet, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.

* Prof. Dr., İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, <https://orcid.org/0000-0003-3294-7015>, ismetgalip@gmail.com

1929 BÜYÜK DÜNYA EKONOMİK BUHRANI'NIN ATLATILMASINDA ABD BAŞKAN YARIMCISI SHU FRANCES PERKINS'İN ÖNEMİ

İsmet Galip YOLCUOĞLU*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu bildiride, 1929 Büyük Dünya Ekonomik Buhranı'nın ABD devletinin "sosyal müdahalesiyle" nasıl atlatıldığı ve bu süreçte Sosya Hizmet Uzmanı Frances Perkins'in değeri ve öneminin ortaya konulması hedeflenmiştir. Bu çerçevede, ülkemizde modern bir sosyal hizmet sistemi inşasının hızlandırılmasına ilişkin ipuçları da elde edilebilecektir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: 18. yy'daki İngiltere Merkezli Sanayi Devrimi'yle eşzamanlı olarak 1783'de Amerika, İngiltere ile savaşarak on yıllık süreçte bağımsızlığını elde etmiş bir ülkeydi. Bu uzak yeni kıtada, yeni bir dünyanın kurulması süreçleri böyle başlamıştır. 1800'lerden sonar Avrupa ülkelerinden en nitelikli nüfusun bu kıtaya göç etmesiyle, 1850'lerde Amerikanın nüfusu 2 milyona yaklaşmıştı. Kurulan üniversitelerle bilim ve teknolojinin hızla ilerlemesiyle, bankacılık ve finans sistemiyle, üretimle ülke, 1900'lere doğru büyük bir refah ve zenginleşme yaşamıştır. Ancak 1929'daki banka ve borsa çöküşleriyle bu rüya sonar ermiş, milyonlarca insan işini, kaybetmiş, iflas eden binlerce insan intihar etmiştir. Bu zorlu yıllarda 50'li yaşlarında çok bilgili ve donanımlı bir sosyal hizmet uzmanı, yönetici, akademisyen, başkan yardımcısı olan Frances Perkins, 1935 Sosyal Güvenlik Kanunu'nun hazırlanarak, yaşanmakta olan toplumsal sorunların çözümüne çok büyük katkılar yapmıştır.

Sonuç: SHU Frances Perkins, bakan ve başkan yardımcısı olarak, sosyal hizmet uzmanı kimliğiyle, büyük dünya ekonomik buhranı'nın atlatılmasında yaşamsal bir rol ve sorumluluk üstlenmiştir. "Sosyal hizmet/sosyal çalışma", bilim ve mesleğinin akılcı ve rasyonel anlayışlarıyla birey-aile ve toplum sorunlarına bilimsel bakışla, kuramsal yaklaşımlarla çözüm önerileri getirerek, 1935 Sosyal Güvenlik Kanunu'nun ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Büyük Dünya Ekonomik Buhranı, Sosyal Hizmet, Devlet, Frances Perkins.

* Prof. Dr., İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, <https://orcid.org/0000-0003-3294-7015>, ismetgalip@gmail.com

YÜKSEK GÜVENLİKLİ ADLİ PSİKİYATRİ HASTANELERİNDE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI

Hakan KARAAĞAÇ*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Ruhsal bozukluğu olan bireylerin suça dahil olma ve şiddet davranışı sergileme riskinin yüksek olup olmadığı uzun yıllar tartışılmakla birlikte suç-psikiyatri ilişkisiyle ilgili farklı görüşler mevcuttur. Bununla birlikte suça sürüklenen ağır ruhsal bozukluğa sahip bireylere yönelik genel psikiyatri kliniklerinden farklı bir şekilde konumlandırılmış adli psikiyatri hastaneleri uzun yıllardır ülkelerin gündemindedir. Bu çalışmada Türkiye’de yeni sayılabilecek Yüksek Güvenlikli Adli Psikiyatri Hastaneleri (YGAP)’nin işleyişi ve sosyal hizmet müdahale noktalarının neler olduğunun belirtilmesi amaçlanmıştır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Günümüzde birçok ülkede işlediği suçun farkında olmayan ve davranışlarını denetleme yetisini ortadan kaldıracak derecede bir ruhsal rahatsızlığa sahip bireylere ceza verilmemektedir. Ancak bireyin ve toplumun güvenliliğinin sağlanması için adli sisteme dahil olan bu bireylere mahkemeler koruma ve tedavi amacıyla zorunlu yatış kararı vermektedir. Benzer şekilde Türkiye’de de 2005 yılında Türk Ceza Kanunu’nda yapılan değişikliklerle bu durumda olan kişiler için YGAP’larda tedavilerinin sağlanması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. O günün şartlarında başta Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi gibi bölge hastanelerinde yüksek güvenlikli standartlara sahip olmayan adli psikiyatri yataklarında bu hizmetler verilmeye devam etmiştir. Günümüzde ise Türkiye’de bölge ruh sağlığı hastanelerindeki adli psikiyatri yataklarıyla birlikte 6 adet YGAP hastanesi bulunmaktadır. YGAP’lar Sağlık Bakanlığı tarafından işletilmekle birlikte mahkemeler, kolluk kuvvetleri ve sosyal hizmet kuruluşlarıyla yakından ilişkilidir. YGAP’lar da temel amaç bireyin psikiyatrik sağaltımının sağlanması ve kişinin tekrar suça karışmasının önlenmesidir. Adli psikiyatrik tedavi psikiyatristin, kişinin toplum ve kendisi için tehlikeliliğinin önemli derece azaldığı veya ortadan kalktığına yönelik kanaatiyle sonlanır ve mahkemeden taburculuk talep edilir. İlgili mahkemenin onayıyla belli sürelerde zorunlu kontrollere gelmek şartıyla kişi taburcu edilir. Hastaneye ilk yatıştan kişinin taburculuk planına kadar her aşamada klinikte görevli sosyal hizmet uzmanları multidisipliner tedavi ekibinin bir üyesi olarak mesleki rollerini ve işlevlerini sağlamaktadır. Günümüzde birçok ülkede sosyal hizmet uzmanları özellikle toplum temelli adli psikiyatri hizmetlerinde vaka yöneticiliği başta olmak üzere hastane süreçlerinde ve suç önleyici denetim ekiplerinde görev almaktadır. Adli psikiyatrik sosyal hizmetin temel amacı; toplumun korunmasını ve bireylerin yaşam kalitesinin teşvik edilmesini dengede tutmak, riski tanımlamak, değerlendirmek ve yönetmek için kolektif çalışmalar yapmak; ayrımcı yapıları ve uygulamaları belirlemek ve bunlara meydan okumak; etkin bir şekilde etkileşimde bulunma ve stratejileri belirleme, geliştirme ve uygulamaktır. Adli psikiyatri alanında sosyal hizmet profesyonelleri hastalıkların sosyal bağlamlarını anlayan ve analiz eden, kişilerin psikososyal ihtiyaçlarına odaklanan ve yaşadıkları adli süreçlerde bireyin ve ailesinin hak savunuculuğunu gerçekleştiren, toplum kaynaklarıyla birey ve aileyi buluşturan bir meslek misyonuyla bulundukları adli psikiyatri ekiplerinin bir parçası olarak görevlerini yerine getirmektedir.

Sonuç: Sonuç olarak çok aktörlü ve karmaşık bir yapıya sahip olan adli psikiyatri hizmetlerinde ve yüksek güvenlikli hastanelerde yeterli sayıda ve donanımda sosyal hizmet uzmanı istihdamının sağlanmasının tedavi gören bireylerin ve onların ailelerinin psikososyal ihtiyaçlarının karşılanması, tekrar suça karışmalarının önlenmesi ve insan haklarının korunması açısından oldukça önemlidir.

* Dr., Kayseri Şehir Hastanesi, Yüksek Güvenlikli Adli Psikiyatri Kliniği, Kayseri, Orcid No: 0000-0002-6586-5940, E-posta: karaagac.hakan@hotmail.com

Anahtar Kelimeler: Adli Psikiyatri, Sosyal Hizmet, Suç.

TASLAKTIR

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE SOSYAL BELEDİYESİ KAPSAMINDA BATI KARADENİZ BELEDİYE HİZMETLERİNİN İNCELENMESİ

Ece PARLAK ÜNLÜ*
Ferda KARADAĞ**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Sürdürülebilir kalkınma ve yerel kalkınma birbirini tamamlayıcı niteliğe sahip, sistematik ve bütüncül bir süreçtir. Yerel kalkınmada belediyelerin sosyal belediyeçilik anlayışı kapsamında, yerel halka yönelik eğitim, sağlık, sosyal ve toplumsal ihtiyaçları karşılamak ve yerel düzeyde sosyal yardım ve sosyal hizmetleri sağlamakta önemli görevleri vardır. Bu araştırma ile Batı Karadeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan il belediyelerinin dezavantajlı gruplara yönelik hizmetlerinin sürdürülebilir kalkınma ve sosyal belediyeçilik kapsamında incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, Batı Karadeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan yedi il belediyesinin 2017-2021 yıllarına ait Faaliyet Raporlarında yer alan yaşlı, engelli, çocuk, genç, kadın ve ailelere yönelik hizmetleri incelenmiştir.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikte hazırlanan bu çalışmanın yöntemi, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizidir. Batı Karadeniz Bölgesi sınırları içinde yer alan Bartın, Bolu, Düzce, Karabük, Kastamonu, Sinop ve Zonguldak olmak üzere yedi il belediyesinin resmi internet sitelerinde yayımlanan 2017-2021 yıllarına ait Faaliyet Raporları, yaşlılara, engellilere, çocuk, genç, kadın ve ailelere yönelik hizmetleri kapsamında incelenmiştir.

Bulgular: Batı Karadeniz il belediyelerinde yaşlılara yönelik hizmetlerde, evde bakım hizmetleri, aş evinden sıcak yemek, kişisel bakım, ev temizliği, boş zaman etkinlikleri, psiko-sosyal müdahale hizmetleri, yaşlılar haftası etkinlikleri ve ev ziyaretleri öne çıkmaktadır. Engellilere yönelik, çevre düzenlemesi (rampalar, yönlendirici yüzey işaretleri, toplu taşıma araçlarının modernizasyonu, engelli otoparkı vb.), çeşitli araç ve malzemelerin sağlanması (tekerlekli sandalye, işitme cihazı, hasta bezi, akülü araç, akü, medikal malzeme vb.), özel günlerde etkinlikler düzenlenmesi, evde bakım hizmeti, çeşitli kurslar (spor, müzik, el sanatları vb.) ve geziler düzenlenmesi gibi hizmetlerin verildiği görülmüştür. Kadınlara yönelik hizmetlerde, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Etkinlikleri, Anneler Günü Etkinlikleri, kültür gezileri, kurslar, sosyal ve kültürel etkinlikler, kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik faaliyetler, psikososyal müdahaleler, kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmaları öne çıkmaktadır. İhtiyaç sahibi ailelere, gıda, giyim, yakacak, ev eşyası yardımları yapıldığı, çocukların sünnet ettirildiği, çocuk ve gençlere yönelik çeşitli kurslar ve etkinliklerin düzenlendiği görülmüştür.

Sonuç: 2017-2021 Batı Karadeniz il belediyelerinin faaliyet raporlarında belediyelerin aile, kadın, çocuk, genç, yaşlı ve engelli gibi dezavantajlı gruplara yönelik belirli oranlarda sosyal hizmet ve sosyal yardım çalışmalarının bulunduğu ancak hizmetlerin çeşitliliği ve sürdürülebilirliği konusunda belediyeler arasında farklılıklar olduğu görülmüştür. Yerel yönetimler, sosyal sorunların çözümü ve sosyal hizmetlerin sunumunda önemli paydaşlardır. Yerel halkın sorunlarının çözümü, sosyal gelişme ve sosyal bütünleşmeyi sağlamak için sosyal belediyeçilik anlayışı ile tüm sosyal hizmet kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği ve eşgüdüm içerisinde olması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Yerel Kalkınma, Sosyal Belediyeçilik, Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardım.

* Araştırma Görevlisi, Bartın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Bartın, ecprik@gmail.com

** Dr. Öğretim Üyesi, Bartın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Bartın, fkaradag@bartin.edu.tr

INFANTILIZATION AND DE-MATURATION OF REFUGEE WOMEN

Nuzhat Parween*

ABSTRACT

The refugee experience is inherently debilitating. Although women make up the majority of those who are coercively displaced, international humanitarian discourses confer on them a presumed passivity that is naturalised in practice. Even in UNHCR camps, care and protection systems continue to be mainly oblivious to gender, particularly in south Asia where state laws condone gender bias. Women's abject rightlessness as refugee subjects is evidence of improper concealment of gender-specific violence against them. They are being targeted not as an individual, but for being a part of a group labelled as 'Women'. It is implausible that even reports from prestigious organisations write 'people' to include 'women'. Even the contemporary definition of refugees doesn't particularly address women, which is cynical infantilisation and de-maturation of women. Few people believe that attaching children to women distorts their individual identities. The gendered practise of infantilizing women is linked to patriarchal structures that place males in a position of dominance by default. The sociological understanding of infantilization examines the existing power structures, sociocultural, and social norms of the system in which the infantilizing occurs. It falsely reaffirms claims that women cannot perform the same functions as men, just as a child is incapable of performing the same tasks as adults. Women & girls are categorized as a "vulnerable" group with an emphasis on personal vulnerability. However, they aren't inherently vulnerable but rather placed in situations, which create or exacerbate vulnerability. There is a danger in focusing just on the vulnerabilities of women, as it can create a discourse of helpless victims. The immense social capital and capacities of refugee women are often unrecognized and underutilized, and their voices are silenced. While this continues to occur, they remain at risk and 50% of the potential contributions to intervention from the refugee communities is lost. Women are thus not just victims of violence, but also peacemakers. In order to obtain new perspectives on the "infantilization" and "de-maturation" of the refugee experience, this paper adopts a gender sensitive perspective and analyses how a woman as a refugee subject is constructed as a non-person and explains the sociological implications of infantilization as well. The researcher also summarizes how the infantilization, articulated with moral ideas around women's reproductive health and mothering responsibilities, produce varied forms of control over their lives. Furthermore, this draft defines patriarchy-masculinized hierarchical power relation that is culturally sanctioned and exhibited through the state. Lastly, this paper proposes key considerations for future research taking into account the secondary status that women hold in South Asian polities. The content of the present paper has been analysed through systematic and transparent procedure, including searching, screening and classifying studies. The data were collected through digital search coupled with different e-journals. Extracted literature was analysed and reviewed thematically. Review halted after academic saturation of arguments and standpoint.

Keywords: Refugee, Infantilization, De-maturation, Gender-based violence, Vulnerability, Patriarchy.

* Research Scholar (PhD), Delhi School of Social Work, University of Delhi, nuzhatsyed7@gmail.com

AİLELERİN KARŞI KARŞIYA KALDIĞI SOSYAL RİSK FAKTÖRLERİ

Ali Osman ÖZPOLAT*

ÖZET

Bilindiği üzere toplumların temel dayanağı ve en küçük yapı taşı olarak nitelendirilen aile, insanların birlikte yaşamak amacıyla geliştirdikleri en eski ve en küçük topluluktur. Bu nedenle tarih boyunca ailenin korunması ve aile birliğinin devamlılığı oldukça önemli bir konu olarak günümüze kadar gelmiştir. Ancak toplumsal bir kurum olan aile yüzyıllar boyunca birçok evrim geçirmiş, aile yapısıyla birlikte akraba ilişkileri, evlilik anlayışı ve genel davranış şekilleri de değişiklik yaşamaya maruz kalmıştır.

Yüzyıllar boyunca; kentleşmenin artması, endüstriyelleşmenin gerçekleşmesi, teknolojik gelişmelerin artması, refahın yükselmesi, sağlık ve eğitim alanındaki hizmetlerin gelişmesi gibi ilerlemelerin gerçekleşmesi sonucunda ekonomik, siyasal ve toplumsal yapılarıdaki değişimleri içeren modernleşme süreci dünya üzerindeki bütün toplumları etkisi altına alarak küresel bir ölçeğe ulaşmıştır. Bu değişim ve dönüşümler neticesinde aile yapısı da çoğu noktada içinde bulunduğu koşullardan olumsuz olarak etkilenmiş, aile birlik ve beraberliğini sarsacak riskler ortaya çıkmıştır.

Bu nedenle ailelere yönelik sosyal risk faktörlerinin belirlenmesi, ailelere sunulacak sosyal hizmet modellerinin geliştirilmesi açısından önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Konunun önemine binaen yapılan alanyazın incelemesi ve istatistiki verilerin değerlendirilmesi neticesinde; ekonomik sorunlar, işsizlik, aile içi şiddet, bağımlılık, göç ve ailede dezavantajlı olarak atfedilen bireylerin olması gibi hususların aileler için risk faktörleri olarak ortaya çıktığı görülmüştür. Bu bağlamda yapılan bu çalışma ile sosyal risk faktörlerinin incelenerek detaylı bir şekilde ele alınması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Sosyal Risk, Sosyal Hizmet.

* Dr., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ORCID: 0000-0002-2482-8457, E-posta: aliosmanozpolat@gmail.com

COVID-19 DÖNEMİNDE OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU (OSB) OLAN ÇOCUĞUN ANNESİ OLMAK: GÜÇLÜKLER, FIRSATLAR VE GEREKSİNİMLER

İsmail NALBANTOĞLU*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: COVID-19, toplumun tüm kesimlerini etkilerken dezavantajlı grupları daha fazla etkilemiştir. Bu dezavantajlı gruplar arasında OSB olan çocuğa sahip anneler de bulunmaktadır. Bu araştırma, OSB olan çocuğa sahip annelerin pandemi sürecinde karşılaştıkları güçlükleri, fırsatları ve gereksinimleri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Konuyla ilgili sosyal politikaların geliştirilmesi ve mikro düzeyde etkili müdahalelerin tasarlanması için bu çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Yöntem: Bu araştırma nitel yöntem ile OSB tanısı almış çocuğu olan 8 anne ile gerçekleştirilmiştir. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla derinlemesine görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular: OSB olan çocuğa sahip annelerin karantina döneminde çocuklarda gelişen takıntılı davranışlar nedeniyle bakım verme konusunda zorluklar yaşadığı, çocukların çevrimiçi eğitime geçiş sürecinde uyum sorunları yaşandığı, komşular tarafından ayrımcılığa maruz kaldıkları ve sosyal destek alamadıkları için yalnız hissettikleri tespit edilmiştir. Öte yandan pandemi sürecinin ebeveynlerin çocuklarıyla geçirdikleri zamanın süresinin ve kalitesinin artmasına ve çocukların ev içerisinde yeni beceriler geliştirmesine olanak tanıdığı görülmüştür. Katılımcıların beklentileri arasında sosyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi, maddi desteklerin artırılması, çocuk ve ebeveyn eğitimlerinin artırılması ve çocuklarının geleceğine ilişkin endişelerinin giderilmesi olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Pandeminin OSB olan çocuğa sahip anneler için birçok sorunla birlikte bazı fırsatları da ortaya çıkardığı sonucuna ulaşılmıştır. Pandemi döneminde oluşan sorunların giderilmesi ve olası herhangi bir kriz durumuna hazırlıklı olmak için hem merkezi hem de yerel yönetimlerce müdahale planlarının oluşturulması ve yürütülmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Otizm Spektrum Bozukluğu, Annelik.

* Araştırma Görevlisi, İstinye Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, İstanbul, Orcid: 0000-0001-5858-3163, E-posta: ismailnabantoglu@gmail.com

ÇOCUK HAKLARI VE SOSYAL HİZMET: BİR LİTERATÜR İNCELEMESİ

Nurullah ÇALIŞ*
Harun ASLAN**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Çocuk refahından çocuk politikalarına pek çok konuda uygulama ve araştırma yürütülen sosyal hizmet disiplininde çocuk hakları meselesinin önemli bir yere sahiptir. Bununla birlikte, yapılan araştırmalarda Türkiye’deki çocuk hakları literatürünün kapsam ve içerik bakımından gelişmekte olduğu değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı, Türkiye’de sosyal hizmet alanında gerçekleştirilen çocuk hakları araştırmalarına ilişkin bir gözden geçirme sunmaktır.

Yöntem: Çalışmada doküman analizi yönteminden yararlanarak bir literatür incelemesi gerçekleştirilmiştir. YÖK Ulusal Tez Merkezi ve TÜBİTAK-ULAKBİM TRDizin veritabanlarında sosyal hizmet araştırmacıları tarafından gerçekleştirilen çocuk hakları araştırmaları kapsama dahil edilmiştir. Son 10 yıl içinde (2012-2021) yayımlanmış ve online tam metin olarak erişilebilen yayınların incelenmesi yoluyla çalışmaların içeriği, yöntemi, sosyal hizmet bağlamı ve önerileri değerlendirilmiştir.

Bulgular: Yapılan incelemelerde sosyal hizmet anabilim dalı lisansüstü programlarında yürütülmüş çocuk temalı çok sayıda (n=150) araştırma bulunmakla birlikte araştırma başlığında çocuk haklarına atıfta bulunan çalışma sayısının çok kısıtlı (n=9) olduğu görülmüştür. Araştırma özetinde çocuk haklarına atıfta bulunan tez sayısı 18 olarak belirlenmiştir n=18. Diğer taraftan TR Dizin’de taranan akademik dergilerde yayımlanan, tam metnine erişilebilen ve başlığında çocuk hakları kavramının geçtiği makaleler (n=82) içinde en az bir yazarı sosyal hizmet akademisyeni olan yayın sayısı (n=4) oldukça düşüktür. İncelemeye dâhil edilen lisansüstü tezlerin ve akademik makalelerin çocuk refahı ve dezavantajlı çocuklar bağlamında farklı konulara yöneldiği, nitel veya nicel betimsel yöntemlerden yararlandığı, çalışmalarda genel olarak Türkiye’de çocuk haklarının geliştirilmesine yönelik öneriler sunulduğu görülmüştür.

Sonuç: Sosyal hizmet alanında çocuklarla ilgili çok sayıda araştırma yayımlanmış olmasına karşın yapılan araştırmaların çoğunlukla doğrudan çocuk haklarıyla ilişkilendirilmediği belirlenmiştir. Bu kapsamda, çocuk hakları literatüründe sosyal hizmet disiplininin görünürlüğünü artırmak üzere sosyal hizmet kökenli yayınlarda çocuk hakları vurgusunu daha fazla yansıtan bir yönelime gidilmesinin yararlı olacağı vurgulanabilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Hakları, Sosyal Hizmet, Literatür İncelemesi.

* Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Giresun, Orcid No: 0000-0002-9958-5525, E-posta: nurullah.calis@giresun.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Giresun, Orcid No: 0000-0001-9830-1765, E-posta: haslan@kastamonu.edu.tr

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA YEREL YÖNETİMLERİN ENGELLİ POLİTİKALARININ ROLÜ (BELEDİYELERİN STRATEJİK PLANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME)

Azize Serap TUNÇER*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 25. maddesi, “herkesin, -sakatlık durumunda ve geçim kaynaklarından iradesi dışında yoksun olduğu diğer hallerde de-; beslenme, giyim, barınma, sağlık hizmetleri, gerekli sosyal hizmetler ve güvenlik dahil olmak üzere kendisinin ve ailesinin sağlığı ve refahı için uygun bir yaşam standardına sahip olma hakkı”nı kabul eder. Bu görevin önemli bir kısmı da yerel yönetimler tarafından üstlenilmektedir. Bu hizmetlerin usulünce ve yeterli şekilde sunulması, engelliler için büyük önem taşımakla birlikte, aynı zamanda “Sürdürülebilir Kalkınma”nın gerçekleştirilmesinde de temel bir işleve sahiptir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 2015 yılında Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları arasında belirlenen 1. Amaç: “Yoksulluğa Son; 3. Amaç: “Sağlık ve Kaliteli Yaşam”; 10. Amaç: “Eşitsizliklerin Azaltılması” ve 11. Amaç: “Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar” hedeflerinin tümü engelliler için de büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada tesadüfi yöntemle seçilen, farklı ölçeklerdeki illeri temsil eden bazı belediyelerin 2020-2024 Stratejik Planları değerlendirilmiş; bu planlarda kentlerin “Engellilik Politikaları”nın hangi esaslara dayandığı bulunmaya çalışılmıştır. Çalışmanın amacı tümel bir envanter oluşturmak değil, genel felsefe ve politikaları irdelemektir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Çalışma sürdürülebilir kalkınma perspektifinden engelli hizmetlerinin belediyelerce yürütülmesi sürecini, temel bir politika belgesi olan stratejik planlar üzerinden incelemekte ve nitel bir araştırma özelliği taşımaktadır. 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı “Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu” ile belediyelerin stratejik plan yapmaları öngörülmüştür. Stratejik plan, kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren planı anlatmaktadır. Stratejik yönetim anlayışı ile ileriye yönelik amaç ve hedeflerin belirlenmesi ve eldeki kaynakların bu çerçevede rasyonel kullanılması önemlidir. Bu rasyonalite, katılımcı ve bilgiye dayalı karar verme sürecinin işletilmesiyle gerçekleşir. Belirlenen stratejilere uygun yönetimin sonunda başarı ve performans ölçümü de planın ana güvencesini oluşturmaktadır.

Sonuç: Belediyelerin bu alandaki çalışma felsefelerini ve hizmet önceliklerini belirleyen stratejik planlarında engelliler konusunun her boyutu ile ele alındığı; engellilerin “erişim” sorununun sadece fiziksel bir gereksinim olmaktan öte, “demokrasi”nin temel bir unsuru olduğu ve “demokratik katılıma erişimleri”nin vurgulandığı; Engellileri önceleyen “Pozitif ayrımcılığın” bir “Temel Değer” olarak belirlendiği; Engelli Dayanışma Merkezlerinin ve hizmet birimlerinin birçok belediyede etkin şekilde çalıştığı; engellilere dönük hizmetlerin planlarda genellikle yeterince yer bulduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Belediye, Engellilik, Stratejik Plan, Yerel Hizmet.

* Prof. Dr. Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Çankırı, Orcid: 0000-0001-8629-4828, serap@sersaptuncer.com

“I WAS NOT HURT BUT WAS ANGRY”: HEALTHCARE EXPERIENCES OF TRANSWOMEN IN WEST BENGAL, INDIA

Rituparna DEY*
Sanjoy ROY**

ABSTRACT

Introduction: Accessing Healthcare facilities has always been a distant dream for Transgender individuals living in abject poverty. Despite of government schemes and policies, health care facilities like trained medical professionals, SRS treatments, inclusive hospital environment, mental health measures has still been difficult to access for transgender individuals. On the basis of the normative framework of international human rights law, the 2030 agenda for sustainable development promises “leaving no one behind.” Therefore, the importance of understanding and improving LGBTQI+ people's health and well-being has been reinforced.

Aim and Scope - The purpose of this paper was to explore the difficulties and issues in accessing medical facilities for the transwomen individuals. The scope of the research is to create a pipeline that connects healthcare facilities of the transgenders with the implementation of the agenda of leaving no one behind in the rural areas of West Bengal, India. The research tries to provide a perspective about the healthcare difficulties that the transwoman community faces in the rural areas where there is a limited resource pool.

Methodology- The study was qualitative in nature using an exploratory research design. The study was conducted during February-March 2022 among 10 self-identified Transgender women individuals residing in rural parts of the North and South Burdwan districts of West Bengal, India. Respondents were selected by using snowball sampling technique. The data was collected through open ended interviews and narratives to deeply understand instances where they were deprived off their medical rights. During the data collection few rapport building activities were conducted for the respondents to feel comfortable before the interview sessions. The data was analysed using Braun and Clarke's six phases of qualitative data analysis.

Results- The key findings indicate a huge barrier in front of the Transgender women community in getting the required medical help even in the times of pandemic. The health related concerns, barriers, negligence and discrimination against the transwomen individuals in public healthcare settings and even in private ones shows how indifferent the medical fraternity is towards them. The findings indicate that Transgender bodies are viewed as deviant, which thus culminates into misinformation around their bodies and their medical care. The fundamental vectors of this absence of information are untrained medical experts, who have just been educated on the male/female binary and end up ill-treating Trans bodies they are inexperienced with.

Conclusion- The findings indicate that the services for trans people need to be provided in a non-stigmatizing, non-discriminatory, and informed environment in order for their right to health to be assured in conjunction with the agenda to “Leave no one behind”. It also indicates how different stakeholders are playing their roles in minimizing the difficulties in their lives.

Keywords: Transgender, Healthcare, SDG's, Discrimination, Stigma.

* Ph.D. Research Scholar, Department of Social Work, University of Delhi, devritu5@gmail.com

** Professor, Department of Social Work, University of Delhi, sanjoyroy30@gmail.com

EDUCATION CHALLENGES FOR GIRL'S IN BIHAR: A LONG ROAD TO VISION SDGS 2030

Shaista SHAMIM*

ABSTRACT

Globally, India's education system is considered one of the biggest which shape the future of the individuals and the country alike (Kumar, 2015). The Right to Education (RTE) Act and the Sarva Siksha Abhiyan (SSA) have provided India's educational system the needed boost. Although the country's primary enrollment rates have greatly increased, issues still need to be resolved (Pandey, 2018). The country is committed to the global goals that thrives to bring equality, quality and inclusiveness in terms of education in the society with a vision of 2030. It ranks 121 out of 163 countries and scores 60.3 in overall performance in SDG, 2022 (SDG report, 2022). The nation has made great strides toward achieving the SDGs, but it is still falling short when it comes to providing inclusive and high-quality education.

Inclusive and quality education for girls is prerequisite as they cover half of the world's population. Girls' education is essential to acquire social justice as well as for the overall transformation of society as a whole (Singh, 2007). The patriarchal socio-cultural norms led to girls' education being devalued in Indian society (Jafree, 2021). Although, a plethora of policies and schemes are being implemented to address the inequities in girls' education. However, access to quality education for girls continue to remain a question in India. According to Niti Ayog SDG report 2020-2021, Bihar ranks lowest in the overall performance Index and scores lowest in Goal 4-Ensuring Quality Education for All. The literacy rate amongst male is 79% and female is 60% which is below the national average. The gender gap continues at higher secondary level with 48% girls enrolled as compared to 52% boys in Bihar (Bihar Gender Card Report, 2019). Although Bihar is one of the first states to include Gender Budgeting Practices still it lags to bring about equitable and quality education among girls.

The present paper tries to understand major challenges to Girls' Education in Bihar. It will be based upon thematic review of secondary sources such reports, articles, government websites and other materials available. The paper addresses the factors which hinder achieving Sustainable Development Goal – 4 Equitable and Quality education among the girls in Bihar.

Bihar has to cover long road to achieve quality education among girls. The low transition rate from secondary to higher level and persistence dropout rate exacerbate girls' education in Bihar. Girl's unequal access and low performance in education are both a cause and consequence of the existing disparities. Gender Bias, lack of quality teachers and infrastructures are the main attributes for discontinuation and low education attainment among girls in Bihar. Low quality education among girls stimulates social exclusion in the society. This in turn leads to low human and social development progress in Bihar.

Keywords: Quality education, SDGs, Gender Inequality, Bihar.

* Ph.D. Scholar, Delhi school Of Social Work, University of Delhi, New Delhi (India), Email: shaistashamim0@gmail.com

BİR ŞİZOFRENİ VAKASI ÜZERİNDEN ENGELLİ BAKIM MERKEZLERİNDE SUNULAN HİZMETLERİN İYİLEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Mustafa DOĞAN*
Gizem Nur SAĞLIK**
Çekdar TUĞRUL***
Esmâ CİHANGİR****

ÖZET

Engellilik, doğuştan olan veya sonradan meydana gelen bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yeteneklerin çeşitli düzeylerde kaybedilmesiyle ortaya çıkan farklılık durumu olarak tanımlanmaktadır. Engelli birey ise engellilik haline sahip olan, toplumsal yaşama uyum sağlamakta zorlanan ve kendi ihtiyaçlarını karşılamakta güçlükler yaşayan kişi olarak tanımlanmaktadır. Engelli bireyler, ihtiyaçlarına istinaden birtakım hizmetler almaktadır. Bu hizmetlerden biri olan ve çalışmaya konu olan engelli bakım merkezleri; engelli bireylerin hizmet aldığı, yatılı ve/veya gündüzlü hizmet veren, tüzel veya gerçek kişiler tarafından Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü izniyle açılan sosyal hizmet kuruluşlarını ifade etmektedir. Engelli bireylere hizmet sunan engelli bakım merkezleri; bedensel, zihinsel ve ruhsal engelliler gibi farklı engelli gruplarıyla çalışmaktadır. Ruhsal engelli statüsünde değerlendirilen, şizofreni tanısı bulunan bireyler de engelli bakım merkezlerinden bakım hizmeti alabilmektedir. Bu çalışmada; ihmal ve istismara maruz kalmış, şizofreni tanısı bulunan ve engelli bakım merkezinden hizmet alan engelli bir bireyin öyküsüne yer verilerek bahsi geçen vaka örneği üzerinden engelli bakım merkezlerinde sunulan hizmetlerin mevcut durumu ele alınmaya çalışılmış ve bu hizmetlerin iyileştirilmesine yönelik değerlendirmelerde bulunulmuştur. Verilen vaka örneği ile çalışmanın pekiştirilmesi ve literatüre farklı bir bakış açısı kazandırılması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Engelli Bakım Merkezi, Engelli, Şizofreni, İhmal, Cinsel İstismar.

* Sorumlu Müdür (Uzm.Psikolog), Özel Doğan Hayat Engelli Bakım Merkezi, Karabük, 0000-0002-2765-0607, doganmustafa@yandex.com.

** Yüksek lisans öğrencisi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Karabük, 0000-0002-6296-6471, saglikgizemnur@gmail.com

*** Sosyal Çalışmacı, Özel Doğan Hayat Engelli Bakım Merkezi, Karabük, 0000-0001-6682-2662, cekdartugrul@gmail.com

**** Gerontolog, Özel Doğan Hayat Engelli Bakım Merkezi, Karabük, 0000-0003-3639-4032, gr.esmacihangir@gmail.com

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE EKOLOJİK ZEKA VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KAYGISI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Demet AKARÇAY ULUTAŞ*
Ayşe Nur BOZ ÜNALOĞLU**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Çalışmanın ana amacı iklim değişikliklerine yönelik verilen tepkilerin kişilik özellikleri ve ekolojik zeka düzeyleri ile ne derece ilişkili olduğunun ölçülmesidir. Çalışmanın kapsamı gereği, özellikle sosyal hizmet öğrencileri arasında yürütülmesinin iki yönü bulunmaktadır. Birincisi, çevresel adaletin sağlanması hususunda sosyal hizmet mesleğinin ulusal/uluslararası boyutta sorumlulukları olduğu bilinmektedir. Bir uzman adayı olarak öğrencilerin aldıkları sosyal hizmet eğitiminin güncel sosyal sorunları ele alarak eleştirel düşünce açısından geliştirmesi bir zorunluluktur. İkincisi, sosyal hizmet öğrencilerinin hak savunuculuğu açısından aldıkları eğitimle doğru orantılı olarak sosyal eşitsizliklerle her ortamda mücadele edebilir olması beklenmektedir. Dolayısıyla, iklim değişikliğinin olası sonuçlarını fark edebilir ve değişim noktasında kaygıyı yönetebilir olması gerekmektedir.

Yöntem: Nicel araştırma desenine uygun olarak tasarlanan bu çalışmada, ilişkisel tarama modeli ile hipotezler sınanmıştır. Veriler, “Beş Faktör Kişilik Envanteri”, “Ekolojik Zeka Ölçeği” ve “İklim Değişikliği Kaygı Ölçeği” aracılığı ile online olarak toplanmıştır.

Bulgular: Araştırma sonuçları iklim değişikliği kaygısı ile mücadelede yaşam tarzı değişimlerinin ön planda olduğunu, sosyal medyanın iklim değişikliğine ilişkin bilgi almada birincil kaynak olduğunu işaret etmektedir. Bunun yanında, öğrencilerin ekolojik zeka puanları iklim değişikliği ile mücadelede duyarlı olduklarına ve dolayısıyla sorunun çözümüne yönelik becerilerinin geliştirilebilir olduğuna işaret etmektedir.

Sonuç: Sosyal hizmet eğitiminde iklim değişikliği ile ilişkili kavramsal ve teorik çerçevenin genişletilerek mesleki uygulama süreciyle de bütünleştirilmesi önem taşımaktadır. Bununla birlikte, yeşil sosyal hizmetin bir uygulama alanı olarak Türkiye’de işlevsellik kazanması yönünde özellikle toplum odaklı sosyal hizmet çalışmalarının yürütülmesi gerekmektedir. Çalışmanın kapsamı ve bulguları ışığında, sosyal medyanın toplumla sosyal hizmet uygulamaları ve sürdürülebilir kalkınma boyutundaki katkıları dikkate alınmalıdır. Bir yaşam felsefesi olarak yeşil sosyal hizmet bakış açısının birey, grup ve toplum özelinde geliştirilebileceği sosyal hizmet uygulamalarının yapılması önerilmektedir. Bunun için uygulamanın kapsamını canlı ve doğa odağında genişleterek bütüncül bir yaklaşımla bireye ve topluma kazandırılması ana hedef olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği Kaygısı Ekolojik Zeka Kişilik Özellikleri Sosyal Hizmet Çevresel Adalet.

* Doç. Dr., KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet, Konya, Orcid No: 0000-0001-5872-2549, E-posta: demet.akarcay@karatay.edu.tr

** Arş. Gör., KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet, Konya, Orcid No:0000-0002-4060-4939, E-posta: aysenur.boz@karatay.edu.tr

SOSYAL HİZMET BAKIŞ AÇISIYLA PANDEMİ VE ŞİDDET

Başak DÜZEL*

ÖZET

Dünyada ve ülkemizde önemli bir toplumsal sorun olarak şiddet, farklı görünümlemlerle sıklıkla gündeme gelmektedir. Kadınlara, çocuklara, yaşlı ve engelli bireylere, hayvanlara yönelik şiddet vakaları yazılı, görsel basın ve medyada yoğun biçimde yer alırken trafikte, iş yerinde, evde ve sokakta şiddetin görünürlüğü artmaktadır. Şiddet, dünyada ve ülkemizde bütüncül bir perspektifle ele alınarak önleyici çalışmaların artırılmasına ivedilikle ihtiyaç duyulan bir sorun alanıdır. Ekonomik, siyasal ve psikososyal sonuçlar doğuran savaş, ekonomik kriz ve afet gibi süreçlerin toplumlarda şiddet vakalarının artışında etkili olduğu çalışmalarla da ortaya konmaktadır. Dünyada ve Türkiye’de son üç yıldır büyük can kayıpları, ekonomik, siyasal, psikososyal etkileri beraberinde getiren Covid-19 pandemisiyle birlikte özellikle ev içi şiddet ve sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin yükseldiği gerek medyadaki haberlerin sıklığı gerek çeşitli araştırmalarla gündeme gelmektedir. Pandeminin ilk dönemlerinde can kayıplarıyla mücadelede dönük fiziksel önlemler, aşı çalışmaları ve ekonomiyi korumaya dönük tedbirler yoğun bir gündem oluştururken geline süreçte pandeminin yol açtığı psikososyal etkiler tartışılmaktadır. Şiddete maruz kalma bakımından yüksek risk altında olduğu bilinen kadınlar, çocuklar, yaşlılar, sağlık ve sosyal hizmet çalışanları gibi gruplar, pandemi sürecinden daha da dramatik biçimde etkilenmektedir. İnsan hakları temelinde öncelikle dezavantajlı birey ve grupların sorunlarını çözmeye, iyilik hallerini yükseltmeye dönük uygulamalı bir disiplin olarak sosyal hizmet, pandemi sürecinin sosyal etkileri, dezavantajlı gruplara yansımaları ve “gölge pandemi” gibi yeni kavramlar ve teorik tartışmalarla da yakından ilişkilidir. Bu çalışmada pandeminin şiddete maruz kalma riski yüksek birey ve gruplar üzerindeki etkileri, yeni kavramlar ve sosyal politik gelişmeler üzerinden bütüncül bir perspektifle ele alınırken pandemi sürecinin şiddet riski yüksek gruplar üzerindeki etkilerine dair istatistiki veriler, araştırmalar ve çözüm önerilerine yer verilmektedir.

Amaç ve Kapsam: Covid-19 gibi küresel etkilere sahip salgınların şiddet gibi çok boyutlu ve iç içe geçmiş sosyal sistemlerle ilişkili sorun alanları üzerindeki olumsuz etkilerinin açık bir biçimde ortaya konulabilmesi, mevcut sosyal problemler üzerindeki etkilerine yönelik sosyal politik önlemler ve çözüm önerileri geliştirilmesi bakımından önemlidir. Bu çalışmada, pandemi sürecinin Türkiye’de şiddet sorun alanına etkisinin ekonomik, siyasal ve psikososyal boyutları içeren bütüncül bir bakış açısıyla tartışılması ve çözüm önerileri sunulması amaçlanmaktadır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Çalışmada Covid-19 pandemi sürecinin şiddet sorun alanı üzerindeki etkisi, sosyal hizmet uygulamasında yaygın biçimde kullanılan, birey ve toplum sorunlarını sosyal çevre ve sistemlerin karşılıklı etkileşimleriyle birlikte değerlendiren biyopsikososyal, ekolojik sistem ve genelde sosyal hizmet yaklaşımlarına temel oluşturan bütüncül bir perspektifle ele alınmaktadır.

Sonuç: Covid-19 pandemisinin Türkiye’de şiddet sorun alanı üzerinde farklı boyutlarda olumsuz etkileri olduğu ve bu sürecin ekonomik, psikolojik, sosyal ve politik süreçlerle etkileşim temelinde ele alınarak şiddetle mücadelede yönelik sosyal politikaların bütüncül bir perspektifle geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Pandemi, Şiddet, Sosyal Hizmet.

* Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Bitlis, 0000-0002-0130-9419, bduzel@beu.edu.tr

YAŞ AYRIMCILIĞI VE SOSYAL DIŞLANMA

Gülay GÜNAY*
Ayfer AYDINER BOYLU**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bir toplumu oluşturan bireylerin daha uzun süre hayatta kalma şansının artması ile günümüzde pek çok toplumda ‘toplum yaşlanması’ kavramından söz edilmeye başlanmıştır. Ancak yaşlanma, özellikle gelişmiş toplumlarda ciddi bir maliyet unsuru olarak görülmesi, diğer taraftan işgücüne katılım oranının azalması, ekonomik büyümenin azalması gibi faktörlerle de bağlantılı olarak hem toplum refahı hem de yaşlıların bakımını tehlikeye sokması nedeniyle tehdit olarak kabul edilmektedir. Bu tür olumsuz beklentiler ne yazık ki yaşlılara yönelik ayrımcılık ve sosyal dışlanmayı tetikleyebilmekte ve kuşaklararası çatışmalara zemin hazırlayabilmektedir. Yaşa dayalı ayrımcılık son yıllarda gittikçe yaygınlaşması nedeniyle literatürde sıklıkla ele alınan sorunlar arasında yer almaktadır. Bu çalışmanın amacı yaş ayrımcılığı ve sosyal dışlanmaya ilişkin risk faktörlerini ortaya koyarak yaş ayrımcılığı ve sosyal dışlanmanın azaltılmasına yönelik önerilerde bulunmaktır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: İlk defa Robert Butler tarafından kullanılan yaş ayrımcılığı kavramı; bireylerin içinde bulundukları kronolojik yaşa bağlı olarak, bireylere karşı önyargı ve stereotipleri içeren düşünce, tutum ve davranışlar şeklinde ifade edilebilir. Sosyal dışlanma kavramı ise ilk olarak Fransa’da kullanılmaya başlanmıştır. Sanayileşmiş zengin ülkelerde meydana gelen marjinalleşme ve yoksunluk süreçlerini tanımlamak için ileri sürülmüştür. Avrupa Birliği sosyal politikalarında sosyal dışlanma “bireylerin ve/veya grupların yaşadıkları topluma tam veya kısmi olarak katılımını engelleyen süreçler” şeklinde tanımlanmıştır.

Sonuç: Bireylerin yaşlılara yönelik ayrımcı davranışları çeşitli etkenlere göre farklılık göstermektedir. Bazı yaşa dayalı ayrımcı davranışlar ve tutumlar kişisel özelliklerden kaynaklanırken, diğerleri toplumdaki sosyoekonomik ve sosyokültürel etkenler sonucu ortaya çıkabilmektedir. Yaşlılık nedeniyle yaşanan ayrımcılık yaşlı kişilerin bireysel özellikleriyle ilgili olabileceği gibi, genel olarak topluluklarda ve ülkelerde yaşlılara yönelik inançlarla da ilgili olabilir. Benzer şekilde sosyal dışlanma ile ilişkili bireysel risk faktörleri, sosyal ilişkiler, psikososyal kaynaklar gibi pek çok faktör bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaş Ayrımcılığı, Yaşlılık, Sosyal Dışlanma.

* Prof. Dr., Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Karabük, Orcid No: 0000-0002-8234-6683, ggunay@karabuk.edu.tr

** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü, Ankara, Orcid No: 0000-0003-4177-5972, aaboylu@hacettepe.edu.tr

İNTİHAR RİSKİ OLAN BİREYLERDE ANLAM ARAYIŞI VE LOGOTERAPİNİN ETKİLİLİĞİ*

Metin ERDEM**
Bedrettin KESGİN***
Oğuzhan ZENGİN****

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Dünya Sağlık Örgütü tarafından bir halk sağlık sorunu olarak kabul edilen intiharın sebeplerinden biri bireylerin yaşamı anlamlandıramamaları ve bundan dolayı yaşadıkları varoluşsal anlamsızlık düşüncesi ve duygusudur. Varoluşsal anlamsızlık veya anlam krizi yaşayan kişilere müdahalede kullanılan ve kişilerin anlam edinmelerine destek olarak logoterapinin bu krizlerde etkili olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmada, logoterapi müdahalesinin varoluşsal anlam krizi yaşayan ve intihar riski taşıyan bireylerin, intihar düzeylerine etkisinin olup olmadığının ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Söz konusu amaç doğrultusunda deneysel yöntem kullanılan çalışma, öntest-sontest modeline dayanmaktadır.

Yöntem: Bu çalışma kapsamında altı deney grubunda, altı da kontrol grubunda olmak üzere toplam on iki kişiden oluşan katılımcı grubu ile çalışılmıştır. Deney grubuna müdahaleye 02.12.2020 tarihinde başlanmış, 14.07.2021 tarihinde sonlandırılmıştır. Bu süreçte anamnez dahil toplam 75 seans gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubuna ise herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Müdahale bittikten sonra izlem çalışması ise altı hafta sonra yapılmıştır. Müdahalenin katılımcılar üzerindeki etkililiğini belirlemek için öntest, sontest ve izlem süreçlerinde İntihar Olasılığı Ölçeği ve Hayatın Anlam ve Amaç Ölçeği uygulanmıştır. Logoterapi müdahalesinin etkisini test etmek amacıyla Mann-Whitney U ve Wilcoxon İşaretli Sıralar testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma sonucunda, deney ve kontrol grubu katılımcılarının müdahale öncesinde intihar risk düzeylerinin benzer olduğu ancak sontest ve izleme ölçümlerinin deney grubunun lehine olduğu görülmüştür.

Sonuç: logoterapi müdahalesinin intihar riski olan bireylerde intihar riskini kalıcı olarak düşürerek hayatı anlamlandırma da etkili olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İntihar, İntihar Riski, Logoterapi, Sosyal Hizmet Müdahalesi, Deneysel Araştırma.

* “İntihar riski olan bireylerde anlam arayışı ve logoterapinin etkililiği” doktora tezinden üretilmiştir.

** Dr., Bingöl Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Bingöl, Orcid No: 0000-0002-9192-6102, E-posta: metin.erdem.21@gmail.com

*** Prof, Yalova Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Yalova, Orcid No: 0000-0001-9812-8966, E-posta: bedrettink@gmail.com

**** Doç., Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Karabük, Orcid No: 0000-0002-2682-0870, E-posta: oguzen04@gmail.com

FRAMING SOCIAL WORK INTERVENTIONS IN A POST-PANDEMIC WORLD: A STUDY ON THE IMPACT OF COVID-19 PANDEMIC AND ASSOCIATED LOCKDOWNS ON ADOLESCENTS LIVING IN A CONFLICT ZONE

Mehreena Manzoor*

Sumaiya Rashid**

Mujtaba Manzoor***

ABSTRACT

Coronavirus disease (COVID-19) affected adolescents directly and indirectly. It might not have been as lethal in children and adolescents but it has had psycho-social repercussions for this age group. Adolescents social, emotional and mental well-being has been impacted by the pandemic. Since lockdowns were imposed, which resulted in all educational institutes to shut down. So, the lockdowns led the adolescents to being completely confined in their homes and with little or no interaction with peers, teachers or and any physical activity, they experienced acute and chronic stress. Those who might have faced neglect or witnessed violence or abuse in their households or immediate environments during the lockdown period might have been further traumatised. Trauma faced at this developmental stage may have long-term consequences across their lifespan. Apart from this unregulated social media usage made adolescents vulnerable to online abuse which may have impacted their mental health. Some adolescents may have witnessed their parents losing their jobs or not earning their wages. Unavailability of resources like electronic devices for online classes also added to their vulnerability. All these issues become exacerbated for adolescents living in conflict zones. In conflict zones, in this context the Kashmir Valley, most of the people live their lives under siege and strict lockdowns. So political lockdowns alternated with preventive lockdowns do give rise to different kind of experiences and narratives. It is to be noted that this study was conducted at a time when Kashmir had witnessed three back-to-back lockdowns. The first one being because of revocation of article 370 in J & K, the second and third lock downs after the COVID-19 hit the world. Kashmir had been witnessing lockdown even before the pandemic hit the world i.e., from August 2019 to December 2022 people of Kashmir were under strict lockdown. More than two years of lockdown had negative impact on all the people of Kashmir especially the adolescents. This draws our attention to explore the challenges and issues faced by adolescents living in conflict zones because of COVID-19 and associated lockdowns. The study will also focus on the perception of adolescents towards the pandemic, the situations that had arose because of it and the alternating political lockdowns. This study also focused on framing social-work interventions to address the problems of this sub-group of the population.

Objectives: To explore the challenges and issues faced by adolescents living in conflict zones during COVID-19 and associated lockdowns. Further this study will capture the perceptions of adolescents regarding the political lockdowns, pandemic and the associated situations

Method: In order to pursue this study and fulfilling the aim of this study a qualitative research design was adopted. In-depth interviews and three focused group discussions were conducted with the adolescents. Participants were recruited through convenient sampling ensuring representation from all ages between 13yrs and 19yrs. A format to guide discussions and interviews was evolved to bring uniformity across groups and participants. In verbatim

* Pursuing Ph. d from Centre of Social Medicine and Community Health, Jawaharlal Nehru University (JNU), New Delhi; M.Phil. from Centre of Social Medicine and Community Health, Jawaharlal Nehru University (JNU); M.A in Social Work from University of Kashmir

** Pursuing Ph. d from Department of Social-Work University of Kashmir; M.A in Social Work from University of Kashmir

*** Pursuing Ph. d from Department of Politics and Governance, Central University of Kashmir

transcription was done, followed by thematic analysis to extract key conceptual themes. The study was conducted in Anantnag District of Jammu and Kashmir (India) from September 2021-February 2022 in separate phases.

Main conclusions: Data analysis resulted in four main themes about the impact of COVID-19 and associated lockdowns on adolescents. The themes identified were- 1) Educational Setback 2) Social and Emotional Setback 3) Negative Implications on mental health 4) Politicization of the Pandemic

1. Educational Setback: Break in continuity of learning has hampered development of adolescents and resulted in educational set back. Moreover, it hasn't been possible from all the class and caste groups to access internet services for online learning. Those involved in athletic, sports and vocational training faced a complete halt.
2. Social and Emotional Setback: Social distancing, stay-at-home orders and limits to gatherings affected the adolescent's ability to gather in person with friends and family to celebrate or grieve in typical ways. This led to social and emotional setbacks. Some may have also missed significant life events due to the lockdown. Those who were completely dependent on their peers for social and emotional support found it difficult to cope up with the whole situation.
3. Negative Implications on mental health: Changes in routines and excessive use of mobiles and the anxiety and fear around the pandemic had negative implications on the mental health of adolescents. Those who lived in dysfunctional families or witnessed abuse in any form faced stress and trauma. Those adolescents whose families faced income insecurity during the pandemic mentioned how it was difficult for them to concentrate on other things and how they were constantly worried about the loss of livelihood at the familial level.
4. Politicization of Pandemic: The analysis pointed out the use of pandemic as a political tool to suppress people in conflict zones. During the COVID-19 pandemic adolescents in Kashmir were deprived of even the basic internet facilities. The narratives were suggestive of the fact the political forces want the adolescents of the conflict zone to be deprived of basic skills and education and COVID-19 was just another reason to do it.

Keywords: COVID-19, Lockdowns, Adolescents, Social Work Intervention, Post-Pandemic Work.

GÖNÜLLÜLÜK ÇALIŞMALARININ GENÇLER VE TOPLUMSAL DEĞİŞİM ÜZERİNE ETKİSİ: KOMŞUM PROJESİ ÖRNEĞİ

Reyhan ÇOMAK*

ÖZET

Bu çalışma ile Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yürütülen “Komşum” adlı gönüllülük projesinin 18 – 29 yaş aralığındaki Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı yüksek öğrenim yurtlarında kalan ve projeye gönüllü olarak katılım sağlayan gençlerin üzerinde aktif vatandaşlık, paylaşma ve dayanışma, sosyal sorumluluk bilinci, toplumsal değişim bakımından gönüllülüğün etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışmada proje dönemlik raporları, gönüllüler ve proje yararlanıcısı olan komşular ile yapılan görüşmeler sonucunda hazırlanan sahadan geri dönüşler raporu, proje istatistik verileri doküman incelemesi yöntemiyle ele alınmıştır. Proje yurtlarda yemek saati bitiminden sonra artan fazla yemeklerin gönüllü gençler tarafından paketlenerek yemek talep eden bireylere ulaştırılmasını kapsamaktadır. Projeye ilişkin veriler Türkiye’nin 81 ilinde bulunan 406 yüksek öğrenim yurdunda yürütülen çalışmalar sonucunda elde edilmiştir. 21. Yüzyılın getirdiği belirsizlikler ve bireyselleşmenin artması ile birlikte sosyal sermayenin zayıfladığı, toplumsal değerlerden uzaklaşıldığı görülmektedir. Bu çalışmada komşum projesine katılan gönüllü gençlerin ifade edilen sorunlar karşısındaki tutumlarının ne yönde değiştiğine bakılacaktır. Bulgular, gönüllülük faaliyetine katılım gösteren gençlerin sosyal duyarlılıkların, proje yararlanıcısı komşuların gençlere başlangıçta olan ön yargılarının kaybolduğu, genç ve komşu arasındaki paylaşma ve dayanışmanın arttığı ve güçlü iletişim bağları kurulduğu, projenin yemek israfını önemli ölçüde engellediği ve ekonomiye fayda sağladığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gönüllülük, Gıda İsrafı, Gençlik.

* Gençlik Çalışanı, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Yüksek Lisans Programı, Ankara, 0000-0003-2462-3053, reyhan07comak@gmail.com

EDUCATIONAL EXCLUSION OF CHILDREN: EXPERIENCES OF MIGRANT SLUMS IN KASHMIR

Sumaya RASHID*
Zahid Ahmad LONE**
Mehreena MANZOOR***

ABSTRACT

Children living in slums are disproportionately affected by poverty and other disadvantages, the inaccessibility of education being one of them. Despite specific programmes and plans, disparities in access to education continue. For this reason, the Indian government passed the Right to Education Act (2009), which established a constitutional guarantee for all citizens to get a quality education. However, states have not been able to ensure that all children, even those living in congested slum regions, have access to adequate educational opportunities. This is a qualitative study conducted in the Srinagar district of Jammu and Kashmir. Besides, the purposive sampling method has been used, and interviews with 15 respondents have been conducted. This paper delves into the factors that prevent these kids from receiving education and the various challenges they encounter. This paper revealed that temporary migration is one of the reasons that prevent these kids from getting education in Kashmir.

Keywords: Child, Migrant, Education.

* Research Scholar, Department of Social Work, University of Kashmir sumayarashid12@gmail.com

** Research Scholar, Department of Social Work, University of Kashmir, lonezahid112@gmail.com

*** Research Scholar, Centre of social medicine and community health, JNU, New Delhi, mmehreena@gmail.com

SOSYAL SORUMLU TÜKETİM DAVRANIŞI ÖLÇEĞİNİN KISALTILMIŞ TÜRKÇE VERSİYONUNUN GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI

Veysi BAYDAR*
Hasan TERZİ**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Sanayi devrimiyle başlayan üretim ve tüketim eksenli yaşam tarzı, teknolojik gelişmeler ve nüfus artışıyla birlikte doğal kaynakların bilinçsiz biçimde kullanılması sorununu beraberinde getirmiştir. Dünyanın geleceğini ve sonraki nesilleri olumsuz yönde etkileyecek olan bu durum çevresel, ekonomik ve sosyal açıdan sürdürülebilirliğin önündeki en büyük engellerden biri olarak değerlendirilmektedir. Literatürde yeşil tüketim, çevreci tüketim, etik tüketim, bencil olmayan tüketim, bilinçli tüketim gibi çeşitli başlıklar altında değerlendirilen ve genel olarak doğaya saygılı olmayı, gelecek nesilleri düşünerek üretim ve tüketim pratikleri geliştirmeyi ifade eden yaklaşımlardan biri de sosyal sorumlu tüketim olarak adlandırılmaktadır. Bu çalışmada sosyal sorumlu tüketim davranışı üzerine odaklanarak John Antil (1984) tarafından geliştirilen ve sosyal sorumlu tüketim davranışını ölçmede sıklıkla başvurulan Sosyal Sorumlu Tüketim Davranışı Ölçeğinin bu alanda yapılacak sonraki çalışmalara katkı sunması amacıyla kısaltılmış Türkçe versiyonunun geçerlilik ve güvenilirliğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmanın örneklemini farklı yaş ve cinsiyet gruplarından 450 adet katılımcı oluşturmaktadır. Sosyal Sorumlu Tüketim Davranışı Ölçeğinin yöneltildiği 450 katılımcıdan toplanan anketler rassal olarak iki gruba ayrılmış ve ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla öncelikle birinci gruptan elde edilen verilere açımlayıcı faktör analizi daha sonra diğer gruptan elde edilen verilere doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

Bulgular: Açımlayıcı faktör analizi neticesinde 10 maddeli tek faktörlü yapının varyansın %67'sini açıkladığı; doğrulayıcı faktör analizinde uyum iyiliği değerlerinin belirlenen kriterleri karşıladığı (CFI: 0,95; GFI: 0,94; SRMR: 0,05; RMSEA: 0,076) ve ortalama açıklanan varyansın (AVE) %40 olduğu; güvenilirlik analizlerinde ise ölçeğin Cronbach Alfa katsayısının 0,90 olarak tespit edildiği anlaşılmıştır. Ölçeğin uyum geçerliliği için Çevre Farkındalık Ölçeği kullanılmış ve ölçekler arasında beklendiği gibi yüksek düzeyde bir ilişki ($r(450) = .65; p < .01$) elde edilmiştir.

Sonuç: Analizler neticesinde 40 maddelik orijinal ölçeğin kısaltılmış Türkçe versiyonunun 10 maddeden oluştuğu, sosyal sorumlu tüketim davranışını ölçme amacıyla yapılacak çalışmalarda kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Sorumlu Tüketim, Sürdürülebilirlik, Çevresel Sürdürülebilirlik, Ekonomik Sürdürülebilirlik, Sosyal Sürdürülebilirlik.

* Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet Bölümü, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1434-079X>, E-posta: veysibaydar@karabuk.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3731-6482>, E-posta: hasanterzi@karabuk.edu.tr

ROMAN KÜLTÜRÜNDE ERKEN YAŞTA EVLİLİK OLGUSUNUN KÜLTÜREL ARKA PLANI: EVLİLİK STRATEJİSİ VE PARADOKSLAR*

Ayşe ALİCAN ŞEN**
Gizemnur KORDALI***
Hatice Büşra CAN****

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Sürdürülebilir kalkınma gelecek nesillerin ihtiyaçlarının karşılanmasına engel olmayacak şekilde mevcut nüfusun ihtiyaçlarının karşılanması olup; çevresel sürdürülebilirlik, ekonomik sürdürülebilirlik ve sosyopolitik sürdürülebilirlik olarak çeşitlenen alanları içermektedir. Sosyopolitik sürdürülebilirlik çerçevesinde belirlenen; mevcut eşitsizlik ve çatışmaların önüne geçilmesi, bireylerin toplumsal yaşama eşit ve aktif katılımı, toplumla uyum halinde yaşayabilmesi gibi hedefler toplumsal cinsiyet ve kalkınma arasında ortaklıklar kurmuştur. Bu doğrultuda kadınların toplumsal konumunun güçlendirilmesi, eğitim ve çalışma yaşamında fırsat eşitliğinin sağlanması, aile içi şiddetin önüne geçilmesi, erken yaşta zorla evlendirme gibi uygulamaların ortadan kaldırılması önemsenmektedir.

Günümüzde kadınların güçlendirilmesinin önündeki en önemli engellerden biri de erken yaşta zorla evliliklerdir. Erken yaşta zorla evlilikler birçok farklı ülke, kültür, din ve etnik köken için küresel bir sorundur. Dünyada her yıl 12 milyon kız çocuğu 18 yaşından önce evlendirilmektedir. Konuyla ilgili önleyici politikalar devreye sokulmadığı takdirde bu rakamın 2030 yılına kadar 150 milyondan fazla olacağı tahmin edilmektedir. Ülkemiz açısından da oldukça önemli bir sorun olan erken yaşta evlilikler; yasal ve kurumsal olarak geliştirilen politikalar ile engellenmeye çalışılsa da aileye ilişkin yasal düzenlemelerdeki ataerkil değer yargılarının yaygınlığı, kadın bedeni üzerindeki müdahaleci tavırlar, aile bütünlüğü ve mahremiyetine yüklenen anlamlar gibi nedenlerle yaygınlığını sürdürmektedir.

Diğer taraftan erken yaşta evlilikler kültürel pratiklerle beslenerek nesiller arası ilişkilerde özelliği göstermektedir. Bunun en yaygın örneğini Roman kültüründe görmek mümkündür. Eğitime erişim, barınma, istihdama katılım gibi çok boyutlu dışlanma pratikleri ile karşı karşıya kalan romanlar toplumun en dezavantajlı grubu olarak kabul edilebilir. Romanların genel kabul gören kültüre dahil olma ya da topluma dâhil edilme süreçleri açısından güçlü ‘marjinal’ kalma eğilimleri ve buna bağlı kendi otantik kültürlerini koruma yönündeki kolektif tutumları söz konusudur. Bu çalışmada; Roman kadınlar üzerinden erken yaşta evlilik olgusu Bourdieu’nun ‘habitus’ kavramı çerçevesinde tartışılacaktır.

Yöntem: Çalışmada romanların yoğun olarak yaşadıkları Kırklareli merkezde Yayla-Doğu Mahalleleri, Lüleburgaz ilçesinde Kuştepe Mahallesinden erken yaşta evlilik yapmış Roman kadınlar, ayrıca Edirne Merkez ve Uzunköprü, Tekirdağ Merkez ve Çorlu’da SODAM kursiyerleri örneklem olarak kabul edilmiştir. Bu çerçevede erken yaşta evlilik yapmış toplam 34 Roman kadınla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler nitel araştırma yöntemi kapsamında görüşmelerden çıkarılan ana temalar etrafında kategorik içerik analizi tekniğiyle değerlendirilmiştir.

* Bu çalışmada Ekim 2017-Ağustos 2018 tarihleri arasında TÜBİTAK tarafından desteklenen 2209 araştırma projesi ve Ekim 2017-Kasım 2019 tarihleri arasında Kırklareli Üniversitesi BAP projesinin alan verilerinden yararlanılmıştır.

** Doç. Dr., Tarsus Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Mersin, Orcid:0000-0001-71328394 E-posta: aalicansen@tarsus.edu.tr

*** Arş. Gör., Tarsus Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Mersin, Orcid:0000-0002-5124-6268 E-posta: gizemkordali@tarsus.edu.tr

**** Arş. Gör., Tarsus Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Mersin, Orcid:0000-0002-5895-3379. E-posta: busracan@tarsus.edu.tr

Bulgular: Elde edilen verilere göre, romanların aile yapıları, mahalle kültürleri ve gündelik yaşam pratikleri, kültür deneyimlerinin nesiller arası aktarılması gibi faktörler roman kadınların erken yaşta evlenmelerine nedenleri arasında gelmektedir. İç evlenmeler, erken yaşta evlilik veya kaçarak evlenme gibi standartlar zamanla gelenek ve yaşam biçimi üzerinden stereotipleştirilmekte ve grup karakteristiğine dönüşmektedir. Romanlar arasında erken yaşta evlilikler “normal” kabul edilmekte ve kültürel olarak sürdürülmektedir. Bu tür evliliklerin kültürel olarak hak ihlali veya suç olarak görülmemesi nedeniyle içinde engellenme gereksinimi duyulmamaktadır.

Sonuç: Sonuç olarak erken yaşlarda çocuk sahibi olma, içe kapalı cemaat yapısı ve toplumsal entegrasyon eksikliği, rol model eksikliği gibi etno-kültürel özelliklerin Roman kültüründe erken yaşta evlilik pratiklerini üreten etkisinin olduğuna ulaşılmıştır. Bu çerçevede sürdürülebilir kalkınma açısından, toplumu oluşturan azınlık grupların gündelik pratiklerinin mekân, kültür, aile ve devlet ekseninde sorgulanması gerekliliği ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Etnik Azınlık, Kültür, Toplumsal Cinsiyet, Erken Yaşta Evlilik.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADAN ÇEVRESEL ADALETSİZLİĞE: TÜRKİYE’DE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA KAPSAMINDA YAPILAN PROJELERİN YEŞİL SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİYLE YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Avşın AKBAŞ*
Hakan COŞKUN**
Arif KALA***

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Çevresel adaletsizlik ve bununla ilişkili olarak yaşanan sosyal adaletsizlik yoksulluk, zorunlu göç, yerinden edilme vb. birçok sosyal sorunu da beraberinde getirmektedir. Sosyal hizmet, çevre kavramını sosyal çevre olarak ele almış olmakla beraber günümüzde ekoloji ile insan ilişkisini bağımsız olarak da ele almaya başlamıştır. Bu noktada sosyal hizmet disiplininde yeşil sosyal hizmeti yeni bir bakış açısı olarak değerlendirebilmek mümkündür. Ancak bu durum neoliberalizm ile metalaşan sosyal hizmetin içinde bulunduğu konjonktürel yapı içerisinde pek mümkün olamamıştır. Çalışmanın amacı Türkiye açısından sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda yapılan çevre temelli projelerin yaratmış olduğu çevresel adaletsizlik pratiklerinin yeşil sosyal hizmet perspektifiyle ele alınarak değerlendirilmesidir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Mevcut şartlarda Türkiye’deki güç ve kaynaklara erişimde eşitsizlik, neoliberal politikalar ve sosyal adaletin zayıflamasıyla birlikte, yaşanan çevresel adaletsizliği daha da derinleştirmektedir. Neoliberal politikaların sonucu olarak kâr hırsıyla yapılan çevre temelli projeler, yereli ve çevreyi önemsemeksizin yapısal eşitsizlik üretmektedir. Temelinde ekonomik, sosyal ve ekolojik/çevresel kalkınmayı barındıran sürdürülebilir kalkınma Birleşmiş Milletler tarafından son yıllarda sıklıkla dile getirilen bir konudur. Ancak Türkiye’de neoliberal politikaların kâr odaklı sürdürülebilir kalkınma uygulamaları sadece ekonomik kalkınma ile ilişkilendirilmiş ve diğer iki bileşen; sosyal ve ekolojik/çevresel boyut, göz ardı edilmiştir. Beklentilerin aksine yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde sürdürülebilir kalkınmahedefleri gerçekleşmemiş, tam tersine sermayenin tekelinde ve ihtiyaçları doğrultusunda bir ekonomik model oluşmaya başlamıştır. Liberal politikaların 24 Ocak kararıyla birlikte görünür bir şekilde uygulanmaya başlamasıyla, Türkiye’de çevresel adaletsizlik pratiklerinin yoğunlaştığı söylenebilir. Orman arazilerinin imara açılması, turistik bölgelerdeki yeşil alanların tahrip edilerek otellerin inşa edilmesi, hidroelektrik santralleri (HES) ile yerleşim yerlerinin sular altında kalması ve siyanür gibi çevreye zararlı kimyasal maddelerle değerli maden çıkartma çalışmaları gibi birçok kalkınma odaklı ancak çevreye zarar veren projelerin sıklaştığı görülmektedir. Yaşanan bazı vakalar incelendiğinde (İzmir Bergama’da siyanürle altın arama, Rize Cerattepe ve Tunceli’de yapılan ve yapılmak istenen HES’ler vb.) projelerin yapıldığı yerlerde yaşayan insanların sosyal, psikolojik, dini ve spiritüel ihtiyaçları göz önüne alınmadığı ve yerel halkın istememesine rağmen projelerin gerçekleştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Bazı vakalarda (Akkuyu Nükleer Santrali, Antalya Alakır Vadisi’nde yapılmak istenen altı HES projesi vb.) ise “Çevresel Etki Değerlendirmesi” (ÇED) raporlarının olumsuz görüş bildirmesine rağmen projelerin devam ettirildiği, hukukun uygulanmadığı görülmektedir. Yaşanan hukuki süreçlerde birçok proje yerel halkın itirazlarına rağmen devam ettirilmiş ve yerel halk yok sayılmıştır. Yaşanan bu vakalar Türkiye’de yaşayan bireylerin çevresel adaletsizliğe uğradığını ve çevresel adaletin yerel ve ulusal bağlamda yeterince gelişmediğini göstermektedir.

* Arş. Gör., Munzur Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Tunceli, ORCID: 0000-0001-5279-1631, avsinakbas@munzur.edu.tr

** Arş. Gör., Munzur Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Tunceli, ORCID: 0000-0002-7682-3738, hakancoskun@munzur.edu.tr

*** Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Tunceli, ORCID: 0000-0002-6407-4151, arifkala@munzur.edu.tr

Sonuç: Sürdürülebilir kalkınma çevresel adaleti sağlamayı hedeflemekte ancak Türkiye özelinde bu istenilen şekilde uygulanamamaktadır. Yeşil sosyal hizmet doğası gereği özünde baskı karşıtı uygulamayı ve güçlendirmeyi barındırmaktadır. Bu durum sürdürülebilir kalkınma bağlamında çevresel adaletin tüm boyut ve bileşenleriyle tesis edilmesinde rehber sunacaktır. Türkiye’de yeşil sosyal hizmete ilişkin akademik çalışmalar ve mesleki uygulamalar henüz istenilen düzeyde değildir. Bu bağlamda akademi ve meslek profesyonelleri proaktif olmak zorundadır. Çevresel adaletsizliği klasik sosyal hizmet uygulamaları gibi bireyin sorunu olarak algılamak yerine, neoliberal politikaların ürettiği yapısal eşitsizliklerin bir ürünü olduğu bilinci ile akademik ve mesleki çalışmaların gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu sosyal hizmet mesleğinin kendisine, üyelerine, müracaatılarına ve çevreye karşı tarihsel bir sorumluluğudur.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Sosyal Hizmet, Sosyal Adalet, evresel Adalet, Sürdürülebilir Kalkınma.

SOSYAL HİZMET VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA: SOSYAL HİZMET MÜFREDATLARINA İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME

Ayşe ÖZADA NAZIM*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Kaynakların korunması, ekonomik kalkınma ve sosyal adalet sürdürülebilirliğin en önemli yönleri olarak görülmektedir. Sosyal hizmet alanında iklim değişikliği karşısında çevresel bozulma ve afetlere ilişkin çalışmalar giderek yaygınlaşmaktadır. Ancak sosyal hizmet müfredatlarında sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin derslere yönelik kapsamlı bir değerlendirmeye rastlanmamıştır. Bu çalışmada, dünyanın yirmi farklı üniversitesinin sosyal hizmet müfredatları incelenerek sürdürülebilir sosyal kalkınmanmayı içeren derslere yönelik bir değerlendirme sunulması amaçlanmaktadır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Dünyamız bugün sosyal, ekonomik ve çevresel yönlerden ciddi zorluklarla karşı karşıyadır. Özellikle, son yirmi yıldır, afetler, yoksulluk, işsizlik, şiddet ve cinsiyet eşitsizliği gibi sosyal sorunlar iklim değişikliği ile ilişkilendirilmektedir. Sürdürülebilirliğin ulusal ve uluslararası düzeylerde uygulanması, özellikle iklim değişikliği ve afetlerin insan refahı üzerindeki etkileri kritik öneme sahiptir. Sosyal hizmet mesleği, sosyal sistemlere tarihsel olarak odaklanmanın yanında savunuculuğa dayalı ve eyleme yönelik uygulama çerçevesi nedeniyle bu zorluklarla yüzleşmek için benzersiz bir konuma sahiptir. Bu bağlamda, sosyal hizmet müfredatlarının sürdürülebilirliğe ilişkin yeni yaklaşımları ve birbiriyle ilişkili ve sistemik sorunları dikkate alması gerektiği açıktır.

Sonuç: Sürdürülebilirlik, çevresel adalet ve yeşil sosyal hizmet, yerel ve küresel düzeyde sosyal hizmet öğrencileri, öğretim üyeleri ve sosyal hizmet uzmanları için artan bir ilgi görmektedir. Sosyal hizmet eğitimcileri ve uygulayıcıları, bir kişinin doğuştan gelen onuruna ve değerine saygı duyacak şekilde çevresel adaleti geliştirmede ve sürdürmede önemli bir role sahiptir. Sosyal hizmet eğitim müfredatlarının sosyal, ekonomik ve çevresel sorunları mikro, mezo ve makro düzeylerde ele alması beklenmektedir. Ancak bu çalışmada çevre sorunlarının sosyal hizmette yeterince ilgi görmediği ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, çevresel kaygılar, özellikle iklim değişikliği ve afetler, insanların sağlığını, geçim kaynaklarını, sosyal ağlarını ve risk seviyelerini etkilemesine rağmen sosyal hizmet eğitiminde yeterince ele alınmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Sosyal Adalet, Sosyal Hizmet Eğitimi.

* Dr. Öğr. Üyesi, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Lefkoşa, 0000-0003-4863-3168
aazada@ciu.edu.tr

CAN SIKINTISI VE PROBLEMLİ AKILLI TELEFON KULLANIMI: SOSYOTELİZM VE GELİŞMELERİ KAÇIRMA KORKUSUNUN ROLÜ

Melih Sever*

ÖZET

En son teknolojilerle birlikte yeni sorunlar da ortaya çıkmıştır. Bu sorunların oluşmasına etki eden faktörlerden biri de can sıkıntısıdır. Bireyler sıkıldıklarında akıllı telefonlara yönelmekte, sosyal medyada daha fazla vakit geçirmekte ve bunun sonucunda başkalarının ne yaptığıyla ilgilenmektedir. Bireylerin sürekli olarak başkalarının ne yaptığıyla ilgilenmesi ve olayları an be an takip etmesi, kaçırma korkusunu (FOMO) da doğurmuştur. Çoğunlukla akıllı telefonlarda ve dijital bağımlılıkta ortaya çıkan bir diğer davranışsal sorun da sosyotelizmdir. Sosyotelizm insanların sosyal etkileşim sırasında karşısındaki kişiyle değil telefonu ile ilgilenmesi olarak açıklanabilir. Bu çalışmanın amacı, Türk üniversite öğrencilerinde görülen “can sıkıntısı” sorunu ile sosyotelizm, gelişmeleri kaçırma korkusu ve problemlili akıllı telefon kullanımı arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Bu çalışma, çevrimiçi formlar aracılığıyla toplanan verilerle gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya toplam 228 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21.57'dir. Araştırmaya 151 kız ve 75 erkek öğrenci dahil edilirken (2 öğrenci bu soruyu cevaplamamayı tercih etmiştir), çarpıklık ve basıklık değerleri -1 ile +1 arasında normal bir dağılım göstermiştir. Türkiye'deki üniversite öğrencileri için problemlili akıllı telefon kullanımı, can sıkıntısı, phubbing ve kaçırma korkusu birbiriyle güçlü bir şekilde ilişkilidir. Bağımsız t-testi sonuçlarına göre cinsiyet $p > .05$ açısından tüm değişkenlerin ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırma modeline göre sosyotelizm ve fomo can sıkıntısı ile akıllı telefon kullanımı arasında aracılık rolü oynamışlardır. Ancak ölçüm modeli anlamlı görülmediğinden bu model reddedilmiştir. Bu çalışma, üniversite öğrencilerinde problemlili akıllı telefon kullanımının ve sosyal becerilerle ilişkisinin daha fazla araştırılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Problemlili Akıllı Telefon Kullanımı, Can Sıkıntısı, Gelişmeleri Kaçırma Korkusu, Sosyotelizm.

* Dr. Öğretim Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Isparta, Orcid: 0000-0001-5818-5114, E-posta: melihsever@sdu.edu.tr

SURİYELİ MÜLTECİLERDE DAYANIKLILIK ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Oktay TATLICIOĞLU*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Mültecilerle ilgili literatüre bakıldığında çalışmaların çoğunluğunun mültecilerin yaşadıkları zorluklara odaklanmış olduğunu görülmektedir. Ancak bazı çalışmalarda da mültecilerin önemli bir kısmının da ruh sağlığı sorunları yaşamadığını ortaya koymaktadır. Mültecilerle ilgili literatürdeki bu baskın görüş mültecilerin patolojik bir vaka olduğu algısına neden olabilmektedir. Bu algıyı değiştirmenin yolu ise mültecilerin güçlü yanlarına ve onların kapasitelerinin artırılmasına odaklanmaktır. Mültecilerin en önemli güçlü yanlarından biri dayanıklılık (resilience) kavramıdır. Dayanıklılık, hem bireylerin kendi iyilik hallerini sürdüren psikolojik, sosyal, kültürel ve fiziksel kaynaklara ulaşma kapasiteleri hem de bu kaynaklar için bireysel ve toplu olarak müzakere etme kapasiteleri olarak ifade edilebilir. Bireylerin dayanıklılıklarına etki eden faktörlerin neler olduğunu inceleyerek bireylerin dayanıklılık düzeylerinin artırılmasının nasıl destekleneceğine dair öneriler geliştirilebilir. Bu bağlamda çalışmanın amacı Mardin’de yaşayan Suriyeli yetişkinlerin sahip oldukları dayanıklılık düzeyleri ile sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkiyi incelenmek olarak belirlenmiştir.

Yöntem: Bu araştırma nicel araştırma yönetimi kullanılarak yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini Mardin merkezde yaşayan 319 Suriyeli yetişkin oluşturmaktadır. Katılımcılara Resilience Research Center (2013) tarafından hazırlanmış ARM-28 Dayanıklılık ölçeğinin Arapça versiyonu ve araştırmacı tarafından hazırlanmış sosyodemografik bilgi formu uygulanmıştır. Araştırma için katılımcılardan onay beyanı alınmıştır. Veri toplama sürecinde Arapça bilen anketörler görev almıştır. Araştırmada Suriyelilerin dayanıklılık düzeyleri ile sosyodemografik özellikleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek için “t testi” ve “ANOVA” gibi parametrik testler kullanılmıştır.

Bulgular: Öncelikle verilerin normal dağılım gösterip göstermediği test etmek için normallik testi yapılmış ve verilerin normal dağıldığı görülmüştür. Buna göre yapılan incelemelerde t testi” ve “ANOVA” gibi parametrik testler kullanılmasına karar verilmiştir.

Araştırma bulgularına göre kişilerin eğitim düzeyleri ve çalışma durumları ile dayanıklılık puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık vardır. Eğitim düzeyi yüksek olan kişilerin dayanıklılık düzeylerinin de yüksek olduğu görülmüştür. Bir diğer önemli bulgu ise işsizlerde dayanıklılık düzeyinin diğer çalışma durumu seçeneklerinden (ev hanımı, esnaf, öğrenci, işçi) daha düşük olduğu görülmüştür. Son olarak mültecilerin Türkiye’de geçirdikleri süre, yaş, cinsiyet ve medeni durum ile dayanıklılık arasında yapılan testlerde herhangi bir anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Sonuç: Çalışmada Suriyeli mültecilerin dayanıklılık düzeyleri ile sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. Bu doğrultuda önemli sonuçlardan biri eğitim düzeyi yüksek olan mültecilerin dayanıklılık düzeyinin de yüksek bulunmasıdır. Eğitim bireyin hayata tutunmasında ve kendini güçlü hissetmesinde önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Mültecilerin eğitim öğretim sisteminin içinde tutulması bireylerin dayanıklılığını destekleyebilir.

Mültecilerin mesleki durumu ile dayanıklılıkları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldığında özellikle işsiz mültecilerin dayanıklılık düzeylerinin diğer gruplara göre daha düşük olduğu görülmüştür. İşsizlik bireylerde stres yaratan önemli yaşamsal olaylardan biridir.

* Dr. Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Diyarbakır, Orcid No: [0000-0002-1652-797X](https://orcid.org/0000-0002-1652-797X), o.tatlicioğlu@gmail.com.tr

İşsiz bireyler sadece ekonomik kaynaklara erişimde değil, iş arkadaşlarıyla sosyal temas ve kişisel gelişim gibi konularda da mahrumiyetler yaşayabilmektedir. Ayrıca işsizliğin benlik saygısını düşürdüğünü gösteren çalışmalar da vardır. Suriyeli mülteciler Türkiye’de çalışma izni almada hala sorunlar yaşamaktadır. Mültecilerin çalışma izni olmadan mültecilerin hem ekonomik gelir elde etmesi hem de kendilerini gerçekleştirmelerini zor görünmektedir. Mültecilerin Türkiye’de geçirdikleri süre, yaş, cinsiyet ve medeni durum ile dayanıklılık arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli, Dayanıklılık, Mülteci.

TASLAKTIR

ABD'DE OKUL SOSYAL HİZMET UZMANLARININ MESLEKİ YÖNELİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE OKUL RUH SAĞLIĞI İÇİN ÇIKARIMLAR*

Ozan SELÇUK**
Kate PHILIPPO***

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Okul ruh sağlığı uzmanları, daha geniş eğitim topluluğunun önemli üyeleridir. Zihinsel-duygusal ve sosyal gelişimlerini desteklemek için öğrencilerle birlikte çalışmaktadırlar. Sundukları hizmetlerin önemine rağmen, Amerika Birleşik Devletleri'nde okul sosyal hizmet uzmanlarının mesleki yönelimleri üzerine çok az araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada, ABD'nin Illinois eyaletindeki okul sosyal hizmet uzmanlarının mesleki yönelimlerini incelemeyi amaçladık.

Yöntem: Araştırdığımız olguyu daha derin bir düzeyde anlamak ve katılımcıların yaşamış deneyimlerine yaklaşmak için fenomenolojik bir desen benimsedik. Illinois eyaletinde çalışan okul sosyal hizmet uzmanlarıyla 5 aylık bir süre boyunca görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler, Zoom üzerinden gerçekleştirilmiştir ve 35 ile 105 dakika arasında sürmüştür. Tüm görüşmeler ses kaydına alınmış ve kelimesi kelimesine yazıya dökülmüştür. Katılımcılardan elde edilen veriyi analiz etmek için Colaizzi'nin (1978) fenomenolojik yöntemi kullanıldı. Araştırmamıza şu sorular rehberlik etmiştir: “Okul sosyal hizmet uzmanları, okul ortamındaki diğer meslek uzmanları (öğretim üyesi, idareci, psikolog vb.) arasında kendilerini okul sosyal hizmet uzmanı olarak nasıl konumlandırıyorlar?” ve “Çalıştıkları okulda rol ve sorumluluklarını nasıl tanımlıyorlar?”

Bulgular: 18 katılımcıdan elde edilen veri sonucu 3 ana tema ortaya çıkmıştır: (1) bireysel, (2) sistematik, (3) ilişkisel. Araştırma bulguları, okul sosyal hizmet uzmanları için üç ana mesleki yönelim türü olduğunu ortaya koymuştur. Her yönelimin kendi güçlü ve zayıf yönleri vardır ve öğrencilerin gereksinimlerini en iyi şekilde karşılamak için okul sosyal hizmet uzmanlarının bu farklı yönelimlerin farkında olmaları önemlidir.

Sonuç: Bulgular, sosyal hizmet uzmanları için tek bir "doğru" mesleki yönelim olmadığını göstermektedir. Bunun yerine, okul sosyal hizmet uzmanlarının farklı yönelimlerin farkında olmaları ve müracaatçıların gereksinimlerini en iyi karşılayan modeli seçmeleri önemlidir. Okul sosyal hizmet uzmanları, öğrencilerin ruh sağlığında önemli bir rol oynamaktadır. Okul sosyal hizmet uzmanları, ruh sağlığı sorunlarıyla mücadele eden öğrenciler için genellikle ilk temas noktasıdır. Bu yüzden, literatürdeki okul ruh sağlığı ile pozitif okul iklimi arasındaki etkileşime yönelik araştırma bulgularını da göz önünde tutarak, okul sosyal hizmet uzmanlarının bu sorunlarla başa çıkmak için uygun şekilde eğitilmiş ve donanımlı olması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Okul Sosyal Hizmeti, Mesleki Yönelim, Okul Ruh Sağlığı.

* ABD'DE OKUL SOSYAL HİZMET UZMANLARININ MESLEKİ YÖNELİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE OKUL RUH SAĞLIĞI İÇİN ÇIKARIMLAR başlıklı bu çalışma, TÜBİTAK 2219 - Yurt Dışı Doktora Sonrası Araştırma Burs Programı kapsamında birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında ABD'de yürüttüğü araştırma projesinden üretilmiştir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Rize, 0000-0002-2852-7491, E-posta: ozan.selcuk@erdogan.edu.tr, Misafir Araştırmacı, Loyola University Chicago, School of Social Work, Chicago, oselcuk@luc.edu

*** Prof., Loyola University Chicago, School of Social Work, Chicago, 0000-0001-7996-706X, E-posta: kphilippo@luc.edu

BURDUR'DA DEZAVANTAJLI GRUPLARIN REFAH DÜZEYLERİ VE YAŞAM KOŞULLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*

Mehmet ÖÇAL**
Özge KUTLU***
Adem KORKMAZ****

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Günümüz dünyasında dezavantajlı grupların refah düzeyinin korunarak geliştirilmesinde kapsamlı alan araştırmalarının önemi giderek artmaktadır. Hane bazlı yapılan araştırmalar ile refah parametreleri gözlemlenerek tespit edilebilmekte; sosyal devletin asgari refahı dağıtımı ve sosyal yardımların hedeflemesinin geçerliliği anılan alan araştırmaları ile bulgulararak daha efektif politikaların ve sosyal hizmet uygulamalarının geliştirilmesine katkı sağlanmaktadır. Sosyal politikanın vurgulanan perspektifi doğrultusunda Burdur ilinde dezavantajlı grupların ve onların ihtiyaçlarının tespiti ile uygulanan sosyal politikaların efektifliğinin ortaya çıkartılabilmesi amacıyla hane bazlı alan araştırması gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Çalışma nicel araştırma deseninde yapılmış olup araştırmanın evrenini Burdur il merkezinde yaşayan ve sosyal yardım talebinde bulunan bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, evren içerisinden seçkisiz yöntemle belirlenmiş kişiler oluşturmaktadır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen soru formu, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini, gelir ve istihdam durumlarını, konut sağlığını, genel sağlık durumunu ve sosyal yardımlardan faydalanma durumunu inceleyen 62 sorudan oluşmaktadır. Yapılan araştırma kapsamında 2022 yılının mart ve haziran aylarındaki 4 aylık veri toplama sürecinde toplam 582 haneye ulaşılmıştır. Örneklem grubundan elde edilen veriler; SPSS 25.0 paket programı aracılığıyla, tanımlayıcı istatistik teknikleri ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Katılımcılara ait bazı demografik özellikler şu şekildedir: katılımcıların %69,5'i kadın olup %64,3'ü evlidir. Ortalama yaş 47 iken ağırlıklı yaş grubunu 122 kişi ile 65 yaş ve üzeri kişiler oluşturmaktadır. Yaklaşık her iki katılımcıdan birisi (%47,9) ilköğretim mezunudur. Fertlerin genel sağlık durumu incelendiğinde, katılımcıların %54,9'unun sağlık durumunu iyi olarak beyan ettiği, %71,9'unun kronik hastalığının bulunmadığı, engelli bireyler arasında en yaygın engel türünün %42,5 ile fiziksel engel türü olduğu ve engelli katılımcıların %32,5'inin engellilik durumunun hayatlarını kısıtladığı bulgulanmıştır. Araştırmada ölçülen bir diğer parametre oturulan konut sağlığıdır. Katılımcıların %62,5'i müstakil tipte evde ikamet ederken en yaygın mülkiyet şekli %69 ile ev sahibi olmaktır. Katılımcıların %22,5'i evinde kırık cam, akan çatı veya nemli duvar olduğunu bildirmektedir. İstihdam ve iş gücü durumu incelendiğinde ise katılımcıların %82,65'inin referans haftası içerisinde ayni veya nakdi gelir elde etmek amacıyla herhangi bir işte çalışmadığı, çalışan katılımcıların %75,24'ünün özel sektörde çalıştığı ve %84,2'sinin Sosyal Güvenlik Kurumu'na kayıtlı olduğu saptanmıştır. Katılımcıların gelir ve sosyal yardım alma durumunu incelen verilerin analizi neticesinde ise ortalama gelir miktarının 3984,66 TL olduğu, alınan ortalama sosyal yardım miktarının 1300 TL olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte katılımcılar aldıkları sosyal yardım miktarının yeterli olması için verilen yardım miktarının ortalama 2783,99 TL olması gerektiğini ifade etmektedir.

* Dezavantajlı Gruplar için Mesleki Gelişim ve Girişimciliği Geliştirme Kuluçka Merkezi Projesi verilerinden üretilmiştir.

** Doktor Öğretim Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Burdur, Orcid No: 0000-0001-6973-2611, E-posta: mocal@mehmetakif.edu.tr

*** Sosyal Hizmet Uzmanı, Burdur İl Sağlık Müdürlüğü, Burdur, Orcid No:0000-0002-4774-7326, E-posta: ozge.kutlu1@saglik.gov.tr

**** Profesör Doktor, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Rektörlük, Orcid No: 0000-0002-6969-347X, E-posta: ademkorkmazcan@hotmail.com

Sonuç: Çalışmada fertlerin yoksulluk hesapları, sosyal yardım bağlanmasına ilişkin de sınır olan net asgari ücretin üçte biri ile kıyaslanarak hesaplanmıştır. Yoksulluk durumu; bireylere ait demografik değişkenler, genel sağlık durumu, oturlan konut sağlığı, istihdam iş gücü durumu ve gelir sosyal yardım durumu parametreleri ile ilişkilendirilmiştir. Sonuç olarak kadın katılımcıların %46,3'ünün erkek katılımcıların %32,8'inin yoksul olduğu; sosyal yardımların kadınlarda yoksulluğu %17,4, erkeklerde ise %13 oranında azalttığı saptanmıştır. Çalışmada eğitim durumu ile yoksulluk arasında ters orantı olduğu, benzer şekilde sağlık durumu kötüleştikçe yoksulluk oranının arttığı bulgulanmıştır. Bir diğer önemli bulgu ise sosyal yardım alan bireylerin %58'nin yoksulken sosyal yardım almayan bireylerde bu oranın %41,7 olmasıdır. Bu durum sosyal yardım alan ancak yoksul olmayan azımsanmayacak bir kesim (%42) olduğuna, bir başka deyişle sosyal yardım alacak kişilerin tespit edilmesi noktasında önemli bir hedefleme sorununa işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Politika, Dezavantajlı Gruplar, Yoksulluk, Yaşam Koşulları.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA SOSYAL HİZMET UZMANLARININ ROLÜ

Elif DEMİRBAŞ*
Aleyna YILDIRIM**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmanın amacı sürdürülebilir kalkınmada sosyal boyutun önemine vurgu yaparak sosyal kalkınmada sosyal hizmet mesleği ve disiplinine düşen sorumluluğu yerine getirecek olan sosyal hizmet uzmanlarının, bu sorumluluğun yerine getirilebilmesi için bugün içerisinde bulundukları kişisel ve mesleki sorunlara dikkat çekerek çözüm önerileri sunmaktır. Böylece sosyal hizmet uzmanlarının mesleki sınırları içerisinde kişisel ve mesleki iyilik halinin sağlanmasının sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunacağı hizmet edeceği düşünülmektedir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Birleşmiş Milletler 2016 yılında yoksulluk, açlık, nitelikli eğitim, insana yakışır iş ve ekonomik büyüme, toplumsal cinsiyet eşitliği gibi konularda 17 maddeyi içeren sürdürülebilir kalkınma amaçlarını kabul etmiş ve 2030 yılına kadar bu amaçların gerçekleştirilmesini hedeflediğini belirtmiştir.

Sürdürülebilir kalkınma ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarıyla bütüncül bir çalışmayı ifade etmektedir. Bu boyutların her birinin karşılıklı olarak birbirini güçlendirdiği ve birbiriyle uyumlu olduğu genel varsayımı, genellikle ekonomik ve çevresel söylemler tarafından dışlanan sosyal boyutun entegrasyonu ve işlevselleştirilmesi noktasında sorunlar yaratmaktadır. Oysa sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesinde sosyal adalet, eşitlik, kapsayıcılık, katılım ve insan haklarını içeren sosyal boyut, sürdürülebilir kalkınmanın ayrılmaz bir parçasıdır.

Sürdürülebilir kalkınma, ekolojik ve ekonomik bir kaygıdan çok daha fazlasıdır. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanlarının insan yaşamının daha geniş sosyal ve kültürel yönleri üzerindeki etkisini analiz etmelerini ve anlamalarını gerektirir. Sosyal hizmet, özellikle yoksulluğu, açlığı sona erdirmek, sağlığı, refahı, barışı, adaleti sağlamak ve hesap verebilirliği artırarak kapsayıcı kurumları teşvik etmek gibi çok disiplinli ve karmaşık bir alan olan kalkınma politikaları ve müdahalelerini gerçekleştirmede etkili bir araçtır ve bu hedefler sosyal hizmet uzmanları için net bir rol belirlerken acil olarak küresel sorunları ele almada bir plan çizmektedir.

Bu kapsamda sosyal hizmet eğitimi ve öğretimi için sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek amacıyla müfredatlar güncellenmekte, öğrenciler sosyal hizmet politikası, uygulaması ve sürdürülebilirliği hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Ancak söz konusu gelişme, mezun olmuş ve hali hazırda alanda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının sürdürülebilir kalkınmanın getirisi olan büyük sorumluluğun altında ezilmesine neden olmaktadır. Profesyonel yardım sunan bir mesleğin temsilcileri olarak hizmet sunumunda görev alan sosyal hizmet uzmanları, kişisel ve mesleki olarak dezavantajlı konuma düşmektedir.

Sonuç: Sosyal hizmet uzmanları içerisinde bulundukları dezavantajlı konum ile birlikte mesleki etik ile kurumsal sosyal politikalar arasında ikilemde kalmaktadır. Söz konusu durumda sosyal hizmet uzmanlarının sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesindeki rolü göz önünde bulundurulduğunda kişisel ve mesleki alanda desteklenmeleri gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Sosyal Kalkınma, Sosyal Hizmet Uzmanı.

* Dr. Öğr. Üyesi, Tarsus Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Mersin, 0000-0001-6178-1312, elifdemirbas@tarsus.edu.tr

** Uzman Sosyal Çalışmacı, Barem Research, İstanbul, 0000-0001-7210-144X, yildirimaleyna3009@gmail.com

SÜRDÜREBİLİR KALKINMANIN TÜRKİYE’DEKİ SOSYAL HİZMET OKULLARI MÜFREDATLARINDAKİ YERİ

Ezgi ARSLAN ÖZDEMİR*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu araştırmanın amacı sosyal hizmet eğitiminde öncü olan sosyal hizmet okullarında sunulan müfredatların sürdürülebilir kalkınma açısından incelenmesidir. Sürdürülebilir kalkınmanın önemi ve sürdürülebilir kalkınmada sosyal hizmet mesleğinin rolü düşünüldüğünde eğitimde ne kadar karşılık bulduğunun saptanması hem yetişmiş sosyal hizmet uzmanlarının gerçekleştirecekleri çalışmalar hem de sosyal hizmet eğitiminin kapsamı konusunda çıktılar verecektir.

Yöntem: Araştırma doküman analizi olarak tasarlanmıştır. Analiz için internet taraması yöntemi ile okulların müfredatlarına ulaşılmış ve dersleri sürdürülebilir kalkınmayı içermeleri içerik analizine tabii tutulmuştur. Müfredatları incelenen okullar Yök Atlas sisteminde puan sıralamasına göre ilk 5’te olan sosyal hizmet lisans bölümlerinden oluşmuştur. Bu bölümler sırasıyla Hacettepe Üniversitesi (HÜ), İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi (İZÜ), Ankara Üniversitesi (AÜ), Anadolu Üniversitesi (AÜ-Örgün) ve Gazi Üniversitesi (GÜ)’dir.

Bulgular: Müfredatı incelenen bölümler içinde kalkınma ve/veya sürdürülebilir kalkınma ile doğrudan ilgili olan dersi bulunan HÜ Sosyal Hizmet Bölümü ve İZÜ sosyal hizmet bölümüdür. HÜ sosyal hizmet bölümünde “Toplumsal Kalınma ve Sosyal Hizmet” dersi, İZÜ’de ise “Sosyal Kalkınma ve İstihdam Politikaları” isimli derslerin ulaşılan ders içeriklerinde kalkınma konusuna yer verildiği görülmüştür. Her iki ders de ilgili bölümlerin müfredatında seçmeli ders olarak yer almaktadır. AÜ, AÜ-Örgün ve GÜ ise kalkınma başlığının Sosyal Politika ve Sosyal Planlama konusundaki derslerin içeriğinde başlık olarak yer aldığı görülmüştür. Elbette fiili olarak derslerin işlenmesinde sürdürülebilir kalkınma konusuna değinilmekte olabilir fakat bu araştırmada sosyal hizmet okullarının resmi internet sitelerinde yayınlanan dersler ve içerikleri incelenmiştir.

Sonuç: Bulgulardaki saptamalara göre, Türkiye’nin ilk beşinde yer alan sosyal hizmet bölümlerinde sürdürülebilir kalkınmanın ders içeriklerinde yeterince karşılık bulmadığı söylenebilir. Ayrıca sürdürülebilir kalkınma ve sosyal hizmet ilişkisinin işlendiği iki dersin de seçmeli olması, bu derslerin yeterince sosyal hizmet öğrencisine ulaşamayacağını düşündürmektedir. Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) ve Uluslararası sosyal Hizmet Okulları Derneği (IASSW) 2012 yılında ortak bir politika oluşturarak Sosyal Kalkınma ve Sosyal Hizmet Küresel Gündem’i ortaya çıkarmışlardır. Bu kapsamda insan haklarının ve eşitliğin sağlanması, yoksulluk ile mücadele, çevresel adalet ve sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi sosyal hizmet mesleği için oldukça önemli görevler olarak yer almıştır. Değişine ve gelişen dünyada yetişen yeni sosyal hizmet uzmanlarının sürdürülebilir kalkınma hakkında donanımlı olması bu nedenle önemlidir. Bu bağlamda Türkiye’de verilen sosyal hizmet eğitime entegre edilecek yeni dersler veya derslere eklenecek yeni içeriklerin faydalı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca doğrudan sosyal hizmet ve sürdürülebilir kalkınmaya odaklanacak derslerin okulların müfredatlarında zorunlu ders olarak yer alması dersin geniş öğrenci nüfusuna erişebilmesi adına önemli görünmektedir. Sürdürülebilir kalkınma odağında bir bakış açısı kazanan sosyal hizmet uzmanları hiç kuşkusuz eşitlik, insan hakları ve sosyal adaletin sağlanmasında daha etkin çalışacaklardır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet Eğitimi, Sürdürülebilir Kalkınma, Sosyal Hizmet Müfredatı.

* Dr, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, Orcid No 0000-0001-8060-2535, ezgia@ankara.edu.tr

YAŞLI BİREYLERİN KENTSEL ALAN DENEYİMLERİNE İLİŞKİN BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Seda ERKUŞ*
Bora BALUN**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Özellikle teknoloji ve tıp alanında yaşanan gelişmeler ortalama insan ömrünü uzatırken, aynı zamanda sayısı düzenli olarak artan yaşlı bir nüfus kitlesinin ortaya çıkmasının da önünü açmıştır. Bu gelişme ise modern toplumların çözüm üretmesi gereken birçok sorunu gündeme getirmiştir. Örneğin yaşlı nüfusun kent içerisindeki olanaklara erişim sınırlılıklarını bu sorunlar arasında değerlendirmek mümkündür. Bu noktadan hareketle, kentsel mekân bağlamında yaş ayrımcılığına neden olan sebepler ve bu sebeplerin çözümlerine sosyal uygulamaların niteliği açısından alternatif bir bakış açısı geliştirilebileceği düşünülmüştür. Söz konusu düşünce doğrultusunda şekillenen çalışmamızda, Safranbolu kenti sosyo-kültürel yaşam kalitesi açısından yaşlılar için ne kadar uygundur? sorusuna yanıt aranmaktadır.

Yöntem: Nitel araştırma yönteminin tercih edildiği çalışma, Karabük ili Safranbolu ilçesi kent meydanında 65 yaş ve üzerindeki 8 bireyin katılımıyla 06-07 Ağustos 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Araştırma sürecinde, Safranbolu'nun fiziki erişimine ve dışsal mekanlara yönelik ayırt edici bir sorun öne çıkmamıştır. Bununla birlikte, Kent meydanı önemli bir sosyalleşme mekânı olarak görülmektedir, fakat burası dışında yaşlıları da içerecek nitelikte alternatif mekanlara ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Gelecek çalışmalarda, toplumdaki yaşlı bireyleri kapsayan araştırmalar yapmak gerekmektedir. Yapılacak olan bu araştırmalarda sosyal hizmet uzmanları ve diğer uygulayıcılar tarafından kullanılacak en etkili stratejileri belirlemeye odaklanarak, yaşlı dostu olma süreci ele alınmalıdır. Sosyal hizmet uzmanları, toplum içerisinde destekleyici bir role sahip olduğu için yaşlı bireylerin sorunlarına kapsamlı ve daha hızlı çözüm üretebilecek, yaşlı dostu kentlerin gelişimine de fayda sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dezavantajlı Gruplar, Kentsel Mekân, Sosyal Politika, Yaşlı Birey, Yaş Ayrımcılığı.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet, Karabük, ORCID: 0000-0002-8218-2535, erkusseda05@gmail.com

** Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri, Karabük, ORCID: 0000-0002-4933-2271, borabalun@karabuk.edu.tr

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE SAĞLIK EKSENİNDE SOSYAL HİZMETİN YERİ VE ÖNEMİ

Satı GÜL KAPISIZ*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmanın amacı, sürdürülebilir kalkınma kavramının tanımını dikkate alarak, kalkınmış bir toplumun oluşturulmasında son derece önemli olan sağlık hizmetleri bağlamında, sürdürülebilir kalkınma, sağlık ve sosyal hizmet arasındaki ilişkiyi açıklamaktır. Sosyal hizmet, bilgi, beceri ve değer temelinde; sistem, güçlendirme ve ekolojik yaklaşımları dikkate alarak; bireylere, ailelere, gruplara, örgütlere ve topluma yönelik uygulamalarını ve müdahale çalışmalarını gerçekleştiren bir meslektir. Sosyal hizmet, toplumdaki tüm bireylerin yaşam kalitesini iyileştirmeyi, bireylerin sosyal işlevselliğini artırmayı ve işlevsel bireylerden oluşan işlevsel bir toplum yaratmayı hedefler. İşlevsel bir toplum ancak ve ancak her açıdan sağlıklı bireylerden oluşacaktır. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada sağlık sektörü ve göstergeleri son derece önemlidir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Sürdürülebilir kalkınma kavramı insan açısından düşünüldüğünde sosyal, toplum için düşünüldüğünde ekonomik ve kültürel, çevre için düşünüldüğünde ekolojik açıdan önemli bir yere sahiptir (Özmete,2012). Sosyal kalkınma insan haklarının gerçekleştirilmesi ve uygulanması sürecinde insan ihtiyaçlarının karşılanması temel alır (Carrillio,2007). Holmberg ve Sandbrook (1992)'a göre sosyal kalkınma; sosyal olarak sürdürülebilir bir sistemi, sosyal adaleti, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişebilirliği, cinsiyet eşitliğini, katılımı içeren sosyal hizmetlerin yeterli düzeyde geliştirilmesini sağlayan bir süreçtir. Sağlık toplumsal/kültürel unsurlar içerisinde yer almakta ve sürdürülebilir kalkınmanın temel unsurlarından birini oluşturmaktadır. Yaşam kalitesinin iyileştirilmesinde sağlık hizmetleri ve sağlık sistemi oldukça önemlidir (Çelik,2006). Sağlık hizmetleri kalkınmışlığın önemli bir göstergesi olduğu gibi, diğer kalkınma göstergeleri üzerinde de doğrudan etkilidir. Kalkınma ile sağlık arasındaki bağlantı 1978 yılında, Alma Ata Bildirisi ile Dünya kamuoyuna duyurulan, toplumların sağlık statüleriyle genel yaşam biçimleri arasındaki bağlantıyı ortaya koyan, toplumların ekonomik ve sosyal kalkınmalarında daha temiz bir çevre, temiz içme suyu, sağlıklı konutlar, yeterli beslenme koruyucu sağlık hizmetleri gibi unsurların önemine dikkat çeken Temel Sağlık Hizmetleri (TSH) yaklaşımı ile sistemli olarak ortaya konulmuştur (Mazgit,1998).

Sosyal hizmet çevresi içinde bireye odaklanarak sosyal kalkınmada önemli bir rol oynar. Büyük ölçüde bağlamsaldır ve ülkeden ülkeye değişiklik gösterir (Carrilio,2017). Sosyal hizmet sosyal refahın bir aracıdır. Zastrow (2013)'a göre sosyal refahın hedefi toplumda yaşayan tüm bireylerin sosyal, ekonomik, sağlık ve boş zaman gereksinimlerini karşılamaktır. Sosyal refah toplumdaki tüm bireylerin sosyal işlevselliğini artırmayı hedefler. Sosyal hizmetin iyilik haline/refaha (well being) odaklanması, çift yönlü iyileştirici etkisinin bulunması ve sahip olduğu kalkınma işlevleri uluslararası kalkınma çalışmalarında rol oynamasında oldukça önemli olmuş ve bazı BM raporları sosyal politikaların dezavantajlı gruplar üzerindeki etkisini açıklamıştır (Carrilio, 2017). Kalkınmanın her alanda başarılabilmesi sağlıklı ve nitelikli eğitilmiş insan unsuruyla mümkündür. Eğitim, sağlık ve beslenme harcamaları kısaca "insana yatırım" harcamaları olarak adlandırılmaktadır. Bu harcama türleri birbirleri ile bir bütün olup ekonomik ve sosyal kalkınmanın temelini oluşturmaktadır (Taşkın,2011). Değişim ajanı/aracı olan sosyal hizmet sürdürülebilir kalkınma sürecinde sosyal refah devletinin amaçları doğrultusunda, belirlenen hedeflere ulaşabilmek için insan ihtiyaçlarının her düzeyde karşılanarak refahın yapılmasını hedefler.

* Sosyal Hizmet Uzmanı-Bilim Uzmanı, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara, Orcid Id: 0000-0002-5714-9944, kapisiz@ankara.edu.tr

Sonuç: Sürdürülebilir kalkınma kavramı evre, ekonomi, sosyo-demografik ve sağlık unsurlarını kapsamaktadır. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada sağlık sektörü ve göstergeleri son derece önemlidir. Bireyin evresi ve toplum içindeki işlevselliğini artırma odaklı sosyal hizmetin nihai hedefi, işlevsel bireylerden oluşan işlevsel bir toplum yaratmaktır. Toplumunu oluşturan bireylerin işlevselliği ancak ve ancak her yönden sağlıklı olabilmeleriyle mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma Sosyal Kalkınma Sağlık Sosyal Hizmet.

TASLAKTIR

DİJİTAL ZORBALIK ÜZERİNE GÖRÜŞLERİN İNCELENMESİ

M. Zafer DANIŞ*
Veli DUYAN**
Talip YİĞİT***
Özden GÜNEŞ****
Beyza ERKOÇ*****
Yasemin KAYA*****

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu araştırma ile dijital dünyanın getirileri ile bu getirilerin sebep olduğu düşünülen zorbalık durumları üzerinde bireylerin görüşlerinin tespit edilmesi ve elde edilen bulgular ışığında sosyal hizmet bakış açısı ile önerilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini Türkiye'nin farklı üniversitelerinde eğitim gören 18-26 yaş aralığında bireyler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında 311 bireye ulaşılmıştır. Veriler online anket yöntemiyle, araştırmacılar tarafından geliştirilen soru formu kullanılarak toplanmıştır. Soru formunun birinci kısmında demografik bilgileri içeren sorular (2 soru), ikinci kısımda bireylerin görüşlerine yönelik sorular (11 soru) yer almaktadır. Bireylerin görüşlerine yönelik soruların her biri için denenceler geliştirilmiş olup denencelerin kabul-red durumları istatistiksel olarak incelenmiştir. Veriler SPSS 26.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Denenceler aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

Denence 1: Kadınlar, erkeklerden daha fazla dijital gelişmelerin zorbalığa sebebiyet verdiğini düşünmektedir.

Denence 2: Kadınlar, erkeklerden daha fazla dijital çağa uyumun dezavantajlılığa sebebiyet verdiğini düşünmektedir.

Denence 3: Kadınlar, erkeklerden daha fazla dijital gelişmelere uyum sağladığını düşünmektedir.

Denence 4: Kadınlar, erkeklerden daha fazla dijital platformda bulunan reklamları bilgi kirliliği olarak görmektedir.

Denence 5: Kadınlar, erkeklerden daha fazla dijital dünyanın inancını etkilediğini düşünmektedir.

Denence 6: Kadınlar, erkeklerden daha fazla dijital gelişmelerin özel hayatı etkilediğini düşünmektedir.

Denence 7: Kadınlar, erkeklerden daha fazla dijital gelişmelerin insanlığa önemli katkıları olduğunu düşünmektedir.

* Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Sakarya, <https://orcid.org/0000-0001-6214-2643>, zdanis@sakarya.edu.tr

** Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, <https://orcid.org/0000-0003-4316-5756>, vduyan@health.ankara.edu.tr

*** Dr. Öğr. Üyesi, 29 Mayıs Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, İstanbul, <https://orcid.org/0000-0003-4195-9149>, adigetalip@gmail.com

**** Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Sakarya, <https://orcid.org/0000-0002-0386-5347>, ozdengunes@sakarya.edu.tr

***** Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Karaman, <https://orcid.org/0000-0002-0035-6782>, beyzahatipoglu@windowslive.com

***** Sosyal Hizmet Uzmanı, <https://orcid.org/0000-0002-8826-9068>, nimesay1903@gmail.com

Denence 8: Kadınlar, erkeklerden daha fazla dijital gelişim hızının insan becerilerini zayıflattığını düşünmektedir. Denence 9: Kadınlar, erkeklerden daha fazla dijital gelişmelerin hızından korkmaktadır.

Denence 10: Kadınlar, erkeklerden daha fazla dijital dünyada ki bilgi kirliliği düzeyinden rahatsız olmaktadır.

Denence 11: Kadınlar, erkeklere göre ileri dönemler için dijital uygulamaların kapsamını daha tehlikeli bulmaktadır.

Bulgular: Yapılan analizler sonucunda denencelerin kabul ret durumları; Denence 1 kabul edilmiştir, Denence 2 kabul edilmiştir, Denence 3 ret edilmiştir, Denence 4 kabul edilmiştir, Denence 5 ret edilmiştir, Denence 6 ret edilmiştir, Denence 7 kabul edilmiştir, Denence 8 ret edilmiştir, Denence 9 kabul edilmiştir, Denence 10 ret edilmiştir, Denence 11 kabul edilmiştir.

Sonuç: Artan teknolojik dönüşüm ve bilgi teknolojilerindeki üstel gelişim, çağımız dünyasında mevcut paradigmanın giderek değişmesine yol açmaktadır. Bir yandan yapay zeka uygulamaları öte yandan endüstrinin ana dinamiği olan çip teknolojisi ve inovasyon alanındaki gelişmeler, yazılım sektörü ve sosyal medya alanındaki ilerlemeler dijitalleşmenin biyolojik, psikolojik, ekonomik, kültürel ve sosyal yansımalarının insan hayatına olan kaçınılmaz etkilerinin gün yüzüne çıkmasına neden olmaktadır. Elde edilen bulgular dahilinde dijital zorbalığa karşı mikro düzeyde bireylere zaman yönetimi, teknolojinin doğru kullanımı gibi konularda eğitimlerin verilmesi, mezzo düzeyde aile terapilerinin, grup çalışmalarının yapılması, makro düzeyde ise yasal düzenlemelerin dijital zorbalığı önleyici şekilde yeniden düzenlenmesi, konuya ilişkin sosyal politikaların geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Dünya, Dijital Zorbalık, Sosyal Hizmet.

COVID-19 PANDEMİSİNİN KENT KULLANIMINA ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

M. Zafer DANIŞ*
Veli DUYAN**
Özden GÜNEŞ***
Beyza ERKOÇ****
İrem Sena ÖZDEMİR*****
Yaren ÖZDEMİR*****
Rumeysa DEMİR*****
Zeynep KARABEKTAŞ*****
Beyzanur DİKEN*****

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmanın amacı Covid-19 pandemisinin sonucunda yaşanan kent kullanımı kısıtlamalarının bireyler üzerindeki etkilerini tespit etmek ve elde edilen sonuçlara istinaden sosyal hizmet perspektifi ile öneriler geliştirmektir.

Yöntem: Pandemi sürecinde kent kullanımı ve kamusal alanlar ile ilgili sokağa çıkma kısıtlamaları, maske zorunluluğu, hes kodu kullanımı, kapalı alanlarda kişi sınırı gibi tedbirler ve önlemler alınmıştır. Bu önlemler ve tedbirlerin kent kullanımı ilgili bireysel ve toplumsal sosyal alışkanlıkların değişimine yol açtığı düşüncesi çalışmanın temel problemini yansıtır. Gerçekleştirilen çalışmada araştırmanın evreni İstanbul/Kartal ilçesinde, Kocaeli/Başiskele ve Gölcük ilçelerinde ve Bursa/Osmangazi ilçesinde ikamet eden 11 yaş üzeri bireylerden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında 656 bireye ulaşılmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen önermeleri içeren soru formu yardımıyla online anket tekniği kullanılarak toplanmıştır. Soru formunun birinci kısmında demografik bilgileri içeren sorular (cinsiyet- yaş- eğitim durumu olmak üzere 3 soru), ikinci kısımda bireylerin görüşlerine yönelik sorular (18 soru) yer almaktadır. Veriler SPSS 26.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Önermeler aşağıdaki gibidir.

Pandemiden Olumsuz Etkilendim

Pandemi Sosyal Alışkanlıklarımı Değiştirdi

Sosyal Çevremden Uzak Kalmak Beni Olumsuz Yönde Etkiledi

Pandemi Döneminde Akrabalarımı Ziyaret Etmedim

Pandemi Döneminde Toplu Etkinliklerden Kaçındım

Pandemi Döneminde Komşularım ile Görüşmedim

Pandemi Döneminde Şehir Dışı Seyahatlerimi Azalttım.

Pandemi Döneminde Evden Çıkmayı Gerektiren Etkinliklere Katılmadım.

* Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Sakarya, <https://orcid.org/0000-0001-6214-2643>, zdanis@sakarya.edu.tr

** Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, <https://orcid.org/0000-0003-4316-5756>, vduyan@health.ankara.edu.tr

*** Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Sakarya, <https://orcid.org/0000-0002-0386-5347>, ozdengunes@sakarya.edu.tr

**** Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Karaman, <https://orcid.org/0000-0002-0035-6782>, beyzahatipoglu@windowslive.com

***** Sosyal Hizmet Uzmanı, <https://orcid.org/0000-0003-3485-682>, 23iremsena23@gmail.com

***** Sosyal Hizmet Uzmanı, <https://orcid.org/0000-0002-1353-5376>, Yarenozdemir99@outlook.com

***** Sosyal Hizmet Uzmanı, <https://orcid.org/0000-0002-0476-0782>, demir512@hotmail.com

***** Sosyal Hizmet Uzmanı, <https://orcid.org/0000-0001-6261-417X>, zeynepkrbks@outlook.com

***** Sosyal Hizmet Uzmanı, <https://orcid.org/0000-0002-1341-7409>, diken.beyzaa@gmail.com

Pandemi Döneminde Sportif Egzersizlerimi Azalttım

Hes Kodu Zorunlu Olduğu İçin Kent İçi Aktivitelerimi Azalttım

Pandemi Döneminde Kuaföre/Berbere Gitme Alışkanlığımı Azalttım

Pandemi Döneminde Kültürel Aktivitelerimi Azalttım

Pandemi Döneminde Eğlence Merkezlerine Gitmeyi Azalttım.

Pandemi Döneminde Açık Alan Kullanımım Arttı

Pandemi Dönemi Avm, Mağaza ve Pazar vb. Mekanları Kullanımımı Azalttım

Pandemi Döneminde Toplu Taşıma Kullanmadım

Pandemi Döneminde Hastaneye Daha Az Gittim

Cami kullanımının Kısıtlanması İbadetlerimi Olumsuz Etkiledi

Bulgular: Araştırmaya katılan 656 bireyin 398'i kadın 258'i erkek katılımcıdır. Yapılan analizler sonucunda demografik bilgilerden cinsiyet ile önermelerin bazıları arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı ilişki tespit edilen önermeler "Pandemiden Olumsuz Etkilendim" (erkek katılımcılar bu düşüncüyü daha fazla desteklemektedir), "Pandemi Sosyal Alışkanlıklarımı Değiştirdi" (erkek katılımcılar bu düşüncüyü daha fazla desteklemektedir), "Hes Kodu Zorunlu Olduğu İçin Kent İçi Aktivitelerimi Azalttım" (erkek katılımcılar bu düşüncüyü daha fazla desteklemektedir), "Pandemi Döneminde Kuaföre/Berbere Gitme Alışkanlığımı Azalttım" (kadın katılımcılar bu düşüncüyü daha fazla desteklemektedir) şeklindedir. Cinsiyet ile diğer önermeler arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunamamıştır.

Sonuç: Covid-19 virüsü Çin'in Wuhan eyaletinden başlamış olup tüm dünyaya hızla yayılmıştır. 11 Mart 2020 tarihinde ülkemizde de ilk vaka görülmüştür. Vakaların hızla artması, yaşanan ölüm vakaları sonucunda hem dünya genelinde hem de ülkemizde farklı önlemler alınmıştır. Karantina uygulamaları, iş yeri-okul vb. yerlerin kapanması, maske kullanım zorunluluğu, HES uygulaması gibi tedbirler bireylerin, grupların ve toplumların biyolojik, psikolojik ve sosyal sağlıklarında ve yaşam biçimlerinde değişimlere neden olmuştur. Bu çalışma ile Covid 19 pandemisinin kent yaşamına olan etkileri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. İnsanlığın var oluşundan bu yana pandemiler yaşanmıştır ve yaşanmaya devam edecektir. Bu kapsamda ve elde edilen bilgiler ışığında bireylerin, grupların ve toplumların refahını kendine gaye edinen sosyal hizmet meslek ve disiplinine pandemi öncesi, sırası ve sonrası dönemlerinde mikro, mezzo ve makro boyutta sorumluluk düşmektedir. Bu sorumluluklara örnek olarak:

Pandemi öncesi sorumlulukları; bireylerin, grupların ve toplumların pandemilere hazırlanmaları, pandemiler, pandemi süreçlerinde yapmaları gerekenler konusunda bilinçlendirilmeleri,

Pandemiler yaşanır iken sorumlulukları; bireylerin, grupların ve toplumların pandemilerle baş edebilmeleri için güçlendirilmeleri, kayıpları var ise baş edebilmeleri için desteklenmeleri,

Pandemi sonrasında sorumlulukları; hayata yeniden adapte olma sürecinde bireylerin, grupların ve toplumların desteklenmesi verilebilir.

Bahşi geçen sorumluluklarını yerine getirebilmeleri açısından sosyal hizmet meslek ve disiplininin profesyonelleri olan sosyal hizmet uzmanlarının pandemilerin her aşamasında süreçlere dahil edilmesi gerekmektedir, fakat süreçlerde aktif görev alan profesyonel ekibin içerisinde her zaman sosyal hizmet uzmanları yer alamamaktadır. Tüm eğitim hayatını böylesi durumlara karşı mücadele etmek için geçiren sosyal hizmet uzmanlarının pandemiler gibi olağan üstü durumların her aşamasında görevlendirilmelerinin desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid 19 Pandemisi, Kent Kullanımı, Sosyal Hizmet.

SAĞLIKLI YAŞLANMA VE SOSYAL HİZMETİN ROLÜ

Zeynep Gökçe KOÇYİĞİT*
Deniz Say ŞAHİN**

ÖZET

Ülkemiz ve dünya nüfusunda yaşlı birey oranının günden güne arttığı ve genç nüfus yapısından yaşlı nüfus yapısına gidildiği yadsınamaz bir gerçektir. Günümüzde teknoloji ve gelişen imkânlar sayesinde ortalama insan ömrü uzamakta bu durum da sağlıklı yaşlanmanın önemini ortaya koymaktadır. Bireyin fiziksel ve ruhsal anlamda sağlıklı yaşlanabilmesi için bireysel ve çevresel etmenler önemli bir rol oynamaktadır. Dezavantajlı bireylerin refahını amaç edinen sosyal hizmet mesleği, sağlıklı yaşlanma sürecinde yaşlılara yönelik uygulanan sosyal politikalar aracılığı ile uygulama aşamasında yer almaktadır. Sağlıklı yaşlanma hem bireyin iyilik hali hem de toplumsal kalkınmanın sağlanması açısından önemli olduğundan bu çalışmada yaşlı bireyin sağlıklı bir süreç geçirmesi için akademik kaynaklarda yer alan önerilere yer verilmiştir.

Çalışmanın amacı sağlıklı yaşlanma konusunda toplumu bilinçlendirmek, yaşlı bireylere uygun fizyolojik- psikolojik aktivitelere yer vererek yaşlıları sağlıklı bir yaşam geçirmeye teşvik etmek ve aynı zamanda sağlıklı yaşlanmada sosyal hizmetin önemini vurgulamaktır. Bu bağlamda yaşlı bireylerin biyolojik yapısına uygun aktivitelere ek olarak yaşlanmanın manevi ödevleri başlığı altında onların ruhsal sağlığını korumak ve geliştirmek amacıyla birtakım çalışmalara yer verilmiş olup detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Çalışma tüm canlıların kaçınılmaz sonu olan yaşlanma sürecini kapsamı ve çeşitli önerilerde bulunması bakımından önem arz etmektedir. Çalışma kapsamında yaşlı bireylerin sosyal, fiziksel, psikolojik ihtiyaçları araştırılmış ve bu ihtiyaçların karşılanabilmesi için yapılması öngörülen çalışmalara yer verilerek açıklanmıştır.

Sonuç olarak, yaşlı bireylerde fiziksel aktivite değerleri arttıkça yaşam kalitesi değerlerinde de bir artış olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle, bireylerin gençlik dönemlerinde düzenli olarak uygulayacakları egzersizler ile yüksek fiziksel aktiviteye sahip olmalarının ve bu seviyeyi yaşlılık dönemlerinde de taşıyarak devam etmelerinin sonucunda sağlıklı yaşlanma sürecine katkı sağlanabilecek ve daha verimli bir hayat sürdürülebilecektir (Sarıkaya, 2017). Ek olarak Dünya Sağlık Örgütü sağlık kavramını “Sağlık sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, bedence, ruha ve sosyal yönden tam iyilik halidir.” şeklinde tanımlamaktadır. Bu bağlamda bireylerin ruhen ve sosyal yönden iyilik halini gözetken sosyal hizmet mesleği de sağlıklı yaşlanma konusunda rol oynamaktadır. Sosyal hizmet mesleğinin yaşlılık kapsamında bulunan etik değerleri, yaşlanma ve yaşlılık sürecinin olabildiğince sağlıklı ve mutlu geçirilmesi üzerine sistemleştirilmiştir. Tüm bunlar sonucunda sağlıklı yaşlanma, bireyin fiziksel aktiviteler ve ruhunu dinlendirecek eylemlerde bulunması ile gerçekleşen; sağlıklı beslenmeyi de kapsayan, yaşamın son aşamasının iyilik halinde geçirilmesini hedefleyen evrensel bir yaklaşımdır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık, Maneviyat, Aktif Yaşlanma.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet, Burdur, 0000-0002-1858-0424, kzeynepgokce@gmail.com

**

RUHSAL HASTALIK TANILI BİREYLERLE GÜÇLENDİRME TEMELLİ SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI

Özlem GÖZEN*
Gizem AKOĞLU**
Ali DİKMEN***

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmanın amacı; ruhsal hastalık tanılı bireylerle yürütülen sosyal hizmet uygulamalarında güçlendirme yaklaşımının kullanımını incelemektir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Ruh sağlığı bireyin psikolojik ve sosyal boyutta yaşamsal ihtiyaçlarının tatmin edici seviyede karşılanmasıyla birlikte kendisi, çevresi ve toplumla iç içe yaşamasını sağlayacak sosyal ve duygusal zekâyâ sahip olmasıdır. Dünya üzerinde her iki kişiden biri yaşamının herhangi bir döneminde bir ruhsal sağlık sorunu yaşamaktadır. Araştırmaların genetik ve biyolojik bileşenler kadar sosyal koşullar ve sosyal çevre gibi değişkenlerin de ruh sağlığını etkilediğini ortaya koymasıyla, ruhsal hastalıkların tanı ve tedavi süreci biyomedikal model yerine sosyal model bağlamında ele alınmaya başlamıştır. Ruh sağlığının özellikle psikososyal boyutunda hizmet sunan sosyal hizmet uzmanları, son yıllarda güçlendirme yaklaşımını ruh sağlığı alanında hizmet modelleri tasarımı ve uygulaması için yol gösterici bir ilke olarak kabul etmektedir.

Güçlendirme, bireylerin ya da grupların seçim yapma ve bu seçimleri istenen eylem ve sonuçlara dönüştürme kapasitelerini artırma sürecidir. Güçlendirme yaklaşımında birey yalnızca basit bir eyleyen değil düşünen, hisseden ve eyleyen/ yapan kişidir. 2014 yılında revize edilen sosyal hizmet tanımında yer aldığı üzere güçlendirme sosyal hizmet uygulamasının temel amaçlarındandır. Sosyal hizmetin profesyonel rolü, toplumda ezilen birey ve gruplarla etkileşimde bulunarak onları mümkün olan her şekilde desteklemek veya güçlendirmektir. Böylelikle tüm bireyler sosyal, ekonomik ve politik içermesi sağlanarak desteklenecek ve yaşadıkları eşitsizlikler azaltılabilecektir.

Ruhsal hastalık tanılı bireyler ruh sağlığı hizmetleri ile temas halindeyken çoğu zaman bilgi, seçim ve kendi kaderini tayin hakkından yoksundur ve sosyal dışlanma, ayrımcılık ve eşitsizlikle karşı karşıya kalmaktadır. Ruhsal hastalık tanılı bireylerin sahip olduğu kaynaklara odaklanarak, eşitsizliklerin giderilmesine destek olmak için benimsenebilecek temel yaklaşımlardan biri güçlendirme yaklaşımıdır. Güçlendirme yaklaşımı çerçevesinde sosyal hizmet mesleği ruhsal sorunları değerlendirirken;

- Mikro boyutta/ kişisel düzeyde bireyin gelişim dönemleri, kişilik özellikleri, sorun çözme ve baş etme becerileri ile başarılı- başarısız olduğu durumları,

-Mezzo boyutta/ kişilerarası düzeyde ailesinin gelişimsel dönemleri, karşılaşılan güçlükler, sorun çözme ve baş etme becerileri, başarılı- başarısız olduğu durumlar, anne- babanın bireysel özellikleri, çocuklarla ilişkileri, evlilikleri, ailedeki iletişim biçimleri, rol ve sorumluluklar, kural ve sınırlar ile ihtiyaçları karşılama biçimlerini,

* Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ORCID: 0000-0001-8072-6124, E-posta: gznolzlem@gmail.com

** Arş. Gör. , Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ORCID: 0000-0003-3726-9938, E-posta: akogluzem@gmail.com

*** Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ORCID: 0000-0003-2274-3035, E-posta: ali.dkmen33@gmail.com

-Makro boyutta/ yapısal düzeyde de bireyin dâhil olduğu diğer sistemler, birey ve ailenin yaşadığı sosyal çevrenin özellikleri, değer ve normları, beklentileri, ailenin yaşadığı sosyal çevrenin özellikleri, değer ve normları, beklentileri, çevrede var olan hizmet ile kaynakları göz önünde bulundurur.

Sosyal hizmet uzmanı tüm bu düzeylerde ruhsal hastalık tanılı bireylerle birlikte baskıyı oluşturan ve sürdüren mekanizmaların keşfi, hastanın kendi sesini bulması, dezavantaj döngülerini fark etmesi ve hem bireysel hem yapısal düzeyde değişimin gerçekleşmesi için çalışır. Ruh sağlığı alanındaki güçlendirme uygulamalarının her boyutunda sosyal hizmet uzmanının rol ve sorumlulukları önemli ölçüde değişiklik gösterir ve farklı beceriler kullanmayı gerektirir.

Sonuç: Bu derleme çalışma kapsamında ruhsal hastalık tanılı bireylerle sosyal hizmet uygulamalarında güçlendirme yaklaşımının kullanımı sürecinde kişisel, kişiler arası ve yapısal güçlendirme bütüncül biçimde değerlendirilerek, sosyal hizmet uzmanının rol ve sorumlulukları tartışılacak ve güncel ruh sağlığı uygulamaları üzerinden önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Güçlendirme Yaklaşımı, Sosyal Hizmet, Ruh Sağlığı.

KADINA YÖNELİK EŞ ŞİDDETİ İLE TRAVMA SONRASI STRES BOZUKLUĞU ARASINDAKİ İLİŞKİ*

Rumeysa İŞKİL**
Meral ÖZTÜRK***

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Kadına yönelik şiddet; modern dünyanın en büyük sorunlarından birini oluşturmakta ve gündemde güncelliğini korumaktadır. Kadına yönelik şiddetin en sık karşılaşıldığı alanlardan birisi de ailedir. Kadınlar özellikle partnerlerinden yönelen fiziksel, sözel, ekonomik ve cinsel şiddetle baş etmek durumundadır. Aile içinde eş tarafından yönelen şiddet pek çok sorunu beraberinde getirmektedir. Bu çalışma kadına yönelik eş şiddeti ile travma sonrası stres bozukluğu arasındaki ilişkiyi incelemektedir.

Yöntem: Nicel yaklaşımın benimsendiği tarama modeline dayalı bu çalışmada “Kadına Yönelik Eş Şiddeti Ölçeği” ile “Travma Sonrası Stres Bozukluğu Ölçeği” kullanılmıştır. Kolayda örnekleme tekniğiyle ulaşılabilen 100 evli kadın ile yapılan çalışmanın verilerinin analizinde frekans, yüzdelik, ortalama puanlar hesaplanmış değişkenler arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Katsayısı ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılanların %59’u ilköğretim ve altı eğitim düzeyine sahipken %26’sı lise, %15’i üniversite mezunudur. Katılımcıların büyük bir kısmı (%44) 33 yaşından küçük olup %85’i çalışmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların %55’i 10 yıldan daha fazla süredir evli olup %52’si 5 yıldan fazla süredir şiddet gördüğünü söylemiştir. Kadına Yönelik Eş Şiddeti Ölçeği’nden alınan puan $2,86 \pm 0,84$; Travma Sonrası Stres Bozukluğu Ölçeği’nden alınan ortalama puan ise $3,47 \pm 0,85$ ’dir. Eş şiddeti ile travma sonrası stres bozukluğu arasında orta düzeyde ($r=0,498$; $p<0,01$) pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki mevcuttur.

Sonuç: Elde edilen bulgulara göre kadınlar orta düzeyde eş şiddeti mağduru olup yüksek düzeyde travma sonrası stres bozukluğu yaşamaktadır. Eş şiddeti arttıkça kadınların travma sonrası stres bozukluk düzeyleri artmaktadır. Araştırma bulguları literatürü desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Eş Şiddeti, Kadına Yönelik Şiddet, Travma Sonrası Stres Bozukluğu.

*Bu çalışma Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalında ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Sosyal Çalışmacı, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, Sivas, Orcid No: 0000-0003-0368-5722, E-posta: rmysskl23@gmail.com

***Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Sivas, Orcid No: 0000-0001-7570-5361, E-posta: mrozturk@cumhuriyet.edu.tr

İNSANİ GELİŞMİŞLİK YAKLAŞIMI BAĞLAMINDA YOKSULLUK VE MERKEZİ YAPABİLİRLİKLERİN ÖNEMİ

Safter BOZARSLAN*
Hakan COŞKUN**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu derlemenin amacı; yoksulluk, sürdürülebilir kalkınma ve sosyal adalet tartışmalarında ele alınan Amarty Sen ve Martha Nussbaum'un geliştirdiği insani gelişmişlik (yapabilirlikler) yaklaşımı bağlamında merkezi (temel) yapabilirlikleri ele almaktır. Bu yapabilirliklerin neler olduğu ve yapabilme kapasitesinin nasıl geliştirileceğini Nussbaum'un önerdiği on merkezi yapabilirlik ilkesi üzerinden ele alınacaktır. Ancak bu araştırmanın önemi, Sen ve Nussbaum arasındaki yaşanan tartışmalardan kaynaklı temel (merkezi) yapabilirlikler konusunda ayrışmalarıdır. Sen'in herhangi bir yapabilirlikler listesi sunmaktan kaçışı ve Nussbaum'un önerdiği on merkezi yapabilirlikler listesi eleştirel bir gözle ele alınacaktır. Bu verimli iki tartışmayı toplumun dezavantajlı kesimleriyle çalışan Sosyal Hizmet mesleğinin perspektifine sunarak, bu tartışmadan ne gibi çıkarımlar ve öneriler yapılabileceği bu çalışmanın kapsamı olarak ifade edilebilir. Aynı zamanda yapabilirlikler yaklaşımını, Birleşmiş Milletlerin sürdürülebilir kalkınma amaçlarından olan ve Türkiye'nin de taraf ülke olarak imzaladığı 2030 yılına kadar gerçekleştirmeyi hedeflediği, yoksulluğun tüm biçimlerini her yerde sona erdirmek imkanını tartışmalı hale getirmektedir. Bu çalışma kapsamında bu olguları, Sosyal Hizmet mesleğinin temel ilkeleri olan sosyal adalet, insan hakları, farklılıklara saygı ve güçlendirme yaklaşımı bağlamında nasıl anlaşılması gerektiğine ilişkin bir değerlendirme yapmaktır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Sürdürülebilir kalkınma, yoksulluk ve sosyal adalet teorilerinde tartışılan ve insani gelişmişlik yaklaşımı olarak da bilinen yapabilirlikler yaklaşımı, ekonomik, sosyal ve politik sorunlara önemli cevaplar verebilmiş bir yaklaşımdır. Yapabilirlikler yaklaşımının kurucularından Amarty Sen, yoksulluğu, "insan onuruna yakışır bir hayat yaşamak için gerekli (temel) yapabilirliklerden yoksun olma" durumu olarak ifade etmektedir. Ancak Sen, her toplumun, her bireyin kendine özgü iyi bir hayat ve yapabilirlikler anlayışına sahip olduğunu düşündüğünden dolayı temel bir yapabilirlikler listesi sunmaktan kaçınır. Nussbaum, Sen'in bu yaklaşımına karşı çıkıp kendisi normatif bir çerçeve çizerek merkezi yapabilirliklerin, bireyin tercihlerine bırakılamayacağını öne sürmektedir. Buna göre, bireyin tercihleri, içinde bulunduğu kültür, toplum, inançlar, kurumlar, otoriteler vb. sosyal yapılar tarafından şekillendiğini iddia etmektedir. Aynı zamanda Nussbaum, bireylerin yanlış bir bilinçten dolayı doğru olmadıklarını bildikleri halde seçim yapmaktan kaçınmadıklarını eklemektedir. Buna örnek olarak; Hindistan'ın bazı bölgelerinde kız çocuklarının okutulmaması ile ilgili yaygın bir inanç olduğunu, aynı zamanda kadın ve kız çocuklarının da bu durumu içselleştirdiğinden bahsetmektedir. Bu göz önünde olan bir sorundan hareketle bakıldığında bile, merkezi yapabilirlikleri, insanların tercihlerine bırakılamayacak kadar önemli bir olgu olduğunu aktarmaktadır. Aslında toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının, dünyanın çoğu yerinde kadın ve kız çocukları üzerinde tahakküm edici bir işlevi bulunduğunu bize göstermektedir. Bu durum yapabilirlik yaklaşımının iddia ettiği gibi sadece yurttaşlar olarak bir şeye sahip olmak yeterli değildir. Sahip olduklarımız ile temel (merkezi) yapabilirliklerinin işlevlerine odaklanıp ne kadarını gerçekleştirip gerçekleştirememesi kapasitesi ve gücüne haiz olmamıza dikkat çekmektedir. Bunun gibi benzer temel insan hakları ihlali olan, sosyal adalet anlayışına uygun olmayan eşitsizliklerin dünyanın farklı toplumlarında "normal" olarak karşılandığını görmekteyiz.

* Öğr. Gör., Iğdır Üniversitesi, Tuzluca Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık Programı, Iğdır, ORCID: 0000-0003-1143-7446, safterbozaslan@gmail.com

** Arş. Gör., Munzur Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Tunceli, ORCID: 0000-0002-7682-3738, hakancoskun@munzur.edu.tr

Sonuç: Nussbaum'un çizdiği bu keskin, normatif ve paternalist yaklaşımı nasıl değerlendirmek gerekmektedir? Ayrıca merkezi (temel) yapabilirliklerden yoksun kalan dezavantajlı kişi ve gruplar için önerilen on merkezi yapabilirlikler yeterli midir? Bu merkezi yapabilirliklere kim karar verecektir? Bu merkezi yapabilirlikleri eleştirel sosyal hizmet bakış açısıyla ele alındığında bu her toplum için bir eşik olarak değerlendirilebilir mi? Böyle bir merkezi yapabilirlikler listesi yapmak gerekir mi gerekmez mi? gibi yapabilirlikler yaklaşımında hala cevaplanamayan ve muğlak kalan bu soruları gündeme getirip bunun olası cevapları üzerinde düşünmektir. Bu durum, hem BM'in hem de Türkiye'nin insani gelişmişlik, insan onuruna yakışır sürdürülebilir kalkınma hedefleri için daha gerçekçi değerlendirme ve adımlar atılmasının önemli olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Yapabilirlikler, Sosyal Adalet, İnsani Gelişmişlik, Yoksulluk.

ALANDA ÇALIŞAN SOSYAL HİZMET UZMANLARININ İKİNCİL TRAVMA ALGILARI

Çağla ABDAN*
Gamze Nur CAFEROĞLU**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: İkincil travma, travmaya direkt olarak maruz kalmış kişilerle profesyonel şekilde çalışan meslek gruplarında ortaya çıkan bir durumdur. Sosyal hizmet uzmanları da sıklıkla aile içi şiddet, istismar, ihmal ve ekonomik yoksunluk gibi travmatik olaylara maruz kalmış dezavantajlı bireylerle çalıştığından ikincil travma konusunda oldukça riskli bir meslek grubudur. Bu sebeple bu çalışma çeşitli kurumlarda çalışan dokuz sosyal hizmet uzmanının ikincil travmaya yönelik görüşlerini ortaya koymak amacıyla yürütülmüştür.

Yöntem: Araştırmada toplanan veriler, araştırmacılar tarafından ilgili literatür taraması yapıldıktan sonra hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Verilerin analizinde nitel veri analizlerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Yapılan literatür taramasında konuyla ilgili çalışmaların genellikle nicel araştırma yöntemleriyle gerçekleştirildiği görülmüş olup konuya ilişkin nitel bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Dolayısıyla bu çalışmanın nitel yöntemlerle gerçekleştirilmesi çalışmanın özgün yanını oluşturmaktadır.

Bulgular: Araştırma 9 katılımcı ile yapılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların 5'i erkek, 4'ü kadındır. Katılımcıların yaşları 24 ile 32 arasında değişmektedir. Katılımcıların 5'i Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na, 3'ü Sağlık Bakanlığı'na, 1'i ise Türk Silahlı Kuvvetleri'ne bağlı kurum ve kuruluşlarda çalışmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcıların tamamı lisans mezunu sosyal hizmet uzmanları olup meslekteki çalışma yılları 1 ile 9 yıl arasında değişmektedir. Araştırmanın bulgularına göre çalışmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının çoğunun zaman zaman ikincil travmaya maruz kaldıkları görülmüş, bu konuda destek ihtiyacı hissettikleri dile getirilmiş ve yaptıkları sosyal incelemeler sonrasında en yoğun hissettikleri duygunun yetkinlik, mutluluk, tatmin olmuşluk, yorgunluk, çaresizlik gibi çok çeşitli duygular olduğu görülmüştür.

Sonuç: Araştırmanın bulguları bu konuda yapılan diğer çalışmaları destekleyen yöndedir. Sosyal hizmet uzmanları meslek hayatlarında sıklıkla ikincil travmaya maruz kalmakta ve bu travmanın etkilerinin farkında olarak destek ihtiyacı aramaktadır. Bu konuda atılabilecek en önemli adımın vaka yoğunluğunun hem nicelik hem de niteliksel açıdan çok olduğu kurum ve kuruluşlarda çalışan sosyal hizmet uzmanlarına profesyonel psikolojik destek ve süpervizyon sağlamak olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet Uzmanı, İkincil Travma, Nitel Araştırma.

* Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi, Oltu Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Erzurum, Orcid No: 0000-0002-4590-7197, E-posta: caglaabdan@atauni.edu.tr

** SHU, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi, İstanbul, Orcid No: 0000-0002-8518-3381, E-posta: gnciferoğlu@gmail.com

KENTSEL HİZMETLERE SOSYAL HİZMET BAKIŞI: KADIN DOSTU KENT

Şefika Eda ÇİÇEK*

ÖZET

Kentler, farklı etnik grup ve sosyal ve kültürel sınıftan insanın bir arada ve etkileşim halinde yaşadığı mekânlardır. Kentler içinde yaşayan insanların hayatlarından etkilenmekte ve onların günlük hayatlarını da etkilemektedir. Yaşanılabilir kent, tüm insanlara eşit ve adil bir şekilde kentsel hizmetlerden ve mekânlardan faydalanma hakkı tanır. Farklı grupların farklı istek ve ihtiyaçları ve bu doğrultuda mekânsal ya da toplumsal yaşanan tüm sorunlar kent kültürünü ve kentsel alanları değiştirmekte, dönüştürmekte ve yeni kent biçimleri yaratılmasına yol açmaktadır. Bu noktada vatandaş memnuniyetini ön planda tutan, kentsel düzenlemeleri vatandaşlarının istek ihtiyaçları doğrultusunda yapan dost kent kavramı öne çıkmaktadır.

Dost kentler tüm dezavantajlı grupları kapsayacak bir yapılanmayı anlatmaktadır. Kadın dostu kent kavramı da dost kent ile ortaya çıkmıştır. Kentsel hayatın her alanında eşitlik politikaların oluşturulduğu, kadınların günlük hayat standartlarının iyileştirildiği ve yerel yönetimin karar alma süreçlerinde etkin olduğu kent kadın dostu kent olarak tanımlanmaktadır. Avrupa’da kadının kentteki konumuyla ilgili çalışmalar 1980 den sonra başlamıştır. 1994 yılında Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü tarafından başlatılan araştırmalarda kadın dostu kent kavramı resmi olarak ilk defa tanımlanmış, kent yaşamında kadınların azınlıkta kalma nedenlerini sorgulayan toplantılar, konferanslar ve projeler yapılmış, toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle eşitsizliğin olduğu ve kadının da bu eşitsizlikten mağdur olduğu tespit edilmiştir.

Birleşmiş Milletler Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı kapsamında hazırlanan rapor ile kadın dostu kentin kriterleri belirlenmiştir. Bu kriterler, kadınların yerel düzeyde karar alma süreçlerine dahil olması; yerel düzeyde eşitlik birimleri oluşturulması; toplumsal cinsiyetle ilgili yapılan çalışmalara dayalı istatistiklerin çıkarılması; cinsiyete dayalı bütçeleme yapılması; kadına yönelik sivil toplum işbirliklerinin oluşturulması ve kadınlar için kentsel temel hizmetlere erişim kolaylığının sağlanmasıdır. Bir kentin kadın dostu kent olarak tanımlanabilmesi için bu kriterleri yerine getirmiş olması gereklidir.

Bu çerçevede çalışma, kadın dostu kentlere ilişkin kriterler ve kentsel sosyal hizmet gereksinimleri noktasında kadın dostu kentlerin sunduğunu hizmet ve önlemler üzerinde duracaktır. Nitekim kadın dostu olarak tasarlanan kentlerde, kadınlara özel psiko-sosyal destek birimleri ve danışma merkezlerinin oluşturulması, kadınlara yönelik spor alanlarının düzenlenmesi ve aktivite merkezlerinin açılması, kadınlar için yapılan kent içi düzenlemelerin artırılması ve kadın güvenliğinin sağlanması için aydınlatma başta olmak üzere gerekli güvenlik önlemlerinin alınması gibi durumlar söz konusudur. Toplu taşıma araçlarında ve sokak, park, spor alanı, durak, vb. gibi kamusal mekânlarda kadınların kullanımını kolaylaştıracak düzenlemelerin yapılması ve kültürel etkinliklere kadın katılımının ve ulaşılabilirliğinin sağlanması amacıyla gerekli düzenlemeler yapılması önemlidir. Merkezi ve yerel birimlerin bütçelerinde cinsiyete dayalı bütçelemeyi kullanması tüm bu düzenlemelerin yapılmasını kolaylaştıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Kadın Dostu Kent, Kent, Kent Ve Sosyal Hizmet, Kentsel Hizmetler.

* Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet, Isparta, 0000-0003-0839-1475, edacicek@sdu.edu.tr

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ODAĞINDA EKOSOSYAL KRİZLER VE SOSYAL HİZMET

Selin KOÇAK*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmanın amacı sürdürülebilir kalkınma kavramı bağlamında ekolojik krizlerin sosyal boyutuna değinmektir. Ekolojik krizlerin sosyal boyutu insan hakları ve sosyal adaleti odak alan sosyal hizmet mesleği ve uygulamaları açısından da oldukça önemlidir. Bu nedenle çalışmada sürdürülebilir kalkınma, ekososyal krizlerin çevre ve insanlar üzerindeki etkileri ve sosyal hizmetin rol ve işlevleri ele alınacaktır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Sürdürülebilir kalkınma kavramı 19.yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında sanayileşme süreci ile ilişkili olarak kalkınma kavramı sadece ekonomik kalkınma olarak algılanmıştır. Yetersiz beslenme, gittikçe artan nüfus, göçler, kentleşme, endüstriyel atıkların kontrol edilememesi, deniz, orman, hava gibi doğal kaynakların tahrip edilmesi, güvenli su ve gıdaya erişim de sorunların yaşanması, ekolojik dengenin bozulması gibi küresel düzeyde sorunların yaşanmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda kalkınma sadece ekonomik değil, çevresel ve sosyal olarak da ele alınmaya başlanmıştır. İklim krizi, küresel ısınma, orman yangınları, sel, kuraklık gibi ekolojik ve çevresel sorunlar hem ekosistemi hem de insan yaşamını olumsuz etkilemektedir. Bu ekolojik sorunların çevresel, ekonomik ve sosyal etkileri bulunmaktadır. Bu noktada sürdürülebilir kalkınma kavramı ve ekolojik krizlerin etkileri kesişmektedir. Düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip olmak, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine maruz kalmak, yaşanan konutların özellikleri, hizmetlere erişim durumu gibi faktörler ekolojik krizlerde bireylerin başetme kapasitelerini etkilemektedir. Ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri bulunan ekolojik krizlerden etkilenenler sosyal hizmetin müracaatçı gruplarını oluşturmaktadır.

Sonuç: Ekolojik krizler bireyleri ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan etkilemektedir. Bu kapsamda sosyal adaletin yanı sıra ekolojik ve çevresel adalet kavramları da sosyal hizmetin odağı olmalıdır. Sosyal hizmetin bilgi, beceri ve değer temelinin ekolojik krizler odağında ele alınması ve uygulamalara yansıtılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eko-Sosyal Krizler, Sosyal Hizmet, Sürdürülebilir Kalkınma

* Araştırma Görevlisi, Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ORCID: 0000-0002-9876-1945, e-mail: selinkocak@baskent.edu.tr

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ VE ENGELLİ HAKLARI SÖZLEŞMESİ BAĞLAMINDA ENGELLİ BİREYLERİN HAKLARI

Aslıhan AYKARA*
Büşra Hazal ÜNAL TUNÇ**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmanın temel amacı engelli bireylerin haklarının, yaşadıkları sorunların ve bu sorunlara ilişkin çözüm yollarının Engelli Hakları Sözleşmesi ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri açısından ele alınmasıdır. Engelli bireylerin gündelik yaşamlarında toplumda pek çok sorunla ve hak ihlaliyle sürekli olarak karşı karşıya kalmakta oldukları noktasından hareketle, bu konuya ilişkin en temel dayanak olan Engelli Hakları Sözleşmesi'nin içeriği ile Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri arasındaki bağlantıların kurulması önemli bir gerekliliktir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Çalışma kapsamında ulusal ve uluslararası literatürde Engelli Hakları Sözleşmesinin içeriğine ve önemine vurgu yapan kaynaklara öncelikle yer verilmesi, ayrıca Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden özellikle engelliliğe vurgu yapılan hedeflerin ele alınması ve bunlar açısından hâlihazırda var olan durumun değerlendirilerek, mevcut durumdaki eksikliklere ve sorunlara yönelik çözümler geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Engelli Hakları Sözleşmesi, engelli bireyleri iyileştirilmesi gereken hastalar olarak değil, toplumsal yaşamda eşit katılım gösteren üretken bireyler olarak ele alması açısından önemlidir. Hak temelli yaklaşım açısından engelli bireylerin yeti yitimine değil toplumda uğradıkları hak ihlallerine odaklanmak esastır. Engelli bireylerin erişilebilirlik, katılım, güvenlik gibi en temel insan haklarının korunması açısından bu belge hayati önem taşımaktadır. Bu açıdan, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinde özellikle nitelikli eğitim (4. madde), insana yakışır iş ve ekonomik büyüme (8. madde), eşitsizliklerin azaltılması (10. madde), sürdürülebilir şehirler ve topluluklar (11. madde), amaç için ortaklıklar (17. madde) ve yoksulluk, istihdam, kentleşme, kaynaklara erişim, fiziksel çevre koşulları ve ulaşım gibi ele alınan tüm konuların engelli bireylerin hakları açısından değerlendirilmesi, geniş kapsamlı olarak ele alınması gerekmektedir.

Sonuç: Yapılan literatür taraması göstermektedir ki, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda engelli bireylere yönelik bazı çalışmalar gerçekleştirilmiş ve gerçekleştirilmesine yönelik hedefler konmuştur. Ancak bunlar oldukça yetersizdir. Engelli bireylerin uğradıkları hak ihlallerine yönelik çözümlerin artırılabilmesi için öncelikle engelliliğe ilişkin bakışın gelişmesi, farkındalığın artması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Engelli Hakları, Engelli Hakları Sözleşmesi, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri.

* Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, Orcid No: 0000-0002-0932-8569, E-posta: aaykara@hacettepe.edu.tr

** Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Isparta, Orcid No: 0000-0003-4706-192X, E-posta: busraunal@sdu.edu.tr

KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ YEŞİL SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİNİ NASIL BİÇİMLENDİREBİLİR?

Büşra Hazal ÜNAL TUNÇ*
Aslıhan AYKARA**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmanın temel amacı, sürdürülebilir kalkınma hedeflerindeki önemini göz ederek, pandemi ile etkisi daha da pekişen iklim değişikliğinin yeşil sosyal hizmet müdahalelerinde nasıl bir etki yarattığının veya yaratabileceğinin tartışmaya açılmasıdır. Bu tartışmanın genişletilmesinde sosyal hizmette fiziksel çevreyi yeniden ele almanın önemine değinen uluslararası çalışmalardan faydalanılacaktır. Her ne kadar son yıllarda yeşil sosyal hizmet Türkiye ölçeğinde kapsamlı bir tartışma alanı bulsa da yeşil sosyal hizmet müdahalelerini iklim değişikliği ekseninde ele alan çalışmaların görece az olması dikkat çekmektedir. Bununla birlikte literatürde çevre odaklı çalışmalarda sıklıkla altı çizildiği üzere sosyal hizmet disiplini 20. yüzyılın önemli bir kısmında fiziksel çevreyi tartışmalarının odağına almamıştır. Sosyal hizmet teorisinde neredeyse bir slogan haline almış “çevresi içinde birey” kavramsallaştırması esasında, bireylerin içinde yer aldığı sosyal çevre ve ağlara odaklanmış görünür. Bugün geldiğimiz noktada ise birey ve fiziksel çevre arasındaki ilişkinin yeniden gündeme getirildiği ve fiziksel çevrede meydana gelen değişikliklerin yeşil sosyal hizmet müdahalesinde nasıl ele alınması gerektiğinin önemli bir soru olduğu görülmektedir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Konu kapsamında sosyal hizmetin ayrıcalıklı konumu, tartışılan iklim değişikliği ve onunla ilişkilenen doğal afetlere yönelik müdahalelerde sosyal hizmet disiplininin kendisine önemli bir yer bulması, bu durumun ise sosyal hizmet müdahalesinin konumu ve bilgi birikimini ayrıcalıklı hale getirmesidir. Benzer bir kaygı, Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) tarafından da paylaşılmaktadır. Ayrıca rahatlıkla fark edileceği üzere, son yıllarda Dünya Sosyal Hizmet Gününe ilişkin çalışmalarda sosyal hizmetin çevreye ilişkin bakışını yeniden sorunsallaştıran temalar karşımıza çıkmaktadır. Böylesi bir kavramsallaştırma temelinde, sosyal hizmet disiplini için fiziksel çevreye eleştirel bir gözle yeniden bakmanın önemini altını çizerek, iklim değişikliği gibi fiziksel çevrede önemli değişimler meydana getiren bir durumun yeşil sosyal hizmet müdahalesini nasıl biçimlendirebileceği sorusu gündeme getirilebilir. Bu bağlamda, ifade edilen soru yeşil sosyal hizmet müdahalesi bağlamında şu noktalar üzerinden ele alınacaktır: Fiziksel çevreye yönelik tartışmaların iklim değişikliği üzerinden yeşil sosyal hizmet müdahalesine etkisi (a), toplulukların fiziksel çevre ile kurdukları çeşitli ilişki biçimlerinin ele alınması, iklim değişikliğinin bir sonucu olarak iklim mülteciliği (b), iklim değişikliğinin etkilerini içeren küresel, ulusal ve yerel politikalar üzerinde durma (c), iklim değişikliğinin etki ve sonuçlarıyla çalışırken sosyal değişimin desteklenmesi (d), iklim değişikliğinin etkileri çerçevesinde insan ve çevre etkileşiminin sömürü içermeyen bir zeminden inşa edilmesi (e), iklim değişikliği karşısında uyum ve azaltma faaliyetleri için planlama ve uygulamaların yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeylerde oluşturulması (f) iklim değişiminde insani etkilerin minimuma indirilmesinde koruyucu, önleyici çalışmaların planlanması (g), savunuculuk ve dezavantajlı grupların iklim değişiminin etkileri karşısında katılımının güçlendirilmesi (h).

Sonuç: Sosyal hizmet disiplini küresel iklim değişikliğini de içerecek biçimde fiziksel çevreyi ele alan çalışmaları yeniden gündemine taşımıştır. Küresel iklim değişikliğinin yeşil sosyal

* Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Isparta, Orcid No: 0000-0003-4706-192X, E-posta: busraunal@sdu.edu.tr

** Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, Orcid No: 0000-0002-0932-8569, E-posta: aaykara@hacettepe.edu.tr

hizmet müdahalesi üzerindeki etkisini görebilmek pek çok açıdan bu paradigma değişimini fark edebilmeyi ve buna ilişkin olarak müdahale odağının zenginleştirilmesini gerektirmektedir. Dolayısıyla meseleyi yalnızca iklim değişiminin ortaya koyduğu sonuçlar üzerinden değerlendirmemeli, mevcut değişimin sosyal hizmet disiplindeki tartişmaları nasıl dönüştürdüğüne ve bu dönüşümün yeşil sosyal hizmet müdahalesine getirdiği açılımlara odaklanmak gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Küresel İklım Değişikliği, Yeşil Sosyal Hizmet Müdahalesi, Fiziksel evre, “evresi İçinde Birey”.

DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN GETİRDİĞİ BİR SORUN: YAŞLILIK VE DİJİTAL UÇURUMLAR

Mehtap PEKESEN*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Dijitalleşmenin neden olduğu teknolojik gelişmeler, gündelik yaşamımızdaki pek çok hayati kavramı, yapısal mekanizmaları, toplumsal normları büyük ölçüde etkilemektedir. Bununla birlikte dijital dönüşümün odağında yer alan dijital iletişim ve sunulan dijital hizmetler yaşlı bireyler ile toplum arasında oluşabilecek uçurumlara zemin hazırlamaktadır. Bu çalışmanın amacı; yaşlı nüfusun insan hakları, sosyal adalet, sosyal gelişim ve bütünleşme, güçlenme, kendini gerçekleştirme, özgürleşme, hizmetlere erişimi noktasında bir engel teşkil eden dijital uçurumları görünür kılmaktır. Bu çalışmada yaşlı nüfusun dijital çağa ayak uydurabilmesi için dijital dönüşüm sürecinde ortaya çıkan yeni ihtiyaçları ve sorunlarına dikkat çekmek hedeflenmektedir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Yaşadığımız çağ, insanlığın geçmiş dönemlerine kıyasla toplumsal değişim ve dönüşümün ivme kazandığı ancak bazen de kontrol edilemediği bir hal almıştır. Bilgi çağında dijitalleşme sürecinin başlaması hayatımıza yalnızca teknolojik gelişmeleri değil, aynı zamanda sosyal yaşamın birçok alanındaki değişim ve dönüşümü de beraberinde getirmektedir. Yeni toplum düzeni dediğimiz “dijital toplum düzeni” insanların ilişkilerini psikososyal ve kültürel yaşantılarını dolayısıyla toplumu yeniden yapılandırmaktadır. Teknoloji insanlığın tarihsel yolculuğunda her daim peşinden koşulan ve hayatı kolaylaştıran bir kavram olarak karşımıza çıkmakla birlikte, günümüzde toplumların hazır oluş durumlarının tartışıldığı “dijitalleşme” yaşamımıza damga vurmaktadır. Günümüz dijital dünyası Bilgi ve İletişim Teknolojilerini (BİT) lüks bir kullanımdan ziyade zorunluluğa dönüştürmektedir. Ancak toplumdaki bireylerin bu teknolojileri kullanma noktasındaki farklılıklara işaret eden dijital eşitsizlikleri, dijital dönüşümün yarattığı uçurumlardır.

Sonuç: Dijital uçurum yaşlılığın homojen yapısından kaynaklı çoğu zaman yaşam boyunca biriktirilen dezavantajların bir sonucu olabilmektedir. Nitekim yaşlı nüfusun bir kısmı, dijital dünyanın sunduğu kolaylıklardan faydalanarak yaşamlarını refah içinde sürdürmeyi başarabilmektedir. Ancak dijital uçurum yalnızca BİT’ne sahip olamama ya da eşit fırsatlardan yararlanamama şeklinde algılanmamalıdır. Dijital uçurum toplumsal alanda daha derin bir mesafeye ve bölünme tehlikesi olasılığına karşılık gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Dijital Eşitsizlik, Dijital Uçurum, Yaşlılık, Yaşlanma.

* Dr. Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Yaşlı Bakımı Programı, Antalya, Türkiye, E-Posta: mehtappekesen@gmail.com

YENİ BİR SOSYAL HİZMET MODELİ: KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK

Furkan ARI*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: 21.yüzyılda gerek devletler gerekse toplumlar farklı sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar genelde ekonomik, çevresel ve sosyal sorunlar olmaktadır. Yaşanan hızlı değişim ve dönüşümler ile birlikte toplumsal ve bireysel sorunların çözümü için de yeni sosyal hizmet müdahale yöntemleri gerekmektedir. Geleneksel sosyal hizmet müdahale yöntemleri günümüzde yaşanan sorunların çözümü için yetersiz kalmaktadır. Geleneksel sosyal hizmet müdahale yöntemleri yenilikçi ve sürdürülebilir olmaktan uzaktır. Geleneksel sosyal hizmet yöntemleri tek seferlik pansumanlar ile sorunları çözmeye çalışmaktadır. Dünyada ve ülkemizde yüz yüze kaldığımız birçok problem (yoksulluk, eğitim, sağlık, istihdam, mültecilik, çevre sorunları) tek seferlik müdahalelerle çözülememektedir. Ulus devletlerin de çok boyutlu sorunlarla tek başına mücadele etme şansları yoktur. Neoliberal politikalar ile birlikte şirketlerin güçleri artmaktadır. Şirketlerin sahip oldukları ekonomik ve sosyal güçlerini toplumsal sorunların çözümü için kullanmaları beklenmektedir. Günümüz dünyasında birlikte hareket etmek önem arz etmektedir. Bütüncül ve geniş toplumsal sorunların çözümü tek bir kurum ya da kuruluşa bırakılamayacak kadar önemlidir. Sosyal sorunların çözümünde sosyal hizmet disiplini de önemli roller üstlenecektir. Sürdürülebilir sosyal hizmet modellerinin geliştirilmesi için sadece devlet tekeliyle sosyal hizmet müdahaleleri yapmak yeterli değildir. Tüm kurumların etkileşim halinde olduğu günümüzde sosyal hizmet disiplini de hem devlet hem sivil toplum hem de özel sektör ile birlikte hareket etmek zorundadır. Sosyal hizmet disiplini neoliberal piyasaya daha da açılmak zorundadır. Günümüzde sosyal sorunların çözümü için kurumsal sosyal sorumluluk projeleri gibi yeni kavramlar ortaya çıkmıştır. Özel şirketler eliyle gerçekleştirilen kurumsal sosyal sorumluluk projelerinde balık vermek yerine daha çok balık tutmayı öğreten ve bireylerin de bu projeler içinde aktif olarak yer aldığı çalışmalar yapılmaktadır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Ulusal ve Uluslararası şirketlerin dünyada ve faaliyet gösterdikleri ülkelerdeki toplumsal sorunlara karşı duyarsız kalmamaları ve sorunların çözümünde aktif rol almaları adına BM tarafından Küresel İlkeler Sözleşmesi belirlenmiştir. Küresel İlkeler Sözleşmesi ile şirketlerin gerçekleştirmiş oldukları kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin sürdürülebilir ve sorunlara odaklanır olması amaçlanmaktadır. BM tarafından Eylül 2015'te 193 ülkenin katılımıyla belirlenmiş olan 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile hükümetler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve kanaat önderlerinin toplumsal sorunların çözümünde birlikte hareket etmeleri amaçlanmıştır.

Sonuç: Bu çalışmada da Molfix (Hayat Bağım), Eker (Otizmli Bireyler İş Gücünde), Nestle (Fıstığımız Bol Olsun), Kredi Kayıt Bürosu (Sesli Soru Bankası), Tezmaksan (Anadolu'daki Gençlere CNC Eğitimleri), Cargill (Yarının Kadın Liderleri) gibi firmaların gerçekleştirmiş oldukları sosyal sorumluluk projeleri incelenmiştir. İncelenen kurumsal sosyal sorumluluk projelerinin anne-çocuk sağlığı, engelli bireylerin istihdamı, kırsal kalkınma, eğitimde fırsat eşitliği ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi sürdürülebilir kalkınmaya odaklandığı sonucuna varılmıştır. Kurumsal sosyal sorumluluk projeleri aracılığıyla devletin yükünün hafifletilerek sürdürülebilir yeni sosyal hizmet modelleri oluşturulabilir.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Sosyal Hizmet, Sürdürülebilir Kalkınma.

* Dr, Bursa, ORCID: 0000-0002-3021-6668, furkanari1616@gmail.com

SOSYAL HİZMET VE SOSYAL POLİTİKA İLİŞKİSİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ODAĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Deniz TAŞAĞAL*

ÖZET

Sosyal devlet anlayışının ortaya çıkışıyla şekillenen sosyal politikalar, insanların yaşamlarını düzenleyen, refah ve mutluluk içinde yaşamalarına olanak sağlayan bir içeriğe sahiptir. Asgari insani bir yaşam standardı sunma hedefiyle oluşturulmuş sosyal politikalar ile benzer amaçları paylaşan sosyal hizmet, insan haklarını merkeze alarak sosyal adalet paradigması üzerine inşa olmuş uygulamalı bir mesleki disiplindir. O halde sosyal hizmetin bir meslek olarak yerini alması, sosyal refah sisteminin gelişim göstermesiyle yakından ilişkilidir. Öyle ki Sanayi Devriminden itibaren görünürlüğü artan sosyal sorunların giderilmesinde dayanışma ağlarının yetersiz kalması, insancıl değerleri içeren hizmet anlayışının gerekliliği doğmuştur. Böyle bir ortamda gelişim gösteren sosyal hizmet mesleği, hem sosyal refah politikalarının sosyal adalet amacını gerçekleştirmede aracı olmakta, hem de sosyal hizmet uygulamasından elde ettiği teorik üretimle sosyal sorunlara dair kolektif stratejiler geliştirerek politikaların oluşturulması ve uygulamasında etkili olmaktadır. Kuşkusuz ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ve kalkınma süreçleri; insan onuru ve değeri kapsamında temel ihtiyaçların giderilebildiği ekonomik koşulların, nitelikli eğitimin, sağlıklı yaşamın, ulaşılabilir temiz kaynakların ve sosyal refahın bir göstergesi olan sosyal hizmetlerin toplumun her kesimi için uygulanabilir olması ile yakından ilişkilidir. Bu kalkınma sürecinin süreklilik gösterebilmesi için ekonomik, çevresel ve sosyo- kültürel yapıların işlevsel müdahaleler ile sosyal değişimi var etmesi beklenmektedir. Sosyal hizmet sosyal değişimi, mikro düzeyde bireyin sorunlarını giderebildiği, makro düzeyde kişisel sorunların altındaki toplumsal ve politik bağlamı değerlendirebildiği ve toplumda var olan yapısal eşitsizlikleri sorgulayabildiği müdahale yöntemleriyle sağlamaktadır. Bu çerçevede sosyal hizmet mesleği, sürdürülebilir kalkınmanın önemli bir parçası olmaktadır. Söz konusu kalkınmanın; insani ihtiyaçların karşılandığı ekonomik koşulların beraberinde ve ötesinde küresel adalet ve eşitliğin, ekolojik devamlılığın, üretim ve tüketim ilişkisinde toplumsal sorumluluğun sağlanmasını içeren hedeflerine ulaşabilmesinde sosyal hizmet mesleği görünür olmaktadır. Çalışma kapsamında sosyal hizmet ve sosyal politikalar arasındaki karşılıklı ilişki, sürdürülebilir kalkınmanın temel hedefleri odağında incelenmiştir. Bu doğrultuda sürdürülebilir eylem planlarına aktif katılımı teşvik eden sosyal hizmet modellerine alternatifler sunulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Politika, Sosyal Refah, Sürdürülebilir Kalkınma, Sosyal Hizmet

* Uzman Sosyal Çalışmacı, Manisa Kadın Konukevi Müdürlüğü, deniztasagal19@gmail.com ORCID: 0000-0001-8907-0993

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİNDE ANNELİĞİN İZİNİ SÜRMEK

Hande ALBAYRAK*
Zülal ŞAHİN*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Sürdürülebilir kalkınma ile kısıtlı kaynaklar ve artan gereksinimler karşısında toplumların iyilik halini koruma ve sürdürme amacı öne çıkmaktadır. Bu amaç sosyal hizmet disiplininde olduğu gibi insan hakları, sosyal adalet, farklılıklara saygı ve dayanışma değerleri doğrultusunda gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu kapsamda belirlenen sürdürülebilir kalkınma hedeflerinde (SKH) yoksulluğun azaltılması, sağlığa erişim, insana yakışır işler, barış, adalet ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması bir önkoşuldur. Bu nedenle sürdürülebilir kalkınma konusunda yapılacak tüm çalışmalarda toplumsal cinsiyet eşitliği öne çıkmaktadır. Bu çalışmada, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinde vurgulanan annelik rolünün feminist yaklaşım çerçevesinde değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu değerlendirme SKH'ler arasında bütünlüğü ve tutarlılığı sağlamaya katkıda bulunacak olması ve çelişkileri ele alması bakımından önemlidir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: SHK'ler ve bu konuda öne çıkan yayınlar incelendiğinde anneliğin iki boyutta öne çıkartıldığı görülmektedir. İlk olarak hedeflerde annelerin ücretsiz bakım, ev içi işler, istihdam, erişebilirlik, katılım gibi alanlarda toplumsal cinsiyet eşitliği sağlama odağı gözetilmektedir. İkinci olarak anneler; gıda güvenliği ve beslenme, sağlık, eğitim, aile içi şiddetin sonlandırılması ve barış aracı olma gibi konularda aile ve çocuk refahını sağlamak için paydaş rolünde görülmektedir. Aile ve çocuk refahı, annelik ideolojisinde kadının birincil sorumlu olduğu alandır. Annelik ideolojisinde öne çıkan çocuğun beslenmesi, korunması, gelişimi ve desteklenmesi rolleri benzer şekilde SHK'lerde paydaş olarak anneleri işaret etmektedir.

Sonuç: Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama yönünde SHK'ler bütüncül değerlendirildiğinde bir yanı sıra annelik ideolojisinin yansımalarını ortadan kaldıran diğer yanı sıra pekiştiren bir yaklaşımı içermektedir. Özellikle paydaş olarak annelik rolünün öne çıkması annelik ideolojisinin kurulu olduğu temelleri güçlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Annelik, Annelik İdeolojisi, Feminist Yaklaşım.

* Doç. Dr. Hande Albayrak, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Orcid No: 0000-0002-2972-9490, E-posta: hande.albayrak@kocaeli.edu.tr

* Öğr. Gör. Zülal Şahin, Yalova Üniversitesi, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, Orcid No: 0000-0001-6316-5089, E-posta: zulal.sahin@yalova.edu.tr

YAŞLILIK DÖNEMİNDE SPİRİTÜALİTE VE SPİRİTÜEL BAKIM

Özge KUTLU*
Deniz SAY ŞAHİN**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Yaşlılık döneminde yaşam kalitesi, bireyin iyilik hali ve refah düzeyi açısından önemli bir belirleyicidir. Bu doğrultuda yaşlılara yönelik gerçekleştirilen sosyal hizmet müdahalelerinin odağını yaşlı bireylerin yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve iyilik halinin korunarak geliştirilmesi oluşturmaktadır. Başarılı bir sosyal hizmet müdahalesinin temeli yaşlı bireylerin ihtiyaçlarının fiziksel, ruhsal, zihinsel, sosyal ve spiritüel açıdan bir bütün olarak değerlendirilmesine dayanmaktadır. Spiritüallite yalnızca ihtiyaçlar perspektifinden yaşlı bireyi değerlendirirken değil aynı zamanda sosyal hizmet müdahalesinin planlanma ve uygulama aşamasında yaşlanma döneminin getirdiği zorluklarla baş etme aracı olarak önemli bir role sahiptir. Bu bağlamda çalışmanın amacı; yaşlı bireylerin spiritüel ihtiyaçlarının saptanması ve yaşam kalitesini artırmak amacıyla spiritüel bakımın yaşlı bireylerle sosyal hizmet uygulamalarında nasıl pratik edildiğinin incelenmesidir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Dünya Sağlık Örgütü yaşam kalitesini, bireylerin kendi amaçlarına, beklentilerine, çıkarlarına göre içinde bulunduğu kültür ve değerler sistemi bağlamında kendi yaşamına ilişkin algısı olarak tanımlamaktadır. Bireylerin yaşamını bütünüyle çevreleyen bu tanımlama, yaşam kalitesini etkileyen altı ana unsura temas etmektedir. Bunlar fiziksel sağlık, psikolojik durum, bağımsızlık düzeyi, sosyal ilişkiler, çevresel özellikler ve spiritüallitedir. Spiritüallite ve din, birbiri ile benzerlik gösteren ancak birbirinden ayrı iki kavramdır. Din daha kurumsal temelli, yapılandırılmış, geleneksel ritüelleri ve uygulamaları içeren bir olgu iken spiritüallite bireysel bir fenomen olup ruhla ilgili duygu, düşünce ve davranışlara atıf yapmaktadır. Daha geniş bir perspektifte ele alınacak olursa spiritüallite; bireyin kendisini ve diğer bireylerle olan ilişkisini, evrendeki yerini anlama, yaşamın anlamını keşfetme ve kabul etme çabasıdır. Bu olgu yaşamın amacını oluşturan unsurları içermekle birlikte bir baş etme süreci olarak da değerlendirilmektedir. Bireysel bir değer olarak algılanabilecek olan spiritüallite yaşlı bireylerin hayatı anlamlandırması, zorluklarla ve yaşlılıkla birlikte gelen değişikliklerle baş etmeleri noktasında önemli bir araç olarak görülmektedir. Nitekim yaşlılık, bireylerin fiziksel, sosyal ve bilişsel boyutlarda değişim ve gerilemeler deneyimlediği zorlayıcı bir dönem olarak ele alınmaktadır.

Sonuç: Yaşlı bireylerin yaşam kalitesi, günlük yaşam, çevre, yaşam tarzı ve alışkanlıklar ile ilişkili içsel ve dışsal faktörlere bağlıdır. Yaşlılıkta yaşam kalitesini etkileyen unsurlardan bir tanesi de spiritüallitedir. Yaşlı bireylere yönelik başarılı bir sosyal hizmet müdahalesinin temelini bütüncül bir değerlendirme yapmak ve yaşlı bireyin tüm ihtiyaçlarını kapsam bir biçimde ele almak oluşturmaktadır. Spiritüallite her ne kadar yaşlı bireylerin yaşlanma döneminde karşılaştıkları zorluklarla baş etme noktasında kilit bir role sahip olsa da çoğu zaman yaşlı bireyin spiritüel ihtiyaçları fiziksel sorunların gölgesinde kalmaktadır. Bununla birlikte spiritüel bakımın, fiziksel sağlığı ve ruh sağlığını güçlendirdiğine, stresi, kan basıncını, kronik ağrıyı ve depresyonu azalttığına, uykuyu iyileştirdiğine dair çalışmalar bulunmaktadır. Bu noktada sosyal hizmet uzmanları yaşlı bireylerin spiritüel ihtiyaçlarını belirlemeli, yaşlılık döneminde karşılaşılan zorluklara karşı spiritüalliteyi bir baş etme aracı olarak müdahalelerinde etkin bir şekilde kullanmalıdır.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Hizmet, Burdur, Orcid No:0000-0002-4774-7326, E-posta: ozge.kutlu1@saglik.gov.tr

** Doçent Doktor, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Burdur, Orcid No: 0000-0001-8171-9743, E-posta: saysahind@mehmetakif.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Yaşlanma, Yaşam Kalitesi, Spiritüalite, Spiritüel Bakım.

TASLAKTIR

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN PANDEMİ SÜRECİNDE RİSKLİ DAVRANIŞLARA YÖNELİMLERİ VE BAŞA ÇIKMA DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ*

Burcu BUDAK**
Miraç Burak GÖNÜLTAS***

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Riskli davranışlar; çoğunlukla bireylerin sağlığını tehdit eden ve hayati tehlike oluşturan; rahatsızlık, yaralanma ve ölümle sonuçlanma olasılığı yüksek olan davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Tüm dünyayı etkisi altına alan pandemi süreci içerisinde bu sürecin oluşturduğu korku, kaygı ve stres ile baş edebilme yöntemleri kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Stres verici olaylar ya da etkenlerin olumsuz etkilerini en aza indirmek ya da tümüyle ortadan kaldırmak için bazı başa çıkma tutumlarını kullanmak evrensel bir tutumdur. Bu araştırmada, tüm dünyayı etkisi altına alan pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin riskli davranışlara yönelimleri ve baş etme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Nicel yaklaşımın benimsendiği tarama modeline dayalı bu çalışmada “Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu” ile “Başa Çıkma Tutumlarını Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışma rastgele/tesadüfi örnekleme tekniği kullanılarak pandemi sürecinde eğitimine devam eden 300 öğrenci ile yapılmıştır. Çalışmada verilerin normal dağılıp dağılmadığına bakılmış ve bazı verilerin normal dağılmadığı saptanmıştır. Normal dağılan verilerin analizinde frekans, yüzdelik, t testi, Anova ve Pearson Korelasyon Katsayısı analizleri; normal dağılmayan verilerin analizlerinde Mann Whitney U testi analizi, Kruskal Wallis H analizleri ve Spearman Korelasyon analizleri uygulanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılanların %67’si kadın, %33’ü erkektir. Katılımcıların büyük bir kısmı (52.3) 18-21 yaş aralığındaki gruptan oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin başa çıkma tutum düzeyleri ile riskli davranışlara yönelimleri arasındaki ilişki incelendiğinde başa çıkma tutum düzeyi ile intihar eğilimi ($r=-0.19$, $p<0.01$), beslenme alışkanlıkları ($r=-0.16$, $p<0.01$) ve okul terki ($r=-0.18$, $p<0.01$) ile negatif yönlü yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki görülürken madde kullanımı ($r_s=-0.14$, $p<0.05$) ile negatif yönlü anlamlı bir ilişki görüldüğü saptanmıştır.

Sonuç: Elde edilen bulgulara göre başa çıkma tutum düzeyi ile riskli davranışlardan intihar eğilimi, beslenme alışkanlıkları, okul terki ile yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki görülürken madde kullanımı ile anlamlı bir ilişki görülmektedir. Katılımcıların başa çıkma tutum düzeyi arttıkça riskli davranışlara yönelim düzeyleri azalmaktadır. Araştırma bulguları literatürü desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Üniversite Öğrencileri, Riskli Davranışlar, Başa Çıkma.

* Bu çalışma Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalında ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Sosyal Çalışmacı, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, Sivas, Orcid No: 0000-0003-2938-600X, E-posta: budakburcu00@gmail.com

*** Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Sivas, Orcid No: 0000-0003-4182-6098, E-posta: mbgonultas@cumhuriyet.edu.tr

EĞİTİMDE CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ, FEMİNİST TEORİ VE NEOLİBERAL POLİTİKALAR ODAĞINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ali DİKMEN*
Özlem GÖZEN**
Gizem AKOĞLU***

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmanın amacı; Türkiye’deki okullaşma oranları üzerinden cinsiyete dayalı farklılığı ortaya koymak, ulusal ve uluslararası yasa ve sözleşmeler ile güvence altına alınan eğitim hakkına erişimi ele almak ve aynı zamanda bu hakkın neoliberal politikalarla beraber geçirdiği dönüşümü tartışmaktır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Eğitim, her bireyin en temel haklarından biridir. Anayasa’nın (1982) 42. maddesi ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin (1948) 26. maddesi herkesin eğitim hakkı olduğunu, en azından ilk ve temel eğitimin parasız olması gerektiğini ve ilköğretimin zorunlu olduğunu belirtmektedir. Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme’nin (1976) 3. maddesi taraf devletleri, ekonomik, sosyal ve kültürel hakların kullanımında kadınlarla erkeklere eşit hak tanımakla yükümlü kılmıştır. Ayrıca 1985 tarihinde yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi’nin (CEDAW) 10. maddesi eğitim hakkı kapsamında cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına ilişkin hükümleri içermektedir. Bu çalışma kapsamında MEB, TÜİK, OECD, Dünya Ekonomik Forumu gibi ulusal ve uluslararası veri kaynaklarından hareketle 2002-2021 yılları arasında Türkiye’deki açık ve örgün olmak üzere bütün eğitim kademelerindeki okullaşma oranları cinsiyet temelinde ele alınmıştır. İlgili veriler, eğitimin neredeyse tüm kademelerinde cinsiyetler arasında eşitsizlik olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada, eğitime erişimdeki cinsiyetler arasındaki eşitsizlik, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, feminist teori ilkeleri ve neoliberal dönüşüm (eğitim özelleşmesi/piyasalaşması ve okullaşmayı arttırmak adına proje odaklı çözümler) ile birlikte değerlendirilmiştir.

Sonuç: Dünya ile birlikte ülkemizde de 1980’lerden itibaren etkili olmaya başlayan neoliberal dönüşüm, sosyal refah devletinin sorumluluklarını daraltarak eğitim gibi temel kamu hizmetlerinin özelleşmesi ile etkisini arttırmıştır. Bunun sonucunda ise eğitim hizmeti, piyasa verimliliği ile birlikte anılır olmuştur. Eğitim hakkına erişimi odağına alan bu çalışmada açık ve örgün öğretim verileri birlikte yorumlandığında cinsiyetler arasında eşitsizlik olduğu görülmüştür. Nicel verilere ek olarak yapılan saha araştırmaları, kız çocuklarının okullaşma oranındaki farklılıkları;

Kadın rollerine ilişkin geleneksel normlar (eş ve annelik rolleri), yoksulluk gerekçesiyle çocuk işgücünden yararlanılması (ev işlerine yardım, kardeş bakımı, tarımda ücretsiz olarak çalıştırılma vb.), özellikle eğitim düzeyi düşük olan ailelerin, kız çocuklarının eğitimi önemsiz görmesi, kırsal yerleşim alanlarında eğitime erişimin zorlu olması, eğitim düzeyinin değişmesiyle birlikte (örneğin ilkokuldan ortaokula geçişte) okulun da değişmesi gerekliliği, kadının eğitim ile birlikte yaşayacağı değişim neticesinde var olan sistemlerin sarsılacağı düşüncesi gibi nedenlerle açıklanmaktadır.

* Arş. Gör. Ali DİKMEN, Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ORCID: 0000-0003-2274-3035, E-posta: ali.dkmen33@gmail.com

** Arş. Gör. Özlem GÖZEN, Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ORCID: 0000-0001-8072-6124, E-posta: gznzozlem@gmail.com

*** Arş. Gör. Gizem AKOĞLU, Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ORCID: 0000-0003-3726-9938, E-posta: akoglugizem@gmail.com

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları içerisinde yer alan nitelikli eğitim, eşitsizliklerin azaltılması ve toplumsal cinsiyet eşitliği amaçlarının sağlanabilmesi için sosyal politikalara odaklanmak önemli ve gereklidir. Çalışma sonucunda, incelenen veriler ve ilgili literatür bütüncül biçimde değerlendirilerek eğitim hakkına erişim temelinde cinsiyete duyarlı sosyal politika önerileri sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eğitimde Cinsiyet Eşitsizliği, Neoliberalizm, Sosyal Politika.

TASLAKTIR

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI BAĞLAMINDA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE SOSYAL HİZMET İLİŞKİSİ

Beste DEMİR*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmada sosyal hizmet müdahalesinde kadının güçlendirilmesi yaklaşımı ile sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden olan toplumsal cinsiyet eşitliği hedefi ile ilişkisi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında sosyal hizmet mesleği ve disiplininin rolü ortaya konulmaya çalışılacaktır. Kamu, özel ve sivil toplumda gerçekleştirilen sosyal çalışmaların pek çoğu toplumsal cinsiyet eşitliği özelinde ele alınacak var olan faaliyetlerin yeterlilik düzeyi ve geliştirilen projelerin niteliği tartışılacaktır. Sosyal Hizmet müdahalelerinden olan psiko sosyal destek, bireysel görüşme, grupla yapılan terapi odaklı çalışmalarda kadının güçlendirilmesi yaklaşımı ile gerçekleştirilmesi ve bu temelde yapılan faaliyetler derlenecektir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarında, tüm dünya ülkelerinde gelir eşitsizliğinin yok edilmesi, sosyal refahın sağlanması, ekolojik dengenin, kültürel ve doğal mirasın korunmasını kapsayan bir bakış açısı oluşturulmaya çalışılmıştır. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelerin sağlayacağı eğitim, finans gibi desteklerde bulunmasını ve insani onura uygun yaşam şartlarının oluşturulmasını temele almaktadır. Bu amaçlar arasında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması amacı ise sosyal hizmetin hak temelli hizmet anlayışında kadının güçlendirilmesi yaklaşımı ile ortak bir çizgidedir. Dolayısıyla gerçekleştirilecek sürdürülebilir kalkınma faaliyetlerinde sosyal hizmetin rolü gözetilmelidir. Yapılan bireysel görüşmeler, psiko-sosyal destekler, terapi çalışmaları kuramsal olarak ele alınacaktır. Uluslararası Sosyal Hizmet Federasyonu (IFSW) başta olmak üzere ulusal ve uluslararası topluluklarda gündem olan sürdürülebilir kalkınma konusunun uygulanabilirliği üzerinde durulacaktır.

Sonuç: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, kadın çalışmaları özelinde ele alındığında her türlü ayrımcılık ve eşitsizliğe karşı duyarlı olması, amaçların insan hakları çerçevesinde gerçekleştirilmesi ve insan onurunu ön planda tutması planlamanın güçlü yönleri olarak sayılabilirken; bu amaçların her coğrafyada yaygın olan kültürel davranış biçimleri ve devletlerin uyguladığı politikaları hatta hukuk sistemlerinin farklılık göstermesi dolayısıyla gerçekleştirilebilirliği konusunun açık olmaması planlamanın zayıf bir yönü olarak görülebilir. Tam da bu noktada kamu kurumları ve sivil toplum eli ile toplumsal cinsiyet eşitliği için sosyal değişimin sağlanmasında sosyal hizmet mesleği ve disiplinin uygulayıcı ve Türkiye’de amaçların gerçekleştirilmesi açısından yol gösterici nitelikte olduğu yapılan faaliyetler incelendiğinde ortaya konulmuştur. Bu kapsamda eko-sosyal adalet için sosyal hizmet uygulamalarının görünürlüğü arttırılmalı, kadının güçlendirilmesi yaklaşımı bir devlet politikası haline getirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Sosyal Hizmet, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Eko-Sosyal Adalet.

* Sosyal Hizmet Uzmanı, Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın ve Aile Çalışmaları Yüksek Lisans Öğrencisi, Tekirdağ, E-posta: 1218319110@nku.edu.tr/ demirbest3@gmail.com, Orcid No: 0000-0001-9812-3014

GERONTOLOJİNİN DOĞUŞU, TÜRKİYE’DE VE DÜNYADA GELİŞİMİ

Oktay ÖZTOP*
Deniz SAY ŞAHİN**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Yaşlılık geçmişten günümüze değişen ve gelişen bir olgu olarak karşımıza çıkmıştır. Geçmiş zamanlarda geleneksel mekanizma içerisinde önemli bir statüde yer alan yaşlı bireyler, modernleşme süreci sonrasında statü kaybına uğramıştır. Yaşlı bireylerin yaşadığı bu kayıp ve toplum içerisindeki nüfus oranları artışı yaşlılık dönemi sorunları daha görünür kılmıştır. Bu gelişmeler gerontolojinin bir bilim olarak ortaya çıkışını mecburi kılmıştır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı; gerontolojinin bir bilim olarak doğuşunun zemini hazırlayan sosyolojik gelişmeleri incelemek, gerontolojinin Türkiye’de ve dünyada gelişim sürecini ele alarak yaşlılık olgusunun farklı bir perspektiften incelenmesine katkı sunmaktır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: En rafine hali ile yaşlanma çalışmaları olarak tanımlanan gerontoloji, yaşlılığı ve yaşlanma sürecini birçok perspektiften ele alan, psikoloji, fizyoloji, halk sağlığı, sosyal politika ve sosyal hizmet gibi çeşitli bilim dalları ile kesişim noktaları bulunan interdisipliner bir çalışma alanıdır. Yaşlı bireylerin davranışlarının hem sosyal hem ruhsal hem de fiziksel boyutlarını ele alan gerontolojinin tarihsel yolculuğu antik çağa dayanmaktadır. Geçmiş dönemde avcı toplayıcı toplumlarda yer alan yaşlı bireyler hayat koşullarının zorluk seviyesinin üst safhada olması nedeniyle toplum dışına itilip, ölüme dahi terk edilebilirken; yerleşik yaşama geçilmesiyle birlikte yaşlı bireyler bilgi, beceri ve deneyimlerine ihtiyaç duyulan, saygın kişiler haline gelmiştir. Modernleşme sürecinin meydana getirdiği sosyolojik değişimler yaşlı bireylerin sorunlarının görünürlüğünü arttırmıştır. Bu durum yaşlılık ve yaşlanma sürecini odak noktasına alan gerontolojinin bir bilim olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Sonuç: Endüstri devrimi, teknoloji ve sağlık alanındaki gelişmeleri de beraberinde getirmiştir. Yaşanan gelişmeler insan ömrünün uzamasına ve toplumlardaki yaşlı birey oranının artmasına neden olmuştur. Yaşlı bireylerin oranının artması yaşlılık sorunlarının görünürlüğünü pekiştirmiştir. Geline noktada yaşlılık sorunları tartışmaların odak noktası haline gelmiştir. Yaşlılık sorunlarının gün yüzüne çıkışı yaşlılık sorunlarını bilimsel bir çerçevede ele alan geratri ve gerontoloji bilimlerinin gelişimini zorunlu kılmıştır. Geriatri, gelişim açısından köklü bir tarihe sahip olsa da gerontoloji görece yeni gelişen bir bilim dalıdır. Yaşlılık sorunları başlangıç aşamasında sadece fiziksel sağlığı odak noktasına alsa da süreç içerisinde psikolojik ve sosyal boyutlarıyla da yaşlılık dönemi incelenmiştir. Gerontoloji, gelişmiş ülkelerde yaşlılık sorunlarıyla erken temas edilmesi nedeniyle erken gelişmiştir. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde yaşlılık sorunlarıyla geç temas edilmesi nedeniyle gerontolojinin gelişimi de geç başlamıştır. Günümüzde yaşlanma küresel düzeyde bir etki alanına sahip olmaktadır. Türkiye’de yaşlı nüfus oranı giderek artmakta ve gelecekte bu artışın süreceği ön görülmektedir. Bu kapsamda yaşlılık sorunları görünür hale gelmekte ve sorunlara yönelik çözüm arayışına girilmektedir. Gerontoloji bu çözüm arayışının meyvesi olarak ortaya çıkan bir bilim dalıdır. Türkiye’de gerontoloji alanında gelişmeler artmakta olsa da henüz yaşlı nüfusun ihtiyaçlarını karşılayacak düzeye ulaşmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Gerontoloji, Yaşlılık, Tarih.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Hizmet, Burdur, Orcid No: 0000-0001-8648-7179, E-posta: 2130201507@ogr.mehmetakif.edu.tr

** Doçent Doktor, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Burdur, Orcid No: 0000-0001-8171-9743, E-posta: saysahind@mehmetakif.edu.tr

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER YAŞLILIK İLKELERİ ÇERÇEVESİNDE COVID-19 SALGIN DÖNEMİNDE TÜRKİYE’DEKİ YAŞLI HABERLERİ ARAŞTIRMASI: MEMURLAR.NET ÖRNEĞİ

Mahmut Sami KÖKTAŞ*

ÖZET

Bu çalışmada covid-19 tedbirlerinden yaşlıların sokağa çıkma yasağının yaşlılar üzerine olan etkisinin dijital medyaya yansımaları araştırılmıştır. Araştırmada internet sitesindeki haberler, haberler için yapılan yorumlar BM yaşlılık ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Çalışma, covid-19 sürecinde yaşlılarla ilgili uygulanan politikaların vatandaşa yansımaları BM yaşlılık ilkeleri ve sosyal hizmet çerçevesinde değerlendirmesini tematik bir haber sitesi üzerinden yapması ile diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Çalışma nitel bir araştırmadır ve araştırma yöntemi olarak doküman analizi ve netnografi kullanılmıştır. 21.03.2020 ile 21.05.2020 tarihleri arasında memurlar.net haber sitesindeki yaşlı / 60 yaş üstü kişilerle ilgili haber başlıkları, haber metinleri ve yorumlar içerik analizi ile araştırılmıştır. Çalışma sonunda sitenin yaşlılarla ilgili yayınladığı haberlerin iyi muamele örnekleri, kötü muamele örnekleri gibi gruplandırılabilirdiği görülmüştür. İyi muamele örnekleri olarak kamu kurum ve kuruluşlarının yaşlıların barındıkları mekanlara hizmet götürdüğü, tedavi ihtiyaçlarının evlerinde karşılandığı, sosyal yardım sağlandığı, gönüllü kişiler ve kuruluşların yaşlıların temel ihtiyaçlarının karşılanmasında, özbakım ihtiyaçlarının giderilmesinde yaşlıları destekleyici uygulama örnekleri görülmüştür. Kötü muamele örnekleri olarak ulaşım imkanlarının kısıtlandığı, çeşitli yöntemlerle dolandırıldıkları, kolluk veya güvenlik güçleri tarafından uyarıldıkları görülmüştür. Bunlara ilaveten tedavi sonrası sağlığına kavuşan yaşlı haberlerinin sıklıkla haberleştirildiği, kamuoyu tarafından bilinen yaşlı kişilerin tedavi süreçlerinin haber konusu edildiği ve farklı ülkelerdeki yaşlı covid-19 hastalarına ilişkin olarak çeşitli ülkelerin uyguladıkları politikaların okuyucuya aktarıldığı görülmüştür. Yayını yapılan haberlerin kaynakları kamu kaynakları ve gönüllü kişi ve kuruluşlardan elde edilen ajans haberleridir. Yaşlıların sokağa çıkmalarının kısıtlandığı ilk hafta, haber sitesi yayımlarında sıklıkla kısıtlama haberlerine yer vermiştir. Böylece kısıtlamalara uyma konusunda kamuoyunu etkilemiştir. İnternet ortamında yapılan yayınlarda, okuyucuların serbest bir biçimde geri bildirim fırsatının bulunması, yorumlayıcıların hakiki düşüncelerini dürüstçe ve şeffaf bir biçimde ifade edebilmesi, herhangi bir biçimde yönlendirici etkisinden uzak olması, samimi düşüncelerini aktarması bakımından benzersiz bir bilgi kaynağıdır. İlgili sitedeki üye yorumlarının sonradan değiştirilemiyor olması yorumlardaki tutarlılığı sağlayan önemli bir araçtır. Yaşlı nüfus oranı giderek artan ve yaşlı ülkeler kategorisine girmeye hazırlanan Türkiye’de yaşlılıkla ilgili haberlerin metinleştirilmesinde Birleşmiş Milletler yaşlılık ilkeleri olan bağımsızlık, katılım, bakım, kendini gerçekleştirme ve itibar hakları açısından değerlendirilerek yaşlı refahını artırmaya yönelik politikaların geliştirilmesine katkı sunması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Covid-19 Tedbirleri, BM Yaşlılık İlkeleri, Sosyal Hizmet.

* Yalova Üniversitesi LEE Doktora Öğrencisi, Öğr. Gör, Yalova Üniversitesi, Çınarcık Meslek Yüksek Okulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, Sosyal Hizmetler Programı, Yalova, 0000-0002-0595-1425, dr.mskoktas@gmail.com

HASTANELERDE UYGULANAN SOSYAL HİZMET MÜDAHALELERİ ÜZERİNDE YAPILAN ETKİNLİKLERİN İNCELENMESİ: BİR SİSTEMATİK LİTERATÜR TARAMASI

Sibel ORHAN*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Sağlık kurumlarında çalışan sosyal hizmet uzmanları, hastaların sorunlarına çözüm bulma ve uyguladıkları müdahaleler ile onları iyileştirme çabası içinde olduklarından hastanelerin ayrılmaz bir parçası haline gelmişlerdir. Yapılmış olan bu çalışmada, hastanelerde uygulanan sosyal hizmet müdahalelerinin sağlık hizmetleri üzerindeki etkisi incelenmektedir.

Yöntem: Araştırmanın türü, bir sistematik literatür incelemesidir. Çalışmanın ilk araması, 1 Mayıs 2021'de yapılmıştır. Daha sonra, 21 Nisan 2022'de araştırma güncellenmiştir. Çalışma literatüründe kullanılan arama motorları ise şu şekildedir: PsycINFO, CINAHL Plus, SocINDEX ve MEDLINE'dır. İlk olarak 2633 makale çalışma kapsamına alınmıştır. Daha sonra dahil etme ve hariç tutma kriterlerine göre, özetler ve başlıklar taranmıştır. İncelenen 110 makaleden, 18 makale çalışmanın kriterlerine uygun bulunmuştur. Belirlenen son çalışmalardan 4'ü randomize kontrol çalışmaları ve 14'ü randomize olmayan nicel çalışmalardan oluşmaktadır.

Bulgular: Yapılan araştırmadan elde edilen bulgulara göre, sosyal çalışma müdahaleleri arasında sırasıyla geçiş bakımı (%56), bakım koordinasyonu (%22), davranışsal sağlık (%17) ve vaka yönetimi (%5) yer alır. Önemli iyileştirmeler, hastalarda geri kabul, ölüm ve sağlık hizmeti kullanım oranları dünyada yer alan %80'den fazla makalede rapor edilmiştir. Ancak, bu makalelerin büyük çoğunluğu randomize olmayan nicel çalışmalarda yer almaktadır.

Sonuç: Bu makale, bir hastanede sosyal hizmet müdahalelerinin etkinliğini araştıran ilk kapsam belirleme incelemesidir. Mevcut literatür, hastane ortamlarındaki sosyal hizmet müdahalelerinin hastanın yeniden hastaneye kabul oranları, hastanın hastaneyi kullanımı ve hastanın hastanede kalış süresi gibi sağlık bakım sonuçlarını azaltmada etkili olduğunu göstermektedir. Sağlık sistemleri değer temelli bakıma geçmeye ve sağlığın sosyal belirleyicilerini ele almaya devam ederken, sosyal hizmet müdahalelerinin hastanelerin kapsamlı stratejilerinin bir parçası olarak düşünülmesi, finanse edilmesi ve incelenmesi zorunludur. Literatürü genişletmek ve hastane ortamlarında sosyal hizmet müdahalelerinin etkinliğini artırmak için daha detaylı çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Çalışma, Hastanın Geri Kabulü, Sağlık Hizmeti Kullanımı, Ölüm Oranı, Sağlığın Sosyal Belirleyicileri.

* Bilim Uzmanı, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Yönetimi, Tekirdağ, Orcid No:0000-0002-2892-3865, E-Posta: sibelorhan09@gmail.com

FINANSAL SOSYAL HİZMET KAVRAMI ÜZERİNE BİR DERLEME

Ömer KARAKAYA*

ÖZET

Yaşadığımız dünyada her hizmetin bir bedeli, maliyeti vardır. Buna bağlı olarak, insanların gerçekleştirdiği tüm faaliyetlerin en azından maliyetini karşılayacak fon kaynaklarına gereksinim olduğu açıktır. Bu çerçevede finans, faaliyetler için gereksinim duyulan fonların uygun koşullarla sağlanması, dengeli tahsisi ve etkili şekilde kullanılmasıdır. Buna göre, finans, tüm faaliyetlerin amaca uygun gerçekleştirilmesinde yaşamsal bir öneme sahiptir.

Sosyal hizmet, insan ve toplum ilişkilerine yönelik faaliyetlerle, birey ve grupların toplumsal işlevlerini geliştirmeye çalışan bir bilim dalıdır. Bu doğrultuda, insanların sosyal sorunlarına çözümler üretmek amacıyla, birey çevre uyumunu kolaylaştırmak için ortaya çıkmıştır. Sosyal hizmet, bir bütün olarak toplumun sosyal faaliyetleri ile ilgili olmakla birlikte, özellikle toplumdaki hassas kesimlerin ihtiyaçları ile ilgilenir. Sosyal hizmet, toplum huzurunun bir aracı olduğu gibi, sosyal kalkınmaya da önemli katkılar sağlar.

Günümüzün sosyo-ekonomik, siyasal, askeri koşullarının da etkisiyle artan kırılgan gruplar için yeni çözümler oluşturulması gerekmektedir. Bu ihtiyacın sağlanması amacıyla güncel, bütüncül, rasyonel, uygulanabilir, yönetilebilir ve sürdürülebilir modeller geliştirilmiştir. Finansal sosyal hizmet uygulamasının Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıktığı bilinmektedir. Bu uygulama ile sosyal hizmet müdahalesi; kırılgan bireylerin, grupların ve toplulukların finansal açıdan güçlendirilmesine odaklanmıştır. Bu sayede, finansal sosyal hizmet sunulanların yaşam boyu sosyal yardım almak zorunda kalmalarının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Amaç ve Kapsam: Türkiye'de finansal sosyal hizmet ile ilgili akademik çalışma yok denecek kadar az sayıdadır. Bu doğrultuda, bu çalışmanın amacı, literatürdeki bu kuramsal açığın giderilmesine yönelik yerli ve yabancı kaynaklardan bir derleme sunarak finansal sosyal hizmet kavramını tanıtmaktır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Finansal sosyal hizmet, müracaatçıların finansla ilgili düşüncelerine ve bilgi birikimlerine müdahale edip tutum ve davranışlarına yön vermektir. Bu şekilde finansal sosyal hizmet, kırılgan nüfuslar öncelikli olmak üzere; bireysel ve kurumsal düzeyde ekonomik istikrar ve refahı geliştirebilmek açısından gerekli finansal bilgi kapasitesini artırarak uygulama becerisini kazandırır.

Sonuç: Finansal sosyal hizmetle ilgili yapılan bu çalışma, ülkemizde ve dünyada yeni sayılabilecek bu uygulamanın önemini ve gerekliliğini vurgulamaya çalışmıştır. Bu bağlamda, bu uygulamanın Türkiye'de yaygınlaştırılabilmesi için konuyla ilgili kuramsal ve uygulamalı eğitim programlarının gerçekleştirilmesiyle ilgili kamu, özel ve gönüllü sektörlerin yapabilecekleri hakkında öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Finans, Sosyal Hizmet, Finansal Sosyal Hizmet.

* Doktorant, Karabük Üniversitesi, LEE, İşletme Anabilim Dalı, Karabük, 0000-0002-7864-5226, karakayaomer67@gmail.com

TÜRKİYE’DE SOSYAL HİZMET DİSİPLİNİNDE YAPILMIŞ YOKSULLUK ALANINDAKİ YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA TEZ ÇALIŞMALARININ BETİMSSEL ANALİZİ

Ömer AVCI*
Fatih ŞAHİN**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu çalışma, Türkiye’de sosyal hizmet anabilim dallarında yoksulluk alanıyla ilgili yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının gerçekleştirildiği üniversite, yıl ve yöntem özelliklerini, yoksulluk alanıyla ilgili çalışmaların hangi yönlerden ele alındığını incelemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Aralık 2021- Şubat 2022 tarihleri arasında Türkiye’de sosyal hizmet anabilim dallarında yoksulluk alanıyla ilgili yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tez çalışmaları YökTez üzerinden taranmış ve yapılan tarama sonucunda nitel, nicel ve karma yöntem olmak üzere toplamda 18 tez çalışması tespit edilmiştir. İlgili araştırmada nitel araştırma yönteminden faydalanılmakla birlikte örneklemin belirlenmesi için kriter örnekleme tekniği kullanılmıştır. Araştırma betimsel analiz yöntemi çerçevesinde yapılandırılmış olup Sosyal Hizmet disiplinin yoksulluk alanında gerçekleştirilen yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarını incelemektedir. Betimsel analiz verilerin olduğu gibi gösterilerek betimlendiği ve resmedildiği bir anlatım şeklidir. Elde edilen örneklem “Makale Sınıflama Formu” kullanılarak betimsel analize tabi tutulmuştur. İlgili form, altı farklı bölümden oluşmaktadır. Formun A bölümünde araştırmanın künyesi hakkında genel bilgilere yer verilmektedir. B bölümünde araştırmanın konusuna yönelik bilgiler yer almaktadır. C bölümünde araştırmanın yöntemine ve desenine yönelik bilgiler bulunmaktadır. D bölümü veri toplama araçlarına yönelik bilgilere yer verirken E bölümünde örneklem grubu ve örneklem büyüklüğüne ilişkin bilgiler yer almaktadır. Son bölüm olan F bölümünde ise elde edilen verilerin analizinde kullanılan yöntemlere ve tekniklere ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Bulgular: Elde edilen bulgular incelendiğinde çalışmaların daha çok yüksek lisans düzeyinde (n=14) gerçekleştirildiği doktora düzeyi çalışmaların ise (n=3) oldukça az olduğu görülmektedir. Ayrıca bu çalışmaların 9 farklı üniversite bünyesinde gerçekleştirildiği bu üniversiteler içerisinde ise en çok çalışmanın Hacettepe Üniversitesi’nde (n=4) yapıldığı görülmektedir. Çalışmalarının en çok 2019 yılında gerçekleştirildiği saptanmıştır. Ayrıca yapılan araştırmaların çoğunlukla nicel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirildiği görülmektedir. İncelenen çalışmalarda 8 farklı örneklem grubu ile çalışma gerçekleştirildiği görülmektedir. Ayrıca bu çalışmalarda en çok yoksulluk alanında sağlanan hizmetlerden faydalanan bireylerin örneklem grubu olarak baz alındığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Veri toplama yöntemi olarak görüşme formu ve anket yöntemlerinin diğer yöntemler göre daha yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca nicel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen çalışmalarda analiz yöntemi olarak tanımlayıcı istatistik, bağımsız t testi ve one way anova testlerinin daha fazla kullanıldığı nitel araştırma yöntem ile gerçekleştirilen çalışmalarda ise betimsel analiz yönteminin kullanıldığı görülmektedir.

Sonuç: Sosyal hizmet alanında yoksulluk alanı ile sosyal hizmet meslek ve disiplininin içinde bulunan toplumun ihtiyaçlarına yönelik çalışmaların yapılması ve mevcut çalışmalar ışığında bu çalışmaların artırılması, lisansüstü eğitim boyutunda ise doktora düzeyinde yapılan tez

* Araştırma Görevlisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, İstanbul, ORCID 0000-0003-3729-2417, E-posta: omeravci@aydin.edu.tr

** Prof. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Manisa, ORCID 0000-0003-4171-0722, E-posta: fatih.sahin@cbu.edu.tr

alışmalarının arttırılması, yapılan çalışmaların örneklem gruplarının arttırılması ve eşitliliğın sağlanması, karma yöntem araştırması ile çalışmaların gerçekleştirilmesinin sosyal hizmet mesleğinin yoksulluk alanında sorunların tespiti ve bu sorunlara yönelik daha iyi ve daha güçlü uygulamalar gerçekleştirmesine ve sürecine yardımcı olacağı düşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk, Sosyal Hizmet, Tez

TASLAKTIR

TRAVMAYA DUYARLI SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİ

Zeki KARATAŞ*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Sosyal hizmet müdahalesi uygulanırken müracaatçıların ruhsal sorunlarının temelinde yatan travmatik deneyimlerin farkında olarak planlı değişim sürecinin başlatılması iyi olma halinin geliştirilmesi ve sosyal işlevselliğin sağlanması açısından son derece önemlidir. Bu çalışmada sosyal hizmet müdahalesinde travmaya duyarlı yaklaşım sergilemenin müracaatçıların ihtiyaçlarını anlamada ve sorunlarını çözmede sağladığı katkının ortaya konulması amaçlanmıştır.

Kavramsal Çerçeve: Travma; bireyin duygu ve davranışları üzerinde kaygı, korku, çaresizlik ve tükenmişlik gibi uzun süreli olumsuz etki oluşturan rahatsız edici her türlü yaşam deneyimi olarak tanımlanmaktadır. Sosyal hizmet alanına dahil olan müracaatçılar arasında yaygın olduğu bilinen travma, ruh sağlığı açısından ciddi bir risk kaynağıdır. Çocukluk çağı travmatik deneyimlerin yetişkinlikte ortaya çıkan sorunlu davranışlara ve psikiyatrik rahatsızlıklara neden olduğunu gösteren pek çok araştırma bulunmaktadır. Psikolojik travmanın insan yaşamı üzerindeki etkileri göz önüne alındığında sosyal hizmet uzmanlarının travmanın yapısı, etkileri ve sonuçları hakkında bilgi sahibi olmaları sosyal hizmet müdahalesinin doğru bir şekilde planlanmasına ve uygulanmasına katkı sağlamaktadır. Travma deneyimine sahip müracaatçılarla çalışırken sosyal hizmet uzmanının; travmanın birey üzerindeki yaygın etkilerinin farkında olma, travmanın belirtileri ve semptomlarını tanıyabilme, travmanın güçlenme ve olgunlaşmaya katkı sağladığına inanma, potansiyel iyileşme yollarını keşfedebilme, ikincil travma oluşturacak tutum ve davranışlardan kaçınma gibi bir dizi ilkeyi göz önünde bulundurması gerekmektedir.

Sonuç: Sosyal hizmet alanında travmaya duyarlı yaklaşım sergilenmek, hizmet alan bireylerin kendi yaşamları üzerinde yeniden kontrol kazanarak güçlenmelerine önemli katkılar sağlamaktadır. Bu nedenle travmaya duyarlı müdahale konusunda sosyal hizmet uzmanlarına yönelik lisansüstü eğitimler düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Travma, Müdahale, Güçlendirme.

* Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Rize. ORCID: 0000-0002-5822-2904, E-posta: zeki.karatas@erdogan.edu.tr

BURDUR'DA 65 YAŞ VE ÜZERİ NÜFUSUN AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI YAŞAM KALİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sevinç SÜTLÜ*
Ahmet Selçuk KILINÇ**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Sağlıkla ilgili yaşam kalitesinin alt bileşenlerinden biri de oral sağlıkla ilgili yaşam kalitesidir. Geriatric Oral Health Assessment Index (GOHAI) yaşlı bireylerin oral sağlıkla ilgili yaşam kalitesinin değerlendirilmesi için geliştirilmiş bir ölçektir. Araştırmanın amacı; Burdur'da yaşayan 65 yaş ve üzeri nüfusun ağız sağlığının değerlendirilmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki çalışmanın evrenini Burdur'da yaşayan 65 yaş ve üzeri 35.563 kişi oluşturmaktadır. Örneklemle belirlenen 408 yaşlıya GOHAI ölçeği uygulanmıştır.

Bulgular: Yaşlıların GOHAI puan ortalaması ise $29,49 \pm 5,55$ ve ortancası 24 (Minimum-Maximum 12-51) olarak hesaplanmıştır. Cinsiyet ve yaş grupları GOHAI puan ortalamalarını arasında ilişki varken, medeni durum, eğitim durumu, ikamet edilen yer, iştah durumu ve kronik hastalık varlığı ile ilişki yoktur.

Sonuç: Erkeklerin ve ileri yaş gruplarının ağız sağlığı yaşam kalitesi daha kötüdür. Ağız sağlığı beslenmeyi etkileyen önemli bir parametredir. Bu nedenle genel yaşam kalitesinin değerlendirilmesinde oral sağlık yaşam kalitesi de göz önünde bulundurulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Ağız ve Diş Sağlığı, GOHAI

* Dr.Öğr. Üyesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gerontoloji Bölümü, Burdur. 0000-0001-6847-1798, ssutlu@mehmetakif.edu.tr

** Uzm. Dr., Sağlık Müdürlüğü, Burdur. 0000-0003-2149-3601.

CANLILARIN SOSYAL HİZMETİ MÜMKÜN MÜDÜR?

Umut YANARDAĞ*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmanın amacı canlılarla sosyal hizmet uygulamalarının mümkün olup olamayacağı ele almaktadır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Her ne kadar sosyal yardım uygulamaları, farklı biçimlerde ve farklı işlevlerle tarih boyunca varlığını sürdürse de modern sosyal hizmet uygulamaları, sanayileşme ve kentleşme nedeniyle ortaya çıkan psikososyal sorunların çözümüne yönelik uygulamaların gelişmesiyle ortaya çıkmıştır. Sosyal hizmet mesleği ortaya çıktığından bu yana, modern sosyal hizmet yaklaşımları, insanı ve insanın oluşturduğu sistemleri odağına alarak sosyal hizmet uygulamalarını inşa etmektedir.

Sonuç: Küreselleşmeyle birlikte ortaya çıkan sorunlar, insan odaklı sosyal hizmet uygulamalarının da krizle karşılaşmasına yol açmaktadır. Hem insan odaklı sosyal hizmet yaklaşımlarıyla yaşanan krizi aşabilmek hem de bir başka sosyal hizmet mümkün müdür tartışmasına yeni bir pencereden bakabilmek için canlıların sosyal hizmeti yaklaşımı bir alternatif olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bildiride canlıların sosyal hizmeti yaklaşımının bağlamı ve canlılarla sosyal hizmet uygulamaları nasıl gerçekleştirilebilir sorusunun yanıtları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Canlıların Sosyal Hizmeti, Ekoloji, Sosyal Hizmet

* Sosyal Hizmet Uzmanı, Doç. Dr. T.C Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü, Burdur. Orcid No: 0000-0001-6854-1987 , uyanardag@mehmetakif.edu.tr

SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİNDEN KADINA YÖNELİK DİJİTAL ŞİDDET*

Hatice Kübra COŞKUN**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu çalışmada kadına yönelik şiddet türlerinden biri olan dijital şiddet konusunda sosyal hizmet bakış açısından bir analiz yapmak amaçlanmaktadır. Kadınların yaşadığı şiddete yönelik bakış açılarını anlamak ve dijital şiddete maruz kalan kadınların kullandıkları sosyal destek mekanizmalarının neler olduğunu anlamak çalışmanın temel amacıdır.

Yöntem: Araştırma İstanbul'da yaşayan 18-40 yaş gurubunda 211 genç yetişkin kadın ile yapılmıştır. Araştırmanın yöntemi olarak nicel araştırma yöntemlerinden tarama (survey) yöntemi tercih edilmiştir. Genç yetişkin kadınlarla çevrimiçi anket çalışması yapılmıştır. Veriler istatistik paket programı olan SPSS 25.0 ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Yapılan çalışmada kadınların dijital şiddete maruz kalmalarında eğitim durumu, yaş ve partnerle tanışma şeklinin öneminin olduğu, çoğu kadının şiddet ile baş ederken sosyal destek almadığı ve şiddete maruz kalan çoğu kadının hukuki bir yola başvurmadiğı bulguları elde edilmiştir.

Sonuç: Dijital ortamlarda maruz kalınan şiddetin kadınların hayatı üzerinde olumsuz etkilere sahip olduğu ve dijital şiddetin kadınlar için bir problem olduğu çalışmanın en önemli sonucudur. Çalışmanın sonuçlarına göre dijital şiddet alanında kadınlara yönelik sosyal hizmet politikalarının geliştirilmesinin gerekli olduğu, sosyal hizmet alanında dijital şiddet ile ilgili önleyici eğitim ve farkındalık çalışmaları yapılması gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadına yönelik şiddet, dijital şiddet, flört şiddeti, siber şiddet, sosyal destek mekanizmaları.

* İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

** Sosyal Çalışmacı/Yüksek Lisans öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Fakültesi, Sosyal Hizmet, İstanbul, Orcid No:0000-0001-7781-6698, E-posta:haticecoskun@stu.aydin.edu.tr

KADIN YOKSULLUĞU, NEDENLERİ VE ÖNLENMESİNE İLİŞKİN ÖNERİLER

Esin POLAT*

ÖZET

Yoksulluk en basit tanımıyla, elde edilen gelirle, beslenme, barınma, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, ısınma, temiz içme suyu, elektrik, alt yapı hizmetleri gibi en temel ihtiyaçların karşılanamaması durumudur.

Günümüzde Yoksulluk sorunu, nüfus fazlalığı, istihdam olanaklarının yetersizliği, eğitim veya çevre koşullarının bozulması gibi nedeni ne olursa olsun, ekonomik, biyolojik, sosyal ve psikolojik boyutları içine alan çok ciddi bir sorun olarak, dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de varlığını sürdürmektedir.

Yoksul bireyler, yaşamlarını sürdürürken sağlıksız konutlarda barınmakta, yeterli düzeyde beslenememekte, eğitim olanaklarından yeterince yararlanamamakta, dolayısıyla karar alma süreçleri ve sosyal faaliyetlere katılımı da; yoksulluğun sınırlayıcı etkisi nedeniyle sosyal dışlanmayla da karşı karşıya kalmaktadır.

Yoksulluktan en çok etkilenen grupların başında ise kadınlar ve çocuklar gelmektedir. Kadın Yoksulluğu çok boyutlu bir sorun olup; kadınlar yoksulluğu farklı zaman ve mekanlarda yaşamaktadırlar. Kadınlar; dünyanın hemen hemen, her yerinde yoksulların, mülksüzlerin ve işsizlerin çoğunluğunu oluşturmaktadır. Türkiye’de ise kadınlar aleyhine derinleşen toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ekonomik krizin de etkisiyle, kadın yoksulluğu artmaktadır. Bugün kadınlar; çocuklarıyla birlikte yoksulluğun bedelini en ağır biçimde ödemektedir. Özellikle kadının özne olamadığı toplumlarda yoksulluk kadınlaşmakta ve yaşam koşulları ağırlaşmaktadır. Birleşmiş Milletler’e göre yoksulluğun kadınlaşmasında iki önemli nokta bulunmaktadır. Bunlardan birincisi; dünya üzerinde yaşayan nüfusun, günde 1 dolarla veya daha az gelirle yaşayanların önemli bir çoğunluğunu kadınların oluşturması, erkekler ve kadınlar arasındaki farkın, giderek açılmasıdır. Diğer önemli ikinci nokta ise; kadın yoksulluğunun statik değil dinamik bir süreç olduğunun anlaşılması gerektiğidir. Bu çalışmada, kadın yoksulluğu, nedenleri, sosyal yardımların yoksulluk üzerindeki etkileri ve kadın yoksulluğunun önlenmesine ilişkin çözüm önerilerine yer verilerek sorunun boyutları tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın Yoksulluğu, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği, Sosyal Dışlanma.

* SHU/Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Uzmanı, H.Ü.İİBF.Sosyal Hizmet Bölümü Konuk Öğretim Görevlisi

SURİYELİLERİN YOĞUN OLDUĞU İL BELEDİYELERİNDE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Dilara USTABAŞI GÜNDÜZ*
Sümeyye AYDOĞDU KUZUCU**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Türkiye’de yaşayan 3,6 milyon geçici koruma altındaki Suriyelilerin toplumsal uyumlarının sağlanması ve refah düzeylerinin iyileştirilmesinde yerel yönetimlerin sorumluluk üstlenmesi gerekmektedir. Türkiye’de yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik hizmetlerinin konu edildiği sınırlı sayıda araştırma mevcuttur. Bu çalışmada geçici koruma altındaki Suriyeli bireylerin en yoğun nüfusa sahip olduğu on il (Kilis, Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa, Mersin, Adana, Mardin, Kahramanmaraş, Osmaniye ve Bursa) belediyesinin hizmetlerini eleştirel bakış açısıyla ortaya koymayı ve sosyal hizmet perspektifinden sunulan hizmet kalemlerinin geliştirilmesine yönelik öneriler getirmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizinin benimsendiği çalışmada örneklem kapsamında ele alınan belediyelerin web sayfalarından en son yayınlanan faaliyet raporları, stratejik planları ve hizmet kalemleri incelenmiştir. Suriye, göçmen, mülteci, sığınmacı ve geçici koruma kavramlarıyla yapılan taramalarda ulaşılan metinler betimsel tematik analize tabi tutularak geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik sosyal hizmet uygulamaları ve stratejik planları ortaya konulmuştur.

Bulgular: İçerik analizi sonucunda ulaşılan veriler altı belediyede doğrudan göçmenlere yönelik özel bir bilgilendirme, danışmanlık ve yönlendirme hizmeti sunan birimin olmadığını; genellikle sosyal yardım departmanları kapsamında hizmet sunulduğunu göstermektedir. Göçmen yoğun on il belediyesinin çoğu, raporlarında göçmenlerin neden olduğu sorunları tehdit olarak ele almaktadır. Buna rağmen raporlarda göçmenlere yönelik sundukları hizmetlere ve planladıkları stratejilere dair bilgilere ulaşamamıştır. İncelenen faaliyet raporlarının ve strateji planlarının pek çoğunda göçmenlere yönelik uygulamalar konusunda yerli halkın tepkisinden endişe duyulduğundan, asıl sorunun uyum sağlayamamadan kaynaklandığından ve sorunların çözümü için sosyal, ekonomik ve kültürel hizmetlere ihtiyaç duyulduğundan bahsedilmiştir. Bulgular gerçekleştirilen faaliyetlerin ve gerçekleştirilmesi planlanan çalışmaların çoğunda göçmen refahında ekonomik boyuta ağırlık verildiğini ve sosyal boyutunun arka plana atıldığını göstermektedir.

Sonuç: Geçici koruma altındaki Suriyelilerin en yoğun nüfusa sahip oldukları illerde belediyelerin göçmenlere yönelik sunduğu hizmetlerin odağa alındığı bu çalışmada belediyelerin faaliyet raporları, stratejik planları ve web sayfaları tematik betimsel analizle incelenmiştir. Araştırma sonuçları göçmenlere yönelik hizmetlerde belediyeler arasında belirli bir standart uygulamanın olmadığını, bazı belediyeler göçmenlere yönelik özel birim kurarken bazılarının özel birim uygulamasına gitmediğini, hizmet kalemi bakımından zengin uygulamalara sahip belediyelerin yanında hizmetler hakkında bilginin verilmediği belediyelerin olduğunu ve etkili ve kapsamlı strateji planlarının ortaya konmasına yönelik çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Araştırma kapsamında belediyelerin sosyal hizmet uygulamalarının göçmen refahını sağlama, toplumsal uyumu destekleme rolüne vurgu yaparak bazı öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler, Belediye, Sosyal Hizmet.

* KTO Karatay Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü KTO Karatay Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü dilara.ustabasi@karatay.edu.tr

** KTO Karatay Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü KTO Karatay Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü sumeyye.aydogdu@karatay.edu.tr

SÜRDÜRÜLEBİLİR VE KAPSAYICI SOSYAL HİZMET: LİSANS EĞİTİMİNDE İŞARET DİLİ DERSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Merve Nur OKTAR*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Sosyal hizmet tüm engel gruplarına kapsayıcı ve sürdürülebilir hizmet veren multidisipliner bir bilim dalıdır. Farklı engel gruplarından müracaatçıların ihtiyaç duyduğu hizmetlere ulaşabilmesi noktasında sosyal hizmet uzmanının sahip olduğu nitelikler önemli bir hâl almaktadır. İşitme engeline sahip bireyler diğer engel gruplarına nispeten bazı durumlarda daha dezavantajlı bir durumda kalabilmektedir. Bu durum önemli ölçüde sosyal hizmet uzmanlarının işitme engellilerle iletişim kurmakta yaşadığı güçlükten kaynaklanmaktadır. Sosyal hizmet uzmanının işitme engelli kültürüne hâkim olması, engelli bireyin sorun ve ihtiyaçlarını değerlendirebilmesi, Türk işaret dili ile iletişim kurabilmesi ve danışmanlık rolünü tam kapsamlı icra edebilmesi kritik bir unsur olarak değerlendirilebilir. Aynı zamanda sağlıklı iletişimin varlığı kapsamlı danışmanlık hizmeti için bir gereklilik olarak ifade edilebilir. İşaret dili bilmek sosyal hizmet uzmanlarına nitelik kazandırmakta ve mesleğin icrasında işitme engelli bireylerle daha doğru ve etkin bir iletişim kurabilmelerini sağlamaktadır. Bu çalışmada sosyal hizmet uzmanlarına önemli bir nitelik kazandırma potansiyeli taşıyan Türk işaret dili eğitiminin, ülkemizdeki üniversitelerin sosyal hizmet lisans bölümlerinde ne kadar yaygın olduğunu tespit etmek ve tespit edilen durumun sebeplerini incelemek amaçlanmaktadır. Böylece sosyal hizmet lisans eğitiminde işaret dili eğitiminin yeri, önemi ve sorunlarına ilişkin bir değerlendirme yapılarak potansiyel sosyal hizmet uzmanlarına bu önemli niteliğin nasıl kazandırılacağına yönelik fikirler geliştirilebilecektir.

Yöntem: Araştırma nitel yöntem ile tasarlanmıştır. Araştırma kapsamında ihtiyaç duyulan veriler ülkemizdeki üniversitelerden sosyal hizmet lisans bölümü olanların ders müfredatlarının doküman analizi yöntemi ile incelenmesi yoluyla elde edilmiştir. Elde edilen veriler betimleyici istatistiki yöntem ile ortak ve farklı özellikleri bakımından tasvir edilmiştir.

Bulgular: Araştırmada ülkemizde lisans düzeyinde sosyal hizmet eğitimi veren toplam altmış dört üniversitenin (46 adet devlet üniversitesi, 18 vakıf üniversitesi) sosyal hizmet bölümlerinin ders müfredatı incelenmiştir. Bu kapsamda işaret dili eğitimi dersi verilip verilmediği, veriliyorsa seçmeli mi yoksa zorunlu mu olduğu ve kaç kredi olduğu tespit edilmiştir. İncelenen sosyal hizmet bölümlerinden altmış bir bölümden gerekli bilgilere ulaşılırken; üç bölümden ihtiyaç duyulan veriler elde edilememiştir. Araştırma sonucunda incelenen altmış dört üniversitenin %48'inde (otuz bir) işaret dili eğitimi dersinin olduğu; %46'sında (otuz) işaret dili eğitimi dersinin olmadığı görülmüştür. 46 devlet üniversitesinin 26'sında (%54); 18 vakıf üniversitesinin ise 6'sında (%30) işaret dili dersinin müfredatta yer aldığı tespit edilmiştir. İşaret dili dersinin genellikle 2 krediden oluştuğu ve dersin bulunduğu 31 üniversitenin sosyal hizmet bölümünde işaret dili dersinin seçimlik olarak yer aldığı; yalnızca bir üniversitede zorunlu ders olarak yer aldığı görülmüştür. Ders müfredatlarında seçimlik olarak yer almasına karşın, işaret dili dersini verebilecek akademisyen yetersizliğinden dolayı ders programlarında karşılık bulamadığı tespit edilen bulgulardandır.

Sonuç: Elde edilen verilerin analizi neticesinde işaret dili eğitimi dersinin sosyal hizmet bölümü bulunan üniversitelerin yaklaşık yarısında var olduğu görülmüştür. Ayrıca işaret dili eğitimi olmayan sosyal hizmet bölümlerinde de bu dersin verilmek istendiği ancak dersi verebilecek öğretim elemanı bulmada sıkıntı yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Dersin olduğu sosyal hizmet bölümlerinin hepsinde işaret dili eğitimi seçimlik ders olarak yer almaktadır. Bazı bölümlerde

* Öğr. Gör. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur, Orcid No: 0000-0001-8149-2809, E-posta: mnoktar@mehmetakif.edu.tr

ise fakülte veya üniversite içinde ortak seçimlik ders olarak yer almaktadır. Elde edilen bulgular göstermektedir ki işaret dili eğitimi dersinin sosyal hizmet lisans bölümü öğrencileri için önemli olduğu düşünülmektedir; ancak gerekli donanımına sahip öğretim elemanı temininin güçlüğünden dolayı bu kritik dersin pek çok üniversitede yer bulamadığı veya seçimlik olarak yer bulduğu görülmektedir. Dersin seçimlik olarak yer alması ise dersin her zaman açılmadığının da bir göstergesi olarak düşünülebilir. Türk işaret dili dersini müfredata zorunlu olarak konulması sürdürülebilir ve kapsayıcı sosyal hizmet anlayışının devamı için bir gereklilik olarak düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, İşaret Dili, İşitme Engeli.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMANIN AYAK BAĞI: MADDE BAĞIMLILIĞI

Zeynep UYANIK NEGİZ*

ÖZET

Madde bağımlılığı son yıllarda giderek artan kullanımıyla toplumsal bir sorun olarak dikkat çekmektedir. Sorunun toplumsal ayağı, her geçen gün yazılı ve görsel medyada madde bağımlısı kişilerin yaşadıkları ve çevrelerine yaşattıkları ile haberlere konu olmaktadır. Ancak konunun toplumsal sorun olmasının yanı sıra devletlerin madde bağımlılığı sürecinde edindikleri rol önem arz etmektedir. Çünkü madde kullanımının perde arkasında devletlerin bu sorunla mücadele şekli, tedavi desteği, zarar azaltımına yönelik faaliyetleri, hukuki yaptırımları, sağlık harcamaları, ekonomik yansımaları gibi pek çok unsur yer almaktadır. Şüphesiz bunların hepsi sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin hem destekleyicisi hem de engelleyicisi konumundadır. Özellikle ülkelerin madde bağımlılığı üzerinden bu noktalardaki paylaşımları sürdürülebilir kalkınmanın devamlılığı için ne kadar şeffaf ve istekli olduğunu da ortaya çıkarmaktadır. Bu noktadan hareketle bu çalışmanın amacı sürdürülebilir kalkınma için madde bağımlılığı ile mücadelede devletlerin ne kadar gönüllü, ne kadar şeffaf ve istekli olduklarını paylaştıkları veriler üzerinden göstermektir. Bu kapsamda Türkiye Uyuşturucu Raporu 2022 ile Birleşmiş Milletler Dünya Uyuşturucu Raporu 2021 üzerinden bağlamsal ve karşılaştırmalı bir analiz yapılacaktır. Raporların içeriği, temaları, sürdürülebilir kalkınma hedefleri özelinde kıyaslanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Madde Bağımlılığı, Madde Bağımlılığında Mücadele, Sürdürülebilir Kalkınma.

* Araştırma Görevlisi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet, Erzincan, 0000-0003-0144-8627, zeynepuyanik90@gmail.com

KENTSEL DÖNÜŞÜM MODELLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER VE TOPLULUKLAR AMACI' PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ*

Semra SÜTÇÜ**
Erhan KURTARIR***

ÖZET

Türkiye'de Kentsel dönüşüm süreçleri ve pratiği sürdürülebilir bir uygulama modeli kurulmadan yürütülen kısa erimli süreçlerdir. Bu yönde günümüzde en yaygın uygulanan kentsel müdahale biçimi olan kentsel dönüşüm süreçleri sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda yeniden kurgulanmalıdır. Bu açığı kapatabilmek için sürdürülebilir kalkınma hedefleri önemli ilkeler ve göstergeler sunmaktadır. Neler yapılabileceği konusunda yönlendirici çerçeve ortaya koymaktadır. Ama bu ilkesel hedeflerin yerelde nasıl operasyonlaştırılacağını açıklamamaktadır. Çünkü bu yerelleştirme görevini imzacı ülkelere bırakmaktadır. Toplular coğrafi, kültürel ve tarihsel arka planlarına göre farklılıklar göstermektedir. Her ülke kendi gerçekliğinde kendi toplumsal koşulları, kentsel dokusu, mekansal karakteri ve ekonomik yapısı çerçevesinde hedefleri hayata geçirmek için bu çerçeveye uyumlu ülke stratejileri veya bir takım yerel eylem planları geliştirmektedirler. Bu bildiride sürdürülebilir kalkınma hedeflerinde ortaya konulan ideal çerçeveyi tartışarak Türkiye gerçekliğinde bunun yerel uygulamalara nasıl adapte edileceği ve kentsel dönüşüm süreçlerinde nasıl yürütüleceği değerlendirilecektir. Bu amaçla seçilen kentsel dönüşüm projeleri sürdürülebilir şehirler ve topluluklar (SKA Amaç 11) perspektifinden incelenecektir. Bildiride Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının temel yaklaşımının ve ortaya koyduğu göstergelerin ilkesel açıdan değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının 11. maddesi olan sürdürülebilir şehirler ve topluluklar amacının ortaya koyduğu göstergelerin mevcut kentsel dönüşüm uygulamalarında karşılık bulup bulmadığını değerlendirmek çalışmanın öncelikli amacıdır. Kentsel dönüşüm uygulamalarının BM sürdürülebilir kalkınma amaçları perspektifinden değerlendirilmesi için bir yöntem önerisi geliştirmek de bildirinin bir diğer amacıdır. Kentsel dönüşüm süreçlerinde sürdürülebilirlik ilkelerinin nasıl geliştirileceği ve yerelde nasıl hayata geçirileceğine dair ipuçları bu çalışmada tartışmaya açılacaktır. Bu bildiride, kentsel dönüşüm ve sürdürülebilirlik literatürleri taranmış ve güncel kentsel dönüşüm uygulamaları üzerinden somut göstergelere dayanan eleştirel bir değerlendirme yapılmıştır. Bildiride sürdürülebilir kalkınma amaçları perspektifinden kentsel dönüşüm uygulamalarının ölçülmesinde hangi parametrelerin ve göstergelerin geliştirilmesi veya adapte edilmesi gerektiği konusunda öneriler geliştirilecektir. Seçilmiş bazı kentsel dönüşüm uygulamalarının eleştirel bir değerlendirilmesi bu perspektifle yapılmıştır. Sürdürülebilir bir model olarak kentsel dönüşüm uygulamalarının devam edebilmesi için sürdürülebilir kalkınma amaçları perspektifinden kentsel dönüşüm projesinin planlanması gerekmektedir. Sadece proje öncesi ya da proje süreci değil sonrasındaki etki ve değerlendirmelerin sağlanması gerekmektedir. Katılım süreçleri geniş ölçekte kurgulanmalı, toplumsal gruplar, kamu ve özel sektör ile birlikte etkin birer paydaş olarak sürece dahil edilmelidir. Kapsayıcı ve sürdürülebilir kentleşmenin geliştirilmesi ve katılımcı, entegre ve sürdürülebilir insan yerleşimlerinin planlanması ve yönetilmesi için yerel kapasite farklı açılardan güçlendirilmelidir. Bu amaçla yaptığımız incelemeler göstermektedir ki kentsel dönüşüm projelerinde başarılı bir süreç yönetimi uygulanabilmesi ancak bütünleşik bir planlama yaklaşımıyla mümkündür. Sürdürülebilir yerel kalkınma amacıyla sosyal, çevresel, fiziksel ve

* Kentsel Dönüşüm Modellerinin “Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar Amacı” Perspektifinden Değerlendirilmesi Yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Mimar (Yüksek Lisans Öğrencisi), Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir Bölge ve Planlama Anabilim Dalı, Kentsel Dönüşüm YL Programı, İstanbul, E-posta: semrasutcu1992@gmail.com

*** Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir Bölge ve Planlama Anabilim Dalı, Kentsel Dönüşüm YL Programı, İstanbul, E-posta: erhankurtarir@gmail.com

ekonomik alanlarda sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde planlanması gerekmektedir. Türkiye'deki kentsel dönüşüm örneklerinin sürdürülebilir bir model ortaya koymadığı sosyal, çevresel, fiziksel ve ekonomik boyutlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Türkiye'deki kentsel dönüşüm binaların yenilenmesinden öteye geçememiş, kenti bir bütün olarak ele almadan kısmi alanların dönüştürülmesine çalışılmıştır. Bu sebeple, Türkiye'de sürdürülebilir kalkınma amaçlarıyla uyumlu kentsel dönüşüm modeli henüz kurgulanmamıştır. Literatür çalışmaları kapsamında bu çalışmanın alt yapısını meydana getiren sürdürülebilir kalkınma hedefleri ve somut göstergeleri üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Kentsel dönüşüm uygulamalarının mevcut başarı kriterleri sürdürülebilir kalkınma amaçları perspektifinden kentsel dönüşüm uygulamalarının parametre ve göstergeleri üzerinden değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bildiri kapsamında Türkiye özelinde kentsel dönüşüm uygulamaları için SKA ilke ve göstergelerinin yerele adapte edilmesi için bir öneri gösterge seti tartışmaya açılacaktır. Böylelikle sürdürülebilir sürdürülebilir kentler ve topluluklar amacı ile tam uyumlu yerel kentsel dönüşüm modeli çerçevesi somut göstergeler üzerinden tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dönüşüm, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, Sürdürülebilir Yerleşmeler ve Topluluklar, Sürdürülebilir Kentsel Dönüşüm, Kapsayıcı Planlama.

MAKRO SOSYAL ÇALIŞMA PERSPEKTİFİNDEN TİNSELLİK VE SOSYAL ADALET İLİŞKİSİ

Emel BEDİR*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu araştırma makro düzeyde sosyal çalışma müdahalelerinde, tinselliğin; müracaatçılara bütüncül yaklaşabilmek, onları güçlendirebilmek ve uygulayıcıların kendilerinin sosyal adalete yönelik inançlarını koruyabilmeleri için nasıl katkı sağlayabileceğinin; tinselliğin sosyal adalete olumlu ya da olumsuz önemli etkilerinin ele alındığı bir literatür çalışmasıdır.

Kavramsal/Kuramsal Çerçeve: Alan yazında tinselliğin sayılan çok çeşitli tanımlarında anlam, transandantal süreçler ve özellikle ilişkiselliğe vurgu yapılmaktadır. İnsan biyolojik-psikolojik-sosyal-tinsel bir varlıktır ve tinsellik insanın varoluşsal sorularının yanıtları için başvurduğu en belirleyici anlam kaynaklarından biridir. Günümüzün dünyasında sosyal, ekolojik, ekonomik ve kültürel problemlerinin hepsi iç içe vaziyettedir. Bu anlamda tinsellik hem her bireyin bireysel tinsel kaynaklarıyla makro sorunlar arasındaki bağları kurabilmeleri için hem de her topluluk ve toplumun sosyal adalete yönelik eylemlerini güçlendirebilmeleri için bambaşka anlam ve işlevlere tekabül edebilir.

Bireysel olmakla birlikte tinselliğin ilişkisel ve dışarıdakilerle ilgili olan boyutuna bakıldığında; dinin ya da dinsel olmayan tinsel inanç sistemlerinin toplumsal eylemlere büyük bir etkisi olduğu; din ve tinselliğin toplumsal eylemlere katılım için anlamlı bir çerçeve sunduğu görülmektedir. Kimi zaman da tinsellik toplumsal bir grubun damgalanmasına ve daha büyük bir sosyal adaletsizliğe yol açabilir. Makro anlamda tinsellik toplumsal barışın, sosyal adaletin sağlanmasında güçlü bir yordayıcı da olsa, sosyal adaletin sağlanmasına engel olacak yankılar da uyandırır, tinselliğin makro sosyal hizmet perspektifinden bakıldığında sosyal adalete büyük bir etki gücünün bulunduğu söz edilebilir.

Sonuç: Dünyada yaşanan tüm sorunlara yönelik bütüncül bir bakış açısı inşa etmek, mikro düzeydeki her eylemin makro olanla ilişkisini kurabilmek, tükenmişliğe rağmen çözüm arayışlarına devam edebilmek ve toplumsal çalışmaların her aşamasında sosyal adalet inancıyla hareket edebilmek için tüm uygulayıcıların -kaynağı ne olursa olsun- bu inancı besleyen anlama yönelik tinsel bir sebebi/sebepleri olmalıdır. Sosyal çalışma veya tinsellik tek bir birikim ya da ideolojiden beslenen alanlar değildirler. Hem farklı biçimleriyle hem bireysel tinsel kabullerin hem de onun bir parçası olan dinin politik yanlarının anlaşılması ve inanç temelli örgütlerin toplumlara olan derin etkilerinin anlaşılabilmesi için de sosyal çalışmacıların tinsellik hakkında entelektüel ve disiplinler arası bir birikime sahip olmaları gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Makro Sosyal Çalışma, Tinsellik, Sosyal Adalet.

* Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, ORCID: 0000-0001-8138-7136, emelbedir@karabuk.edu.tr

COVID19 ÖNCESİ YÜZ YÜZE EĞİTİMİN, COVID19 SÜRECİ YÜZ YÜZE EĞİTİM İLE KARŞILAŞTIRILMASI VE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ*

Tuba YÜCEER KARDEŞ**
Emine Büşra AYGÜN***

ÖZET

Covid-19 pandemisinin beklenmedik bir şekilde insan yaşamına dahil olması sonucunda küresel çapta birçok değişim ve dönüşüm meydana gelmiştir. Bu değişikliklerden en çok etkilenenlerden biri de eğitim sistemi olmuştur. Akut ve uzun süreli online eğitim yapısına geçiş süreci öğrenciler üzerinde bir çok olumsuz etkiye yol açmıştır. Covid-19 pandemisinden başlangıcından bu yana eğitim alanında birçok çalışma yapılmış, fakat Covid-19 öncesi ve sürecindeki yüz yüze eğitimde yaşanan farklılıklar ve değişimleri karşılaştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Buradan hareketle çalışmanın Covid-19 öncesi yüz yüze eğitim, sürecindeki online eğitim, devamında hibrit eğitim modeli ve en son tekrar yüz yüze eğitim süreci ele alınacak ve bu eğitim sistemleri öğrenci deneyimleri üzerinden değerlendirilerek analiz edilmesi amaçlanmaktadır.

Yapılan çalışmalarda online eğitim sürecinde öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini keşfetmesi, öğrenme sürecinde daha fazla kontrole sahip olduğu ve teknolojinin artılarından yararlanarak diğer öğrencilerle iş birliğine dayalı bir öğrenme süreci gerçekleştirdikleri tespit edilmiş, ayrıca online eğitim sürecinde öğrencilerin dersleri ders saati dışında kayıttan izleme imkanının olmasının öğrenciye bir esneklik sağladığı da ifade edilmiştir (Bozkurt, 2020). Bu süreçten sonra yüz yüze eğitime geçen öğrencilerin kontrolü kaybetme kaygısı yaşamaları olağan görülmektedir. Fakat Covid-19 öncesi öğrencinin böyle bir kaygı yaşamaları olağan değildir. Bu gösterge tek başına Covid-19 öncesi yüz yüze eğitim ve sürecindeki yüz yüze eğitimin farklarını ifade etmektedir. Ayrıca Covid-19 ile beraber eğitimin kesintiye uğraması sonucunda öğrenciler arası sosyal eşitsizlikler artmış ve öğrenciler kaygı dolu bu süreci yönetmek durumunda kalmıştır (Bozkurt,2020). Online eğitimde yaşanan bu durumlar öğrencinin akademik başarısını da etkilemiş, öğrenci akademik başarısında eşitsizlik yaşandığına ilişkin bir algı oluşmuş ve öğrencinin eğitim motivasyonu azalmıştır. Online eğitim öğrencileri davranışsal, ruhsal, ve sosyal ilişkiler bağlamında da olumsuz etkilemiştir. Bu etkiler geçici olduğu gibi kalıcı da olabilmektedir. Dolayısıyla iki yıllık bir online sürecin hemen akabinde yüz yüze eğitime geçilmesi, Covid-19 öncesi yüz yüze eğitimle bazı farklılıkları ve değişiklikleri beraberinde getirecektir. Öğrencilerin yaşamış olduğu problemlerin devam edip etmediği, yeni hibrit sürece alışma ve adapte olma durumları, pandemi sonrası yüz yüze eğitim sürecine tekrar adapte olma, psiko-sosyal desteğe ihtiyaçlarının olup olmadığı merak konusudur. Bu anlamda bu çalışmanın genel amacını Covid-19 öncesi yüz yüze eğitim, Covid-19 sürecinde online eğitim, hibrit sistemde ve yeni yüz yüze eğitim sürecinde üniversite öğrencilerinin deneyimlerinin keşfedilmesi ve bu süreçten nasıl etkilendiklerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Yapılan bu çalışma gelecekte Covid-19 ile ilgili seyrin eğitim açısından değerlendirilmesine kaynak sağlayacaktır. Pandemi öncesi ve sürecindeki yüz yüze eğitimin yaşadığı değişim ve üniversite öğrencilerinin online süreç de dahil olmak üzere bu süreçteki deneyimleri özel bir dönem olan Covid-19 süreci kesitinin derinlemesine değerlendirilmesini ve psiko-sosyal açıdan öğrencilere etkisinin görülmesini gerektirmekte, bu yönüyle çalışma nitel olarak kurgulanmıştır.

* TÜBİTAK 2209-A programı kapsamında yapılan proje çalışmasından üretilmiştir.

** Sosyal Hizmet Bölümü 4. Sınıf Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet Bölümü, Isparta, eminebusraaygun@gmail.com

*** Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet Bölümü, Isparta, Orcid:0000-0003-2434-8952, tubayuceer@sdu.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Yüz Yüze Eğitim, Online Eğitim, Üniversite Öğrencileri.

TASLAKTIR

SOSYAL HİZMET BAKIŞ AÇISIYLA SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL KALKINMA

Mustafa Emin AKÇİN*

ÖZET

Sürdürülebilir kalkınma anlayışının başarıyla uygulanmasında en kritik noktalarından biri kırsal bölgelerin kalkınmasıdır. Günümüzde, gıda güvenliği ve kıtlık gibi sorunlar sık sık gündeme gelmekte, tarımla uğraşan nüfus grupları giderek azalmakta ve kırsal bölge halkı şehirlere göç etmektedir. Bu durum şehirlerde birçok sorunu gündeme getirmekle kalmayıp aynı zamanda kırsal bölgeyi birçok yönden olumsuz etkilemektedir. Hal böyle olunca kırsal kalkınma konusu, disiplinler arası ve bütüncül bir yaklaşımla üzerinde yoğunlaşılması gereken bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle sosyal hizmet mesleği, sağladığı bütüncül bakış açısı ve meslek elamanlarına yüklediği mesleki roller ile sürdürülebilir kalkınma, özellikle de kırsal kalkınma planlarında etkin görev alması gereken bir meslektir. Kırsal kalkınma alanında görev alan sosyal hizmet uzmanlarının, kırsal bölgelerin güçlerine odaklanarak, bağlantı kurucu, savunucu, harekete geçirici, vaka yöneticisi ve değişim ajanı gibi rolleri ile kırsal bölgelerin sosyal, kültürel, ekonomik ve ekolojik gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Amaç ve Kapsam: Kırsal kalkınma sürdürülebilir kalkınma sürecinin temel yapıtaşlarından biridir. Sosyal hizmet mesleği bilgi, beceri ve değer temeli ile sürdürülebilir kalkınma ve kırsal kalkınma kavramları ile aynı hedeflere ve ilkelere sahiptir. Kalkınmanın sürdürülebilir, çok boyutlu ve tüm bireyleri kapsar şekilde gerçekleşmesi için sosyal hizmet mesleğinin elini taşın altına koyması, kalkınma süreçlerinde etkin rol alması gerektiği düşünülmektedir. Bu derleme, sosyal hizmet disiplinin ve sosyal hizmet uzmanlarının sürdürülebilir kalkınma süreçlerinden biri olan kırsal kalkınma program ve politikalarında rol ve işlevlerini tanımlayabilmek ve sosyal hizmet alanının konuya dikkatini çekmek amacıyla yazılmıştır.

Kırsal kalkınma düşüncesi ve bu düşünce çevresinde gelişen projeler, ülkemizde çok sık gündeme getirilmeyen gelse bile belirli bir kesimin bilgi sahibi olduğu bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Hal böyle iken sosyal hizmet ve kırsal kalkınma olgusu da çok üzerinde durulmamış bir konu olarak yapılan literatür taramasında karşımıza çıkmaktadır. Bu derlemenin bu yönüyle literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Sürdürülebilir Kalkınma: Sürdürülebilir kalkınma kavramı, kalkınma kavramındaki anlayışın sadece ekonomik büyüme olarak algılanmasına karşın, sağlıklı bir büyümenin ekonomik, sosyal, ekolojik ve adaletli bir şekilde mevcut kaynakları koruyarak gerçekleşmesi gerektiğini savunur.

Kırsal Kalkınma: Kırsal kalkınma sanayi devriminden beri süregelen sanayileşme boyunca göz ardı edilen kırsal bölgelerin tüm yönleri ile ele alınması, sosyal, kültürel, ekonomik olarak kalkındırılmasını amaçlar.

Sonuç: Kırsal bölgeler, genel olarak dezavantajlı durumların birçok farklı boyutunun bir arada bulunduğu bölgelerdir. Bu dezavantajlar kırsal nüfusun kaynaklara ulaşımını, kültürel ve sosyal olarak gelişimlerini de dezavantajlı hale getirerek bir kısır döngü oluşturmaktadır. Kırsal bölgelerde gerçekleştirilen kalkınma planlarının da aynı şekilde çok boyutlu olması gerekirken kırsal nüfusun psikososyal durumları genel olarak ekonomik hedeflerin arkasında kalmaktadır. Bu durum kırsal bölge adına planlanan kalkınma programlarının verimliliği azalmaktadır. Sosyal hizmet mesleği mesleki rol ve sorumlulukları, vakaları ele alışı ve değerlendirmesi ile kırsal kalkınma programlarında verimliliği artıracak bir meslektir. Kırsal alanlarda etkin olarak görev yapan sosyal hizmet uzmanları, kırsal bölgenin, ailelerin ve bireylerin öncelikle güçlerine odaklanabilir, ardından çevresi içinde sistemleri değerlendirerek etkileşim noktalarını

* Doktora Öğrencisi, Karabük Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet, Karabük,0000-0002-7750-3138, E-posta: mstfkcnn@gmail.com

saptayabilir ve kırsal nüfusu adına savunuculuk yaparak kırsal nüfusun kaynaklara ulaşımını artırmaya çabalar. Ayrıca kırsal bölge üzerine çalışan diğer meslek elemanları ile iş birliği yaparak bölgenin tüm boyutlarıyla ele alınmasını sağlayabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Kırsal Kalkınma, Sosyal Hizmet Uzmanı, Sosyal Hizmet.

TASLAKTIR

TÜRKİYE’DE İNSANI YARDIM ÖRGÜTLERİ ÇALIŞANLARININ GEÇİCİ KORUMA STATÜSÜNDE BULUNAN SURİYELİ ÇOCUKLARIN EĞİTİM SİSTEMİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ DEĞERLENDİRİLMESİ

Yusuf YÜKLER*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: 6-18 yaş aralığındaki mülteci çocuklar ile çalışan profesyonel insani yardım çalışanları aracılığıyla eğitim sistemindeki sorunların tespitinin yapılmasıyla birlikte belirlenen sorunların mezzo sistemde çözüm önerilerinin sunulmasına ve bu sorunlara yönelik somut bir araştırma örneği olması amaçlanmaktadır.

Yöntem: Araştırma Mersin Kilis ve Adana illerinde insani yardım çalışanlarının geçici koruma statüsünde bulunan suriyeli çocukların eğitim sisteminde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri ortaya koymak amacıyla oluşturulan nitel bir çalışmadır.

Bulgular: Yapılan çalışmada Geçici Koruma altındaki çocukların eğitime erişimde yaşadıkları temel sorunlar; kimlik kayıt problemi, dil bariyeri, okul yönetimi tutumları, erken yaşta zorla evlilik, çocuk işçiliği çalışma gruplarında sıklıkla ifade edilen temel zorluklardır. Ayrıca farkındalık artırma ve bilinçlendirme oturumlarının düzenli ve standardizasyonsuz yapıyor olmasının sorunlara sebep olduğu ifade edilmiştir. Çözüm yollarının mümkün olması, kamu hizmet sağlayıcıları tarafından benimsenmesi ve kamu kurumlarında çocuk koruma politikalarının geliştirilmesiyle beraber, ailelerin eğitilmesi ve bilinçlendirilmesinden, STK’ların çalışmalarından geçtiğinin altı çizilmiştir.

Sonuç: Bu araştırma bir dönüşümün hareketlendiricisi olması hedeflenmiştir. Bu anlamda araştırmanın, bilinçlendirme ve farkındalık artırma faaliyetlerinin çoğaltılması, her kesimden bireye ulaştırılması gerektiği; kamu spotu, reklam vb. medya çalışmalarının doğru ve etkili bir şekilde bu sorunları göz önüne sermesi gerektiği; kamu ve özel sektörlerde, sektör fark etmeksizin çocuk koruma politikalarına yönelik iyileştirmelerin yapılması gerektiği; STK’lar tarafından geliştirilen projelerde araştırma süresince sözü geçen zorluklara duyarlı savunuculuk ve eylemsel aktivitelerin yer almasını sağlayarak dinamizm sağlaması gibi önemli çıktılar elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk İşçiliği, Okullaştırma, Bilinçlendirme.

* Sosyal Hizmet Uzmanı/İnsani Yardım Çalışanı, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet, Karabük, Orcid No:0000-0001-6634-0241, E-posta:shuyusufyukler@gmail.com

DEVLET OKULLARINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN SOSYAL HİZMET ALGISI VE OKUL SOSYAL HİZMETİNE BAKIŞ AÇILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Meriç TOK*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu araştırma, devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin sosyal hizmet algılarını ve okul sosyal hizmetine bakış açılarının değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda sosyal hizmetin tanınırlığının artması ve okul sosyal hizmetinin gerekliliği mesajları da verilmektedir. Araştırmada devlet okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin okul sosyal hizmeti kavramını tanıyıp tanımadıkları, okul sosyal hizmeti hakkında neler düşündüklerini ve okul ortamında sosyal hizmet uygulamasının yararlı olup olmayacağı sorularına detaylı bir şekilde yanıt aranmıştır.

Yöntem: Bu araştırmada devlet okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin okul sosyal hizmeti kavramını tanıyıp tanımadıkları, okul sosyal hizmeti hakkında neler düşündüklerini ve okul ortamında sosyal hizmet uygulamasının yararlı olup olmayacağı sorularına detaylı bir şekilde yanıt aramak amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinde fenemolojik desen kullanılmıştır. Bu desenin kullanılma amacı okul ortamında aktif bir rol üstlenen öğretmenlerin deneyimlerinden yararlanılarak gerçekçi bir sonuca ulaşmaktır (Krysik ve Finn, 2015, s.210).

Bulgular: Öğretmenlerin sosyal hizmet algıları ve okul sosyal hizmetine yönelik bakış açılarının değerlendirilmesi amacıyla içerik analizi yöntemiyle incelenen verilerin bulguları ve yorumlarına yer verilmiştir. Sosyal hizmetin öğretmenler tarafından tanınırlığı, okul sosyal hizmetinin ne olduğu, öğretmenlerin almış oldukları mesleki eğitimlerin içeriği, okullarda yaşanan problemlerin ne olduğu ve çözüm önerileri konularında sorulan sorulara verilen yanıtlar dinlenerek okul sosyal hizmetine bakış açıları değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu sebeplerle araştırma 5 ana kategori ve farklı alt başlıklara ayrılarak incelenmiştir.

Sonuç: Araştırmada devlet okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin okul sosyal hizmetine bakış açıları değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda okullarda yaşanan problemler üzerinde durularak okul sosyal hizmetinin gerçekleştirilmesi ve gerekliliği yönünde saptamalarda bulunulmuştur. Katılımcılar ilköğretim ve ortaokul öğretmenlerinden oluşmaktadır. Öğretmenlerin neredeyse tamamı hizmet verdikleri okulların sosyo-ekonomik düzeyini düşük olarak ifade etmiştir. Okullarda madde kullanımının 9-10'lu yaşlara kadar düştüğünü, ailevi sorunlar yaşayan, psikolojik problemleri olan, iletişim problemini sıkça yaşadıkları öğrencilerin olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin yaşadıkları en görünür ve ortak problemin de yoksulluk olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin yaşadıkları sorunlar göz önüne alındığında ciddi bir sosyal hizmet müdahalesine ihtiyaç olduğu görülmekte ve bu sorunların çözümünde etkili meslek elemanının sosyal hizmet uzmanları olduğu düşünülmektedir. Her okulun sosyal hizmet uzmanı ve psikoloğa ihtiyacı olduğu sıkça ifade edilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen öğretmenler okullarda çalışan PDR öğretmenlerinin sayısının yetersiz olduğunu, kalabalık sınıflar sebebiyle öğretmenlerin öğrencileriyle birebir asla ilgilenemediklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin sorunlarının çözümünde ekip çalışmasının ve iş birliğinin önemi açıkça görülmektedir. Her okulda sosyal hizmet uzmanının içerisinde yer aldığı bir ekip oluşturulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Okul Sosyal Hizmeti, Sosyal Hizmet.

* Sosyal Hizmet Uzmanı/Yüksek Lisans öğrencisi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet, Karabük, Orcid No: 0000-0002-4980-5198, E-posta: meriictok@outlook.com

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI ÇERÇEVESİNDE ANNE VE BEBEK SAĞLIĞININ GELİŞTİRİLMESİ: PERİNATAL SOSYAL HİZMET

Merve Deniz PAK GÜRE*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Doğum öncesinde, sırasında ve sonrasında anne ve bebek sağlığının korunması ve geliştirilmesi ülkelerin sağlık sistemleri açısından oldukça önemlidir. Bu doğrultuda, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 2030 Gündemi kapsamında “sağlık ve kaliteli yaşam” çerçevesinde belirlenen alt hedeflerde hem annenin hem de bebeğin sağlığı odağı alınmaktadır. Perinatal sosyal hizmet bu hedeflerin gerçekleştirilmesinde kilit bir noktada bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, sağlık ve kaliteli yaşam kapsamında belirlenen hedeflere ulaşılması için perinatal sosyal hizmet alanındaki uygulamaların ortaya konulmasıdır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları tüm insanların refahını sağlamayı hedefleyen eylem çağrılarında oluşmaktadır. Bu alanlardan biri sağlık ve kaliteli yaşam ile ilişkilendirilmiş olup anne ve bebek sağlığı ise önemli gündem maddelerindendir. Hedef 3.1 ve Hedef 3.2 anne ve bebek ölüm oranlarının azaltılmasına yöneliktir. Bu hedeflere ulaşılmasında çok disiplinli bakış açısını gerektiren uygulamaların gerçekleştirilmesi esastır. Global Ajanda’da sosyal hizmet uzmanlarının bu hedefler doğrultusunda mesleki müdahalelerde bulunacaklarına ilişkin küresel eylem taahhütleri oluşturulmuştur. Bu kapsamda “Perinatal sosyal hizmet” olarak öne çıkan bu özel uygulama alanının temel amacı, bebeğin ve ailenin yetkin bakım ile desteklenmesini sağlamaktır. Çünkü gebelik öncesinden başlayan ve bebeğin bir yaşına ulaştığı zaman dilimini kapsayan perinatal dönem, biyopsikososyal ve ekonomik yönlerden zorlayıcı olabilmekte, pek çok soruna ve gereksinime yol açabilmektedir. Sosyal hizmet uzmanları bu dönemde ortaya çıkan gereksinimlere yanıt vermek için bireylere, ailelere ve topluluklara yardımcı olmaktadır. Doğum ile ilgili süreçlerin takibinde cinsel sağlık ve aile planlamasını da kapsayan üreme sağlığı hizmetlerine erişimin sağlanması, gebelik planlamasının yapılmasında ailenin desteklenmesi, infertilite gibi durumlarda eşleri tedavi imkanlarına yönlendirmenin yanı sıra aile üyelerine psikososyal destek verilmesi, annenin ve bebeğin sağlık hizmetlerine erişimi için kaynakların harekete geçirilmesi, gebelik sürecinde anne ve bebeğin düzenli sağlık kontrollerinin yapılmasının sağlanması, -zorunlu haller dışında- doğal yollarla gerçekleşen doğumun teşvik edilmesi, tıbbi açıdan yüksek riskli gebeliklerin takip edilmesinde, fetal bir teşhis durumunda veya prematüre doğumlarda formal ve informal destek sistemlerinin geliştirilmesi gerçekleştirilmektedir. Psikososyal destek kapsamında sağlıklı ve besleyici ebeveyn-eş-çocuk ilişkilerinin yapılandırılması, bakım verenler ile bebek arasında güvenli bağlanma ilişkisinin kurulması, başta emzirme olmak üzere bebek bakımında ailenin desteklenmesi, bakım süreçlerine annenin, babanın ve diğer aile üyelerinin dahil edilmesi, postpartum depresyon gibi durumlarda annenin tedavi imkanlarına yönlendirilmesi, bilgi gereksiniminin karşılanması öne çıkmaktadır. Yoksul ailelerin desteklenmesinde hem aynı hem de nakdi yardım kapsamındaki destek kaynaklarının harekete geçirilmesi, sosyal bir hak olarak emzirme ürünleri, bebek bezi, hijyenik ped, mama gibi gereksinimlerin devlet tarafından karşılanmasının sağlanması, anne ve bebek sağlığını önceleyen sağlık politikaları ile sosyal politikaların geliştirilmesine yönelik savunuculuk yapılması gibi ekonomik yönden güçlendirici uygulamalar sosyal hizmet uzmanları tarafından yapılmaktadır.

Sonuç: Anne ve bebek sağlığının desteklenmesi ve geliştirilmesi sürdürülebilir kalkınma amaçları çerçevesinde önemli gündem maddelerinden birini oluşturmaktadır. Perinatal sosyal hizmet alanında çalışan sosyal hizmet uzmanları bu amaçlara ulaşılmasında mikro, mezo ve makro düzeyde uygulamalar yapmaktadır. Bu uygulamalarda sosyal hizmet uzmanları vaka

* Dr. Öğr. Üyesi, Başkent Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ORCID: 0000-0001-7060-3729, mdpak@baskent.edu.tr

yöneticisi, danışman, eğitici, kaynak bulucu ve kaynakları harekete geçirici, bağlantı kurucu, aracı ve savunucu gibi roller üstlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, Anne ve Bebek Sağlığı, Perinatal Sosyal Hizmet, Sağlık ve Kaliteli Yaşam.

TASLAKTIR

PANDEMİ DÖNEMİNDE YAPILAN SOSYAL YARDIMLARIN FİNANSAL SOSYAL HİZMET ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Aykut Can DEMİREL*
Gonca POLAT**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Covid-19 öncesinde sosyal yardım kavramının yoksullar ve/veya dezavantajlı gruplar birlikte ele alındığı söylenebilir. Covid-19 salgını ve salgının sonuçları ile mücadele etmek için dünya genelinde devletlerin yeni politikalar ortaya koyması sosyal yardım anlayışında değişime yol açmıştır. Covid-19'un toplumların ve bireylerin yaşamında Büyük Buhran gibi bir etki yapmasını engelleme amacıyla devletlerin toplumsal sınıf ayrımı gözetmeksizin kapsayıcı sosyal yardım uygulamaları geliştirmiştir. Bu durum sadece sonuçlara odaklanan klasik sosyal hizmet müdahalesinden ziyade finansal danışmanlık ve savunuculuğu da içeren önleyici nitelikteki finansal sosyal hizmete olan ihtiyacı arttırmıştır. Bu bağlamda çalışmada Türkiye'de Covid-19 döneminde uygulanan sosyal yardımların finansal sosyal hizmet açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Sosyal hizmet tarihsel süreçte genellikle yoksul ve dezavantajlı nüfus gruplarının güçlendirilmesi hedeflemiştir. Bu kapsamda sosyal hizmet mesleği dönemin şartlarına bağlı olarak farklı yaklaşımlar ve uygulama modelleri geliştirmiştir. 1980'li yıllardan itibaren dünya genelinde yaygınlaşan neoliberal ekonomik sistem sosyal hizmetin ortaya koyduğu müracaatçıları güçlendirme stratejilerini akamete uğrattığı değerlendirilebilir. 2008 yılında yaşanan finansal kriz, artan finansallaşma ve yaşanan siyasi belirsizlikler finansal sosyal hizmetin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Finansal sosyal hizmet müracaatçıların finans ile ilgili davranışları yönlendiren düşünce ve duygulara müdahalede bulunan, müracaatçıların finansal sorunlarında daha iyi kararlar vermesine ve bu kararları günlük yaşamda uygulamasına yardımcı olan, savunuculuk ve sosyal aksiyon kullanarak makro düzeyde toplumun finansal iyilik halini arttırmayı hedefleyen bir modeldir (Demirel, 2022). Finansal sosyal hizmet yalnızca yoksul ve dezavantajlı gruplar için değil aynı zamanda orta ve üst düzey sosyo-ekonomik nüfus grupları için de önleyici bir stratejidir.

2019 yılının Aralık ayında ortaya çıkan ve dünya geneline yayılan Covid-19 salgını 2020-21 yıllarına damgasını vurmuştur. Covid-19 esasında bir virüsün yol açtığı hastalık olmasına karşın dünya genelinde milyonlarca insanın eve hapsolmesine, işini kaybetmesine, üretimin ve tedarik zincirinin aksamasına/durmasına neden olmuştur. Daha da önemlisi yaşanan belirsizlik durumu bireyler üzerinde psikososyal sorunlara yol açmıştır. Covid-19 salgınında yaşanan ekonomik sorunların çözümü için birçok devlet yoksul ve dezavantajlı nüfus gruplarını da kapsayacak şekilde farklı sosyo-ekonomik düzeydeki nüfus gruplarına yönelik olarak sosyal yardımlar geliştirmiştir. Covid-19 öncesinde sosyal yardım, yoksulluk ve dezavantaj kavramları birlikte anılmasına karşın Covid-19 ile bu algının değişmeye başladığı görülmüştür. Covid-19 sürecinde Amerika Birleşik Devletleri'nde sosyo-ekonomik düzeye bakılmaksızın devlet tarafından bütün vatandaşlara 1000 dolarlık çek gönderilmesi, Almanya'da küçük işletmelerin devlet tarafından finansal olarak desteklenmesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Türkiye özelinde bakıldığında Covid-19 öncesinde ekseri yoksul, yaşlı, engelli, kadın, çocuk nüfus gruplarına yönelik yapılan sosyal yardımların Covid-19 ile değişim gösterdiği söylenebilir. Türkiye'de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca belirlenmiş "ihtiyaç sahiplerine" yönelik "Pandemi Sosyal Destek" uygulaması klasik sosyal yardım olarak değerlendirilebilir. Diğer

* Öğr. Gör. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, Muğla, Orcid No: 0000-0001-6388-7313, E-posta: aykutcandemirel@mu.edu.tr

** Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, E-posta: Gonca.Polat@ankara.edu.tr

tarafından Covid-19 sürecinde Türkiye’de klasik sosyal yardım anlayışından farklı olarak esnaf ve sanatkârlara yönelik olarak “ciro kaybı desteği”, “kira desteği”, “gelir kaybı desteği” ve “kredi faiz indirimi” ve “kredi ötelemelerinin” yapılmıştır. Ayrıca çalışanların yoksulluk riski ile karşılaşmasının önüne geçmek için işten çıkarmanın yasaklanması gibi uygulamalar geliştirildiği görülmüştür.

Sonuç: Covid-19 yarattığı ekonomik olumsuzluklara ve yoksulluk riskine karşı sosyal yardım ve yoksulluk ilişkisinin dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de değişim gösterdiği söylenebilir. Nitekim bu değişimin yalnızca yoksulluğun ve dezavantajlılığın meydana getirdiği sorunlara yönelik değil aynı zamanda finansal sosyal hizmet modelinde olduğu gibi sorunlar oluşmadan müdahale etmeyi içeren proaktif bir müdahale olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Finans, Sosyal hizmet, Sosyal yardım, Yoksulluk.

SOSYAL HİZMET ÇALIŞANLARININ BAĞIMLILIK YAPICI MADDE KULLANAN KİŞİLERE İLİŞKİN TUTUMLARI

Gözde YILMAZ TUNCEL*
Derya ŞAŞMAN KAYLI**
Görkem YARARBAŞ***

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu araştırma, sosyal hizmet alanında çalışan meslek elemanlarının bağımlılık yapıcı madde kullanan bireylere yönelik tutumlarını ve bu tutumların sosyodemografik değişkenlerle ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Sosyal hizmet alanında dezavantajlı gruplarla çalışan meslek elemanları, sosyal adalet ve insan hakları çerçevesinde bu bireyleri güçlendirmeyi ve ihtiyaçlarına yönelik kaynaklar bulmayı amaçlamaktadır. Bu dezavantajlı gruplardan biri madde kullanım bozukluğu olan bireyler olmakla birlikte diğer dezavantajlı gruplar olarak nitelendirilebilecek çocuklar, kadınlar, mülteciler ve yoksul durumda olanlar ile madde kullanımı arasında bir ilişki vardır. Madde kullanımının günümüzde küçük yaşlara kadar düşmesi, göç ve işsizliğin yaşandığı, sosyoekonomik düzeyin düşük olduğu toplumlarda ekonomik sıkıntılarla birlikte yaşanan sorunlar, hayat şartlarının zorlaşması ve bireylerin baş etme kapasitelerinin azalması gibi birçok faktörün madde kullanımını artırması bu ilişkiyi açıklar niteliktedir.

Yöntem: Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubu, sosyal hizmet alanlarında görev yapan meslek gruplarını kapsamakla birlikte bu araştırma, sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, sosyologlar, çocuk gelişim uzmanları, öğretmenler, hemşireler ve psikolojik danışmanlık ve rehberlik uzmanlarından oluşan 106 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Kartopu Örneklem Yöntemi kullanılarak anket formunun Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği'nin (SHUDER) Manisa ve İzmir şubeleri aracılığıyla farklı kişilere iletilmesi sağlanmıştır. Veriler 15.02.2021 ile 15.02.2022 tarihleri arasında Google Forms aracılığıyla online olarak toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak sosyodemografik soru formu ile Bağımlılık Yapıcı Madde Kullanan Bireylere Yönelik Tutum ve Davranışlar Ölçeği (BYMT) kullanılmıştır (Şaşman Kaylı, Yılmaz ve İyilikçi, 2020)². Araştırmada toplanan veriler SPSS 25.0 programı ile analiz edilmiş, Bağımsız Örneklem t Testi, Anova ve Korelasyon testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Bu araştırmaya katılan sosyal hizmet alanında çalışan meslek elemanlarının yasa dışı bağımlılık yapıcı madde kullanan bireylere yönelik tutumlarının eğitim durumlarıyla ilişkili olduğu bulunmuştur. Katılımcıların görev aldıkları sosyal hizmet alanları ve hizmet süreleri ile tutumları arasında herhangi bir ilişki tespit edilmemiştir.

Sonuç: Sosyal hizmet alanında çalışan meslek gruplarının tümüne ulaşamamış olunması ve örneklemin evreni kapsamaması bu araştırmanın sınırlılıklarındandır. Ancak çalışmanın, bu alanda yapılacak diğer araştırmalar için bir ön çalışma niteliği taşıdığı düşünülmektedir. Madde kullanım riski yüksek olan bireylerle çalışan meslek elemanlarının olumsuz tutumları, bu bireylere sunacakları müdahaleleri ve hizmetleri, madde kullanımıyla ilgili destek olabilecek diğer kurum ve kuruluşlara yönlendirme davranışlarını olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle,

* Öğr. Gör., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Kırkağaç Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Programı, 0000-0002-3331-9304, yilmazggozde@gmail.com

** Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, 0000-0001-7949-2332, dsasmankayli@gmail.com

*** Doç. Dr., Ege Üniversitesi Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 0000-0002-2993-5577, gorkem.yararbas@gmail.com

² Şaşman Kaylı, D., Yılmaz, G., İyilikçi, O. (2020). Toplumun Bağımlılık Yapıcı Madde Kullanan Bireylere Yönelik Tutum ve Davranışları Üzerine Ölçek Çalışması. *Bağımlılık Dergisi*, 21(2), 115-128.

madde kullanım bozukluğu ve madde kullanımının biyopsikososyal süreçleri hakkında bilgi düzeylerinin arttırılmasının önemli olduğu düşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler: Madde Kullanım Bozukluğu, Bağımlılık, Sosyal Hizmet, Tutum.

TASLAKTIR

ENGELLİLİĞİ KAPSAYICI KALKINMA: SOSYAL HİZMET ODAĞINDA BİR DEĞERLENDİRME

Lütfiye KARAASLAN*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Sürdürülebilir kalkınma tüm dünyada çeşitli düzeylerde ulusal ve uluslararası kuruluşların sıkça kullandıkları ama çokça içini dolduramadıkları bir söylem olarak varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Kulağa çok hoş gelen ve en yalın haliyle “gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden bugünün ihtiyaçlarını karşılayan kalkınma” olarak tanımlanan sürdürülebilir kalkınma; sürdürülemezlik kısıcında tartışılmaya devam etmektedir. Toplumun en gerisinde kalan yoksullar, işsizler, göçmenler, sığınmacılar, kadınlar, engelliler vb. kalkınmada da en geriden gelmektedir.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının (SKA) küresel gündemi; Sosyal Hizmet Uzmanlarına insanların güçlendirilmesi, sosyoekonomik kalkınma, insan hakları ve çevre ile ilgili rollerini yeniden tanımlama fırsatı sunmaktadır. Bu çalışmada, toplumda yaşanan yoksulluk sorununu en ağır biçimiyle deneyimleyen ve engelli-kadın, engelli-işsiz, engelli-göçmen, engelli-sığınmacı gibi çifte dezavantajlı durumları da göğüsleyen engelli nüfusun kalkınmadan payını alabilmesi için sosyal hizmetin, Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme’nin (EHİS) de desteğini alarak üstlenmesi gereken rol ve işlevleri ele alınarak öneriler geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi (2030 Gündemi), küresel eylem için 17 SKA ve 169 hedef ile oldukça kapsamlı bir yol haritası sunmaktadır. Hem insanlık hem de gezegen için kritik öneme sahip alanlarda eyleme geçmeyi önceleyen 2030 Gündemi; kapsamlı, uzun erimli ve insan merkezli evrensel ve dönüştürücü amaç ve hedefler dizisidir. SKA’lar, BM’nin Binyıl Kalkınma Hedefleri (BKH) üzerine kuruludur ancak BKH’da ihmal edilen en savunmasız gruplara ulaşma konusunda özel bir vurguya sahiptir.

2030 SKA’larda kalkınmanın üç boyutu olan ekonomik, sosyal ve çevresel kalkınmaya aynı derecede vurgu yapıldığı görülmektedir. Kalkınma Gündeminde sürdürülebilir kalkınmanın, bütüncül bir anlayışla ve tek tek tüm bireyleri ve onların doğuştan getirdiği hakları gözetken bir yaklaşımla ele alındığı anlaşılmaktadır. Kapsayıcı kalkınma hedeflerinin tüm insan grupları ve toplulukları için erişilebilir olmasını sağlamak üzere benimsenen ana tema “kimse geride kalmayacak” temasıdır. Bu tema sosyal hizmet disiplini ve uygulayıcılarının kalkınmada aktif bir rol üstlenmesi için önemli bir fırsat sunmaktadır.

2014 yılında Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) ve Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW)’nin uluslararası olarak kabul gören sosyal hizmet tanımı sosyal hizmeti “sosyal değişimi ve gelişimi, sosyal uyumu ve insanların güçlendirilmesini ve özgürleşmesini teşvik eden uygulamaya dayalı bir meslek ve akademik bir disiplin” olarak tanımlamaktadır. Ayrıca tanımda; sosyal adalet, insan hakları, kolektif sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkelerinin sosyal hizmetin merkezinde yer aldığı vurgusuna da yer verilmektedir. Özellikle “sosyal adalet” ilkesine etik bir bağlılık, sürdürülebilir kalkınma hedefleri bakımından sosyal hizmet için “iyi bir başlangıç noktası” olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç: İki binli yılların ikinci yarısında uluslararası engelli hareketinin yoğun çabaları ve bizzat bu hareketin temsilcilerinin doğrudan katılımı ile oluşturulan ve 2008 yılında yürürlüğe giren EHİS bir insan hakları sözleşmesi olduğu kadar bizzat BM’nin dile getirdiği üzere, engelliliği kapsayıcı kalkınmanın anlaşılmasına ışık tutan, hayata geçirilmesi için gerekli ilkelere açıklık

* ASH Uzmanı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, lutfiye.karaaslan@aile.gov.tr.

Doktora öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara, 0000-0001-6267-4252, lmutuoglu@yahoo.com.

getiren bir metindir. EHİS, bir insan hakları aracı olduğu gibi kapsayıcı kalkınma için rehber niteliğinde bir araçtır.

Kalkınma odaklı engellilik politikaları ve stratejileri; engelli bireylerin işlevselliğini artırma ve onların sosyal ve ekonomik fırsatlara erişimlerini kısıtlayan engelleri azaltma yollarını arayan politika ve stratejilerdir. Bunlar; rehabilitasyon stratejileri, engelli bireyleri ana akım sağlık, eğitim, mesleki, kentsel ve rekreasyonel süreçlere dahil etmek için içermeci politikalar ve olumlu stratejiler, mimari ve tasarım engelleri ortadan kaldırmak için düzenli çabalar, bireysel destek ve destek teknolojileri için uygun maliyetli stratejiler olarak gruplandırılabilir.

Sosyal hizmet disiplini çok uzun yıllardır doğaldır ki haklar ve hak temelli sorunlar meselesi ile doğrudan ilgili ve sorumluluk almış durumdadır. Burada yardım perspektifinden hak temelli yaklaşım perspektifine doğru bir paradigma değişikliğine ihtiyaç vardır. Tüm diğer dezavantajlı gruplar gibi engellilerin de sivil, sosyal, ekonomik ve politik haklarını koşulsuz bir şekilde kullanabilmeleri ve kalkınmanın doğal birer öznesi olabilmeleri sosyal hizmet uygulamalarının etkililiği ile doğrudan ilintilidir. Giderek büyüyen engelli hareketi de sosyal hizmetin üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmesi için taleplerini yüksek sesle dile getirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal hizmet, Sürdürülebilir kalkınma, Engelliliği kapsayıcı kalkınma, Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme.

İKLİM DAYANIKLILIĞININ İNŞASINDA SOSYAL HİZMETİN ROLÜ

Aslıhan Nişancı*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Geçtiğimiz on yıllarda iklim değişikliğinin etkilerinin görünür hale gelmesiyle iklime dayanıklılık kavramı sıklıkla konuşulur hale gelmiştir. Yangın, sel, kuraklık, pandemi gibi felaketler, bireysel ve toplumsal iyi oluş halini derinden etkilemektedir. Afetlerin toplumları, bilhassa toplumdaki kırılgan grupları etkilemesi, sosyal hizmet disiplini içerisinde çevresel adalete yapılan vurguyu arttırmıştır ve çevresel adalet, sosyal adaletin öncelikleri arasına girmiştir. Çevresel adalet; tüm ırk, din, dil gibi ayrımlar gözetilmeksizin herkesin çevre ile ilgili politika yapımı ve kanunların geliştirilmesi ve yürütülmesi süreçlerine dahil edilmesi olarak tanımlanır. Çevresel adaletin merkezinde kişilerin, sistemlerin ve toplumların dayanıklılığı arttırmak bulunur. Mesleğin ortaya çıkışından beri “çevresi içinde birey” yaklaşımını benimseyen sosyal hizmet, günümüzde “çevre” içerisine iklimi de artarak dahil etmeye başlamıştır. Örneğin Amerikan Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, diğer ruh sağlığı örgütleri ile birlikte Sosyal İklim Liderliği Grubu’nun parçası olmuştur. Grubun kurulma nedenlerinin başında iklim değişikliğinin gelecek yıllarda sağlık ve ruh sağlığını derinden etkileyecek ve duygusal ve toplumsal dayanıklılığa duyulan ihtiyacın giderek artacak olmasıdır. Bunun yanı sıra kırılgan grupların ruh sağlığı hizmetlerine erişiminin giderek zorlaşması beklenmektedir.

İklim dayanıklılığını arttırmada mikro ve makro sosyal hizmet faaliyetleri önem taşır. İklim değişikliği birey ve ailelerin sağlık ve ruh sağlığını yakından etkiler. Örneğin iklim değişiminden kaynaklı çevresel kaygı, “eko-kaygı” kavramı ile literatüre girmiştir. Bu ve benzeri sorunlar toplumun iyi oluş halini de tehdit etmektedir. Bu çalışmada iklim değişikliği kaynaklı afetlerin birey, aile ve toplum üzerindeki muhtemel etkilerine karşı iklim dayanıklılığını arttırmada sosyal hizmetin bilgi, beceri ve değer temelinin oynadığı rol ele alınacaktır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Çalışmada öncelikle iklim dayanıklılığı kavramı ele alınacaktır. Dayanıklılık (rezilyans) kavramı, önceleri bireylerle, daha sonra topluluk ve toplumlarla çalışırken kullanılmıştır. Bireyler için risk faktörleri ve dayanıklılığı arttıran faktörler söz konusu olduğu gibi; sistemler, toplum ve topluluklar için de benzer faktörler söz konusudur. Dayanıklılık reaktif ve proaktif olabilmektedir. Proaktif dayanıklılıkta toplumun üyeleri koordineli eylem ile kapasitelerini geliştirmek için harekete geçerler (Chenowet ve Stehlik, 2001). Risk ve dayanıklılık kavramsal çerçevesinin iklim dayanıklılığı bağlamında ne anlama geldiği tartışılacaktır.

Sosyal hizmet alanında giderek ön plana çıkan travma-bilgili uygulama da krize dayanıklılık inşasında önemli yer tutar. Bu çalışmada travma-bilgili uygulamanın iklime dayanıklılığının inşasındaki rolü de değerlendirilecektir.

Sonuç: Türkiye’de ve dünyada afetlerin artış oranı göz önünde bulundurulduğunda, bireysel, sistemsel ve toplumsal dayanıklılığı arttırmaya yönelik önleyici ve iyileştirici mikro ve makro sosyal hizmet uygulamalarının önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Mikro sosyal hizmet bağlamında sosyal hizmet uzmanları iklim krizinin birey ve aileler üzerindeki etkilerine dair farkındalıklarını arttırmalıdır. Örneğin iklim değişikliğinin bireylerin sağlık (hava kirliliği kaynaklı hastalıklar gibi) ve ruh sağlığını (eko-anksiyete ve depresyon gibi) nasıl etkilediğini ve bu etkilerin sosyal hizmet uygulamaları için ne ifade edebileceğini gündeme almalıdırlar. Kriz

* Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, aslihan.nisanci@marmara.edu.tr , 0000-0003-2406-3965

durumlarına birey ve ailelerin hazırlıklı olmasını sağlamak da (güvenlik planı yapmak, afetlere hazırlanmak gibi) mikro sosyal hizmet uygulamaları örnekleri arasında sayılabilir.

Makro sosyal hizmet uygulamaları, sistemlerin ve toplumların dayanıklılığının artırılmasına katkıda bulunabilir. İklim krizine karşı toplumların dayanıklı olması, kriz durumlarında toplumların bağlarını ve kaynaklarını güçlendirmeleri, baş etme kapasitelerini arttırmaları anlamına gelir. Makro sosyal hizmet uygulamaları arasında kamu kurumlarının felaketlere hazırlıklı olmaları için çalışmak, afet projeksiyoları doğrultusunda olası krizlere hazırlık yapmak, toplumu iklim değişikliği kaynaklı kriz ve afetlerin ruh sağlığı üzerine etkileri ile ilgili bilinçlendirmek, kurumların koordinasyonunda rol almak, savunuculuk ve gönüllülük faaliyetlerinde yer almak isteyenlere destek olmak sayılabilir. Makro sosyal hizmetin bilgi temeli ve sosyal hizmet uzmanlarının ağ oluşturma, koalisyon kurma, insanları bir araya getirme gibi makro çalışma becerileri afete dayanıklı toplumların inşası için kritik önemdedir.

Kurumsal düzeydeki sosyal hizmet uygulamalarında travma-bilgili uygulamanın hayata geçirilmesi önem taşır. Özellikle afet sonrası destek ekiplerinde yer alması muhtemel (Sosyal Hizmet Merkezi çalışanları gibi) sosyal hizmet uzmanlarına ve diğer meslek elemanlarına kapasite güçlendirme çalışmaları kapsamında gerekli eğitimler verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: İklim dayanıklılığı, Toplumsal dayanıklılık, Çevresel Adalet.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMLARI İLE SOSYAL İLGİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ*

Rana MEŞE**
İshak AYDEMİR***

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Bu araştırmanın kapsamını üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin problemlı internet kullanımları ile sosyal ilgi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Yapılan araştırma nicel araştırmalar grubuna girmekte olup çalışma grubu olarak Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde aktif olarak öğrenim hayatına devam eden öğrenciler tercih edilmiştir. Veriler Kişisel Bilgi Formu, Problemlı İnternet Kullanım Ölçeğı ve Toplumsal İlgı Ölçeğı kullanılarak toplanmıştır. Yüz yüze görüşme yöntemi ve oluşturulan GoogleForms dosyası ile online olarak toplanan verilerin IBM SPSS Statistic programına yüklenerek analizi gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Yapılan araştırmada ‘Problemlı İnternet Kullanımı ile Sosyal İlgı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır’ hipotezi doğrulanmış ve bu iki değişken arasında 0,05 düzeyinde negatif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin problemlı internet kullanım düzeyleri yükseldikçe sosyal ilgi puanlarının azaldığı tespit edilmiştir. Araştırmaya toplam 390 üniversite öğrencisi katılmış olup katılımların 285’i kadın, 105’i erkeklerden oluşmaktadır. Ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip katılımcıların %87’si lisans düzeyinde eğitim görmektedir. Katılımcıların günlük internet kullanım süresi en düşük 2 saat olarak tespit edilmişken bu sayı en çok 10 saat olarak sonuçlara yansımıştır. En çok kullanılan teknolojik alet akıllı telefon olmuştur. Problemlı internet kullanımını ölçmek üzere kullanılan İnternette Bilişsel Durum Ölçeğinden en düşük alınan puan 42 iken en yüksek puan 153 olarak bulunmuştur. Sosyal ilgi düzeyini ölçen Toplumsal İlgı Ölçeğinden alınan en yüksek ve en düşük puanlar ise 148 ve 227 olarak hesaplanmıştır.

Sonuç: Hayatımızı büyük ölçüde kolaylaştıran internet; amacı dışında kullanıldığında veya belirlenen sınırların dışına çıkarıldığında bireylerin toplumla bütünleşmelerine engel olmaktadır. Yapılan araştırmalarda internet kullanımı problemlı düzeye ulaşan bireylerin empati becerilerinin kaybolmaya başladığı, toplumsal etkileşimlerinin düştüğü ve sosyal çevreye uyum sağlamakta zorlandıkları tespit edilmiştir. Teknolojinin Günlük hayatımıza kattığı kolaylıklar elbette göz ardı edilmemelidir ancak internet kullanımı noktasında bireyler ve aileler medya okur yazarlığı, sınırlı ve amaçlı kullanım gibi alanlarda bilgilendirilmeli ve teknolojiyi daha bilinçli kullanmaları sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal İlgı, Problemlı İnternet Kullanımı, Üniversite Öğrencileri.

* Yüksek Lisans Tezinden Üretilmiştir.

** Öğrenci, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet ABD, Sivas, Orcid No 0000-0002-6548-2093, E-posta: 20219375008@cumhuriyet.edu.tr

*** Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet, Sivas, Orcid No, E-posta: ishakaydemir@cumhuriyet.edu.tr

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE NÜFUS POLİTİKALARI

Kıvanç UZUN*
Abdurrahman Ferhat ÖZTÜRK**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Sürdürülebilirlik kavramına gösterilen akademik ilgi her geçen gün artmaktadır. Neredeyse her bilim ve meslek kendi bünyesinde gerçekleştirdiği faaliyetlerde sürdürülebilir uygulamalar geliştirmeyi ve uygulamayı gündemine taşımaktadır. Bunun sosyal hizmet uygulamalarına yansımaları, ekolojik yaklaşımların sosyal hizmet bilim ve mesleği ile sosyal hizmet alan yazını üzerindeki etkisinin artması olarak ifade edilebilir. Ekolojik bakışla ele alınan bir sürdürülebilir toplumsal yapıyı inşa etme sürecinde önemli bir değişkenin nüfus yapısı olduğu düşünüldüğünde, sürdürülebilir sosyal kalkınma için nasıl bir nüfus politikası uygulanması gerektiği, devletlerin önemli meselelerinden biri haline gelmiştir. Bu çalışmada, ilgili literatür incelenerek, sürdürülebilirlik ile nüfus politikaları arasında ilişki tartışılacaktır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Nüfus artışı kimi zaman toplumdaki yoksulluğun nedeni olarak görülmüş, kimi zaman ekonomik gelişme için gerekli olarak değerlendirilmiştir. Nüfus, askeri, siyasi, ekonomik, sosyal ve çevresel gerekçelerle ülkelerin sürekli kontrol altına almaya çalıştığı bir olgu olmuştur (Oktay, 2014).

Nüfus politikaları temelde nüfus artış hızının artırılması ya da azaltılması olarak iki boyutta ele alınabilir. Nüfus artış hızını azaltıcı (antinatalist) politikaların temelinde Malthus'un "nüfus ilkesi" yer almaktadır. Malthus kısaca nüfusun "1+2+4+8+16+32..." şeklinde geometrik olarak artacağını, gıda üretiminin ise "1+2+3+4+5..." şeklinde aritmetik olarak artacağını, bu sebeple nüfus artışının baskılanmaması sonucunda insanlığın kıtlık ve sefaletle karşı karşıya kalacağını belirtmiştir. Buna bağlı olarak yoksulluk yasalarına karşı çıkmıştır. Gıda üretimini artırmadan nüfusu artırmaya neden olacağından yoksulları daha yoksul yapacağını düşünmektedir (Malthus, 1798).

Malthus'un nüfus ilkesine başta Karl Marx ve Friedrich Engels olmak üzere çokça eleştiri olmuştur. Onların eleştirileri, sanayi burjuvazisi karşısında, Malthus'un kilise toprak aristokrasisinin yanında olduğu şeklindedir. Engels'e göre bilim nüfusla büyümektedir, işgücü arttıkça ona yetecek gıda üretimi, Malthus'un söylediği bütün kötü ihtimaller söz konusu olsa da, bilimin gelişmesiyle mümkün olacaktır. Yoksulluk liberal serbest ticaretteki rekabetin bir sonucudur. (Engels, 1844). Keynes'e (1936: 136) göre ise "Nüfus artarken buluşlar ve icatlar, ahmakça bile olsa, yatırımlar çok artarlar; sonuç olarak, artan nüfus istihdama daha elverişlidir. Gerçekten, hesap ne derse desin, artan nüfusa iş bulmak azalan nüfusa iş bulmaktan kolaydır".

Gerek nüfus artış hızının artırılmasını savunan gerekse azaltılmasını savunan yaklaşımlar, insani gelişmeyi ve kalkınmayı sağlamaya yönelik politikalar olarak kullanılabilir. Sürdürülebilir kalkınma kavramı, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun 1987 yılında yayınladığı "Ortak Geleceğimiz" başlıklı raporda "bugünün ihtiyaçlarını karşılarken gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılamasını engellemeyen kalkınma şeklidir" biçiminde tanımlanmıştır (TÇV, 1991: 71). Gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilmesi içinse çevresel bozulmanın önüne geçilmesi gerekmektedir. Artan nüfusun fiziksel çevreden taleplerinin artması –ekolojik taşıma kapasitesinin aşılması- (Hunter, 2000); insan faaliyetleri ve üretim-tüketim pratikleri üzerinden bireylerin çevresel bozulmaya olan etkilerinin artması (Holdren ve Ehrlich, 1974) ve bunların sonucunda ortaya çıkan, çevresel bozulmadan olumsuz

* Öğretim Görevlisi, Kırklareli Üniversitesi, Vize Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, Kırklareli, Orcid No: 0000-0002-9971-8711, E-posta: kivancuzun@klu.edu.tr

** Sosyal Hizmet Uzmanı, İstanbul Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, İstanbul, Orcid No: 0000-0002-7144-8043, e-posta: ferhatozturk@outlook.com.tr

etkilenen insanların sorunlarına ekolojik sosyal hizmet uygulamaları ile çözüm getirme çabası, sosyal hizmet mesleği için bir meydan okuma olarak ifade edilebilir.

Sonuç: Sosyal hizmetin bir insan hakları mesleği olduğundan hareketle insan onuruna yaraşır sağlıklı bir çevrede yaşama gibi insan haklarının korunması ve sağlanabilmesi için nüfus paradigması ve nüfus politikalarının anlaşılması önemlidir. Antinatalist ya da pronatalist nüfus politikaları ülkelerin nüfus yapısını az ya da çok etkilemektedir. Nüfus yapısı da sosyal hizmet uygulamalarına olan ihtiyacı ve sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşma durumunu etkilemektedir. Sonuç olarak, refahın artırılması ve sürdürülebilirliği için nüfus politikaları ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, mevcut nüfus yapıları, ekolojik denge gibi olgular gözetilerek oluşturulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, İnsani Gelişim, Nüfus Politikaları, Ekolojik Sosyal Hizmet.

TÜRKİYE’DE YAŞAYAN GÖÇMENLERİN KARŞILAŞTIKLARI EKONOMİK VE PSİKO-SOSYAL SORUNLAR

Beyza BULAT*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Araştırmanın amacı Türkiye’de yaşayan göçmenlerin ekonomik ve psiko-sosyal açıdan yaşadıkları sorunları tespit etmek, irdelemek ve bunların ışığında bu sorunların nasıl çözümlenebileceğini, yaşanan bu zorlukların nelerden kaynaklandığını ve genel ortak bir sorunun var olup olmadığını; en çok hangi konu üzerinde sorun yaşadıklarını tespit etmektir. Araştırmanın önemi hem ülkemiz hem de ülkemize her bölgeden göç eden insanların eksiklerini tespit etmek açısından önemlidir. Toplumsal kabul süreci içinde olan göçmenler, Türkiye için üzerinde önemle durulması gereken bir süreci yaşamaktadırlar. Araştırmada evrenin tamamına ulaşmanın mümkün olmaması açısından kapsam sınırlandırılmış ve örneklem olarak Ankara ili ele alınmıştır.

Yöntem: Nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır, çalışma grubu Türkiye’de yaşayan göçmenler ve göçmenler ile çalışan meslek elemanlarıdır. Konu ile ilgili altı adet soru hazırlanmış ve bu sorular telefon görüşmesi yaparak ve yazılı yollar ile sorulmuş ve cevaplar da bu şekilde alınmıştır. Telefon görüşmesi yapılarak alınan cevapların güvenilir bir şekilde yazıya aktarılması açısından katılımcının izni dahilinde ses kaydı alınmış ve yazıya aktarımı sağlanmıştır. Nitel araştırmalarda elde edilen sonuçlar evrene genellenememek ile birlikte, elde edilen sonuçlar, konuya ilişkin bir bakış açısı sağlaması bakımından önemlidir.

Bulgular: Araştırmada 6 adet soru hazırlanmış ve 4’ü göçmen 5’i göçmenler ile çalışan meslek elemanları olmak üzere 9 kişi ile görüşme yapılarak bu sorular sorulmuştur. Göçmenlere yöneltilen “Türkiye’de yaşadığınız bu zaman içerisinde karşılaştığınız ilk zorluk neydi?” sorusuna karşılık bütün yanıtlar ilk olarak dil meselesidir. Aynı şekilde meslek elemanlarına sorulan, “Size ilk başvurduklarında karşılaştıkları ilk zorluk genelde ne oluyor?” sorusunun cevabı ise yine dil sorunu olmuştur. Karşılaştıkları ikinci büyük sorunun ise görüşmeler neticesinde ekonomik sorunlar olduğu görülmüştür. Tüm bu yaşanan sorunların psikososyal açıdan da göçmenleri zorladığı belirlenmiştir. Göçmenler ile çalışan meslek elemanlarına göçmenlerin en çok hangi meslekte çalıştığı sorusuna genelde gündelik işlerde çalıştıkları cevabı da başta gelmektedir.

Sonuç: Yapılan görüşmeler neticesinde de göçmen bireylerin yaşadığı en temel ve ilk sorun “dil problemi”dir. Yerleştikleri ülkenin dilini bilmeyen göçmenler sağlık hizmetlerini kullanmak istediklerinde problemlerini anlatamamakta, eğitim hayatlarında ve sosyal yaşantılarında da kendilerini yeterince ifade edememektedir. İhtiyaçlarını ve sorunlarını anlatamamaları onlara büyük bir problem yaratmaktadır. Yerleştikleri ülkeye uyum sağlamak için o ülkenin dilini öğrenmek zorunda olmaları bu konuda eğitim almalarını da zorunlu hale getirmektedir. Göçmenler ile çalışan meslek elemanlarının da temel sorun olarak gördükleri dil sorunu ülkelerin eğitim sistemlerine de vurgu yapmaktadır. Gerek eğitim gerek ekonomi olarak alt yapısı olmayan ülkelerin bu şekilde yoğun göç alması hem ülke vatandaşlarını hem de göç eden bireyleri olumsuz yönde etkilemektedir. Tüm ülkeler, ülkeye girdikleri andan itibaren göçmenlere uygulayacakları sağlık ve eğitim hizmetlerini önceden belirlemelidir. Öğretmenlerin göç ve göçmen bireyler ile ilgili eğitim almaları, ön yargılarını kırmaları sağlanmalı ve okullardaki öğrencilere göç süreci uygun şekillerde anlatılarak göçmen bireylere nasıl davranılması gerektiği, onların uygun şartlarda yaşamalarının gerekli olduğu anlatılmalıdır. Bir toplumun gerek gelişimi gerekse başka toplumlara karşı tutumu öncelikli olarak eğitim ile atılmaktadır. Ülkelerin uygulamadığı ve yetersiz uyguladığı bu göçmen politikaları her yıl

* Sosyal Hizmet Uzmanı & Aile Danışmanı, Ankara, bulattbeyza@gmail.com

milyonlarca göçmenin hayalleri ile çıktıkları göç yolunda canlarını kaybetmelerine sebep olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göçmen, Göçmen Sorunları.

TASLAKTIR

GİRİŞİMCİLİK OLGUSUNDA SOSYAL HİZMET UZMANLARININ ROLÜ

Serkan ÜLKÜ*

ÖZET

Girişimcilik, sektörlerin ilgisini çekmesi nedeniyle son yıllarda sıklıkla gündeme gelen ve üzerine çalışılan önemli kavramlardan biridir. Yeni bir ürün ya da hizmet yaratmanın insanlığa ve yaşama olan iyileştirici katkıları gözlemlendiğinde bu kavramın sıkça gündeme gelmesi anlaşılabilmektedir. Literatürde “girişimcilik” kavramı farklı bakış açılarıyla ele alınmakta ve çeşitlilik göstermektedir. Bu çeşitlilik, olgunun tanımlanmasında kullanılan “yeterlilik kriterlerini belirleme” aşamasında gözlemlenebilir. Girişimcilik için bireyin girişimde bulunacağı alana dair yeterlilik gösterip göstermediği irdelenmelidir. Bu durum gerçekleştirilecek faaliyete dair uyum örüntüsüne işaret eder. Çalışma alanları düşünüldüğünde bireylerin o alana ilişkin bilgi ve beceriye sahip olmaları; yeterlilik gösterebilmeleri ve uyum sağlayabilmeleri önem arz etmektedir. Nitekim bireylerin yeterli oldukları alanlarda çalışmalarını sağlamak hizmetin niteliğini belirleyecektir. Sosyal hizmet uzmanlarının çalışma alanları düşünüldüğünde ise bu konu daha fazla önem kazanmaktadır. Bunun nedeni, sosyal hizmet uzmanlarının kırılgan gruplarla çalışıyor olmasının yanı sıra sosyal adaleti sağlama noktasındaki rollerinin önemidir.

Bu çalışmada girişimcilik kavramı, ülkemizde verilen sosyal hizmet eğitimi gözetilerek ele alınmıştır. Günümüzde pek çok üniversitenin farklı fakülte ve bölümlerinde “Girişimcilik” ders olarak okutulmaktadır. Alanyazın ve sahadaki gözlemler doğrultusunda girişimciliğin sosyal hizmet eğitimi süresince yeterince gündeme gelmediği gözlemlenmiş ancak verilen eğitimin içeriğinin girişimcilik konusunda belli bir düzeye kadar yetkinlik sağladığı ifade edilmiştir. Sosyal hizmet uzmanlarının görev aldığı özel sektördeki çalışma alanlarında yalnızca sermayeye sahip girişimcilerin değil, mesleki bilgi ve beceriye sahip girişimcilerin yer almasının önemi vurgulanmıştır. Mikro, mezo, makro düzeylerde çalışacak şekilde, hizmet sunumunu insani değerleri gözeterek gerçekleştirmek üzere eğitim alan sosyal hizmet uzmanlarının girişimcilik faaliyetinde bulunması refah devletini meydana getirmenin ve toplumsal kalkınmayı sağlamanın öncülü olmaktadır. Bu doğrultuda girişimcilerin ve sosyal hizmet uzmanlarının sahip oldukları ortak roller ve değerler vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Sosyal Hizmet, Sosyal Hizmet Uzmanı.

* Sosyal Hizmet Uzmanı, Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, ORCID ID: 0000-0001-6937-8915, E-posta: ceo@zsagrup.com.tr

14-17 YAŞ ARALIĞINDAKİ ORTA ERGENLİK DÖNEMİ LİSE ÖĞRENCİLERİNİN BENLİK SAYGISININ SANAL ZORBALIK VE AKRAN ZORBALIĞI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ*

Arzu SEÇGİN**
Elif KARAKUŞ***
Osman Burak KARA****
Özlem DEMİRALAY*****
Tuba YÜCEER KARDEŞ*****

ÖZET

Teknolojinin hızla çok erken yaşlardan itibaren insan yaşamına girmesi ile birlikte akran zorbalığı kendini sanal zorbalık olarak göstermiş, özellikle sanal sosyalleşme aracılığıyla bireylerin ergenlik döneminde benlik saygılarının gelişimi noktasında olumsuz bir çıktı olarak yansımıştır. Çalışmanın amacı sanal zorbalığın ve akran zorbalığının, ergenlik dönemindeki çocuklar tarafından anlaşılmasını ve olası etkilerine karşın ergenlerin bilinçlendirilmesini içermektedir. Çalışma örneklemini Isparta’da eğitim gören 9. ve 10. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Süleyman Demirel Üniversitesi ile aynı bölge içerisinde yer alması ve sosyal hizmet öğrencilerinin rol model oluşturabileceği bir konumda olması nedeniyle seçilen okul uygulama sahası olarak belirlenmiştir. Karma yöntem ile gerçekleşen bu çalışmada öncelikle nicel yöntemle öğrencilerin akran zorbalığı, sanal zorbalık eğilimleri ve benlik saygısı durumu tespit edilmiştir. Bir sonraki aşamada zorbalığa uğrama ve/veya mağduru olma durumunda öğrencilerin baş etme kapasitesini arttırmaya yönelik yaratıcı drama tekniği kullanılarak nitel yöntemle öğrencilerin bilinçlenerek, tutum ve davranışların içselleştirilmesi sağlanmıştır. Bu kapsamda öğrencileri sahip olduğu haklar konusunda düzenlenen konferanslar aracılığıyla bilgilendirmek, zorbalık ile karşılaştıkları durumlarda ilgili kurum ve kuruluşlarla iletişime geçebilmeleri için onları güçlendirmek çalışmanın diğer alt amaçlarını oluşturmaktadır. Çalışmanın özgün katkısı ise “Sosyal Hizmet Timi” ismiyle kurulan birimin çatısı altında saha çalışması olan sosyal hizmet öğrencilerinin hedef grup olan okuldaki tüm öğrenciler ile interaktif bir biçimde etkileşimde olmasıdır. Sanal zorbalığa veya akran zorbalığına uğramış veya bu risk altında olan çocukların güçlendirilmesini sağlayarak onların temel haklarını aramak için başvuracağı ve iletişim kuracağı kurumlar öğretilmiştir. Çalışma sonunda yaratıcı drama atölyeleri düzenlenmiş olan öğrencilerin hem teşhis hem de sağıltım noktasında önemli düzeyde değişim gözlemlenmiştir. Çalışma sonucunda, benlik saygısı düşük olan öğrencilerin sanal ve akran zorbalığı yapma ve maruz kalma oranlarının yüksek olduğu görülmüştür. Sanal zorbalık ve akran zorbalığının önlenmesinde yaratıcı drama etkinliklerinin etkili ve önemli olduğu görülmüştür. Yaratıcı drama etkinlikleri öğrencilerin oyunlarla benlik saygılarının artırılmasını, sanal zorbalık ve akran zorbalığını fark etmelerini ve bu durumla günlük hayatta nerelerde karşılaştıklarını ortaya çıkarmaktadır. Yaratıcı drama etkinliklerinin önemi atölyelerle anlaşılmiş olup öğrencilere deneyimsel ve etkili teknikler kullanılmasının gerekli olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sanal Zorbalık, Akran Zorbalığı, Benlik Saygısı, Yaratıcı Drama.

* Süleyman Demirel Üniversitesi BAP birimi LOK kapsamında yapılan proje çalışmasından üretilmiştir.

** SHU, Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet Bölümü, Muğla/Fethiye, arzusecgn@gmail.com

*** SHU, Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet Bölümü, Antalya/Korkuteli, Elif.karakus077@hotmail.com

**** SHU, Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet Bölümü, Burdur/Gölhisar, osmanburakk@hotmail.com

***** SHU, Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet Bölümü, Merkez/Isparta, ozlemdemiralay2000@gmail.com

***** Dr. Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet Bölümü, Orcid:0000-0003-2434-8952, tubayuceer@sdu.edu.tr

SOSYAL HİZMETTE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFİNDE NEOLİBERAL POLİTİKALARIN KÜÇÜK ÜRETİCİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: KUMLUCA ÖRNEĞİ*

Hacer AKÜLKÜ**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Sürdürülebilirlik olgusunun bilimsel olarak ortaya çıkışı 19.yüzyıla dayansa da kavramın küresel düzlemde öne çıkmasında 20.yüzyılda artış gösteren çevre sorunları etkili olmuştur. Çevre sorunlarındaki bu artış 20.yüzyılın sonlarına doğru sürdürülebilir kalkınma olgusunun tartışılmasına yol açmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ekonomik büyüme ile ilişkilendirilen kalkınma anlayışına bu kez çevresel ve toplumsal değerlerin sürdürülebilirliği dahil olmuştur. Fakat özellikle küreselleşme ve 1980’li yıllar itibarıyla dünyanın yeniden şekillenmesinde önemli bir role sahip olan neoliberal anlayışın yaygınlaşmasıyla birlikte sürdürülebilir kalkınmanın ne derece mümkün olduğu tartışmaya açık bir konu haline gelmiştir. Kapitalizmin 1980 sonrası geçirdiği dönüşümleri tanımlamak için kullanılan neoliberalizm, tarımda da etkisini derinden hissettirmiştir. Günümüzde gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda olduğu gibi Türkiye’nin de önemli geçim kaynaklarından birisi tarımdır. Tarımda yaşanan teknolojik gelişmeler, endüstriyel ürün kullanımındaki artış, tohumlara yapılan genetik müdahaleler küçük üreticinin tarım üzerindeki etkinliğini azaltmıştır. Tarımdaki endüstriyel tohum kullanımı üreticinin özel şirketler tarafından sömürülmesine, tarımda ilaç ve gübre gibi kimyasalların kullanımında artışa yol açmıştır. Bu gelişme bir yandan biyolojik ve toplumsal sermayenin yok olmasına, gıda güvenliğinin tehlikeye girmesine, toprağın kirlenmesine, toprağın verimliliğinin ve üretkenliğinin yok olmasına; diğer yandan üreticinin bağımlı olmasına, topraktan kopmasına ve yoksullaşmasına yol açmıştır. Bu sonuç sosyal hizmetlerin sürdürülebilir kalkınma amaçlarından olan insan refahının artırılması hedefleriyle gelişmektedir.

Bu çalışmanın amacı ve kapsamı, Antalya’nın Kumluca İlçesi örtüaltı üreticilerinin üretim süreçlerinde karşılaştıkları sorunlardan biri olan endüstriyel tohum kullanımının küçük üretici üzerinde yarattığı baskı ile tarımsal üretimin ekolojik ve ekonomik bağlamda sürdürülebilirliğe etkilerini anlamak oluşturmaktadır.

Yöntem: Bu çalışmada nitel araştırma deseni kullanılmış olup araştırma verileri gözlem ve yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış mülakat soruları ve sosyo-ekonomik yapı formu olmak üzere iki farklı soru formu kullanılmıştır. Görüşmeler Antalya’nın Kumluca İlçesi’nde örtüaltı üretimi yapan 38 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Söz konusu kişi sayısının belirlenmesinde nitel araştırma deseninin örneklem hacmi kriteri dikkate alınmış ve görüşmeler doyum noktasında ulaşılan kadar sürdürülmüştür. Araştırmanın analizinde MAXQDA22 programı kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmanın en önemli bulgularından birisi, örtüaltı üreticisinin tarımsal üretimde girdilere olan bağımlılığındaki artıştır. Girdilerin fiyatlarının piyasa ve dolar koşullarına göre değişmesi örtüaltı üreticisini ekonomik açıdan zorladığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca 2000’li yıllar itibarıyla hibrit tohum kullanımı ile birlikte tarımda yaşanan verimliliğe rağmen, bugünlerde ürün verimliliğinde azalmalar yaşandığı belirtilmiştir. Söz konusu değişim ürünlerde ortaya çıkan hastalıklarla ve haşerelerle ilişkilendirilmiştir. Katılımcılar üretime başladıkları andan üretim sonuna kadar ilaç ve gübre kullanımına ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Bunun en önemli nedeni de hastalıklarla ve haşerelerle mücadele etmek olarak belirtilmiştir.

* Bu çalışma Küresel İklim Değişikliği: Antalya Örneği doktora tezinden üretilmiştir.

** Öğr. Gör., Kırklareli Üniversitesi, Vize Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmetler Bölümü, Kırklareli, Orcid No: 0000-0003-2912-1917, akulku.hacer@gmail.com

Sonuç: Araştırmanın bulguları ışığında söylenebilir ki örtüaltı üreticisinin endüstriyel tarıma geçişle birlikte refah seviyesinde kısa süreli artışlar söz konusu olmuş olsa da tarımda piyasa koşullarına bağımlılık durumu üretimi ve refah seviyesinin artışını zorlaştırmaktadır. Endüstriyel tohum kullanımıyla birlikte ilaç ve gübre kullanımındaki artış toprağın verimliliğini azaltmaktadır. Tüm bunların yanında üretime devam etmeye çalışan çiftçi, ürün kaybı ve(ya) ürünün piyasa koşulları sebebiyle gelir kaybı yaşamaktadır. Sonuç olarak bulgular endüstriyel tohum kullanımıyla birlikte gıda arzının sürdürülebilmesi, çiftçinin üretime devam edebilmesi ve ekolojik sürdürülebilirliğin risk altında olduğunda göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, Sürdürülebilir Kalkınma, Tarım, Tohum.

BAŞKA TÜRLÜ BİR YAŞAMIN İNŞASINDA SARIKEÇİLİLER VE ALTERNATİF BİR TOPLUMSAL TAHAYYÜL

Okan BEYTAŞ*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Yaşamı ve doğayı hiyerarşik, tahakküm ve sömürü odaklı bir pencereden algılayan insanlığın ekolojik ve toplumsal bir çöküşün eşiğinde olduğu ve bu minvalde kitlesel bir yok oluş tehlikesiyle karşı karşıya olduğu bilinmektedir. İklim ve ekoloji krizinin hüküm sürdüğü günümüzde ilgili araştırmanın amacı, insanlığın doğayla kurduğu ilişkinin organik köklerini hatırlatmak ve geleceğe dair somut bir toplumsal tahayyül ortaya koymaktır. Araştırma kapsamında, Anadolu coğrafyasındaki son göçebe topluluklardan biri olan Sarıkeçililer'in doğayla uyumlu ve bütün yaşam formlarına duyarlı yaşam rutinleri incelenmiştir. Kamusal hayatın her boyutunu içerecek şekilde yeni bir eko-sosyal dünya inşa etmenin aciliyeti ve zaruriyetine dikkat çekilen bu dönemde, Sarıkeçililer'in insan-doğa düalizmini berhava eden, hiyerarşi, sınıf, tahakküm ve sömürüden uzak eşitlikçi, katılımcı, çoğulcu ve öz-yönetimci bir örgütlenmeye dayalı yaşam praksislerini ekososyalizm ve toplumsal ekoloji perspektifinden ele alan bu araştırmanın literatüre önemli bir katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

Yöntem: Sarıkeçili göçebelerin yüzyıllardır muhafaza ettiği organik yapıdaki yaşam biçimini konu edinen bu çalışma nitel yöntemle hazırlanmıştır. İlgili araştırmada nitel yöntemin kullanılma nedeni, alternatif toplum tasavvurlarına yönelik tartışmaların sıklaştığı günümüzde, yaşamı ve doğayı Sarıkeçili bireylerin merceğinden görmeyi ve anlamlandırmayı hedeflemesidir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan Sarıkeçililer ile yüz yüze ve yarı-yapılandırılmış formatta gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler sonrası araştırma bulguları elde edilmiştir. Yapılan mülakatlarda gözlem ve katılımcı anamı alınmasının ardından ses kaydı tekniklerine başvurulmuş, araştırma verileri manuel olarak deşifre edilmiştir.

Bulgular: Sarıkeçililer'in merkeziyetçi ve hiyerarşik olarak yapılanmadığı, özel mülkiyet ve sınıfa dayalı eşitsiz ve ayrımcı bir bölünmenin bu topluluk için söz konusu olmadığı ve topluluk üyeleri arasında yalnızca cinsiyet temelli basit bir iş bölümünün bulunduğu tespit edilmiştir. Ek olarak, Sarıkeçililer'in eşitlikçi, katılımcı ve öz-yönetimci şekilde örgütlendiği ve topluluğu ilgilendiren tüm kararları ortak akıl ve irade düzleminde istişare ve oydaşma ile aldıkları belirlenmiştir. Doğa, doğal yaşam ve ekosistem üzerinde hak iddiası bulunmayan Sarıkeçililer'in, toprağı, canlıları ve doğayı bir meta ve(ya) kaynak olarak değil yoldaş olarak gördükleri, bu bakımdan doğayla bütünleşik/iç içe geçen bir yaşam pratiğine sahip oldukları gözlemlenmiştir. Ancak, rant ve(ya) kâr elde etmek için doğayı, iklimi ve ekolojiyi yıkıma uğratan insan faaliyetleri, tüm yerli ve ilk ulus halkları olduğu gibi Sarıkeçililer'i de derinden etkilemektedir. Özellikle son yarım asırdaki muhtelif sosyal, kültürel, ekonomik, politik ve ekolojik nedenlerden ötürü Sarıkeçililer'in yaşam tarzlarının tehdit altında olduğu, sayılarının bugünlerde birkaç düzineye kadar düştüğü ve yaşam alanlarının oldukça daraldığı bulgularına ulaşılmıştır.

Sonuç: İnsanlığın doğayla hiyerarşi ve tahakküm odağından kurduğu ilişkinin biyolojik bir gerçeklik ve(ya) varoluşsal bir kader olmadığı ve hâkim toplumsal düzenle karakterize olduğu bilinmektedir. İnsanlığın toplumsallaşma süreçlerinin baskı ve sömürüye dayanmayan organik köklerini hatırlatması ve başka türlü bir yaşamın mümkün olduğunu göstermesi amacıyla araştırmanın kapsamına dahil edilen Sarıkeçililer'in, yaşamı insanın ötesine geçen ve gezegen ölçeğinde geniş ekosistemler ile tüm yaşam formlarının haklarına saygılı bir şekilde

* Araştırma Görevlisi, İstanbul Kent Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, İstanbul, 0000-0001-9996-2370, okan.beytas@kent.edu.tr

anlamlandırması, doğa-insan arasında uyumlu yeni bir ilişki arketipi geliştirilebileceği düşüncesine kanıt niteliğindedir. Son tahlilde, Sarıkeçililer'in hem doğanın talan edilmesi ve sömürülmesine karşı çıkmak hem de organik yaşam tarzlarını muhafaza etmek için verdikleri mücadele, küresel ölçekte yeni bir kamusalın/toplumsallığın inşasında önemli bir kaynak potansiyeli taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekososyalizm, Toplumsal Ekoloji, Sarıkeçililer, Yeşil Sosyal Hizmet.

TASLAKTIR

SAĞLIK HAKKINA ERİŞİMİ ENGELLEYEN EKONOMİK SORUNLARA YÖNELİK SOSYAL HİZMET UYGULAMALARININ SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Zilan UĞURLU*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Hastanelerden ayaktan veya yatılı olarak tedavi almak üzere gelen hastaların ve ailelerinin tedavi süreçlerinde ekonomik sorunlardan kaynaklı kimi ihtiyaçları ortaya çıkmaktadır. Bu ihtiyaçların ne ölçüde giderildiği hastanın tedaviye uyumu ile yakından ilişkilidir. Bu çalışmada tıbbi sosyal hizmet birimine ekonomik sorunlar sebebiyle başvuran müracaatçılara yönelik sosyal hizmet müdahalelerinin, sürdürülebilir kalkınma amaçlarından sağlık ve kaliteli yaşam çerçevesinde tartışılması amaçlanmaktadır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Temel insan haklarından biri olan sağlık hakkı tüm bireyler için ulaşılabilir ve sürdürülebilir olarak sağlanmalıdır. Buradan hareketle sürdürülebilir kalkınma hedeflerinde önemli bir alan olarak sağlığa vurgu yapılmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları sağlık hakkına erişimi engelleyen dezavantajların kaldırılmasında mikro, mezo ve makro düzeylerde mesleki uygulamalarını gerçekleştirmektedir.

Hastalıkların doğru tanınması ve tedavisi için bireylerin sağlığına etki eden fiziksel, psikolojik, çevresel, sosyal ve ekonomik etmenlere ve bu etmenlerin birbirleriyle olan ilişkisine dikkat edilmelidir. Tıbbi sosyal hizmet alanında çalışan sosyal hizmet uzmanları, hastanın sağlığına kavuşmasının önünde engel olan psikolojik, sosyal, çevresel ve ekonomik etmenleri tespit edip bunların iyileştirilmesi amacıyla hastayla, aileyle ve multidisipliner ekiple işbirliği halinde mesleki sınırları çerçevesinde uygulamalarını yürütür.

Araştırmalar göstermektedir ki tedavi sürecinde hasta ve ailesinin sosyoekonomik düzeyi ne kadar düşükse, psikososyal yönden olumsuz yönde etkilenme de o denli yüksektir. Sosyal hizmet uzmanlarının odaklandığı sağlığın sosyal belirleyicilerinden ekonomik sorunlar, aynı ve nakdi ihtiyaçlar olarak şekillenebilmektedir. Söz konusu ekonomik sorunlar; ulaşım giderleri, konaklama, tedavi ve bakım giderleri gibi nakdi ihtiyaçlar ile tedavi için cihaz, protez ve ilacın yanı sıra giyim, hijyenik malzeme, mama, emzirme ürünleri, oyuncak, kırtasiye, eğitim materyali, gıda vb. gibi aynı ihtiyaçlardan oluşabilmektedir. İl dışından tedavi için sık aralıklarla ve uzun süreli olarak hastaneye gelen hasta yakınları iş kaybı yaşayabilmekte, ekonomik sorunlar nedeniyle iş ve ikamet değişikliği yapmak zorunda kalabilmektedir.

Hastalar ve ailelerinin ekonomik sorunlardan kaynaklı aynı ve nakdi ihtiyaçları formal ve informal desteklerle giderilmektedir. Sosyal hizmet uzmanları bu desteklere erişebilmeleri için hasta ve ailelerini hakları hakkında bilgilendirmekte ve gerekli yönlendirmeleri yaparak destek kaynaklarıyla aralarındaki bağlantıyı kurmaktadır.

Sonuç: Sosyal hizmet uzmanları sağlığın iyileştirilmesi ve geliştirilmesi kapsamında ekonomik sorun yaşayan birey ve aileleriyle çalışırken aracı, savunucu, eğitici, danışman/klinisyen, vaka yöneticisi, iş yükü yöneticisi, süpervizör/personel geliştirici, yönetici, sosyal değişim aktörü, araştırmacı/değerlendirmeci ve profesyonellik rollerinden biri ya da birkaçını birlikte kullanmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları müracaatçıların ekonomik sorunlarına yönelik gerçekleştirdiği mikro, mezo ve makro düzeylerdeki müdahaleler ile sürdürülebilir sağlığın geliştirilmesini desteklemektedir.

* Öğretim Görevlisi Dr., Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, Orcid No: 0000 0002 3740 3191, E-posta: zilanugurlu@baskent.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Sorunlar, Sağlık Hakkı, Tıbbi Sosyal Hizmet, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, Sağlık Ve Kaliteli Yaşam.

TASLAKTIR

SAĞLIK ÇALIŞANLARINDA SOSYAL DESTEĞİN; DİYET, FİZİKSEL AKTİVİTE VE BEDEN KİTLE İNDEKSİ ARASINDAKİ İLİŞKİSİ

Hilal DOĞAN GÜNEY*
Ümit TOPÇUOĞLU**
Abdulkadir ILGAZ***

ÖZET

Giriş: Obezite; kronik hastalıklar, morbidite ve mortaliteyi etkileyen bir halk sağlığı sorunudur. Sosyal destek; aşırı kilo ve obezitenin belirleyicileri olan sağlıklı yaşam programı ve fiziksel aktivite düzeylerini etkileyebilir. Arkadaş ve aile desteğinin sağlık sonuçları üzerindeki olumlu etkisi bilinmektedir ancak; sağlık çalışanlarında sosyal desteğin yaşam tarzı faktörleri üzerindeki etkisi hakkında çok az şey bilinmektedir. Bu çalışma; sağlık çalışanlarında sosyal destek ile diyet, fiziksel aktivite davranışları ve beden kitle indeksi (BKİ) arasındaki ilişkiyi değerlendirerek, işyerinde daha başarılı obezite önleme müdahalelerinin geliştirilmesini bilgilendirmeyi amaçlamaktadır.

Materyal Metod: Araştırmanın çalışma grubunu, Karabük ilinde 1.basamak sağlık kuruluşlarında çalışan sağlık personelleri oluşturdu. Veri toplama araçları olarak; demografik bilgiler, fiziksel aktivite durumları ve antropometrik ölçümlerinin sorgulandığı Kişisel Bilgi Formu ile Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği uygulandı. Değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov Smirnov testi, normal dağılım gösteren değişkenler t testi ve normal dağılım göstermeyen değişkenler Mann-Whitney U testi ile değerlendirildi. Kategorik veriler için ki-kare testi kullanıldı.

Bulgular: Çalışmaya 1. Basamak sağlık kuruluşlarında çalışan 77 kadın 45 erkek olmak üzere toplamda 122 kişi katıldı. Katılımcılar; BKİ değerlerine göre sınıflandırıldığında; %15.2'si obez, 37.4'ü hafif şişman, %45.2'si normal, %2.2'si zayıf gruptadır. Katılımcıların Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam skoru $62,54 \pm 15,82$ olup; BKİ değeri 25 kg/boy^2 üzerinde olan katılımcıların ölçek skorları daha yüksek bulundu. Sosyal desteği daha yüksek olan bireylerin, ortalama fiziksel aktivite puanı %14.3 (%95 GA: %5,6-%23,7) ve ortalama meyve ve sebze alımı %4 (%95 GA: %1-7) daha yüksek bulundu.

Sonuç: Sağlık çalışanlarında sosyal desteğin; beslenme alışkanlıkları, BKİ, fiziksel aktivite gibi birçok obezitenin davranışla ilişkisi bulunmuştur. Bu ilişkileri doğrulamak ve sağlık çalışanlarında sosyal desteğin etkilerini değerlendirmek için gelecekteki çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Obezite, Sosyal Destek, Sağlık Çalışanları.

* Uzman Diyetisyen, Safranbolu İlçe Sağlık Müdürlüğü, Obezite Polikliniği, Karabük, 0000-0003-1770-711X, hilaldogan21@gmail.com

** Öğretim Görevlisi, Karabük Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Karabük, 0000-0003-2031-5862, umittopcuoglu@karabuk.edu.tr

*** Öğretim Görevlisi, Karabük Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Karabük, 0000-0003-0031-7203, abdulkadirilgaz@karabuk.edu.tr

OBEZ BİREYLERDE BENLİK SAYGISI VE SOSYAL DESTEK İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Hilal DOĞAN GÜNEY*
Oğuzhan ZENGİN**
Mustafa ACAR***
Abdulkadir ILGAZ****
Ümit TOPÇUOĞLU*****

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Obezite, günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde en önemli sağlık sorunlarından biridir. Obezitenin oluşumunda birçok biyolojik, psiko-sosyal ve çevresel faktör etkili olduğu gibi obezite de birçok soruna neden olabilmektedir. Düşük benlik saygısı, obez kişilerde görülen bu psiko-sosyal sorunlar arasında oldukça sık görülen bir durumdur. Obez bireylerde; Obezite tedavisi için benlik saygısı, beden imajı, algılanan sosyal destek ve yaşam doyumu gibi psiko-sosyal faktörlerin ilişkisinin araştırılması önemlidir. Bu çalışma; obez bireylerde benlik saygısı ve sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür.

Yöntem: Araştırmanın çalışma grubunu Safranbolu İlçe Sağlık Müdürlüğü Obezite Polikliniği'ne başvuran Beden Kitle İndeksi (BKİ) değeri >25 kg/m² olan bireyler oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak; Demografik bilgilerin ve antropometrik ölçümlerin sorgulandığı Kişisel Bilgi Formu, Benlik Saygısı Ölçeği ve Beden İmgesi Ölçeği yapılmıştır. İki nitel değişken arasındaki ilişkilerin incelenmesinde beklenen değer düzeylerine göre “Fisher-Exact” ve “Pearson- χ^2 ” çapraz tabloları kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 47 ± 2.1 idi. Katılımcılar BMI değerlerine göre sınıflandırıldığında; %65,2'si obez, %34,8'i hafif obez grubundadır. Katılımcıların %36'sı diyet desteği almakta ve diyet desteği için çoğunlukla diyetisyen/doktor gibi meslek gruplarına başvurmaktadır. Analiz sonuçları, kilolu ve obez bireylerde benlik saygısı ve beden imajının yaşam doyumunun önemli yordayıcıları olduğunu ve bu düzey arttıkça yaşam doyumunun da arttığını göstermektedir. Sonuçlar cinsiyet, eğitim düzeyi ve medeni durumun benlik saygısı, beden imajı, algılanan sosyal destek ve yaşam doyumunu etkilemediğini göstermektedir.

Sonuç: Bu çalışmada beden kitle indeksi yüksekliği ile benlik saygısı ve sosyal destek ilişkileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş olup daha ileri çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Obezite, Sosyal Destek, Beden İmgesi.

* Uzman Diyetisyen, Safranbolu İlçe Sağlık Müdürlüğü, Obezite Polikliniği, Karabük, 0000-0003-1770-711X, hilaldogan21@gmail.com

** Doçent , Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Karabük, 0000-0002-2682-0870, oguzhanzenigin@karabuk.edu.tr

*** Doktor, Safranbolu İlçe Sağlık Müdürlüğü, Kurum Müdürü, Karabük, macadr@gmail.com

**** Öğretim Görevlisi, Karabük Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Karabük, 0000-0003-0031-7203 abdulkadirilgaz@karabuk.edu.tr

***** Öğretim Görevlisi, Karabük Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Karabük, 0000-0003-2031-5862, umittopcuoglu@karabuk.edu.tr

KADINLARIN AİLE İÇİ ŞİDDET ALGILARI LİBYA ÖRNEĞİ

Suhaila Salem A. FANNES*
Gülay GÜNAY**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Kadına yönelik şiddet, cinsiyete dayanan, kadını inciten, ona zarar veren, fiziksel, cinsel, ruhsal hasarla sonuçlanma olasılığı bulunan, toplum içerisinde ya da özel yaşamında ona baskı uygulanması ve özgürlüklerinin keyfi olarak kısıtlanmasına neden olan her türlü davranıştır. Şiddetin amacı, kadının davranışlarını korkuya dayalı olarak kontrol etmektir. Kadına yönelik şiddetin ortaya çıktığı en önemli alanlardan biri aile ortamıdır. Ne yazık ki aile içinde kadına yönelik şiddet, gelişmişlik düzeyi, yaşam kalitesi, eğitim düzeyi, sahip olunan meslek ya da ırk, etnik yapı, inanç sistemi gibi etkenler dikkate alınmaksızın hemen hemen tüm toplumlarda görülen yaygın önemli bir halk sağlığı sorunudur. Diğer taraftan aile yaşamı mahrem alan olarak görüldüğünden çoğu zaman aile içinde yaşanan şiddet ortaya çıkmamakta, saklı kalmaktadır. Bu nedenle bu çalışma Libya'da yaşamlarını sürdüren kadınların; kadına yönelik aile içi şiddette ilişkin tutumları ve algılarını belirlemek amacıyla yürütülmüştür.

Yöntem: Nicel araştırma olarak yürütülen bu çalışmada kartopu örnekleme yöntemi ile 200 katılımcı araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Çalışmanın verileri demografik bilgi formu, kadınların şiddet algıları, Libya'da aile içi şiddetin varlığı, sıklığı, yaygınlığı ve şiddetin kabul edilebilirliğine ilişkin tutum ölçeği ile toplanmıştır. İstatistiksel analizler ile araştırmanın hipotezleri test edilmiştir.

Bulgular: Elde edilen bulgulara göre Kadınların tamamına yakını (%97.5) Libya'da yaşamlarını sürdüren kadınların aile içi şiddete maruz kaldığını belirtmişlerdir. Bu bulgu kadınların demografik özellikleri açısından farklılaşmamaktadır. Kadınlar arasında son yıllarda Libya'da kadınlara yönelik aile içi şiddet oranlarının arttığını düşünenlerin (%58.5) oranı yüksektir. Kadınların %66.5'i Libya toplumu ile diğer toplumlarda var olan kadına yönelik aile içi şiddette farklılık olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların, kadına yönelik yakın partner/eş şiddetinin kabul edilebilirliğine ilişkin tutum puan ortalamaları ile yaş, yaşanan yer değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($p<0.05$).

Sonuç: Libya toplumunda aile içi şiddetin yaygınlığına ilişkin görüşleri, kadına yönelik yakın partner/eş şiddetinin kabul edilebilirliğine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmaya göre Libya toplumunda da kadınlara yönelik aile içi şiddet yaygındır ve diğer toplumlarla Libya'da kadına yönelik aile içi şiddette farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Aile içi şiddetin önlenmesi veya en aza indirilmesinde toplum yaşamında refahı artırma da önemli bir rolü üstlenen kadınların öncelikli olarak eğitim fırsatlarından ve olanaklarından erkeklerle eşit derecede yararlanabilmelerine yönelik olarak kurumsal mekanizmalar harekete geçirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Kadın, Aile İçi Şiddet, Kadınların Şiddet Algısı, Libya.

* Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Karabük, suhailasalem2@gmail.com

** Prof. Dr., Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Karabük, Orcid No: 0000-0002-8234-6683, ggunay@karabuk.edu.tr.com

AFET VE ACİL DURUMLARDA KADIN: KIRILGANLIKTAN GÜÇE

Gamze YÜKSEL*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Afet ve acil durumlarda toplumsal cinsiyet kalıpları tüm afet yönetimi aşamalarında yapısal eşitsizliklere yol açmaktadır. Bu eşitsizlikler afetlerde kadınları daha savunmasız ve kırılgan hale getirerek afetlerin doğurduğu sonuçlardan daha fazla etkilenmesine neden olmaktadır. Bu çalışmayla afet ve acil durumlarda incinebilir grupta yer alan kadınların özelliklerinin ve güçlerinin farkına varılarak ve toplum cinsiyete duyarlı afet yönetim sistemi oluşturularak afet ve acil durum müdahalelerde bir güç kaynağı haline geleceğinin altı çizilmektedir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Afet literatürüne bakıldığında yapılan araştırmalarda Türkiye’de toplumsal cinsiyete dayalı afet yönetiminin oluşturulmamış olması, farklı alanlarda görülen yapısal eşitsizlikler nedeniyle kadınların erkeklere oranla afet ve acil durumlardan daha fazla etkilendiği görülmektedir. Afetlerde kadınlar cinsel taciz ve şiddete maruz kalmakta, hamilelik ve emzirme döneminde beslenme ve hijyen sorunları gibi sayısız zorluk yaşamaktadır. Diğer taraftan bakıldığında ise bu alandaki araştırmalar özellikle afet sonrası iyileştirme döneminde kadınların erkeklere oranla daha iyi bir kaynak olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç: Afet yönetimi çok paydaşlı ve çok aktörlü bir yapıya sahiptir. Bu süreçte en kritik paydaşlardan biri toplumdur. Afet ve acil durumlarda toplumun katılımının tümünün her bireyi ile birlikte topyekûn yapılması gerekmektedir. Kadınların toplum içerisinde bazı yerleşmiş yapısal eşitsizlikler, kültürel kalıplar ve düzenlemelerden dolayı “arkada kalanlardan” olması afet yönetiminde istenen hedefe ulaşmadaki en büyük engellerden biridir. Bu nedenle kadınların özelliklerinin ve güçlerinin farkına varılarak, bu sistemin birer kaynağı ve gücü olarak afet yönetiminin toplumsal cinsiyet perspektifinden yeniden dizayn edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: “Kadın”, “Toplumsal Cinsiyet”, “Afet ve Acil Durumlar”

* Öğr.Gör., Amasya Üniversitesi, Acil Yardım Afet Yönetimi, Amasya, 0000-0002-2100-9130, gamze.yuksel@amasya.edu.tr

SOSYAL HİZMET ÖĞRENCİLERİNİN MÜRACAATÇI GRUPLARINA İLİŞKİN BAKIŞ AÇILARI: NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Kader PEKGÖZ*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Sosyal hizmet mesleği insan yaşamına doğrudan etki eden ve insana dokunan bir meslek olması nedeniyle ciddi ve hassas davranmayı gerektirmektedir. Sosyal hizmet mesleği özellikle toplumun risk altında olan kesimleriyle ve karşılanması pek de kolay olmayan büyük sorunların yanı sıra çoğu zaman karşılanmamış ihtiyaçlara ve diğer zorluklarla baş etmeye çalışan insanlarla çalışmayı gerektirir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı, ileride sosyal hizmet uzmanı olarak görev yapacak sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin müracaatçı gruplarına ilişkin bakış açılarını ortaya koyabilmektir.

Yöntem: Bu çalışmanın yöntemi nitel araştırma yöntemlerinden biri olan Derinlemesine Görüşme Tekniği'dir. Araştırmaya başlanırken öncelikle araştırmacı tarafından bir literatür taraması yapılmıştır. Ardından literatüre uygun şekilde görüşmecilere sorulacak sorular hazırlanmıştır. Sorular konunun amacına uygun ve açık uçlu bir şekilde hazırlanmış olup görüşmeler telefon aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma, yaşları 20-21 arasında değişen ve Türkiye'deki farklı üniversitelerde sosyal hizmet bölümünde okuyan 4 kadın görüşmeci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulguları incelendiğinde görüşmecilerin sosyal hizmet bölümünü isteyerek seçmiş oldukları ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra meslek hayatlarında her müracaatçı grubuyla çalışmak isteyen katılımcılar olsa da belirli alanlara karşı ön yargılı olan katılımcılar da söz konusudur.

Sonuç: Sosyal hizmet uzmanları meslek hayatları boyunca her gruptan müracaatçı ile çalışabilmektedir. Dolayısıyla katılımcıların herhangi bir müracaatçı grubuna ön yargılı yaklaşması meslek etik değerleri göz önünde bulundurulduğunda istenmeyen bir durumdur. Buradan yola çıkacak olursak sosyal hizmet bölümü öğrencileri eğitim hayatları boyunca tüm müracaatçı gruplarına ilişkin deneyimler edinmeli ve ön yargılarından arınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, Sosyal Hizmet Öğrencisi, Müracaatçı Grubu.

* Atatürk Üniversitesi, Oltu Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü Lisans öğrencisi, Erzurum, Orcid No: 0000-0002-5102-9589, E-posta: kader5601@gmail.com

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK YAKLAŞIMI BAĞLAMINDA TOPLUMLA SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI

Ayşe Seda YILDIRIM İŞLER*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Nüfus artışına bağlı olarak kullanılan kaynakların ve ihtiyaçların artması, endüstrileşme ile tarım uygulamalarının değişmesi ve bölgesel göçlerin artması, bilimsel gelişmelerle bireylerin farklı alanlarda uzmanlaşması ve küresel boyutta etkileşimlerin artmasına bağlı olarak toplum yapısında birtakım değişimler gerçekleşmiştir. Bütüncül bir çerçevede bu durumların analizinin gerçekleştirilmesi birçok disiplinin çalışma alanlarını oluşturmaktadır. Farklı disiplin ve çalışmaları ortak paydada toplayan sürdürülebilirlik yaklaşımı ekonomik, ekolojik ve sosyal boyutuyla ele alınmıştır. Çalışma kapsamında sürdürülebilirlik yaklaşımı ve sosyal hizmet mesleğinin toplumla çalışma uygulama düzeyinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Var olan kaynakların etkin ve sürdürülebilir kullanılmasının sağlanmasına bağlı olarak ortaya çıkan sürdürülebilirlik kavramı ilk aşamada ekolojik açıdan değerlendirilse de kısa bir süre sonra farklı boyut kazanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilir kalkınma kavramı 1987 yılında yayınlanan Ortak Geleceğimiz raporunda Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (The World Commission on Environment and Development) “insanların mevcut ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek kaynakların miktarını ve şeklini etkilemeden karşılaması” olarak tanımlanmaktadır. Çevreyle birlikte ekonomik ve sosyal boyutun ele alınması farklı disiplinlerin çalışma alanlarına dahil olmasını sağlamıştır. Çok boyutlu bir kavram olan, sürdürülebilir kalkınma, bir ülkenin bütün ekonomik ve sosyal politikalarının çevreyle uyumunun sağlanmasını, bu alanda ulusal strateji ve hedeflerin belirlenmesini gerektirmektedir. Bu strateji ve hedeflerin ne ölçüde gerçekleştiğinin sürdürülebilir kalkınma alanındaki değişimlerin değerlendirilmesi ve bu doğrultuda gereken tedbirlerin alınması açısından önemlidir (Yılmaz, 2011).

Sürdürülebilir kalkınma çalışmalarıyla toplumun tüm üyelerine ulaşarak geniş bir bakış açısıyla iyilik hallerinin sağlanması hedeflenmektedir. Bu çalışmaların gerçekleştirilmesindeki önemli bir araç sosyal hizmet disiplini çalışmalarıdır. Toplumun refah seviyesini arttırmaya yönelik sürdürülebilir çalışmalar sosyal sorunların ortadan kaldırılması ve sürdürülebilir çözümler geliştirilmesinde oldukça önemlidir. Sosyal hizmet mesleği sosyal değişimi, insan ilişkilerinde problem çözmeyi, güçlenmeyi, katılımı ve insanların özgürlüğünü sağlayacak müdahalelerde bulunur.

Sonuç: Sosyal hizmet uygulamalarında birçok soruna ve mücadele alanına çözüm bulabilmek için yerel, ulusal ve küresel düzeyde iş birliğine dayalı eylemler planlanmalı ve uygulanmalıdır. Bu mücadele alanları; yoksulluk, sosyal destek, hastalıkları önleme ve müdahale etme, barış kültürünü oluşturma, insan hakları, yaşam dönemlerindeki değişikliklere uyum sağlama, engellilik, toplumsal kalkınma, hizmetleri kullananlar ile iş birliği yapma, disiplinler arası uygulamalar ve politika geliştirme olarak sıralanmaktadır. Sosyal hizmet bir yandan cinsiyet eşitliği, eğitim, sosyal ve fiziksel olarak çevrenin sürdürülebilirliğine odaklanırken; diğer yandan yetersiz barınma koşulları, hastalık, açlık, gelirin olmaması ve sosyal dışlanma gibi boyutları ile yoksulluğu yaşayan grupları hedef almaktadır (Özmete, 2010, s. 79-90). Bu sebeple sürdürülebilirlik yaklaşımı çerçevesinde sosyal hizmet melediğinin uygulayıcıları olarak sosyal hizmet uzmanları sürdürülebilirlik yaklaşımı çerçevesinde önemli sorumluluklar üstlenmelidir. Sürdürülebilirlik yaklaşımının iş dünyasına yansması ve sorunların ele alınması sosyal hizmet uzmanlarının istihdamını gerekli kılmakta ve sosyal hizmet mesleğinin çalışma alanlarını

* Uzm. Sosyal Hizmet Uzmanı, İstanbul, 0001-6728-9740, sedayildirim1327@gmail.com

oluşturmaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın pratikte uygulanabilir kılınması amaçlanarak iş birliklerinin güçlendirilmesi, sorunların tespitinin hassasiyetle gerçekleştirilmesi etkili ve multidisipliner çalışmalarla aksiyon alınmasını sağlayarak benzer sorunların söz konusu olduğu farklı bölgelerde uygulanabilecek modeller oluşmasını sağlanabilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde sürdürülebilirlik yaklaşımı ve sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanları tartışılmalı ve yaygınlaştırılabilir çalışmalar gerçekleştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Toplumla Çalışma, Sosyal Hizmet.

TASLAKTIR

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA EĞİTİMİN ÖNEMİ VE OKUL SOSYAL HİZMETİ

Serdar AYKUT*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Sürdürülebilir kalkınma kavramı, bireyler için farklı anlamlara gelmekte ve son yıllarda tartışmalı bir kavram olarak görülmektedir. Bireyler, toplumlar ve uluslar için sürdürülebilir kalkınma arayışı, toplumsal, ekonomik ve çevresel zorunluluklar arasında uyumlu bir dengeyi sürdürmeye yaptığı vurgu göz önüne alındığında, küresel topluluk için önemlidir. Sürdürülebilir kalkınma için Birleşmiş Milletler bünyesinde sıklıkla gerçekleştirilen görüşmelerin sonucunda birtakım hedefler belirlenmektedir. Belirlenen hedeflere ulaşmada başarıya ulaşmanın temel odağında eğitimin olduğu ve eğitim kurumlarına düşen rolün önemli olduğu gerçeği global düzlemde vurgulanmaktadır. Öğretmenlerin yanında, örgün eğitim içinde yer alması gereken okul sosyal hizmet uzmanları, sürdürülebilir kalkınma içeriği sağlamada ve bu tür hedeflere ulaşmak için beceri ve eylem yeterliliklerini kolaylaştırmada kritik araçlardır. Sonuç olarak, öğretmenlerin ve sosyal hizmet uzmanlarının sürdürülebilir kalkınmaya etkilerini ve bakış açılarını anlamak gereklidir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Sürdürülebilir kalkınma, politika, hukuk, teknolojik ve mali yapılar gibi çeşitli mekanizmalar aracılığıyla izlenebilir. Sürdürülebilir kalkınma için eğitim; global düzlemde oluşan problemlerin çözümüne yönelik olarak ortaya konulan yol haritasında toplumu dönüştürerek amacına ulaşan, bütünsel ve dönüşümsel eğitim olarak tanımlanmaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın bilincinde olan toplumun uzun vadeli refahına katkıda bulunabilecek vatandaşlar yetiştirmek için, sürdürülebilirlik bilgisi, değerleri ve becerileri oluşturmak açısından eğitim merkezi hale gelmektedir. Bu nedenle, sürdürülebilir kalkınmanın eğitime entegrasyonu, başta öğretmenler olmak üzere eğitimin tüm paydaşları için kritik bir girişim haline gelmektedir. Sürdürülebilir kalkınmanın amaçlarına ulaşmasındaki en önemli etken sürdürülebilir kalkınma amacına ulaşacak bireylerin yetiştirilmesi olacaktır. Bu bireylerin yetiştirilmesinde eğitimin önemli bir etkisi vardır. Sürdürülebilir kalkınma için eğitimin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi, bireylerin yetiştirilmesinde öğretmenlerin, okul sosyal hizmet uzmanlarının ve diğer okul ortamı paydaşlarının sürdürülebilir kalkınma hakkında yeterli bilgi, beceri, tutum ve yeterliğe sahip olmasıyla olanaklıdır.

Sonuç: Sürdürülebilir kalkınma, global kaynakların verimli bir şekilde kullanılıp gelecek nesillere aktarılmasıdır. Son zamanlarda sürdürülebilir kalkınmanın gündem haline gelmesi ve tartışılması bireylerin bu konuya karşı duyarlılığını ve ilgisini arttırmış ancak sürdürülebilir kalkınma için eğitim yetersiz kalmıştır. Sürdürülebilir kalkınmanın, müfredatta daha sık verilmesi, eğitimin bütün kademelerinde sürdürülebilir kalkınmanın bütüncül bir şekilde verilmesi gerekmektedir. Bu noktada okul sosyal hizmetinin etkisi ve önemi daha fazla ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul Sosyal Hizmeti, Sürdürülebilir Kalkınma, Eğitim.

* Dr. Öğr. Üyesi Serdar AYKUT, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Çankırı, 0000-0002-3317-0634, E-posta:serdaraykut@karatekin.edu.tr

5395 SAYILI ÇOCUK KORUMA KANUNU'NA YENİ BİR KORUYUCU VE DESTEKLEYİCİ TEDBİR ÖNERİSİ

Yunus DURSUN*
Elvan ATAMTÜRK**

ÖZET

Amaç ve Kapsam: 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda, çocukların barınma ve bakım ihtiyaçlarının karşılanmasına, eğitimlerinin sürdürülmesine, sağlık ihtiyaçlarının giderilmesine ve ebeveynlerine danışmanlık hizmetinin sağlanmasına yönelik koruyucu ve destekleyici tedbir kararları yer almaktadır. Bu tedbirler dışında, çocukların özellikle serbest zamanlarının değerlendirilmesine yönelik bir tedbir kararı bulunmamaktadır. Bu kanun kapsamında hakkında değerlendirme yapılan çocuklara güncel ihtiyaçlar doğrultusunda yeni bir tedbir kararının eklenilmesinin önerilmesi amaçlanmaktadır.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda çocukların psiko-sosyal gelişimlerinin sağlıklı olabilmesi amacıyla bazı önlemler tanımlanmıştır. Bu önlemler danışmanlık, eğitim, sağlık, bakım ve barınma tedbirlerini içermektedir. Ebeveynlerin çocuklarına yönelik olumsuz tutum ve davranışlarının, aile işlevlerindeki yetersizliklerin çocukların ihmal ve istismara uğrama riskini artırdığı, davranış sorunlarının yanı sıra suça sürüklenmelerine de neden olduğu belirtilmektedir (Öğüt vd, 2020). Dursun'un (2021) suça sürüklenen çocuklar ile yapmış olduğu çalışmada, çocukların çoğunluğunun parçalanmış aileye sahip oldukları, ebeveynlerinin düşük eğitim ve ekonomik düzeylerinde olduğu, çocukların akademik başarı oranlarının düşük olduğu, okul terki ve disiplin cezası alanların oranının fazla olduğu ve sosyal-sportif-sanatsal aktiviteye katılımın oldukça düşük bulgusu ortaya çıkmıştır. Başka çalışmalar da çocukların serbest zamanlarını kaliteli geçirmeleri gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. Özok (1996)'un, Ankara İslahevinde kalan çocuklar ile yapmış olduğu çocuk suçluluğunun nedenleri ve alınması gerek önlemler konulu çalışmasında suça sürüklenen çocukların 80'inin serbest zamanlarını gezerek, kahveye giderek, kumar oynayarak ya da alkol kullanarak geçirdikleri bulgusu elde edilmiştir. Serbest zamanların değerlendirilmesi açısından spor, sanat ve kültürel faaliyetlerin çocukların ruhsal, bilişsel ve sosyal gelişimi üzerine oldukça önemli katkıları bulunmaktadır. Örneğin müzik etkinlikleri ile çocuklar duygusal olarak rahatlamakta, saldırganlık, korku, güvensizlik, çekingenlik gibi olumsuz duygu ve davranışlarından kurtulmaktadırlar (Deleş ve Kaytez, 2020). Lambourne vd. (2011) sportif faaliyetlerin, gerek bilişsel gelişimi teşvik etmesi gerekse kalp-damar rahatsızlıkları, obezite gibi kronik hastalık risklerini azaltması açısından çocukluk ve ergenlikte önemli bir etkiye sahip olduğuna işaret eder.

Sonuç: Çocuk Koruma Kanunu'na göre çocukların eğitim, sağlık ve anne-baba tutumları açısından ihtiyaçlarının yeterli karşılanmaması durumunda danışmanlık, eğitim ve sağlık tedbirlerinin alınması önerilmektedir. Bakım ve barınma tedbirleri en son alınması gereken tedbirler olup, çocuğun ailesi yanında desteklenmesi durumunda bu tedbirlere başvurulmaması gerektiğine hükmetmiştir. Çocuk Koruma Kanunu'na eklenecek olan sanat, sportif veya kültürel faaliyet tedbir kararı ile çocukların ilgileri ve yetenekleri doğrultusunda bir veya birden fazla faaliyete katılımlarının sağlanması, bu tedbir kararlarının da Milli Eğitim, Gençlik ve Spor ile Kültür Bakanlıkları sorumluluğunda yürütülmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Koruma Kanunu, Tedbir Kararları, Serbest Zaman.

* Dr., Sosyal Çalışmacı, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı – Çocuk Koruma, Uygulama ve Araştırma Merkezi, Kocaeli, Orcid No: 0000-0003-0067-1296, E-posta: yunus.dursun@kocaeli.edu.tr

** Öğr. Gör. Dr. Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Kocaeli, Orcid No: 0000-0003-1752-1876, E-posta: elvan.atamturk@kocaeli.edu.tr

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA KAVRAMI ÇERÇEVESİNDE GEZİCİ MEVSİMLİK TARIMDA ÇOCUK İŞÇİLİĞİ

Çetin YILMAZ*

ÖZET

Çocuk işçiliği tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de önemli bir sorundur. Çocuk işçiliği “çocukların yapmak için fazla küçük olduğu ve/veya mahiyeti veya barındırdığı koşullar gereği çocukların sağlığına, güvenliğine veya ahlakına zarar verebilecek işlerden oluşmaktadır” (ILO, 2021). ILO’nun 182 No’lu Sözleşmesinde çocuk işçiliğinin en kötü biçimi doğası veya gerçekleştirildiği koşullar itibarıyla çocukların sağlık, güvenlik veya ahlaki gelişimleri açısından zararlı olan işi kapsar.

ILO (2021) verilerine göre dünya genelinde 160 milyon çocuk işçi bulunmakta ve bu çocukların 79 milyonu tehlikeli işlerde çalışmaktadırlar. Çocuk işçiliğinin sektörel dağılımı incelendiğinde tarım sektörünün yüzde 70 ile en yüksek paya sahip olduğu görülmektedir. Türkiye’de ise ekonomik faaliyetlerde çalışan 720 bin çocuk vardır ve bu çocukların yüzde 30,8’i tarım sektöründe çalışmaktadır. Türkiye’de yıllar içinde çocuk işçiliği azalmış olmakla birlikte tarım sektöründe çocuklar gezici ve geçici mevsimlik işçi olarak çalışmaktadırlar. Mevsimlik gezici tarım işçisi olarak aileleriyle birlikte seyahat etmek ve çalışmak zorunda kalan çocuklar 4-7 ay memleketlerinden uzak kalmakta, yaşlarına uygun olmayan tehlikeli işler yapmaktadırlar. Mevsimlik gezici tarım işçisi olarak çalışmak çocukların fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişimlerini engellemektedir. Ayrıca bu çocuklar eğitim hakkındanda mahrum kalmaktadırlar. Tüm bu olumsuzluklardan dolayı Çocuk İşçiliği ile İlgili Ulusal Eylem Programı’nda (2017-2023) mevsimlik tarım işçisi olarak çalışma çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri arasında ele alınmıştır.

Gezici mevsimlik tarım işçiliğinde enformel çalışma ilişkileri hakimdir. Bu durum tüm çalışanları olumsuz etkilemekle birlikte çocukların kırılganlığını daha da artırmaktadır. Çocukların mevsimlik gezici tarım işçi olarak çalışmalarının en önemli nedeni yoksulluktur. Aile gelirine katkı amacıyla çalışan çocuklar eğitim hakkına yeterince erişememekte ve modern toplumun gerektirdiği bilgi ve becerileri kazanamamaktadırlar. Bundan dolayı bu çocuklarda aileleri gibi yoksulluğa mahkum olmaktadır.

Sürdürülebilir bir kalkınma için her türlü çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması önem arz etmekle birlikte gezici mevsimlik işlerde çocukların çalışmasının önlenmesi için tedbirler almak çok daha acileyet gerektirmektedir. Bu kapsamda devlete çok ciddi görevler düşmektedir. Özellikle mevsimlik işçilerin en yoğun yaşadıkları bölge olan Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde yoksulluğu yok etmeye yönelik hak temelli politikaların hayata geçirilmesi oldukça önemlidir. Bunun yanı sıra kapsayıcı ve sürdürülebilir bir kalkınma için mevsimlik gezici tarım işçilerinin “insana yakışır iş” kavramı çerçevesinde çalışma yaşamındaki hakları güvence altına alınmalı ve sosyal korumanın kapsamı genişletilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk İşçiliği, Mevsimlik Tarım, En Kötü Biçimde Çocuk İşçiliği.

* Dr. Öğr. Üyesi, Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Düzce, ORCID:0000-0002-8784-1851, cetin.yilmaz@duzce.edu.tr

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ODAĞINDA YAŞLI NÜFUSA YÖNELİK YENİ EĞİLİMLER

Serdar AYKUT*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Son dönemlerde, birçok ülkenin yaş yapısında hızlı değişimler yaşanmıştır. Doğurganlık oranlarındaki azalma, teknolojinin gelişimi ile birlikte birçok farklı hastalıkların teşhis ve tedavisindeki gelişmeler ve yaşam kalitesindeki artışla birlikte yaşlanma eğilimlerinin önemi giderek daha fazla vurgulanmaktadır. Bu nedenle, hızlı nüfus yaşlanması, gelecekteki sürdürülebilir sosyal ve ekonomik kalkınma için temel etkileri açısından dünya çapında en zorlu demografik geçişlerden biri olarak kabul edilmiştir. Bu açıdan devletler yaşlı nüfusa yönelik yeni hizmet modelleri ve sosyo ekonomik politikalar geliştirmek için çalışmalar yürütmektedir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Literatür incelendiğinde nüfusun yaşlanması ile ekonomik büyüme arasında olumsuz bir ilişki olduğu görülmektedir. Literatürde belirtilen nüfus yaşlanmasının ekonomik büyümeyi etkileyebileceği potansiyel kanallar; hane halkı tüketimi ve tasarruf modelleri, kamu sosyal harcamaları ve beşeri sermaye olarak sınıflandırılmaktadır. Birçok çalışma, gelişmiş ekonomilerde nüfus yaşlanması ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır.

Sonuç: Yaşlı nüfusun toplam nüfusu içindeki oranının artması, devletler tarafından yapılan sosyal ve sağlık harcamalarını önemli hale getirmektedir. İçinde bulunduğumuz dönemin getirmiş olduğu hızlı değişimlere paralel olarak, yaşlı nüfusun hayat kalitesinin iyileştirilmesi için konu ile ilgili uzman yetiştirilmesi, yeni hizmet modellerinin oluşturulması ve gerekli yatırımların yapılması gerekmektedir. Yaşlı nüfusun ortaya çıkan sağlık, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılanması, sürdürülebilir kalkına açısında insan sermayesinin etkin kullanımı olarak kabul edilmekte ve toplumun refah seviyesini yükseltmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Sosyal Sermaye, Sosyal Harcama.

* Dr. Öğr. Üyesi Serdar AYKUT, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Çankırı, 0000-0002-3317-0634, E-posta:serdaraykut@karatekin.edu.tr

SOSYAL GÜVENLİK KAVRAMI VE SOSYAL GÜVENLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Gülsüm KORKUT*

ÖZET

Sosyal güvenlik bireylerin yaşamları boyunca karşılaşılabileceği muhtemel sosyal risklere karşı korunması ile ilgili bir kavramdır. Sosyal güvenlik ihtiyacı insanlığın var oluşundan günümüze kadar hep var olmuş ve söz konusu bu ihtiyacın giderilmesine yönelik içinde bulunulan dönemin sosyal, ekonomik ve siyasal yapısına göre de şekillenen çeşitli mekanizmalar gelişme göstermiştir. Sanayi Devrimi'ne kadar olan süreçte sosyal güvenlik ihtiyacı genel olarak aile içi yardımlaşma ve dayanışma, dini inanç vs. bağlamında giderilmiştir. Geleneksel yöntemlerle sağlanan bu sosyal güvenlik uygulamaları dar kapsamlı olup aynı sosyal riskle karşı karşıya kalan bireyler eşit koşullarda güvenceye sahip olamamıştır. Sanayi Devrimi ile birlikte yaşanan başta iktisadi, sosyal ve siyasal alanda yaşanan gelişmeler ise geleneksel yöntemlerle dar kapsamlı uygulanan sosyal güvenlik ihtiyacını daha da artırmış ve sosyal güvenlik sistemlerinin gelişmesine zemin hazırlamıştır. Endüstrileşme sürecinde işçi sınıfının uzun çalışma süreleri, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınmaması, ücret düzeyinin düşük olması gibi pek çok olumsuz çalışma koşullarında çalışmalarını sürdürmeleri hastalık, iş kazası ve meslek hastalıkları, işsizlik gibi sosyal risklerle daha fazla karşılaşmalarına neden olmuştur. Söz konusu sorunlar işçi sınıfının gittikçe büyümesiyle birlikte daha da artmıştır. Aynı zamanda fabrikaların ulaşım olanaklarının daha iyi olduğu kent merkezlerine kurulmasıyla birlikte kırsal alandan kent merkezlerine doğru göç yaşanmıştır. Böylelikle başta aile içi yardımlaşma ve dayanışma zayıflayarak kentsel alanlarda bireyler karşılaştıkları sosyal riskleri bertaraf etmede çoğunlukla kendi başına kalmış ve böylelikle geleneksel sosyal güvenlik tekniklerinin sosyal güvenlik ihtiyacını karşılamadaki etkisi yetersiz kalmıştır. Çalışma yaşamı temelinde şekillenen bütün sorunlar toplumsal barışı da olumsuz etkilemiş olup hem toplumsal barışın tesis edilmesi hem de bireylerin güvenli bir şekilde yaşamını sürdürebilmeleri için birtakım sosyal risklerin sosyal güvence kapsamına alınması ile ilgili önemli adımlar atılmıştır. Sanayi Devrimi sonrası sosyal güvenlik uygulamaları günümüzdeki uygulamalara kıyasla geniş kapsamlı olmayıp daha çok çalışanların sosyal güvenliğinin sağlanmasına ilişkin kapsadığı kişiler ve sosyal riskler bakımından dar kapsamlı uygulamalardır. Günümüze kadar olan süreçte ülkelerde sosyal güvenlik uygulamaları temelde sosyal sigortalar, sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler temelinde şekillenmiştir. Sosyal, ekonomik, siyasal ve teknolojik alanda yaşanan bütün gelişmeler sosyal güvenlik sistemlerini etkilemekte olup sosyal güvenliğe olan gereksinim her zaman kendini hissettirecektir. Bu çalışmada sosyal güvenlik kavramı tanımlanarak sosyal güvenliğin tarihsel gelişimi sosyal güvenliğin temel bileşenleri olan sosyal sigortalar, sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler bağlamında irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Güvenlik Kavramı, Sosyal Güvenliğin Tarihsel Gelişimi, Sosyal Sigortalar, Sosyal Yardımlar, Sosyal Hizmetler.

* Doç. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet Bölümü, Burdur, Orcid No: 0000-0001-5256-3890, gkorkut@mehmetakif.edu.tr

ŞİDDET MAĞDURU KADINLARIN TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI, SOSYAL DESTEK SİSTEMLERİ VE ŞİDDETLE BAŞ ETME FAKTÖRLERİ

Huriye İrem KALAYCI KIRLIOĞLU*
Şebnem ÇÖKELEZ**

ÖZET

Şiddet geçmişten günümüze varlığını sürdüren bir olgu olmuştur. Bu olgu dünya üstündeki tüm canlıları olumsuz etkilemekle birlikte günümüzde şiddet denilince akla ilk gelen canlı kadın olmuştur. Kadınlara uygulanan şiddet davranışı yıkılması zor tabulardan biri olduğu kabul edilmektedir. Kadınların destek sistemleri, toplumsal cinsiyet algıları ve baş etme faktörleri sorunun çözülebilmesi adına önemlidir. Bu çalışmada şiddet davranışının ortaya çıkmasına neden olan etkenlerin yanı sıra kadınların şiddetle nasıl baş ettikleri, destek sistemleri ve toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Amaç ve Kapsam:Toplumumuzda cinsiyetlere atfedilen özelliklerin kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği doğurduğu böylece kadınların şiddete uğramalarına neden olduğu, kadınların var olan ataerkil düşünce yapısını benimsedikleri düşünülmektedir. Şiddet davranışı ile baş etmede sosyal destek sistemlerinin etkili olduğu düşünülmektedir. Şiddette maruz kalmış kadınların toplumsal cinsiyet algıları, sosyal destek sistemleri ve şiddetle baş etme faktörlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma evreni Zonguldak İlinde yaşayan kadınlardan oluşmaktadır. Evreni temsil edecek örneklem küme örnekleme yöntemi ile seçildi. Zonguldak İlinde yaşayan şiddet mağduru 400 kadın ile çalışıldı. Araştırmada ölçüm aracı olarak anket formlarından yararlanılmıştır. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Belirlenen araştırma konusu kapsamında geniş bir yazın taraması yapılarak kullanılacak değişkenleri en iyi bir biçimde ortaya koyacak ölçekler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket Formu 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm sosyo-demografik, aile ortamı bilgilerini içeren demografik bilgi formu 14 sorudan oluşmaktadır. İkinci bölümde toplumsal cinsiyet algısını değerlendiren Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği yer almakta olup 25 sorudan oluşmaktadır. Üçüncü bölüm Brief-COPE Başetme Ölçeği yer almakta olup 28 sorudan oluşmaktadır. Dördüncü bölümde sosyal desteğin yeterliliğini değerlendiren Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği yer almakta ve 12 sorudan oluşmaktadır. Her madde 7 aralıklı bir ölçek kullanılarak derecelendirilmiştir. Anket formlarının analizinin SPSS paket programında yapılmıştır.

Bulgular: Araştırmamızın bulgularına göre Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği puanları medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Söz konusu farklılık bekar grup lehine gerçekleşmiştir.

Brief-COPE Başa Çıkma Tutumlarını Değerlendirme Ölçeği puanları eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Söz konusu farklılık üniversite üstü grup lehine gerçekleşmiştir.

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği puanları gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Söz konusu farklılık gelir durumu iyi olan grup lehine gerçekleşmiştir.

* Dr. Öğr. Üyesi,

** Sosyal Çalışmacı,

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puanları şiddet sıklığı değişkenine anlamlı bir farklılık göstermiştir. Söz konusu farklılık yılda 1-2 kez şiddet gören grup lehine gerçekleşmiştir.

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği puanları şiddete maruz kalındığında verilen tepki değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Söz konusu farklılık şiddete maruz kaldığında karşılık veren grup lehine gerçekleşmiştir.

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği puanları şiddete maruz kalan kişi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Söz konusu farklılık eşi tarafından şiddet gören grup ile ailesi tarafından şiddet gören arasında ailesi tarafından şiddet gören grup lehine; arkadaşı tarafından şiddet gören grup ile eşi ve eşinin ailesi tarafından şiddet gören grup arasından arkadaşı tarafından şiddet gören grup lehine; diğer kişiler(sevgili, yönetici vs.) tarafından şiddet gören grup ile eşi ve eşinin ailesi tarafından şiddet gören grup arasından diğer grup lehine gerçekleşmiştir. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puanları şiddete maruz kalan kişi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Söz Konusu farklılık ailesi ve arkadaşı tarafından şiddet gören gruplar arasından ailesi tarafından şiddet gören grup lehine; diğer kişiler tarafından şiddet gören grup ile ailesi ve eşi tarafından şiddet gören gruplar arasından diğer kişiler tarafından şiddet gören grup lehine gerçekleşmiştir.

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği puanları boş vakit değerlendirme değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Söz konusu farklılık sosyal medya araçları ile boş vaktini değerlendiren grup lehine gerçekleşmiştir. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puanları boş vakit değerlendirme değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Söz konusu farklılık eşi ve çocuğu ile boş vaktini değerlendiren grup lehine gerçekleşmiştir.

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği puanları sorun paylaşma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Söz konusu farklılık eşi ve çocuğu ile sorununu paylaşan grup ile akraba ile sorununu paylaşan grup arasından eşi ve çocuğu ile sorununu paylaşan grup lehine, ailesi ile sorununu paylaşan grup ile akraba ile sorununu paylaşan grup arasından ailesi ile sorununu paylaşan grup lehine, akraba ile sorunu paylaşan grup ile arkadaş ile sorununu paylaşan grup arasından arkadaş ile sorununu paylaşan grup lehine gerçekleşmiştir.

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği puanları toplumsal cinsiyet kavramı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Toplumsal Cinsiyet kavramı hakkında bilgisi olan kadınların Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği puanları daha yüksek bulunmuştur.

Sonuç: Araştırmamızın bulgularına göre Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği puanları medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Söz konusu farklılık bekar grup lehine gerçekleşmiştir. Yılmaz vd.(2022) yaptığı araştırmada; bekârların evlilere göre daha olumlu toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet, Toplumsal Cinsiyet Algısı, Sosyal Destek, Şiddetle Baş Etme.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ KAPSAMINDA ÇOCUĞUN İYİLİK HALİ DEĞERLENDİRMESİ

Figen PASLI*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Sürdürülebilir kalkınmanın temel unsurlarının kesişme noktası iyilik hali kavramıdır. Bu çalışmada çocuk refahı alanı çerçevesinde çocuğun iyilik hali üzerinde durulacaktır. Çocuğun iyilik hali kavramı, iyilik hali göstergeleri, çocuk sağlığı kapsamında çocuğun şiddete maruz kalma durumu, ebeveynlerin durumunun çocuk üzerindeki etkileri tartışılacaktır. Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında çocukların şiddetten uzak, sağlıklı gelişimi önemli etkenlerdendir.

Kuramsal/Kavramsal Çerçeve: Çocuğun iyi olma hali çocuğun yaşam kalitesini ve yaşamdan memnuniyetini öncelikli ele alan ve belirlenen göstergeler çerçevesinde bunların yapılabilirliğini arttırmayı hedefleyen bir yaklaşımdır. Çocukların yaşam koşullarını belirleyen unsurların hem nesnel hem de öznel göstergelerle anlaşılması amaçlanır. Bu yaklaşım sağlık, ekonomik durum, eğitim, ev, çevre koşulları, ilişkiler gibi alanlarda çocuğun iyi olmasını hedefler ve çocuğun gelişimiyle birlikte bütüncül olarak ele alır. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme çocukların iyi olma haline yönelik kurallar belirlenmesinde etkili olmuştur. Avrupa Komisyonu (2008) raporuna göre çocuğun öznel iyi olma hali göstergeleri arasında risk ve bunun alt göstergesi olarak şiddete maruz kalma, öznel iyi olma hali ve alt göstergeleri olarak sosyal katılım ve aile göstergeleri yer almaktadır. Dolayısıyla şiddete maruz kalmak, ailenin dağılması ve evde iyi olma hali çocuğun genel iyilik hali durumunu belirleyen göstergelerdendir.

Sonuç: Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesinde iyilik hali önemli bir bileşendir. Çocuklarla ilgili yürütülen çalışmalarda çocukların yaşamlarında kalıcı ve kapsamlı bir etkilerin oluşabilmesi için ilişkisel bütünlüğü esas alan iyi olma hali yaklaşımının benimsenmesi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: İyilik hali, Gösterge, Şiddet, Aile.

* Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Kocaeli, Orcid No:0000-0001-7150-8264, E-posta: fpasli@gmail.com

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ÇALIŞMALARINDA ÖZNE NEDEN ÇOCUK / ÇOCUKLAR OLMALI?

Özcan KARS*

ÖZET

Amaç ve Kapsam: Çocuklar ve gençler Kalkınmanın neresinde? Kalkınma planlarında çocuk ve gençlerin görüşleri alınıyor mu? Çocuk ve gençlerin eğitiminde, kalkınma hedefleri ne kadar hayata geçebiliyor? Eğitim sürecinde olduğu gibi kalkınma sürecinde de çocuk ve gençler nesne mi özne mi?

Kuramsal / Kavramsal Çerçeve: Genelde kalkınma, özelde sosyal kalkınma, çok disiplinli, çok taraflı ve çok sektörlü çalışmayı zorunlu kılmaktadır. Geçmişten günümüze Kalkınma kavramına yüklenen değer de farklılaştı ve biraz da kafa karışıklığı oluşturdu. Sosyal politikanın ana unsurları arasında Kalkınma yer almaktadır. BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri içinde bulunduğumuz yüzyıl için halen önemini korumaktadır. Bu bildiri de çocuk ve gençlerin Kalkınma sürecinde, aktif, görüşleri alınan ve "bizzatihi içinde olduğu", sadece tüketim boyutuyla değil, sadece kalkınmadan kendisine aktarılan payla yani sadece kalkınmada aldığıyla değil, aynı zamanda kalkınma çalışmalarına kattığı katma değer, katkı ve üretim süreci içinde yer alarak nasıl var olacak?

Sonuç: Çocuk ve gençler sadece tüketimin öznesi olarak ele alınmamalıdır. Kalkınma perspektifi üretim modeli içinde ele alınmalı ve tüm aktörler aktif katılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma, Sosyal Kalkınma, Çocuk ve Aile Refahı, Eğitim ve Üretim İlişkisi, Sosyal Hizmetler, Yeşil Sosyal Hizmet.

* Dr. Sosyal Hizmet Uzmanı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, drozcankars@gmail.com